

**Omilii la epistola catre Filipeni
a Sfantului Apostol Pavel**

Omilii la epistola catre Filipeni a Sfantului Apostol Pavel

A CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU IOAN GURĂ DE AUR

COMENTARIILE SAU EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRE FILIPENI A SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL

EDITURA ICOS 1998

Din mila lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului Ioan Hrisostom, cu purtarea de grijă a Preasfintitului Episcop Vicar Vasile Someseanu și cu cheltuiala credincioșilor iubitori de cărți bisericești de la Fundația "PRISON FELLOWSHIP ROMÂNIA" apărut-a această carte în anul mântuirii 1999, după o tălmăcire în românește datând din 1903, a arhimandritului Theodosie Athanasie, care mai apoi a fost episcop al Romanului.

Cuprins

Notă asupra ediției.....	3
Predoslovie.....	3
Omilia I-a.....	7
Omilia a II-a.....	11
Omilia a III-a.....	18
Omilia a IV-a.....	26
Omilia a V-a.....	33
Omilia a VI-a.....	41
Omilia a VII-a.....	46
Omilia a VIII-a.....	57
Omilia a IX-a.....	67
Omilia a X-a.....	74
Omilia XI.....	84
Omilia a XII-a.....	92
Omilia a XIII-a.....	99
Omilia a XIV-a.....	106
Omilia a XV-a.....	112
Omilia a XVI-a.....	118

Notă asupra ediției

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

Redăm în volumul de față unul din cele paisprezece comentarii al Sfântului Ioan Gură de Aur la Epistolele Sfântului Apostol Pavel, comentariu tradus în românește în 1903 de Arhimandritul Teodosie Atanasiu - ulterior episcop al Romanului (1912 - 1923) - după ediția apărută la Oxford în 1855.

Deși relativ necunoscut în publicistica de specialitate, Arhimandritul Teodosie Atanasiu și-a dedicat 22 de ani din viață traducerii integrale ale acestor Comentarii, munca lui fiind pozitiv apreciată de cunoscute voci ale vremii.

În ediția de față am operat câteva îndreptări editoriale, menite să ușureze accesul la această traducere: refacerea topicii prin reformularea frazelor construite uneori prea greoi, actualizarea ortografiei, îndreptarea punctuației etc. Pe alocuri am însoțit textul de paranteze drepte, inserate acolo unde existau ușoare neclarități, în plus s-au identificat și actualizat citatele după ediția din 1988 a Editurii Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, abrevierile fiind preluate după varianta editorială a I. P. S. Bartolomeu V. Anania.

Pe fondul absenței acestor Comentarii în limba română, considerăm justificată recuperarea unor traduceri mai vechi, până ce variantele mai noi își vor face apariția.

EDITORII

Predoslovie

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

Refacerea morală și spirituală a lumii este legată de ascultarea și împlinirea Cuvântului lui Dumnezeu. Datoria și dorința oricărui creștin este de a se îmbunătăți neconținut până la "starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos" (Efeseni 4, 15). Pe bună dreptate se spune că adevăratul creștin este acela care Îl imită pe Hristos, atât cât îi este cu putință unui om, în gând, în cuvinte și în fapte. Creștinismul însuși, fiind definit ca "imitarea naturii dumnezeiești".

În această strădanie, asumată personal de fiecare creștin și de Biserică în ansamblul ei, dreptarul de bază a fost și rămâne Sfânta Scriptură, învățătura de credință creștină, propovăduită și însușită cu râvnă sfântă, a devenit în timp norma de viață a tot mai multor oameni. Odată cu creșterea numărului de aderenți ai Mântuitorului și ai Bisericii întemeiate de El, s-au ivit și interpretări în înțelegerea mesajului Evangheliei, în acest context a apărut nevoia asigurării păstrării nealterate, fără înmușcări și fără adăugiri a Sfintei Scripturi, care este garanția dreptei credințe.

Această lucrare de asigurare a păstrării integrității Sfintei Scripturi au împlinit-o în Biserică, Părinții Bisericii. Aceștia, prin credința, gândirea și viața lor, au dovedit a fi plini de Duhul lui

Hristos și cunosători profunzi ai Descoperirii dumnezeiești. Urmași direcți ai Sfinților Apostoli și ai ucenicilor Domnului, Părinții Bisericii au păstrat cu scumpătate și au transmis întocmai moștenirea primită.

În acest fel, credința Sfinților Părinți a devenit norma ortodoxiei, a drepte credințe izvorâte din fidelitatea lor față de Revelație. Sfinții Părinți sunt martorii învățaturii Bisericii primare și îndrumătorii credincioșilor în cunoașterea și dreapta tâlcuire a Sfintei Scripturi.

Sfânta Scriptură este recunoscută ca fiind cel mai înalt criteriu al credinței creștine. Ea este sursa și izvorul viu din care curge belșugul de “apă vie”, care oferă credincioșilor tot ceea ce trebuie pentru înțelegerea problemelor vieții, îndrumându-i pe calea mântuirii. Autoritatea Sfintei Scripturi în cunoașterea Revelației divine și în trăirea drepte credințe este mărturisită în gândirea, în scrierile și în lucrarea Sfinților Părinți.

Trăind într-o Biserică ce a recunoscut Sfânta Scriptură ca normă și bază a credinței sale, Sfinții Părinți au alcătuit un vast comentariu, o exegeză profundă a Sfintei Scripturi. Astfel operele lor au o deosebită utilitate în înțelegerea revelației scripturistice. Făcând exegeza Sfintei Scripturi și trăind credința în cultul Bisericii și în rugăciune personală, Sfinții Părinți exprimă în lucrarea și în scrierile lor tot ceea ce au înțeles din lectura Sfintei Scripturi.

Având o vastă orientare în înțelegerea și cunoașterea Sfintei Scripturi și în trăirea vieții creștine, Sfinții Părinți au dobândit și o bogată experiență în combaterea patimilor și în practicarea virtuților. Criticând și combătând moravurile și slăbiciunile omenești din veacul lor, care sunt de fapt slăbiciunile firii omenești, ei au arătat drumul care duce spre dobândirea desăvârșirii. Cu cuvântul, dar mai ales cu exemplul vieții lor îmbunătățite, Sfinții Părinți au devenit îndrumătorii și dascălii întregii creștinătăți. Practicând și învățând milostenia, propovăduind dreptatea și egalitatea între oameni, înlăturarea războiului, înțelegerea, pacea și dragostea, Sfinții Părinți se ridică deasupra timpului și a locului unde au trăit, devenind “dascăli ai lumii”.

Citind scrierile lor, și noi, creștinii de astăzi, dobândim experiența și puterea de a ne opune răului și păcatului, învățăm cum să dobândim virtuțile cerului. Avându-i alături, putem mai ușor să urmăm Evanghelia lui Hristos și să biruim întunericul. Aceste scrieri ne învață ca folosindu-ne de propriile noastre puteri și colaborând mereu cu harul de sus, să ne luminăm lăuntric, să dobândim frumusețea duhovnicească și umbriți de Duhul Sfânt să lucrăm fiecare la transformarea cetății pământești în cetate cerească.

Pentru a dobândi această frumusețe lăuntrică și pentru a lucra cu folos la mântuirea noastră folosindu-ne de învățătura creștină autentică, nu putem nicidecum să neglijăm viața și scrierile Sfinților Părinți, care rămân cei mai autorizați reprezentanți ai adevăratului umanism creștin și ai duhului evanghelic.

Între numeroșii reprezentanți ai gândirii patristice se află și Sfântul Ioan, Patriarh al Constantinopolului (349 - 407), supranumit Gură de Aur (sau Hrisostom) încă din timpul vieții sale, pentru profunzimea gândirii, pentru puterea credinței și frumusețea duhovnicească a vieții sale, care l-au tăcut să fie cu adevărat organ al vorbirii îngerești.

Între numeroasele și valoroasele scrieri ale Sfântului Ioan, un loc aparte îl ocupă comentariile sub formă de omilii (predici) la Sfânta Scriptură. Anume: 67 de omilii la Facere, 90 la Matei, 88 la Ioan, 55 la Fapte, 32 la Romani, 14+30 la I și II Corintei, 24 la Efeseni, 16 la Filipeni, 16 la I și II Tesaloniceni, 34 la Evrei, 34 la epistolele pastorale.

În epoca patristică, opera exgetică a Sfântului Ioan Gură de Aur se înscrie ca cea mai importantă contribuție în domeniul teologiei biblice, în cadrul acestei opere, cele 90 de omilii la Evanghelia după Matei, reprezintă o adevărată încununare, fiind atât de cunoscute și de prețuite, încât Toma d'Aquino, părintele teologiei apusene a afirmat că în locul tuturor frumuseților ar dori să aibă aceste omilii ale Sfântului Ioan.

Tradiția bisericească, consemnează că în timpul alcătuirii și scrierii acestor omilii, Sfântul Apostol Pavel îl inspira pe marele patriarh. Iar mitropolitul Anastasie Crimca, în manuscrisul Apostolului cu miniaturi, din 1609, la fila 192, zugrăvește scena în care Sfântul Ioan Gură de Aur ascultă cele spuse de către Sfântul Apostol Pavel, iar Sfântul Proclu surprinde acest fapt.

Pentru deosebita lor importanță, scrierile Sfinților Părinți au pătruns destul de timpuriu și pe teritoriul Patriei noastre. Și după cum era de așteptat, cele dintâi scrieri cunoscute oral și apoi în scris au fost și o parte din operele Sfântului Ioan Gură de Aur. Cea mai largă răspândire având-o Liturgia Sfântului Ioan Gură de Aur, Patriarhul Constantinopolului, Cuvântul de învățătură din noaptea Învierii Domnului și Tratatul despre preoție.

Omiliile la Sfânta Scriptură ale Sfântului Ioan Gură de Aur cunoscute la noi, s-au bucurat de atenția teologilor. Cele dintâi traduceri din Omiliile la Epistolele Sfântului Apostol Pavel s-au făcut în Bucovina de către C. Moraru și St. Saghin. Între anii 1887 și 1894, aceștia publică în revista "Candela" de la Cernăuți 21 omilii la Epistola către Romani și 4 omilii la Epistola I Timotei.

Arhimandritul și mai apoi episcopul Teodosie Atanasic al Romanului (între anii 1901 - 1923) a tradus într-un răstimp de 22 de ani toate omiliile Sfântului Ioan Gură de Aur la toate cele 14 Epistole ale Sfântului Apostol Pavel, publicându-le sub titlul: Comentariile sau explicarea Epistolei către Galateni a celui între Sfinți Părintelui nostru Ioan Chrisostom, traducere din limba elină, Iași 1901. Urmează Omiliile la Efeseni, Iași 1902, la Filipeni, Iași 1904, la Coloseni și I, II Tesaloniceni, București 1905, la Romani, București 1906, la I și II Corinteni, București 1908 respectiv 1910, la I, II Timotei, Tit și Filimon, București 1911, ultimele omilii traduse și publicate fiind Omiliile la Evrei, București 1923.

Aceste traduceri au fost făcute după ediția de la Oxford din 1855 și s-au bucurat de la început de o bună primire, fiind socotite ca cea mai importantă contribuție la dezvoltarea literaturii teologice și a cunoașterii unui izvor important, bogat și curat al tâlcuirii Sfintei Scripturi, fiind apreciate ca o introducere ortodoxă a studiului Sfintei Scripturi și o adevărată inițiere în practicarea vieții creștine, a virtuților, prin pătrunderea tainelor credinței ortodoxe.

Omiliile la Epistola către Filipeni, oferă cititorului posibilitatea de a se introduce în cunoașterea profundă a Sfintei Scripturi, iar în "partea morală", se descoperă bogatul univers al trăirii duhovnicești care se realizează prin milostenie, evlavie, sinceritate, curățenie sufletească,

disprețuirea averilor, înfrânarea poftelor trupești, deprinderea blândeții, a bunătății și a dreptății, care ne apropie de Dumnezeu.

Este un merit al Editurii Icos să apară cu reeditarea acestei importante opere patristice, așteptate și dorite de cei nevoitori spre desăvârșire duhovnicească.

*luna lui Gerar în zile 27,
la pomenirea Aducerii moaștelor celui între Sfinți,
Părintelui nostru Ioan Gură de Aur*

*Vasile Someșeanul
Episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului*

Omilia I-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

Filipenii sunt din Macedonia, din orașul Filipi, numit de către Luca și „cetatea Colonia”. Aici a fost convertită și botezată Lidia (FA 16, 14 - 15), vânzătoarea de porfiră, femeie foarte evlavioasă și cu multă luare aminte; aici mai marele sinagogii a venit la credință[1], aici Pavel și Sila au fost biciuiți, aici judecătorii orașului îi sileau să plece pentru că se temeau de ei și tot aici cuvântul lui Pavel a avut un început strălucit. De aceea îi și numește „cununa sa” și mărturisește că multe au suferit pentru credință: „Căci vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci și să pătimiți pentru El.” (Flp 1, 29).

Când le scria această epistolă, el se afla în lanțuri la Roma. De aceea și spune: „în așa fel că lanțurile mele pentru Hristos au ajuns cunoscute în tot pretoriul și tuturor celorlalți.” (Flp 1, 13). Prin „pretoriul” el înțelege tribunalul împăratului Nero. Fiind legat, a fost însă eliberat după o vreme, după cum îi mărturisește lui Timotei: „La întâia mea apărare, nimeni nu mi-a venit în ajutor, ci toți m-au părăsit. Să nu li se țină în socoteală! Dar Domnul mi-a stat într-ajutor și m-a întărit.” (2 Tim 4, 16-17).

Deci lanțurile despre care vorbește în epistola de față sunt cele de dinaintea primei lui apărări. Iar că Timotei nu fusese de față atunci, reiese limpede din pasajul: „La întâia mea apărare nimeni nu mi-a venit în ajutor” (2 Tim 4, 16), ceea ce, desigur, n-ar fi scris dacă ar fi fost cineva de față. Când scrie însă această epistolă, Timotei era cu el, după cum ne încredințează și cuvintele: „Ci nădăjduiesc întru Domnul Iisus, că voi trimite pe Timotei la voi, fără de zăbavă” (Flp 2, 19) și de asemenea: „Pe el deci nădăjduiesc să-l trimit îndată.” (Flp 2, 23). Așadar el a fost eliberat atunci din lanțuri, iar apoi iarăși legat, după ce Timotei s-a dus la ei. Și dacă spune: „Și chiar dacă mi-aș vărsa sângele pentru jertfa și slujirea credinței voastre” (Flp 2, 17), n-o spune ca și cum acest fapt ar fi avut deja loc, ci că dacă, se va întâmpla așa, el se va bucura. „Ci mă bucur și vă fericesc pe voi pe toți” (Flp 2, 17) spune el, încurajându-i în tristețea ce-i cuprinsese de frica lanțurilor.

Iar că nu era atunci în pragul morții, reiese clar din ceea ce zice: „Sunt însă încredințat în Domnul că eu însumi voi veni în curând” (Flp 2, 24); și încă: „Si având această încredințare, știu că voi rămâne și împreună voi petrece cu voi cu toți.” (Flp 1, 25).

Deci Filipenii, iubindu-l foarte mult, trimiseseră pe Epafrodit pentru a-i aduce o colecție de bani și pentru a afla vești despre el. Că într-adevăr îi trimiseseră bani, ascultă-l chiar pe el spunând: „Am de toate și am și de prisos; m-am îndestulat primind de la Epafrodit cele ce mi-ați trimis” (Flp 4, 18), iar că Epafrodit era însărcinat să afle cele despre el, se vede chiar de la începutul epistolei: „Voiesc ca voi să știți, fraților, că cele petrecute cu mine s-au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei” (Flp 1, 12); și la fel: „ci nădăjduiesc întru Domnul Iisus, că voi trimite pe Timotei la voi, fără de zăbavă, ca și eu să fiu cu inimă bună, aflând vesti despre voi.” (Flp 2, 19).

Expresia „ca și eu” dezvăluie dorința lui de a ști cele cu privire la acestea, părând a spune: «că precum voi, din multa voastră dragoste ați vrut să aflați cele despre mine, tot așa și eu vreau, ca să mă bucur aflând cele despre voi». De altfel trecuse mult timp de când aceștia nu mai trimiseseră pe nimeni la el, după cum și spune: „M-am bucurat mult în Domnul că a înflorit [2]

iarăși purtarea voastră de grijă pentru mine” (Flp 4, 10), adică atunci când auziseră că e pus în lanțuri. Dacă deci ei s-au tulburat auzind că Epafrodit se îmbolnăvise, cu toate că nu era o persoană atât de însemnată ca Pavel, cu atât mai firesc era să se tulbure auzind de lanțurile lui. De aceea și Pavel amintește chiar de la început de lanțuri, arătând că nu doar că nu trebuie să se tulbure de aceasta, ci chiar să se bucure.

Apoi îi sfătuiește să trăiască în bună înțelegere și îi îndeamnă la umilință, arătându-le că prin aceasta vor fi în cea mai deplină siguranță și că vor putea cu ușurință să-și biruie vrăjmașii.

«Pentru învățătorii voștri, spune el, a se afla în lanțuri nu poate fi atât de trist pe cât de trist ar fi faptul că ucenicii lor nu sunt în bună înțelegere; cele dintâi grăbesc răspândirea Evangheliei, iar aceasta din urmă o împiedică».

Îndemnându-i, deci, să trăiască în bună înțelegere, arătând că aceasta se naște din umilință, se adresează apoi iudeilor de pretutindeni, care, pretinzându-se creștini, lovesc în credință; de aceea îi numește „câini” și „lucrători răi”, sfătuindu-i pe filipeni să se ferească de ei. Arătându-le apoi la ce anume trebuie să ia aminte, spunându-le în plus și multe altele privitoare la morală și la viața lor în general și aducându-i la dreaptă judecată prin cuvântul: „Aproape este Domnul” (Flp 4, 5), le amintește, cu acea bună cuviință proprie lui, despre cele pe care aceștia i le-au trimis și astfel termină epistola, trimitându-le mulțumiri și mângâieri.

După cum se vede, Apostolul le-a scris această epistolă cu multă cinste și respect, pentru că nicăieri nu găsim vreo mustrare adresată lor ceea ce dovedește vrednicia lor și faptul că nu dăduseră învățătorului lor nici o pricină de nemulțumire. După cum am spus și la început, acest oraș a dovedit încă de la început o mare râvnă în credință, iar ca pildă ne poate fi temnicerul (FA 16, 27 ș.u.). Luați aminte la acest temnicer care, la primul semn, a alergat iute și s-a botezat cu toată casa lui. Minunea petrecută atunci doar el a văzut-o, însă nu singur s-a folosit, ci împreună cu femeia și cu toată casa lui.

Chiar și judecătorii care porunciseră ca Pavel și Sila să fie biciuiți sunt mai mult decât uimiți în mod cu totul sincer și fără nici o răutate - fapt pentru care au și trimis îndată să-l elibereze pe Apostol, temându-se după aceea de el. În epistolă deci el nu mărturisește numai despre credința filipenilor și nici doar despre primejdiile prin care treceau, ci și despre binefacerea lor, după cum și spune: „Doar și voi știți, filipenilor, că la începutul Evangheliei... o dată și a doua oară, mi-ați trimis ca să am cele trebuincioase” (Flp 4, 15-16). Nimeni n-a mai făcut astfel. „Nici o Biserică nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit” (Flp 4, 15). În alt loc însă mărturisește că aceste lipsuri se datorau mai degrabă lipsei de timp decât intenției lor: „M-am bucurat mult în Domnul că a înflorit iarăși purtarea voastră de grijă pentru mine, precum o și aveți, dar v-a lipsit prilejul.” (Flp 4, 10).

Partea morală:

Trebuie a face milostenie toată viața și a disprețui averea, ca pe un izvor al tuturor relelor (n.tr.)

Acestea știindu-le și noi, iubiților, și astfel de modele având înaintea noastră, să căutăm a-i imita pe filipenii din epistola de față. Că Pavel îi iubea foarte mult, e limpede din următoarele: „Căci nu am pe nimeni altul, la un gând cu mine și care să vă poarte grija cu adevărat” (Flp 2, 20); și de asemenea, „căci vă port în inima mea și în lanțurile mele” (Flp 1, 7).

Acestea știindu-le, zic, și având astfel de modele de iubire, să ne arătăm vrednici de ele și să fim gata întotdeauna să suferim pentru Hristos.

Dar astăzi nu mai este vremea persecuțiilor. Deci, în lipsa lor, să imităm cel puțin binefacerea acestora făcută cu atâta inimă, iar dacă o dată sau de două ori am făcut milostenie să nu cumva să fim încredințați că am îndeplinit totul; pentru că întreaga noastră viață trebuie să facem binele. Neconținut trebuie să mulțumim și nu numai o dată. Cel care aleargă, dacă se oprește după ce a parcurs douăzeci și patru de stadii în zadar a alergat. Deci și noi, dacă am început cu faptele bune, iar după aceasta ne moleșim, pe toate le-am pierdut, pe toate le-am stricat.

Ascultă acea povoață folositoare: „Mila și credința adevărată să nu te părăsească.” (Pr 3, 3) Nu a spus „fă o dată” sau de două ori, sau de o sută de ori, ci pentru totdeauna «să nu te părăsească». Și nu a zis «să nu le părăsești», ci «acestea să nu te părăsească», arătând astfel că noi avem nevoie de ele și nu ele au nevoie de noi și învățându-ne totodată că suntem datori să facem totul pentru a le câștiga. „Leagă-le pe ele împrejurul gâtului tău” (Pr 3, 3), altfel spus, după cum copiii celor bogați au podoabe de aur împrejurul gâtului lor și niciodată nu le leapădă, ci le poartă ca o dovadă a nobleței lor, la fel și noi trebuie să ne îngrădăm totdeauna cu milostenia, dovedind astfel că suntem fiii Celui îndurător, Care răsare soarele Său deopotrivă peste cei răi și peste cei buni.

Dar dacă cei necucernici nu cred? Ei bine, vor crede, dacă vor vedea că săvârșim faptele cele bune și că avem milă de toți, fără deosebire, pentru că vor cunoaște atunci că le facem pentru a-L imita pe Acela pe care-L numim Învățătorul nostru.

„Mila și credința adevărată”, zice el, și pe bună dreptate. „Adevărată”, adică nu din răpire sau din furtișag, pentru că aceasta n-ar mai fi credință și nici milostenie adevărată. Dacă tâlharul este împins de diavol să spună minciuni și să se jure fals, nu face și tu la fel, ci să fii împreună cu milostenia și credința.

Să ne îmbrăcăm, așadar, cu această podoabă, să dobândim această brățară de aur pentru suflet câtă vreme mai suntem aici - și am numit așa milostenia - pentru că dacă va trece această vreme nu vom mai avea nevoie de ea. De ce? Pentru că acolo nu sunt nici săraci, nici sărăcie și nici bogăție. Să nu ne lipsim de această podoabă cât timp suntem copii și ne găsim încă aici. Pentru că după cum, de îndată ce devin bărbați, copiii își leapădă de la gât podoabele de aur pentru a le înlocui cu altă podoabă, la fel se va întâmpla și cu noi, de vreme ce acolo nu se va mai face milostenie prin bani, ci altceva cu mult mai mare. Să nu ne lipsim, așadar, de milostenie, ci prin ea sufletul nostru să se arate împodobit.

Milostenia este o mare și aleasă virtute, un mare dar și mai mult decât atât, este începutul tuturor bunătăților. Căci iată câte bunătăți se nasc de aici: cel ce face milostenie așa cum se cade se învață să disprețuiască averile, iar cel care disprețuiește averile a tăiat deja rădăcina relelor. Și el nu numai că face bine altora, ci și suferă; nu doar că prin milostenie și-a câștigat dreptul la răsplată, ci și sufletul i-a devenit înțelept, înalt și bogat. Cel ce face milostenie învață să nu fie admirator al averilor sau al aurului, iar dacă a învățat aceasta, a pus deja începutul pentru călătoria lui către ceruri și a tăiat toate pricinile de mânie, ceartă, invidie și deznădejde.

Căci știți și voi: toate relele apar din cauza averilor, și de asemenea multe dintre războaie. Ei bine, cel care a învățat să disprețuiască averile, iată că a ajuns să se bucure de liniște. El nu se teme de lipsuri, nu invidiază pe cel bogat, căci așa l-a învățat pe el milostenia. Nu râvnește la avutul aproapelui; cum ar face aceasta cel ce voiește să devină sărac? Cum ar face aceasta cel ce se desparte de averea sa pentru a o da săracilor? Și toate acestea pentru că ochiul sufletului său este luminat. Pe acestea le va avea aici; cât despre cele la care se va face părtaș în viața viitoare, nu-i cu puțință a grai. Nu va rămâne afară împreună cu fecioarele cele nebune, ci va intra împreună cu cele înțelepte în camera de nuntă a Mirelui, având în mâini făclii strălucitoare, într-un cuvânt, va deveni mai fericit chiar decât cei ce s-au ostenit și și-au petrecut viața în feciorie, cu toate că nimic din toate durerile și amărăciunile acelorora n-a gustat.

Aceasta este puterea milosteniei! Și cu multă îndrăzneală îi călăuzește spre ceruri pe cei care o cunosc. Pentru că ea este apropiată și cunoscută celor ce păzesc ușile cămării de nuntă, și nu doar cunoscută, ci și ținută la mare cinste; iar pe cei care au cinstit-o îi va conduce cu îndrăzneală și toți se vor da în lături, fără a se opune. Căci dacă ea L-a pogorât pe Dumnezeu pe pământ și L-a înduplecat să se facă om, cu cât mai mult nu-l va putea ridica pe om la cer? Cu adevărat mare este puterea milosteniei! Dacă din milă și din iubire de oameni Dumnezeu s-a făcut om, ba încă s-a înduplecat a Se face chiar rob, cu cât mai mult nu-i va așeza pe robi în camera Lui?

Așadar, fraților, să iubim milostenia, și să o săvârșim după puterile noastre nu doar o zi, nici două, ci în toată vremea cât ne aflăm aici, ca și ea să ne cunoască atunci când ne vom înfățișa înaintea Dreptului Judecător. Dacă ea ne cunoaște pe noi, și Domnul ne va cunoaște, iar dacă ea nu ne cunoaște, nici Domnul nu ne va cunoaște, ci va zice: „Nu vă cunosc pe voi!” Să nu se nântample însă una ca aceasta! Departe de noi auzirea acestor cuvinte! Fie însă a ne învrednici de auzirea acelei râvnite voci: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii.” (Mt 25, 34)

Căreia binevoiască a ne învrednici și pe noi prin Hristos Iisus, Domnul nostru, căci Lui I se cuvine toată slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

1 Este vorba de temnicer (FA 16, 27 - 34) și nu de Crispus, mai-marele sinagogii. Convertirea acestuia s-a petrecut în Corint, și nu în orașul Filipi (FA 18, 8) (n. tr.).

2 Verbul luat aici în sens metaforic, ar însemna „a redobândi puterile”. Așadar, traducerea corectă ar fi: „că ați avut puterea de a-mi purta de grijă”.(n. tr.)

Omilia a II-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

„Pavel și Timotei, robi ai lui Hristos Iisus, tuturor sfinților întru Hristos Iisus, celor ce sunt în Filipi, împreună cu episcopii și diaconii: har vouă și pace, de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Iisus Hristos”. (Filip. 1, 1 - 2).

Aici, fiindcă le scrie celor egali în cinste cu el, nu aduce vorba despre demnitatea lui de învățător, ci despre o alta la fel de mare. Care e aceasta? Nu cea de apostol ci aceea de „rob al lui Iisus Hristos”. Dar cu adevărat mare este și aceasta! A fi rob al lui Iisus Hristos cu adevărat - iar nu doar a purta acest nume - este întâiul dintre toate bunurile. Robul lui Iisus Hristos e cu adevărat liber de păcat, este slujitor adevărat al lui Hristos și în afară de El nu mai slujește pe nimeni, pentru că altminteri n-ar fi robul Lui decât pe jumătate. La fel le scria și romanilor: „Pavel, robul lui Iisus Hristos” (Rm 1, 1); în timp ce, atunci când li se adresa corintenilor și lui Timotei, se numea „apostol”.

De ce oare? Nu pentru că pe filipeni i-ar considera mai vrednici decât pe Timotei. Să nu fie! Îi cinstește și-i laudă mai mult decât pe toți cei cărora le scrisese pentru a mărturisi înclinarea lor spre virtute. De altfel Corintenilor și lui Timotei urma să le poruncească mai multe și de aceea față de ei se folosește de autoritatea lui de apostol. Aici însă nu are nimic de poruncit, afară de cele deja înțelese de ei.

„Sfinților întru Hristos Iisus, celor ce sunt în Filipi” (Flp 1, 1). Cu toate că iudeii se puteau numi pe ei sfinți încă de la cea dintâi ungere (de când li se spunea popor sfințit și ales), Apostolul îi numește sfinți pe filipeni - „sfinților întru Hristos Iisus” - pentru că numai aceștia sunt cu adevărat sfinți, pe când aceia sunt necucernici și necredincioși.

„Împreună cu episcopii și diaconii” (Flp 1, 1). Ce vrea să spună aceasta? Că într-un singur oraș se găseau mai mulți episcopi? Nicidecum, ci sunt numiți așa presbiterii. Pe atunci nu exista vreo deosebire între aceste denumiri, căci și episcopul se numea uneori diacon. Astfel, scriindu-i lui Timotei, cu toate că era episcop, îi spunea: „Punându-le înaintea fraților acestea, vei fi bun slujitor al lui Hristos Iisus” (1 Tim 4, 6); la fel „Slujirea ta fă-o cunoscută tuturor”. Iar că într-adevăr era episcop, iată ce-i spune: „Nu-ți pune mâinile degrabă pe nimeni” (1 Tim 5, 22); și iarăși: „Nu fi nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor mai-marilor preoților” (Tim 4, 14), deși presbiterii nu au hirotonit niciodată preoți. De asemenea, îi scrie lui Tit: „Pentru aceasta te-am lăsat în Creta, ca să îndreptezi cele ce mai lipsesc și să așezi preoți prin cetăți, precum ți-am rânduit” (Tit 1, 5); iar mai departe: „De este cineva fără prihană, bărbat al unei singure femei” (Tit 1, 6); și toate acestea le spune episcopului, adăugând imediat: „Se cuvine ca episcopul să fie fără prihană, ca un iconom al lui Dumnezeu, neîngâmfat, nu grabnic la mânie etc.” (Tit 1, 7). Urmează din acestea, cum am spus mai înainte, că în vechime prin „episcopi” se înțelegeau atât presbiterii și diaconii lui Hristos, cât și episcopii, înțelegem deci că și astăzi mulți episcopi când scriu spun „împreună cu presbiterii și diaconii”

însă, o dată cu trecerea timpului, fiecare treaptă a căpătat denumirea ei proprie: episcop, presbiter și diacon.

„Împreună cu episcopii și cu diaconii, har vouă și pace, de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Domnul Iisus Hristos” (Flp 1, 1 - 2). De ce oare în nici o altă epistolă nu se adresează clerului? De ce nu scrie așa nici romanilor, nici corintenilor, nici efesenilor, ci în comun: „tuturor sfinților”, „credincioșilor”, sau „iubiților”, iar aici scrie totuși clerului? Pentru faptul că Epafrodit fusese trimis la el de către clerici, iar aceștia doreau să afle vesti despre Apostol, de aceea Apostolul li se adresează iar ei se folosesc.

„Mulțumesc Dumnezeului meu ori de câte ori îmi amintesc de voi” (Flp 1, 3). Iar în alt loc spune: „Ascultați pe mai marii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie și nu suspinând” (Evr 13, 17). Deci, dacă a suspina vine din răutatea ucenicilor, atunci și a asculta de învățători e o urmare a înaintării lor pe calea adevărului: «Mulțumesc lui Dumnezeu, zice, ori de câte ori îmi amintesc de voi», cu alte cuvinte «Ori de câte ori îmi amintesc de voi, slăvesc pe Dumnezeu», iar aceasta o face deoarece îi cunoaște ca având multe virtuți. «Și slăvesc pe Dumnezeu, zice, și mă rog. Dacă voi v-ați deprins a vă îndeletnici cu virtutea, atunci aceasta nu poate fi un motiv pentru a mă opri să mă mai rog pentru voi»; ci „Mulțumesc lui Dumnezeului meu ori de câte ori îmi amintesc de voi, căci totdeauna, în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți, cu bucurie” (Flp 1, 3 - 4). „Totdeauna”, nu doar când mă rog. „Cu bucurie”, pentru că aceasta se poate face și cu întristare, cum de pildă spune în alt loc: „Căci din multă supărare și cu inima strânsă de durere, v-am scris cu multe lacrimi” (2 Co 2, 4).

„Pentru împărtășirea voastră întru Evanghelie, din ziua dintâi până acum” (Flp 1, 5). Aici mărturisește un lucru mare despre ei, ba chiar foarte mare, un lucru pe care cineva l-ar putea mărturisi doar despre apostoli și evangheliști. «Nu vă îngrijiți doar de cetatea ce vi s-a încredințat, zice el, ci faceți-le pe toate spre a fi părtași ai ostnelilor mele, prezenți fiind în tot locul, împreună cu mine lucrând și luând parte la propovăduirea mea, nu doar timp de un an, nici timp de doi sau trei ani, ci pentru totdeauna, din ziua în care ați crezut și până astăzi, adică din ziua în care ați câștigat bunăvoința apostolilor». Căci iată cum unii îl părăseau, când el se afla la Roma: „Tu știi că toți cei din Asia s-au lepădat de mine” (2 Tim 1, 15); la fel: „Dimas...m-a lăsat” (2 Tim 4, 10); și „La întâia mea apărare, nimeni nu mi-a venit într-ajutor” (2 Tim 4, 16). Însă aceștia [filipenii] chiar departe de el, îi împărtășeau durerile trimițând la el bărbați care să-l slujească după putere, nelipsindu-l de nimic. «Nu numai acum, spune, ci întotdeauna și în tot felul m-ați ajutat.»

Aceasta înseamnă deci că au luat parte din tot sufletul la propovăduirea Evangheliei, pentru că dacă el predică iar tu îi slujești, este neîndoielnic că și tu te împărtășești cu el de cununile pe care le-a dobândit. De altfel chiar în luptele olimpice cununa nu aparține doar luptătorului, ci și celui ce, slujindu-l, l-a instruit, și, într-un cuvânt, tuturor celor ce au contribuit la pregătirea lui. Fiindcă și cei ce prin diferite exerciții fizice au contribuit la antrenarea lui vor fi cu siguranță părtași la biruința lui. La fel și în războaie: nu este slăvit și nu ia parte la trofee doar comandantul după al cărui plan a fost câștigată bătălia, ci și cei care l-au slujit, ca unii ce prin slujirea lor au luat parte cu el și la luptă.

Nu e puțin lucru să poată cineva sluji pe sfinți, ci, de voiți să știți, e foarte mare, pentru că ne facem părtași prin aceasta cununilor convenite lor. De exemplu: a disprețuit oare cineva averile lui pentru Dumnezeu și s-a dăruit pe sine pentru tot restul vieții lui Dumnezeu? Face el toate faptele bune și se păzește pe sine până și în cuvinte, în cuget, și, în sfârșit, până în cele mai mici mișcări ale lui? Ei bine, e cu puțință ca și tu, fără a arăta o atenție atât de înaltă, să te împărtășești de răsplata convenită lui. Cum așa? Slujindu-i prin cuvânt și prin faptă, întărindu-l, dăruindu-i cele necesare vieții, slujindu-i deci întru totul, vei fi cel care va face mai ușor anevoiosul drum pe care el călătorește.

Astfel că dacă-i admirați pe cei de prin pustii, pe cei care s-au ridicat la viața îngerească, pe cei de prin biserici, care au ajuns la aceeași înălțime, dacă, fie îi admirați și în același timp sunteți triști pentru că mult prea departe de ei vă aflați, ei bine, este cu puțință ca și voi să vă împărtășiți cu ei, dacă-i veți sluji și-i veți ajuta. Pentru că și aceasta face parte din iconomia și iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ca pe cei leneși, care nu pot să arate o viață aspră și hotărâtă, să-i conducă pe alte căi pentru a-i așeza în rând cu ceilalți. Aceasta este „împărtășirea” despre care vorbește Pavel: „Că dacă neamurile s-au împărtășit de cele duhovnicești ale lor, datori sunt și ei să le slujească în cele trupești” (Rm 5, 27).

Căci dacă Dumnezeu făgăduiește împărăția cerurilor în schimbul unor lucruri mici și neînsemnate, atunci și slujitorii săi trebuie să transmită altora cele duhovnicești în schimbul celor mici și necesare trupului, pentru că, pe drept cuvânt, El este Cel Care le dăruiește și pe unele și pe altele.

Nu poți posti? Nu poți fugi de lume? Nu te poți culca pe pământ și nu poți priveghea? Se poate lua plată pentru toate acestea, deși nu le-ai făcut, și dacă le vei îmbina altfel, slujind pe cel bolnav și neputincios, ajutându-l neîncetat, odihnindu-l și alinându-i durerile ce izvorăsc din toate acestea.

Acela a căzut luptându-se, a primit lovituri grele și răni, ei bine, tu slujește-l pe cel zdrobit în luptă, primește-l cu brațele deschise, șterge-i sudoarea liniștindu-l, întărește-l și încurajează-i sufletul lui cel împovărat. Deci, dacă noi îi vom sluji pe sfinți cu o așa bunăvoință, cu siguranță că vom fi părtași la plata lor. Aceasta a spus-o și Hristos: „Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă ca... să vă primească ei în corturile cele veșnice” (Lc 16, 9). Ai văzut că devin părtași cu aceia? „Din ziua întâi până acum” (Flp 1, 5). «Nu numai pentru cele trecute mă bucur, spune el, ci și pentru cele viitoare, căci din cele trecute le judec pe cele viitoare».

„Sunt încredințat de aceasta, că cel ce a început în voi lucrul cel bun îl va duce până la capăt, până în ziua lui Hristos Iisus” (Flp 1, 6). Iată cum îi învață să fie și cu cumpătate, căci după ce a mărturisit despre ei lucruri mari, îndată-i învață - pentru a nu cădea cumva în slăbiciuni omenești - că atât cele trecute cât și cele viitoare să le lase în seama lui Hristos și în El să-și pună nădejdea. Cum? El n-a spus «încredințat fiind că după cum ați început veți și termina», ci „Cel ce a început în voi lucrul cel bun, îl va săvârși”. Dar nici nu i-a lipsit pe ei de lucrarea voinței lor în săvârșirea faptelor bune, căci a zis: „Mă bucur pentru împărtășirea voastră întru Evanghelie”, cu alte cuvinte că și ei au fost cu toată bunăvoința împreună-lucrători cu El la săvârșirea faptelor bune. Însă nici n-a zis că reușita este numai a lor, ci că în primul rând ea aparține lui Dumnezeu: „Sunt încredințat de aceasta, că Cel ce a început în voi lucrul cel bun îl va duce până la capăt, până în

ziua lui Hristos Iisus” (Flp 1, 6), cu alte cuvinte că Cel ce l-a început este Dumnezeu. «Nu numai pentru voi, zice, judec așa, ci și pentru cei care vor fi după voi tot așa voi fi, tot așa voi judeca».

Și nu puțină laudă este să aibă cineva pe Dumnezeu împreună lucrător și ajutor în faptele cele bune, căci dacă El nu e părțitor - și nici nu este - ci caută la cugetul cu care cineva săvârșește binele, e limpede că noi suntem cauza pentru care L-am atras să ne ajute. În felul acesta nici pe ei nu i-a lipsit de laudele cuvenite lor, pentru că, dacă Dumnezeu ar lucra simplu, nimic n-ar fi împiedicat ca și elinii, și în general toți oamenii să poată face faptele bune; de asemenea, nimic nu L-ar fi oprit să ne mute ca pe niște pietre sau lemne fără să mai ceară conlucrarea noastră.

Prin urmare, când el spune că Dumnezeu este cel ce va săvârși, tot spre lauda lor este, căci ei, prin stăruință neclintită în lucrarea faptelor bune, au atras asupra lor harul lui Dumnezeu ca să conlucreze cu ei spre a birui natura omenească. Mai este apoi și o altă laudă: faptul că biruințele lor sunt de o așa natură încât nu mai sunt omenești, ci mai presus de firea omenească, învrednicindu-se de sprijinul lui Dumnezeu. Iar când Dumnezeu e Cel ce săvârșește, nu poate exista piedică sau oboseală, ci trebuie doar ca cei ce săvârșesc cu ușurință toate acestea să aibă curaj, ca unii ce sunt ajutați de El.

„Precum este cu dreptate să gândesc astfel despre voi toți; căci vă port în inima mea și în lanțurile mele, și în apărarea și în întărirea Evangheliei, fiindcă voi toți sunteți părtași la același har cu mine.” (Flp 1, 7). Aici el arată un mare dor și o mare râvnă pentru ei, de vreme ce îi purta în inima sa, căci chiar în lanțuri fiind și în temniță, își amintea de ei. Nu e puțină laudă pentru ei, dacă li se arată o așa de mare dragoste, căci dragostea Sf. Apostol către ei nu era izvorâtă din vreo idee preconcepută, ci rod al unei drepte judecăți. Astfel că, să fie cineva iubit de Pavel cu atâta dragoste, e o dovadă vie că unul ca acesta este cu adevăral mare și minunat. „Și în apărarea și în întărirea Evangheliei” (Flp 1, 7).

De ce să ne mire că și în temniță îi purta în cugetul său? «Nici măcar atunci când mă găseam în fața pretoriului, zice, și când mă apăram, voi nu lipseați din gândul meu», căci dragostea duhovnicească e atât de puternică încât niciodată nu vrea să uite, ci pururea îl poartă în suflet pe cel iubit, dorindu-l neconținut și neîngăduind să se atingă de suflet vreo supărare sau vreo durere. Căci precum în cuptorul Babilonului, când s-a înălțat acea mare văpaie, o rouă răcoritoare i-a împresurat pe cei trei tineri, la fel și dragostea celui care iubește și este plăcut lui Dumnezeu, stăpânindu-i sufletul, îndepărtează orice flacără a patimilor, răcorindu-l cu acea rouă minunată.

„Și în întărirea Evangheliei” (Flp 1, 7), spune el. Așadar lanțurile sunt întărirea Evangheliei, așadar ele sunt apărarea Apostolului. Cum așa? Lucrul e simplu de tot. Dacă el ar fi fugit din lanțuri, ar fi fost considerat înșelător, dar așa, când rabdă orice, și lanțuri, și temniță, și necazuri, dovedește că le rabdă nu pentru vreo pricină omenească, ci pentru Dumnezeu, Care vede și răsplătește, într-adevăr, nimeni nu ar fi acceptat până și moartea, sau să se primejduiască în atâtea pericole; nimeni n-ar fi primit să se împotrivescă unui astfel de împărat, ca Nero, dacă nu ar fi avut înaintea ochilor un alt împărat, cu mult mai mare și mai puternic.

Așadar și-a întărit propovăduirea Evangheliei cu lanțurile lui. Dar tu ia seama cum Apostolul, fără vreo osteneală deosebită, le-a întors pe toate: ceea ce ei considerau a fi neputincios sau slab sau mai degrabă vrednic de osândă, pentru el însemna adevărarea Evangheliei; iar dacă n-ar fi

fost așa, atunci el ar fi fost cu adevărat slab, neputincios și vrednic de osândă. Aceasta mai dovedește și că dragostea lui pentru filipeni nu era un lucru întâmplător, ci rezultat al unei adânci judecăți. De ce? «Pentru că vă am pe voi în cuget, în lanțurile mele și în apărarea mea; pentru că împreună cu mine voi toți sunteți părtași ai harului». Ce vrea să spună prin aceste cuvinte? Oare darul acestui Apostol era cel de a fi legat, alungat și suferind nenumărate neazuri și nenorociri? Da! „Îți este de ajuns harul Meu, zice, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune. Deci, foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele.” (2 Co 12, 9).

Iar mai departe: „De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări.” (2 Co 12, 10). «Căci văzându-vă dovedind prin fapte virtutea voastră și văzându-vă părtași ai acestui har cu cea mai mare bunăvoință, pe drept cuvânt mă gândesc la voi. Pentru că Dumnezeu este cel ce v-a încercat pe voi, cunoscându-l pe fiecare împreună cu izbânzile sale; că fiind atât de departe de noi vă grăbiți totuși să ne veniți în ajutor, ca nu cumva în încercările noastre să ne lipsească ceva și vă faceți părtași ispitelor noastre pentru Evanghelie, nesuferind mai puțin decât mine, care mă găsesc în lupte; voi care sunteți atât de departe... Ei bine, iată că drept grăiesc, spunând toate acestea.» Dar oare pentru ce n-a zis „părtași”, ci „împreună părtași”? «Chiar și eu însumi sunt părtaș, dar în alt fel», spune el, „ca împreună părtaș să mă fac Evangheliei” (1 Co 9, 23), adică să mă fac părtaș bunurilor hotărâte și făgăduite prin Evanghelie. „Fiindcă voi toți sunteți împreună părtași la același har cu mine” (Flp 1, 7) și este într-adevăr minunat ca toți să se găsească împreună vrednici de aceasta, «însă eu, încă de la început am fost convins că veți fi până la sfârșit așa». Nu e cu puțință ca un început atât de strălucit să se stingă și să se nimicească, ci se sfârșește întotdeauna cu fapte mari și minunate.

Partea morală

Cel ce nu consideră că primește totul de la Dumnezeu și că de la El capătă mii de bunătăți să nu dea milostenie, (n. tr.)

Deci, fiindcă e posibil să se împărtășească cineva de har și în alt fel, vă îndemn ca și noi să ne împărtășim sau, mai bine zis, să luăm parte la ispite și la supărări. Iar cei care doriți, dintre cei de față, sau poate chiar toți, să vă împărtășiți împreună cu Pavel din bunurile făgăduite, puteți s-o faceți cu ușurință de veți voi să luați asupra voastră îngrijirea celor neputincioși după cât vă stă în puțință, de veți ajuta și veți sări în ajutorul celor ce pățimesc rele pentru Hristos.

L-ai văzut pe fratele tău în ispită? Întinde-i mâna în ajutor.

L-ai văzut pe învățătorul tău luptându-se? Vino în ajutorul lui.

«Dar nimeni nu mai e azi în situația lui Pavel», spui tu. Mulți judecă astfel și cu destulă ușurință. Aceasta și eu o mărturisesc: nimeni nu e în situația și la înălțimea lui Pavel, dar s-a spus: „Cel ce primește prooroc în nume de prooroc, plată de prooroc va lua” (Mt 10, 41).

Nu cumva aceia erau admirați pentru că lucrau împreună cu Pavel? Nu, ci pentru că erau împreună părtași cu el, care-și luase asupra sa propovăduirea Evangheliei. De aceea era cinstit Pavel, fiindcă toate le pătimea pentru Hristos. Nimeni nu este în situația și la înălțimea lui Pavel, ba nici măcar apropiat fie câtuși de puțin! Însă propovăduirea este aceeași și acum ca și atunci.

Cei de atunci au fost părtași lui nu numai când se afla în lanțuri, ci chiar de la începutul propovăduirii lui. Pentru că ascultă ce spune: „Doar și voi știți, filipenilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat din Macedonia, nici o Biserică nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit, decât voi singuri.” (Flp 4, 15). Chiar și fără ispite, ca învățător al lor, el a avut parte de multă osteneală, privegheri, oboseală din cauza cuvintelor și învățăturii, muștrări, înfruntări și altele de acest fel, pe care le suferea zilnic, în interesul mântuirii lor. Sunt oare mici toate acestea: să suferi clevetirile ieșite din mii de guri, fără a-ți purta de grijă?

Vai, ce voi face? Mă aflu amenințat între două lucruri: pe de o parte voiesc să vă îndemn, și în același timp să vă rog să veniți în ajutorul sfinților lui Dumnezeu, însă mă tem ca nu cumva să bănuiască cineva că spun toate acestea nu pentru voi, ci pentru ei! Să știți însă că nu pentru ei vorbesc, ci pentru voi! Iar dacă vreți să luați aminte, vă voi convinge chiar prin cuvintele pe care le voi spune. Câștigul pe care-l veți avea nu este totuna cu al lor, pentru că voi, dacă dați, din acele lucruri dați, de care puțin mai târziu cu sau fără voie vă veți lipsi, pe când ceea ce primiți e cu mult mai mare. Sau poate nu sunteți încredințați de aceasta când dați milostenie? Ei bine, dacă-i așa, voiesc mai degrabă să nu mai dați deloc. Dacă cineva nu e încredințat de acestea că va lua mai mult decât a dat, că va câștiga mai mult, că va fi răsplătit cu mult mai mult decât a dat să nu mai dea! Sau poate crede că face plăcere celui care primește. Ei bine, și în acest caz, mai bine este să nu mai dea.

Nu acest lucru e important pentru mine, de a-i hrăni pe sfinți, fiindcă chiar de nu vei da tu se va găsi un altul. Ceea ce eu voiesc este ca prin milostenie voi înșivă să aveți mângâiere pentru iertarea păcatelor, iar ce nu dă cu acest gând, nu va avea mângâiere.

A face milostenie nu înseamnă a da pur și simplu, ci a da cu bunăvoință, cu bucurie, „nu cu părere de rău, sau de silă, căci Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună” (2 Co 9, 7). Dacă cineva nu dă așa, să nu mai dea deloc, fiindcă aceasta nu mai înseamnă milostenie, ci pagubă!

Așadar, dacă știți că voi sunteți cei care veți câștiga și nu aceia, ei bine, aflați că mult mai mare va fi câștigul vostru, decât ceea ce ați dat. Acelora prin milostenie li se asigură hrana trupului, iar voi câștigați liniște sufletească.

Acelora nu li se iartă nici unul din păcatele pe care le au, pe când vouă vi se înlătură și sunteți feriți de multe ispite. Să luăm deci parte la luptele lor, ca să putem participa la marea răsplată făgăduită lor. Cel ce îl înfiază pe rege, bunăoară, nu se gândește atât la cât are de dat, cât la ce are de primit.

Înfiază-L deci și tu pe Hristos și vei avea mult folos.

Voiești să te faci părtaș lui Pavel? Dar ce zic eu lui Pavel, când Hristos este Cel care a primit? Iar ca să vedeți că vă spun toate acestea în interesul vostru, iată că nici nu mă îngrijesc de odihna acelora. Dacă vreunul din mai-marii Bisericii trăiește în belșug și nu are nevoie de nimic, chiar și sfânt de ar fi, să nu-i dai, ci preferă în locul lui pe vreunul care ar fi mai sărac, chiar dacă acesta nu-i atât de admirat ca și celălalt. De ce astfel? Pentru că Hristos voiește, după cum spune: „Când faci prânz sau cină, nu chema pe prietenii tăi, nici pe frații tăi, nici pe rudele tale... Ci, când faci

ospaț, cheamă pe săraci, pe neputincioși, pe șchiopi, pe orbi și fericit vei fi că nu pot să-ți răsplătească.” (Lc 14, 12 - 14).

El nu a spus să faci acest bine cum și oricui s-ar întâmpla, ci celor flămânzi, celor însetați, celor goi, celor străini și, în sfârșit, celor care nu au nici o avere. Nici nu a spus doar „am fost hrănit”, ci „flămând fiind, am fost hrănit”, fiindcă spune „flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc” (Mt 25, 35). Meritul că l-ai ajutat pe acela este îndoit: pe de o parte pentru că e flămând, iar pe de altă parte pentru că e sfânt; pentru că dacă trebuie hrănit orice om flămând, cu cât mai mult când cel flămând e și sfânt? Dar chiar și sfânt de-ar fi, dacă n-ar avea nevoie, să nu dai. Fiindcă nici un câștig nu vei avea de aici, pentru că nici Hristos n-a zis așa. Dar nici nu poate fi numit sfânt acel om, care trăiește în belșug, și i se mai face și milostenie.

Ai văzut că nu ni s-au spus acestea numai cu scopul unui câștig urât, ci cu scopul unui câștig cu folos? Așadar, hrănește-l pe cel flămând ca să nu fii dat hrană focului gheenei.

Când săracul mănâncă din masa ta, el sfințește și cele care-ți rămân.

Gândește-te cum l-a hrănit acea văduvă pe Ilie; nu l-a hrănit atât pe el, cât pe sine însăși; nu a dat atât, pe cât a primit. La fel se petrece și astăzi și chiar cu mult mai mult. Nu o vază de făină, nici un ulcior de untdelemn. Dar ce? Răsplata acestora va fi aici de o sută de ori mai mare, iar în plus viața veșnică. Mila lui Dumnezeu devine hrana cea duhovnicească, aluatul cel curat.

Acea femeie era văduvă, iar pe atunci era foamete, dar nimic n-a împiedicat-o. Avea copii, dar nici acest lucru n-a fost o piedică. S-a făcut și ea asemenea văduvei care a pus în cutia milelor cei doi bănuți. N-a zis întru sine: «Ce voi primi de la acest om, când el e cel ce are nevoie de mine? Dacă ar fi avut vreo putere n-ar fi ajuns să sufere de foame, ar fi alungat seceta care ne bântuie și n-ar suferi cu toți ceilalți. Sau poate că e vinovat înaintea lui Dumnezeu.» N-a cugetat nimic din toate acestea. Iar acum ia aminte: ce folositor este să faci binele cu întreaga inimă, iar nu din curiozitate să-l ispitești pe cel ce suferă! Dacă ea ar fi vrut, curioasă, să-l cerceteze, ar fi ezitat și nu ar fi crezut. Tot așa și Avraam, dacă ar fi vrut să ispitească și să cerceteze din curiozitate, nu i-ar fi primit pe îngeri.

Cel ce ispitește și descoase pe alții nu va reuși niciodată în lucrurile mari, ci mai ales unul ca acesta devine un înșelător ordinar. Și vă voi spune cum se întâmplă aceasta: omul evlavios nu voiește să se arate lumii ca evlavios și nu-și schimbă purtarea din afară, chiar de ar urma să fie disprețuit; pe când înșelătorul, ca unul ce privește acest lucru ca pe-un meșteșug oarecare, se îmbracă în haina unei evlavii prefăcute și exagerate. Așa încât unul, făcând bine chiar și celor păruți evlavioși, se pune alături cu cei evlavioși, pe când cel care cercetează și ispitește pe cei cu adevărat evlavioși, de multe ori se află alături de cei neevlavioși.

De aceea vă rog ca toate să le facem cu sinceritate și curățenie a sufletului. „Oricui îți cere, dă-i” (Lc 6, 30); iar în alt loc „Izbăvește pe cei ce sunt târați la moarte și pe cei ce se duc clătănându-se la jungiere scapă-i!” (Pr 24, 11), deși cei mai mulți dintre condamnați sunt vinovați de faptele lor. Însă totuși se spune: „izbăvește”.

Prin aceasta ne vom face asemănători lui Dumnezeu. Astfel vom fi vrednici de admirat și numai așa ne vom bucura de bucuriile cele veșnice, cărora să ne învrednicim și noi, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a III-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

„ Căci martor îmi este Dumnezeu, căci vă doresc pe voi toți, cu dragostea lui Hristos Iisus. Și aceasta mă rog, ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult, întru cunoștință și întru orice pricepere ca să cercați voi cele ce sunt mai de folos, ca să fiți curați și fără poticnire în ziua lui Hristos, plini de roadă dreptății, care este prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu. ” (Flp 1, 8 - 11).

Apostolul nu-L ia de martor pe Dumnezeu, ca și cum n-ar fi fost crezut, ci face acest lucru din marea iubire ce le-o purta, îndemnându-i să creadă și să se încurajeze. Și fiindcă a spus că au fost împreună părtași cu el la Evanghelie, pentru a nu crede ei că îi iubea pentru virtuțile lor, ci pentru Evanghelie, a adăugat imediat: «întru dragostea lui Hristos». Ce înseamnă aceasta? Cu alte cuvinte vrea să spună: «după Hristos, fiindcă sunteți credincioși, fiindcă Îl iubiți pe Hristos, pentru dragostea cea după Hristos». Și luați aminte că nu a zis „dragoste” folosind cuvântul obișnuit - ci prin altul, mai sugestiv ca și cum ar fi vrut să zică: «că, prin apropierea voastră de Hristos, El a devenit acum ca un tată al vostru».

Într-adevăr, adevăraților robi El le acordă dragostea părintească, dragoste fierbinte și neîncetată. «Cu acea dragoste, zice, vă iubesc pe toți», ca și cum ar spune: «vă iubesc nu cu dragostea firească, ci cu o dragoste mai fierbinte, cu dragostea cea după Hristos». „Căci vă doresc, zice, pe voi toți” (Flp 1, 8), «fiindcă toți sunteți vrednici de dragoste; nu pot spune în cuvinte ce vă doresc și cât de mult vă iubesc, pentru că nu-i cu puțință, de aceea las aceasta lui Dumnezeu, Care cunoaște cele adânci ale inimii». Dacă ar fi vrut doar să-i lingusească, nu L-ar fi luat pe Dumnezeu de martor, lucru pe care dacă l-ar fi făcut, n-ar fi fost deloc fără pericol. „Și aceasta mă rog ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult” (Flp 1, 9).

Acest fapt e un bun fără margini, fiindcă ia seama cum Apostolul, fiind iubit de ei atât de mult, dorea totuși să fie iubit și mai mult.

Cel ce iubește pe cel iubit nu vrea nicicând să fie lipsit de iubire, și nici nu poate suferi vreo piedică pusă iubirii.

Pavel vrea ca iubirea lor să rămână pururea aceeași, ba chiar să și prisosească. „Nimănu cu nimic nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de altul” (Rm 13, 8), spune el, ceea ce înseamnă că dragostea nu se poate măsura și nici nu are hotare. „Ca iubirea voastră să prisosească tot mai mult și mai mult” (Flp 1, 9).

Ia aminte la măreția cuvântului: „să prisosească tot mai mult și mai mult”, zice el, adăugând apoi imediat: „întru cunoștință și întru orice pricepere” (Flp 1, 9). Nu admiră deci prietenia sau dragostea întâmplătoare, ci dragostea „întru cunoștință”; deci nu o dragoste obișnuită față de toți oamenii, fiindcă aceasta nu mai e dragoste, ci răceală și indiferență.

Dar ce înseamnă „întru cunoștință”?

Dobândită, adică, după o judecată serioasă, după un anumit raționament și izvorâtă dintr-un sentiment. Sunt unii care iubesc fără judecată și la întâmplare, dar astfel de iubiri sunt sterpe și de scurtă durată, „întru cunoștință și întru orice pricepere, ca să cercați voi cele ce sunt mai de folos” (Flp 1, 9 - 10), zice, adică «cele care sunt în interesul vostru. Nu pentru mine spun acestea, ci pentru voi, pentru că mă tem ca nu cumva cineva să se întineze cu pretinsa dragoste a ereticilor». La aceasta se referă aici, și iată ce mai spune: «Nu zic aceasta pentru mine, ci ca să fiți voi curați, adică să nu primiți nici o credință falsă, chiar de-ar veni ea sub forma dragostei». De ce afirmă însă în alt loc: „Dacă se poate, pe cât stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii” (Rm 12, 18)? «Trăiți în pace, a zis, adică să nu vă iubiți în așa fel încât să vă vătămați prin această iubire», fiindcă spune: „Dacă ochiul tău cel drept te smintește pe tine, scoate-l și aruncă-l de la tine.” (Mt 5, 29).

„Ca să fiți curați, zice, și fără poticnire” (Flp 1, 10). Pentru că de multe ori prietenii pe mulți îi vătăma, iar dacă pe tine nu te vătăma nimic, celălalt însă întâmpină piedici, „în ziua lui Hristos” (Flp 1, 10), adică atunci să vă aflați curați și fără să fi smintit pe cineva.

„Plini fiind de roadă dreptății, care este prin Iisus Hristos spre slava și lauda lui Dumnezeu” (Flp 1, 11), adică împreună cu credința având și viața curată și nu la întâmplare, ci plină de roadele dreptății; pentru că se poate ca dreptate să existe, dar nu dreptatea cea după Hristos, cum, de exemplu, ar fi o simplă viață virtuoasă. „Care este prin Iisus Hristos, spre slava și lauda lui Dumnezeu” (Flp 1, 11) e ca și cum ar spune: «Iată că nu vorbesc de slava mea, ci de slava și lauda lui Dumnezeu», în multe locuri însă, prin dreptate el înțelege milostenia. «Să nu vă rănească dragostea pentru cunoașterea celor de trebuință, ca nu cumva să cădeți din cauză că iubiți pe cineva. Voiesc, desigur, ca dragostea voastră să sporească, dar nu în așa fel încât să vă rănească. Și nu voiesc să credeți asta din prejudecată, ci vreau să cercetați de grăiesc bine».

Vedeți că nu zice: «pentru a prefera cuvintele mele», ci „să cercați” (Flp 1, 10). Și nici nu a zis «nu vă apropiați de o anumită persoană», ci «voiesc ca dragostea voastră să fie spre folos, iar nu să vă aflați nepăsători».

Într-adevăr e o mare greșală faptul de a nu face dreptate pentru Hristos și „prin Hristos”. Întâlnim aici cuvântul „prin”, înțelege el pe Hristos ca pe un slujitor al lui Dumnezeu? Să nu fie! «Spun asta, nu cu scopul de a fi eu cel lăudat, ci pentru ca Dumnezeu să Se slăvească; cu alte cuvinte nu caut dreptatea mea, nu mă gândesc la milostenia pe care mi-ați făcut-o mie, ci la slava ce se cuvine a se aduce lui Dumnezeu.» Acesta e înțelesul cuvântului fiindcă deseori Pavel prin dreptate înțelege milostenia.

„Voiesc ca voi să știți, fraților, că cele petrecute cu mine s-au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei, în așa fel că lanțurile mele pentru Hristos, au ajuns cunoscute în tot pretoriul și

tuturor celorlalți” (Flp 1, 12 - 13). Era firesc ca, auzind ei că e legat, să se întristeze și să creadă că din acest motiv s-ar fi oprit propovăduirea Evangheliei. Ce face el însă? Risipește această bănuială, dovadă a iubirii lui către aceștia, arătându-le cele privitoare la el. Ce spui? Ai fost împiedicat în lucrarea ta apostolică și tu spui că toate acestea au contribuit la sporirea Evangheliei? „În așa fel că lanțurile mele, pentru Hristos, au ajuns cunoscute în tot pretoriul” (Flp 1, 13).

Iar aceasta nu doar că nu le-a închis gura celorlalți, făcându-i să se teamă, ci, din această cauză, i-a încurajat și mai mult. «Căci dacă cei ce sunt lângă mine și, prin urmare, alături de aceleași primejdii cu mine, nu doar că n-au fost vătămați cu nimic, ci au câștigat și mai mult curaj, atunci cu atât mai mult ar fi trebuit să vă încurajați voi.» Pentru că dacă el ar fi răbdat lanțurile în taină, fără a spune nimic, era firesc ca și ei să facă la fel. Pentru că fiind legat și încurajându-se și mai mult, au căpătat și ei mai mult curaj.

Cum însă lanțurile au dus mai degrabă la sporirea Evangheliei? «Dumnezeu, zice el, așa a rânduit lucrurile, ca să nu fie ascunse lanțurile mele, lanțuri întru Hristos și pentru Hristos, nici în pretoriu și nici în întreg orașul». „Și cei mai mulți dintre frații întru Domnul, îmbărbătați prin lanțurile mele, au mai multă îndrăzneală să propovăduiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu” (Flp 1, 14). Aici arată că și mai înainte aveau curaj, vorbind fără teamă, dar acum au un curaj și mai mare. «Deci, dacă alții se încurajează prin lanțurile mele, eu cu atât mai mult. Dacă pentru alții ele sunt motiv de încurajare, cu atât mai mult sunt pentru mine însumi».

„Și cei mai mulți dintre frații întru Domnul” (Flp 1, 14). Fiindcă a spus un lucru mare că lanțurile lui le-a dat curaj de aceea adaugă „întru Domnul”. Ai văzut cum el având nevoie să mărească lucrurile știe în același timp și să fie cumpătat în vorbă? „Au mai multă îndrăzneală, spune el, să propovăduiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu” (Flp 1, 14). Expresia „mai mult” arată că ei începuseră deja propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu.

„Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă și din duh de ceartă, alții însă din bunăvoință” (Flp 1, 15). Merită să ne reținem atenția aceste cuvinte. Acum când Pavel era arestat, mulți, chiar dintre necredincioși - voind să-l ațâțe și să-l întărească și mai mult pe împărat Îl propovăduiau pe Hristos pentru ca astfel mânia împăratului să crească și mai mult din cauza răspândirii propovăduirii și totul să se întoarcă împotriva lui Pavel. Deci lanțurile sale au devenit cauză a două lucruri: onora le-a insuflat un mare curaj, iar pe alții care-i doreau sfârșitul i-a făcut să-L propovăduiască pe Hristos.

„Unii, e drept, vestesc pe Hristos din pizmă” (Flp 1, 15), adică «sau pizmuind slava și purtarea mea și dorind să mă piardă din diferite pricini, lucrează împreună cu mine, sau că doresc să fie și ei slăviți, crezând că vor putea astfel să se împărtășească și ei din slava mea». „Alții însă din bunăvoință” (Flp 1, 15), adică fără ipocrizie sau fără fățărnicie, cu toată bunăvoința. „Ceilalți însă din zavistie vestesc pe Hristos, nu cu gânduri cu-rate” (Flp 1, 17), adică nu cu sinceritate. De ce oare? „Socotind să-mi sporească necazurile în lanțurile mele” (Flp 1, 17), adică «crezând că dacă voi ajunge în mai mare primejdie vor înmulți asupra mea necaz peste necaz».

O, ce sălbăticie! O, ce plan demonic! Îl vedeau legat și aruncat în temniță și tot îl mai pizmuiau! Prin răutatea lor vroiau să-i sporească și mai mult nenorocirile pentru a-l lăsa astfel pradă unei

mâinii și mai mari. De altfel bine a spus „socotind”, fiindcă planurile lor nu s-au realizat. «Ei credeau că prin aceasta mă vor întrista, dar eu mă bucuram că propovăduirea Evangheliei se răspândea».

„Unii o fac din iubire, știind că stau aici pentru apărarea Evangheliei” (Flp 1, 16). Dar ce înseamnă „pentru apărarea”? «Mi s-a poruncit să propovăduiesc. Voi da răspuns și mă voi justifica pentru lucrul ce mi s-a poruncit să-l fac, iar această justificare îmi va fi mai ușoară de voi fi ajutat de ei. Pentru că dacă mulți vor fi cei catehizați și cei care au crezut, justificarea îmi va fi mai ușoară.»

Așadar, nu e cu puțință să facem un lucru bun dacă nu izvorăște dintr-un gând bun. Iar pentru un astfel de lucru nu numai că nu există răsplată, ci pe deasupra mai ești și pedepsit. Pentru că cei ce voiau să-l ducă în primejdii și mai mari pe propovăduitorul lui Hristos, îl propovăduiau ei înșiși pe Hristos; pentru aceasta nu numai că nu vor primi răsplată, ci se vor afla și răspunzători și vrednici de pedeapsă. „Unii o fac din iubire” (Flp 1, 16), cu alte cuvinte aceștia, știu că trebuie să răspundă pentru Evanghelie.

„Dar ce este? Nimic altceva decât că, în tot chipul, fie din fățarie, fie în adevăr, Hristos Se propovăduiește” (Flp 1, 18). Ia seama la înțelepciunea acestui bărbat, cum pe nimeni n-a acuzat cu putere, ci doar a amintit faptul întâmplat. «Ce și cum îmi este indiferent, pentru că fie într-un fel, fie într-altul, Hristos se propovăduiește». Nu spune „propovăduiască-se” [oricum s-ar întâmpla], așa cum cred unii, zicând că introduce eresuri, ci „se propovăduiește”. Și, în primul rând, el nu zice „propovăduiască-se” ca și cum ar porunci, ci vestește, doar, faptul care s-a întâmplat; iar în al doilea rând, chiar dacă ar fi spus-o ca pe o poruncă, nici în acest caz nu ar fi fost vorba de eresuri.

Haideți să cercetăm aceasta: dacă el ar fi predicat la fel ca aceia, nici așa n-ar fi introdus eresuri. De ce? Pentru că aceia propovăduiau, ce-i drept, într-un mod destul de sănătos, și numai scopul și cugetul cu care făceau aceasta era corupt, de aceea adevărul cuvântului nu suferea cu nimic. De altfel era chiar necesar să propovăduiască altfel, pentru că predicând în alt mod și învățând în alt mod, și nu asemenea lui Pavel, nu ar fi pornit și mai mult mânia împăratului, însă așa, venind în ajutorul propovăduirii lui, învățau în același fel, făcându-și ucenici la fel cu ai lui Pavel și, reușind astfel, din cauza mulțimii acestor ucenici, să-l întărească pe împărat.

Dar un netrebnic și un lipsit de simțire, agățându-se de acest pasaj, poate spune: «Totuși, dacă voiau într-adevăr să-l supere, ar fi lucrat cu totul dimpotrivă, adică i-ar fi alungat pe cei care deja crezuseră și n-ar fi contribuit în nici un fel la răspândirea creștinismului». Ce vom răspunde, deci? Că ei un singur lucru urmăreau: de a-l duce în primejdii și mai mari, pentru a-l avea astfel la dispoziția lor; credeau prin aceasta că-l vor întrista și mai mult, sperând că propovăduirea lui se va stinge.

Dacă ar fi lucrat altfel, ar fi potolit mânia împăratului, Apostolul ar fi scăpat din închisoare și ar fi propovăduit din nou. De aceea credeau că e bine să facă orice pentru a-l putea nimici, însă acest mod de a gândi nu era împărțit de mulți, ci doar de câțiva dintre cei rău intenționați.

„Și mereu mă voi bucura” (Flp 1, 18). Ce înseamnă „mă voi bucura”? Înseamnă că chiar dacă s-ar întâmpla și mai rău, el se va bucura. «Căci ei lucrează împreună cu mine și fără voia lor, iar pentru ostenele lor vor primi osândă; pe când eu, care n-am avut de gând să lucrez împreună cu ei, voi primi plată».

Poate fi așadar ceva mai împotriva decât diavolul? Ai văzut cum el a născocit pedeapsă pentru propovăduire și osândă pentru ostenele? Ai văzut în câte răutăți îi amestecă cel rău pe slujitorii lui? Ai văzut cum a aranjat el totul ca un adevărat dușman, ca unul care luptă împotriva mântuirii acelorora? Ai văzut apoi cum cel ce se războiește împotriva adevărului nu se folosește cu nimic, ci mai mult, se lovește singur, ca unul ce dă cu piciorul în țepușă?

“Căci știu că aceasta îmi va fi mie spre mântuire. Prin rugăciunile voastre și cu ajutorul duhului lui Iisus Hristos” (Flp 1, 19). Nimic nu e mai spurcat ca diavolul. Astfel el îngrădește din toate părțile pe ai săi cu ostenele zadarnice, și nu doar că nu-i lasă să se bucure de recompense, ci îi mai face și răspunziători”. A găsit el mijlocul nu numai de propovăduire, ci și să născocoască o asemenea înfrânare și feciorie, care nu doar că-i va lipsi de răsplată, ci va aduce asupra lor un rău și mai mare, despre care se și spune undeva: „care sunt înfierăți în cugetul lor” (1 Tim 4, 2).

Partea morală

Trebuie să-i mulțumim lui Dumnezeu Care ne trimite lupte pe măsura noastră și Care nu ne rânduiește nimic greu și cu neputință de răbdat, (n. tr)

De aceea, vă rog, să mulțumim lui Dumnezeu că nouă ne-a ușurat ostenele și în același timp ne-a sporit și răsplata. Fiindcă de recompensele de care se vor bucura aceia dintre noi care sunt căsătoriți și au familie nu se vor bucura aceia dintre ei care trăiesc în feciorie, ci vor fi deopotrivă de vinovați, ca cei ce se desfrânează. Oare cum așa?

Pentru că ei nu lucrează cu un scop curat, ci împotriva fapturilor lui Dumnezeu și a negrăitei Sale înțelepciuni.

Așadar să nu ne lenevim. Dumnezeu ne-a lăsat lupte pe măsura noastră și nu a lăsat peste puterile noastre nici o durere sau osteneală. De aceea să nu le disprețuim. Căci dacă ereticii se chinuiesc cu ostenele zadarnice, noi cum vom putea să ne justificăm dacă nu suferim nici măcar niște ostenele mici, și totuși vrem să câștigăm cele mai mari recompense? Ți este greu? Și care dintre poruncile lui Iisus Hristos sunt cu anevoie de îndeplinit?

Nu poți trăi în feciorie? Ți se îngăduie a te căsători.

Nu te poți lipsi de toate averile tale? Ți se îngăduie să dai celor lipsiți din averea ta. „Prisosința voastră să împlinească lipsa acelorora” (2 Co 8, 14). Iar cele greu de îndeplinit par a fi: disprețuirea averilor și înfrânarea poftelor trupești, însă celelalte n-au nevoie de osteneala, ce pricină te poate face să vorbești de rău pe fratele tău și să-l defaimi?

Ce te face să pizmuiești bunurile altuia?

Ce te împinge să umbli după slavă?

A-și ține cineva în frâu trupul său este rezultatul înfrânării; a cugeta cu înțelepciune în toate lucrurile Sale e rezultatul înfrânării; a răbda cineva lipsa celor de trebuință, a se lupta cu foamea și cu setea, e rezultatul înfrânării.

Dar când nu suferi nimic din toate aceste și-ți este îngăduit să te bucuri de avutul tău, după cum se cuvine unui creștin, ce motiv te poate face să-i invidiezi pe alții?

Căci de nicăieri nu vine invidia decât din faptul de a te lipi cu trupul și cu sufletul de cele de aici, sau mai bine zis, de toate relele. Pentru că dacă ai crede cu adevărat că averea, ca și slava lumii acesteia, nu-nseamnă nimic, nu i-ai invidia pe cei care au. Dar, fiindcă privești acestea cu lăcomie, le admiri și-ți tremură inima gândindu-te la ele, de aceea te și muncește gândul de slavă deșartă, iar toate acestea vin din faptul că tu le admiri pe cele din viața de aici. Privești cu ochi răi că cineva s-a îmbogățit? Totuși un astfel de om e vrednic mai mult de milă și de lacrimi decât de invidiat. Tu însă răspunzi râzând: «Eu sunt vrednic de plâns, iar nu el».

Desigur că și tu ești vrednic de plâns, dar nu pentru că ești sărac, ci pentru că te crezi pe tine însuși vrednic de jale.

Noi îi plângem pe aceia care, deși nu pățimesc nici un rău, sunt totuși veșnic nemulțumiți, și îi plângem nu pentru că nu pățimesc nimic ci pentru că deși, nu suferă, ei cred totuși că suferă. E ca și cu un om care s-a izbăvit de friguri și totuși se mai răsucește și se mai zbate încă în așternut, cu toate că e sănătos; și care e vrednic de plâns nu fiindcă are friguri, ci fiindcă, neavând nimic, el totuși crede că are. Pentru această cauză ești și tu vrednic de plâns, iar nu pentru că ești sărac; pentru că vrednic ești, pentru sărăcia ta să te ferească ceilalți.

Deci pentru ce învinuiești pe cel bogat? Pentru că de bună voie s-a afundat în griji mai numeroase decât tine și într-o sclavie dintre cele mai urâte? Pentru că e înfășurat în banii săi ca în mii de lanțuri? A venit seara, l-a ajuns noaptea și iață că timpul acesta de liniște și odihnă e pentru el un timp de dezgust, de întristare și de griji. Se aude vreun zgomot afară? Imediat aleargă pentru a vedea ce se întâmplă. A fost prădat cineva? Se îngrijește și mai mult decât cel păgubit; fiindcă, în vreme ce acela, pierzând averea, a scăpat de grijă, el neîncetat se afundă în ea. A venit noaptea, acest liman la care aflăm adăpost după relele din timpul zilei, mângâiere a nenorocirilor și leac al rănilor noastre și cu toate acestea el nu se bucură nicicum de venirea ei. Pentru că și cei cuprinși de vreo supărare rămân nepăsători la cuvintele de mângâiere pe care le aduc prietenii, rudele și cei din casa lor, ba chiar și la cele ale părinților; rămân reci, zic, la sfaturile și mângâierile tuturor acestora, ba încă se mai și scandalizează de cuvintele lor.

Cât despre somnul, care pare a le porunci să contenească odată cu grijile, ei nici nu vor să audă. Amărăciunea supărării tulbură sufletul nostru mai mult decât orice altceva. Precum un trup cuprins de fierbințeală se alină și cu cea mai mică adiere a vântului, la fel se întâmplă noaptea și cu sufletul nostru: se predă somnului ca unui paradis cu multe izvoare, de la care își află mângâierea. Mai bine zis nu noaptea sau somnul alină sufletul, ci Dumnezeu, Care cunoscând

slăbiciunea neamului omenesc, a hotărât astfel, însă noi nu avem milă de noi înșine, ci ca niște vrăjmași am născocit pe dușmanul cel mai mare al odihnei și al trebuințelor noastre firești: privegherile de noapte din cauza bogățiilor. „Privegherea celui bogat topește trupul lui și grija lui strică somnul” (Sir 31, 1).

Și ia aminte la cât de mare este grija lui Dumnezeu: nu a lăsat somnul în puterea noastră și nici trebuința lui la voia noastră, ci l-a legat de necesități firești, pentru ca și fără voia noastră să primim binele, fiindcă a dormi este cerut de natură, însă noi, ca cei ce ne urâm foarte mult de parcă ne-am lupta și am necăji pe alții - am născocit un tiran mare și puternic împotriva odihnei și a necesităților naturale: privegherile din timpul nopții, zic, pentru paza bogățiilor. Când se face ziuă, unul ca acesta se teme de clevetitori; când vine noaptea se înspăimântă și tremură de frica tâlharilor. Vine moartea?

Ei bine, el se întristează și mai mult, pentru că banii lui vor încăpea pe mâna altora. Are copii? Pofta de bani încă și mai mare, părăndu-i-se chiar că este sărac. N-are copii? Și mai tare se scârbește. Și pe un asemenea om îl fericești tu, când el nu are mulțumire și bucurie din nici o parte? Pe un asemenea om, nenorocit și bântuit de valuri îl invidiezi tu, tu, care stai liniștit la limanul sărăciei? Cu adevărat că acesta se numără printre lipsurile naturii umane: a nu suferi cu curaj cele bune, ba chiar a le disprețui !

Și toate acestea se petrec aici, pe pământ, pentru că ajungând dincolo, ia ascultă ce spune bogatul, stăpânul a mii de bunuri, după cum zici tu, cu toate că eu nu le-aș numi bunuri, ci lucruri indiferente. Ascultă așadar ce spune acest stăpân a mii de bunătăți și vei pricepe cine este cu adevărat sărac: „Părinte Avraame, fie-ți milă de mine și trimite pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie” (Lc 16, 24). Dar dacă acel bogat nu suferise nimic din cele de mai sus, dacă-și petrecuse fără griji și în liniște întreaga lui viață, dar ce zic eu întreaga viața, acea clipire de ochi căci viața noastră este o clipire de ochi în raport cu viața viitoare - dacă deci totul îi izbutise după dorință, nu-i oare, după cum arată cuvintele lui, vrednic de plâns?

Nu era oare masa ta încărcată cu băuturi? Iar acum nu ești stăpân nici peste o picătură de apă.

Oare altădată nu erai tu acela care nici nu voia să se uite la acest sărac? Iar acum ceri să-l vezi, dar nimeni nu încuviințează. Era pe lângă ușile casei tale, iar acum în sânul lui Avraam; tu trăiai sub largile acoperișuri ale caselor tale, iar acum în focul gheenei.

Să ia aminte cei bogați sau, mai bine, nu cei bogați, ci cei milostivi, pentru că acela nu pentru că fusese bogat era pedepsit, ci pentru că fusese nemilostiv. E cu puțință să fie cineva bogat și totodată pentru că este milostiv, să se bucure de bunătățile veșnice. Tocmai de aceea bogatul nu vede pe nimeni altcineva, decât pe săracul care-i ceruse ajutor, pentru ca tu să-ți dai seama că pe drept suferea chinurile. Oare nu erau acolo mii de săraci drepți? Cu toate acestea tocmai săracul care stătuse la ușa casei sale i se arată, învățându-l și pe el și pe noi cât de bine este să nu ne încredem în averi.

Pe sărac cu nimic nu l-a împiedicat sărăcia să se bucure de împărăția lui Dumnezeu, la fel cum bogatului nemilostiv cu nimic nu i-a folosit bogăția pentru a scăpa de gheea.

Până când vei vorbi, deci, de săraci? Până când de cei lipsiți? Căci sărac nu este cel care nu are nimic, ci acela care la multe râvnește, la fel cum și bogat nu se poate numi acela care a dobândit multe bogății, ci acela care nu are trebuință de nimic.

Și ce folos ar avea cineva dacă ar câștiga lumea întreagă, dacă și-ar petrece toată viața în necezuri și în supărări, mai mult decât cel ce nu are nimic?

Așadar, nu averea sau sărăcia îi face pe oameni bogați sau săraci, ci gândul cel bun [care-i călăuzește].

Vrei să devii bogat, tu, care ești în sărăcie? Ți stă la îndemână și nimeni nu te împiedică: disprețuiește bogățiile lumii; consideră-le a fi nimic - cum nici nu sunt, de altfel alungă din inima ta pofta bogățiilor și atunci te vei îmbogăți!

Bogat e acela care nu voiește să se îmbogățească, precum și sărac e acela care nu voiește să fie sărac. Pentru că, așa cum bolnav este cel care se zvârcolește în deplină sănătate, iar nu cel ce suferă boala mai mult decât cel sănătos, tot așa și în cazul de față: sărac e cel ce nu poate suferi sărăcia, ci în mijlocul bogățiilor se crede mai sărac decât cei săraci, în timp ce acela care suferă sărăcia mai ușor decât cei bogați, acela este într-adevăr cel mai bogat.

Spune-mi, te rog, de ce te înpăimânti de sărăcie? De ce tremuri? Nu de teama foamei? Nu de teama setei, a frigului? Oare nu pentru toate acestea? Dar nimeni nu e lipsit cu desăvârșire de ele. „Uitați-vă la neamurile cele din început și vedeți cine a nădăjduit spre Domnul și s-a rușinat?” (Sir 2, 10); și iarăși: „Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitițe, și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește” (Mt 6, 26).

Nimeni nu poate arăta pe cineva care ar fi murit de foame sau de frig. Și atunci de ce tremuri și de ce te temi de sărăcie? Nu poți răspunde nimic. Dacă ai cele de trebuință, pentru ce această teamă? Că nu ai la îndemână acea mulțime de servitori? Aceasta înseamnă că te-ai scăpat de stăpâni, aceasta înseamnă fericirea neîncetată și eliberarea de griji. Poate duci lipsa mobilei, a paturilor și a vaselor de argint? Dar cel ce le are, prin ce e mai mare decât tine? Prin nimic, căci toate acestea sunt egale în modul de întrebuințare, fie că sunt făcute dintr-un material, sau din altul. Dar poate că nu ești considerat destul de grozav în ochii oamenilor? Nici să nu fii vreodată! Pentru că ce plăcere poate fi faptul că alții se tem de tine și tremură de frica ta? Sau poate că alții se vor sfii de tine? Să nu fie nici aceasta! Sau poate că-ți închipui că, bogat fiind, nu te vei mai teme de legile țării și de stăpânire? Ei bine, ascultă ce spune Apostolul în altă parte: „Voiești, deci, să nu-ți fie frica de stăpânire? Fă binele și vei avea laudă de la ea” (Rom 13, 3). Poate că suntem nebăgați în seamă și de aceea pradă multor necezuri și multor rele, după cum judecă cei mai mulți? Da, însă nu sărăcia aduce aceasta, ci răutatea.

Fiindcă mulți săraci și-au petrecut întreaga viață fără griji sau supărări, și dimpotrivă, mulți bogați, stăpânitori și puternici, au avut întreaga lor viață plină de necezuri și de suferințe, mai grozave chiar decât ale tâlharilor și făcătorilor de rele. Cum cei ce te disprețuiesc pe tine aici, fac rău, la fel de rău face și acela care invidiază [pe bogați], ba chiar mai rău. Într-adevăr, cel ce invidiază, invidiază cu tot sufletul, pe când cel ce disprețuiește, de multe ori a făcut milostenie, chiar și celui disprețuit - și poate că acesta a fost motivul sărăciei lui. E de ajuns să-l îmblânzești

cu câteva cuvinte, zicându-i, bunăoară: «Grozave fapte mai faci dacă-l vei nimici pe cutare sau dacă vei omorî pe săracul cutare!... Ce de recom-pense te mai așteaptă!» Și iată că astfel i-ai potolit mânia. Pe când invidia nu se sfârșește mai înainte de a-și vărsa tot venitul ei asupra aproapelui.

Vezi că nu sărăcia și nici bogăția în sine nu este un bine absolut, ci voința liberă cu care noi suntem înzestrați.

Această voință liberă s-o punem, deci, în rânduială și să ne deprindem a cugeta cu înțelepciune. Dacă aceasta va fi bine întocmită, nici bogăția nu va putea să ne scoată din împărăția cerurilor și nici sărăcia nu ne va face să avem mai puțin; ci vom suferi în liniște sărăcia, fără a pune în primejdie dobândirea bunurilor viitoare și fără a ne pricinui aici vătămare. Ci vom fi mulțumiți și aici și ne vom învrednici și de bunurile cerești, cărora fie a ne învrednici cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a IV-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

*„Căci știi că aceasta îmi va fi mie spre mântuire, prin rugăciunile voastre și cu ajutorul Duhului lui Iisus Hristos, după așteptarea și nădejdea mea, că întru nimic nu voi fi rușinat, ci, întru toată îndrăzneala, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte”
(Flp 1, 18 - 20).*

Nimic din viața de aici nu-l poate întrista pe un suflet mare și înțelept: nici dușmăni, nici învinuiri, nici primejdii, nici intrigi sau vreo lucrare diavolească; pentru că un asemenea suflet, fiind retras ca pe un vârf de munte, este cu neputință să fie atins de cineva de pe pământ care ar vrea să se ridice spre el.

Așa era sufletul lui Pavel, care se retrăsese într-un loc al înțelepciunii duhovnicești mai înalt decât orice vârf de munte al adevăratei înțelepciuni. Pentru el, toate cele ale lumii sunt vorbe goale și jucării de copii. Iar acum nu despre cele ale lumii e vorba, căci vorbim despre Pavel! Acest fericit avea împotriva lui chiar pe împărat, și încă alți diferiți dușmani care îl necăjeau [nu puțin], ci cu toate răutățile diavolului.

Și totuși ce spune el? «Nu numai că nu mă întristez și nu mă descurajez de toate acestea, ci chiar mă bucur și mă voi bucura, nu doar acum, ci pururea». „Căci știi că aceasta îmi va fi mie spre mântuire” (Flp 1, 19) care va veni când propovăduirea mea - pricină a dușmăniei și a pizmei pe care mi-o poartă - va rodi. „Prin rugăciunile voastre, spune el, și cu ajutorul Duhului lui Iisus Hristos, după așteptarea și nădejdea mea” (Flp 19, 20).

Privește la umilința acestui fericit: se afla în luptă cu diferitele suferințe și era aproape de cununa ce i se cuvenea; avea mii de succese în fiecare zi, căci doar era Pavel - și ce-ar putea spune cineva mai mult? Și cu toate acestea spune filipenilor că «prin rugăciunile voastre mă voi putea

mântui», el, care și-a câștigat mântuirea în urma a mii de succese! „Și cu ajutorul Duhului lui Iisus Hristos” (Flp 1, 19), spune el, adică «dacă mă voi învrednici de rugăciunile voastre, mă voi învrednici de si mai mult har. Deoarece cuvântul „cu ajutorul” (ajutor mai mare decât este necesar, dăruire cu prisosință) tocmai aceasta înseamnă: «dacă-mi va da mai mult, dacă-mi va da din belșug Duhul, spre scăparea mea, spre mântuirea mea»; cu alte cuvinte «dacă voi putea scăpa din primejdia aceasta cum am scăpat și din cea dinainte». Despre acea primejdie vorbește el: „La întâia mea apărare, nimeni nu mi-a venit în ajutor, ci toți m-au părăsit. Să nu li se țină în socoteală! Dar Domnul mi-a stat într-ajutor și m-a întărit” (2 Tim 4, 16).

Și tot pe aceasta o prezice și acum: „Prin rugăciunile voastre și cu ajutorul Duhului lui Iisus Hristos, după așteptarea și nădejdea mea” (Flp 1, 19 - 20), «căci așa nădăjduiesc». Și pentru ca nu cumva noi să atribuim totul rugăciunilor aceloră, iar noi cu nimic să nu contribuim, privește cum imediat vorbește și despre ceea ce-i aparține lui: nădejdea, pricina tuturor bunătăților, după cum zice profetul: „Fie Doamne, mila Ta spre noi, precum am nădăjduit și noi întru Tine” (Ps 32, 21), iar în alt loc: „Uitați-vă la neamurile cele din început și vedeți cine a nădăjduit spre Domnul și s-a rușinat?” (Sir. 2, 10); iar fericitul Pavel spune altundeva: „Iar nădejdea nu rușinează”. „După așteptarea și nădejdea mea, că întru nimic nu voi fi rușinat” (Flp 1, 20).

Aceasta este nădejdea lui Pavel, că întru nimic nu va fi rușinat dacă nădăjduiește. Ai văzut cât de mare e puterea nădejzii în Dumnezeu? «Orice s-ar întâmpla, spune el, nu mă voi rușina, adică aceia nu mă vor birui». „Ci, întru toată îndrăzneala, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte” (Flp 1, 20). Aceia așteptau ca, prin cursa pe care i-o întinseseră, pe de o parte, să-l piardă pe Pavel, iar pe de alta să nimicească de tot propovăduirea lui, ca a unui strateg care era mai puternic decât ei. «Dar aceasta nu va fi, zice el, nu voi muri acum, ci precum totdeauna așa și acum Hristos va fi preaslăvit în trupul meu».

Cum astfel? «De multe ori am fost în primejdia din cauza aceloră», „ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca osândiți la moarte” (2 Cor 1, 9); «însă din toate ne-a scăpat Domnul». Tot așa și acum, Domnul se va preaslăvi în trupul meu. Dar de ce? Ca să nu creadă cineva și să zică: «dar dacă tu vei muri, Hristos nu se va preaslăvi?» «Ba da, răspunde el, și tocmai de aceea nu am zis că nu numai viața Îl preaslăvește pe Hristos, ci și moartea». Până acum, însă, „prin viață” se preaslăvește, zice el, «căci trăiesc încă, nu m-au omorât, dar chiar dacă mă vor omorî, chiar și așa Hristos se va preaslăvi.»

Cum? «Prin viață, fiindcă am scăpat de primejdia și prin moarte, fiindcă nici chiar moartea nu m-a putut face să-L tăgăduiesc sau să mă lepăd de El, pentru că m-a înzestrat cu atâta tărie, încât m-a făcut mai puternic chiar decât moartea. Deci, pe de o parte, că m-a scăpat de primejdia, pe de alta, că m-a făcut să nu mă tem de tirania morții. Astfel se va preaslăvi El prin viață și prin moarte.»

Acestea le spune nu ca și cum ar fi trebuit să moară imediat ei, pentru ca atunci când va muri, ei să nu se tulbure. Iar că e așa și că moartea nu-i era încă aproape - fapt care i-ar fi întristat mult - ia seama la cum se încurajează singur și numai că nu zice «acestea le spun pentru a vă arăta că nu voi muri acum». De aceea și adaugă mai departe: „Și având această încredințare știu că voi rămâne și împreună voi petrece cu voi cu toți” (Flp 1, 25).

„Că întru nimic nu voi fi rușinat” (Flp 1, 20), sau «că nu-mi va pricinui nici o rușine faptul că voi muri, ci, dimpotrivă, îmi va aduce un mare folos». De ce? «Doar nu sunt nemuritor, dar prin moarte voi deveni mai strălucitor decât dacă as fi fost nemuritor». Căci nu-i totuna a fi nemuritor și a disprețui moartea, cu a fi muritor. Astfel că nici a muri acum nu poate fi spre rușine, însă nu voi muri. „Intru nimic nu voi fi rușinat” (Flp 1, 20), «nici dacă trăiesc și nici dacă voi muri, căci pe amândouă le voi suferi cu curaj, fie că voi trăi, fie că voi muri».

Bine! Cu aceasta e dator orice suflet creștinesc, „întru toată îndrăzneala” (Flp 1, 20), zice el, ca și cum ar spune: «vezi că eu nu mă rușinez? Căci dacă frica de moarte mi-ar fi tăiat îndrăzneala, cu adevărat că atunci a muri ar fi fost vrednic de rușine; dar fiindcă nu am avut acea frică, de aceea faptul de a muri nu poate fi o rușine. Ci fie ca voi trăi, fie că nu, eu nu mă voi rușina. Pentru că dacă trăiesc eu Îl propovăduiesc pe Hristos, iar dacă mor, tot nu mă voi rușina, căci nu mă stăpânește frica de moarte, după cum dovedește îndrăzneala pe care o am.

Dacă am vorbit de lanțuri, să nu le considerați o rușine. Pentru că aceste lanțuri au fost pricina atâtor bunuri, încât și pe alții i-au încurajat. Nu este o rușine să fie cineva înlănțuit pentru Hristos, ci a se înfricoșa de lanțuri și a trăda ceva din tainele creștine, aceasta este o rușine! Iar dacă nu e nimic din toate acestea [frica de lanțuri și trădarea tainelor creștine], atunci lanțurile mele sunt pricină de îndrăzneală. Să nu credeți că, dacă am scăpat de multe ori din primejdii fapt cu care mă pot mândri față de cei necredincioși iar vreodată s-ar întâmpla să nu le mai pot înfrunța, aceasta ar fi o rușine. Căci și într-un astfel de caz m-aș încuraja și mai mult».

Privește cum vorbește aici despre propria sa persoană, fapt pe care în multe locuri îl face, bunăoară în Epistola către Romani: „Căci nu mă rușinez de Evanghelia lui Hristos” (Rom. 1, 16) și la fel în Epistola către Corinteni: „Și acestea, fraților, le-am zis ca despre mine și despre Apollo, dar ele sunt pentru voi” (1 Cor. 4, 6). „Fie prin viață, fie prin moarte” (Flp 1, 20). Nu spune astfel ca și cum nu ar fi știut. Știa că nu va muri atunci, ci mai târziu, dar prin aceasta el le pregătește sufletul cu ideea morții lui.

„Căci pentru mine, viață este Hristos și moartea un câștig” (Flp 1, 21), pentru că «chiar murind, eu nu voi muri, fiindcă am în mine Viața. Atunci m-ar fi omorât cu adevărat, când ar fi putut ca prin frică să scoată credința din sufletul meu, dar atâta timp cât Hristos este cu mine, chiar moartea de ar veni, voi fi viu. Iar în această viață, a fi viu nu este al meu, ci al lui Hristos.

Dar dacă nici aici a fi viu nu este al meu, atunci cum să înțelegem cuvintele: „Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credință” (Gal. 2, 20)? Precum acolo așa zic și aici: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Ga 2, 20)». Astfel trebuie să fie creștinul: «eu nu trăiesc viața comună, viața obișnuită ca toți ceilalți».

Dar cum de nu trăiești, fericite Pavel? Nu vezi și tu soarele ca toată lumea? Nu respiri același aer ca toți? Nu te hrănești cu aceleași mâncăruri cu care se hrănesc toți? Nu calci pe pământ la fel ca noi? Nu ai trebuință de somn, de haine și de încălțăminte? De ce spui atunci: „nu trăiesc”? Cum nu trăiești? De ce vorbești cu îngâmfare?

«Aceasta nu este îngâmfare, pentru că dacă faptele nu sunt o dovadă, atunci pe drept cuvânt ar putea spune cineva că este îngâmfare. Dar când faptele o dovedesc, atunci unde este

îngâmfarea?» Iar că el nu trăiește [în mod obișnuit] o vom afla îndată, fiindcă zice într-un alt loc: „Lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume” (Gal 6, 14).

Iar de ce zice „nu mai trăiesc”, iar apoi „viață [a trăi] este Hristos”, ascultați.

Cuvântul „viață”, „a viețui”, „a via”, are, iubiților, multe sensuri, precum are și „moarte”, „a muri”, „a fi mort”. Într-adevăr, după cum prin „viață” se poate înțelege „viața trupului”, prin viață se mai poate înțelege și „viața păcatului”, după cum se spune undeva: „Noi care am murit păcatului, cum vom mai trăi în păcat?” (Rom. 6, 2). Așadar, prin „viață” se poate înțelege și faptul de „a viețui în păcat”. Luați seama bine, vă rog, pentru ca nu cumva să plângem în zadar!

„Viață nemuritoare” sau „veșnică” este viața cea din ceruri, după cum spune: „Că pentru noi cetatea noastră este în ceruri” (Flp 3, 20), însă „viață” este și aceea „a trupului”, despre care se vorbește în altă parte: „Că în El trăim și ne mișcăm și suntem” (F.A. 17, 28).

Cu alte cuvinte el nu cere aici să nu duci viața naturală, pe care toți oamenii o trăiesc, ci viața păcatului.

Cel ce nu are poftă de viața aceasta de aici, cum se poate spune că trăiește?

Cel ce se grăbește să ajungă mai curând la viața cealaltă, cum s-ar mai putea spune despre el că trăiește aici?

Cel ce disprețuiește moartea, cum se poate spune despre el că trăiește?

Cel care nu dorește nimic din cele ale lumii, cum se poate spune despre el că trăiește?

După cum diamantul nu se poate îndoi oricât l-ai izbi, la fel și cu Pavel. „Nu mai trăiesc eu ci Hristos trăiește în mine” (Gal. 2, 20), adică nu omul cel vechi, ci cel nou. La fel și în alt loc: „Om ticălos ce sunt! Cine mă va izbăvi de trupul morții acesteia?” (Rom. 7, 24).

Cum viețuiește, așadar, cel care nu se îngrijește de hrană, de haine, și, în sfârșit, nu se îngrijește de nimic din cele de aici? Un astfel de om nu trăiește nici chiar viața aceasta naturală, pentru că cel ce nu se îngrijește de nimic din cele pământești nu viețuiește. Noi suntem cei care trăim această viață, noi, care facem totul pentru a ne satisface poftele acestei vieți, dar el nu o trăia. Pentru că dacă nu se ocupa de nimic din cele de aici, atunci cum trăia? Că el nu trăia și nici nu cerea să trăiască viața aceasta naturală, însuși o spune: „Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine Însuși pentru mine” (Gal 2, 20) - adică «trăiesc o viață nouă, o viață cu totul schimbată».

Toate acestea el le spune pentru încurajarea filipenilor. «Să nu credeți, zice, că mă lipsesc de viața aceasta; însă chiar trăind aici, nu viețuiesc această viață, ci aceea pe care o voiește Hristos». Pentru că spune-mi, te rog: cel ce disprețuiește averile, dezmiertările vieții, foamea și setea, primejdiile, sănătatea și putința de a scăpa de primejdii, trăiește oare unul ca acesta această viață? Cel ce nu are nimic aici, cel care de multe ori dorește să scape de această viață fără nici o împotrivire, dac-ar fi nevoie, trăiește el oare această viață? Cătuși de puțin.

Câte exemple trebuie să vă aduc spre a vă încredința mai bine de acest lucru? Să luăm, de pilda, un om foarte bogat, cu avere multă și cu servitori nenumărați; dacă nu s-ar folosi de nimic din toate acestea, se poate spune despre acest om că este bogat? Cătuși de puțin. Să-i vadă apoi pe servitorii săi risipindu-i averile și umblând ca zăpăciți în toate părțile, iar el să nu se intereseze deloc, lovit fiind să nu simtă nimic, vom putea spune că acest om este bogat? Cătuși de puțin, deși totul este al său. La fel și cu Pavel. „Căci pentru mine viață este Hristos” (Flp 1, 21).

«Dacă vrei să cercetezi viața mea, același sunt. » „Si moartea un câștig” (Flp 1, 21). De ce așa? Pentru că mai curând vreau să mă unesc cu El, pentru că mai bine este a trăi murind. Nimic deosebit nu vor reuși să facă cei care mă omoară despărțindu-mă de această viață și scăpându-mă de ea.» Cum așa? Trăind aici pe pământ nu ești al lui Hristos? Ba da, și încă foarte mult. „Dacă însă a vieții în trup înseamnă a da roadă lucrului meu, nu știu ce voi alege” (Flp 1, 22). Și pentru ca să nu zică cineva: dacă asta înseamnă a trăi, pentru ce, atunci, te-a lăsat Hristos aici?, iată ce răspunde el: «roadă lucrului meu este a vieții în trup».

Așa că e posibil să fie cineva folositor și în viața de aici, deși nu trăiește ca și ceilalți. Aceasta o spune și Apostolul pentru ca nu cumva să-ți închipui că el defăima această viață sau să zici: dacă nu folosim la nimic aici [dacă nu aducem roadă], pentru ce să nu ne luăm singuri viața, pentru ce să nu ne sinucidem?

Cătuși de puțin, zice el. E cu putință să câștigăm și aici, deși nu trăim această viață, ci o alta, cu mult mai bună. Dar poate va zice cineva: dar aceasta înseamnă că [a vieții în trup] îți aduce și roadă? Da, răspunde el. Ce mai pot spune acum ereticii? Iată că a trăi în trup aduce roadă! „Și viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credință” (Ga. 2, 20). De aceea lucrarea lui aduce roadă! „Nu știu ce voi alege” (Flp 1, 22).

Vai! Câtă înțelepciune! Cum a domolit pofta pentru viața de aici și cum a reușit s-o facă fără s-o defaimă! Spunând că „moartea este câștig” el a domolit pofta pentru viața de aici; și spunând că „a vieții în trup înseamnă a da roadă lucrului” (Flp 1, 22) el a arătat că și viața de aici este de trebuință, dacă ne folosim bine de ea, dacă aducem roade, pentru că a fi fără roade este totuna cu a nu vieți, cu a nu avea viață. De altfel noi tăiem chiar și acei pomi care nu aduc roadă, după cum îi tăiem și pe cei uscați, punându-i pe foc.

La fel și cu viața. Faptul de a trăi este, în sine, indiferent; pe când a trăi bine sau rău depinde de noi. Astfel încât noi nu urâm viața, pentru că este cu putință să trăim și bine; precum și dacă am întrebuința-o rău, tot nu o defăimăm, pentru că nu ea este cauza, ci voința celor ce se folosesc rău de ea. Dumnezeu te-a făcut pentru a trăi, dar pentru a trăi întru El. Tu însă trăind în păcat, din imboldul răutății, te faci singur vinovat de toată pedeapsa.

Dar ce spui, fericite Pavele? Nu știi ce vei alege? Aici el ne descoperă o mare taină: că stătea în puterea lui să treacă în cealaltă viață sau nu, că atunci când este vorba de alegere, noi suntem stăpâni. „Nu știu ce voi alege” (Flp 1, 22). Dar alegerea depinde de tine, de unde atunci nepriceperea ta de a alege? Da, spune el, așa este, și de aceea aș dori să cer în ajutor harul lui Dumnezeu. „Sunt strâns din două părți: doresc să mă despart de trup” (Flp 1, 23). Ia aminte la înțelepciunea acestui fericit și la dragostea lui părintească față de filipeni. Cu aceasta el îi

mângâie și totodată îi încurajează, pentru că ei văd că el e stăpân pe alegere și că aceasta se face nu din răutatea omenească, ci din iconomia lui Dumnezeu.

«De ce sunteți triști, spune el, gândindu-vă la moarte? Era cu mult mai bine să fi murit mai de mult.» „Să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos, și aceasta e cu mult mai bine, dar este mai de folos pentru voi să zăbovesc în trup” (Flp 1, 23-24). Toate acestea sunt premergătoare viitoarei lui morți, pentru ca ei să o suporte cu curaj. Acestea toate conțin în ele multă înțelepciune. «Bine este, zice el, a mă elibera de aici și a fi împreună cu Hristos, căci moartea face parte din cele indiferente», în sine, moartea nu este un lucru rău, ci răul este faptul de a fi pedepsit după moarte. De asemenea, nici lucru bun nu este moartea, ci bunătatea este faptul de a fi cu Hristos după moarte. Astfel că cele bune și cele rele vin după moarte.

Partea morală

Pe cei păcătoși care fie că sunt vii, fie că sunt morți, trebuie să-i plângem; la fel trebuie să-i plângem pe cei nebotezați și pe cei bogați; cum că mult folosesc celor răposați milosteniile ce se fac pentru ei precum și liturghiile ce se slujesc întru pomenirea lor. (n. tr).

Așadar, iubiților, să nu-i plângem la întâmplare pe cei răposați și nici să ne bucurăm pentru cei ce trăiesc. Cum atunci? Să-i plângem pe cei păcătoși nu numai când sunt morți, ci chiar când sunt vii. Să ne bucurăm pentru cei buni și drepti nu numai când trăiesc, ci chiar și când nu mai sunt. Pentru că cei dintâi, chiar vii fiind, muriseră deja, iar aceștia din urmă, chiar murind, sunt vii.

Aceia chiar și aici trebuie să fie plânși de toți pentru că sunt urâți lui Dumnezeu, pe când aceștia, ducându-se de aici, și acolo vor fi fericiți de către oameni, căci s-au dus la Hristos. Păcătoșii, oriunde ar fi, sunt departe de Împăratul slavei și de aceea sunt vrednici de lacrimi, pe când cei drepti, fie aici, fie acolo, sunt împreună cu Împăratul și vor fi mai aproape mai cu seamă acolo, nu ca prin oglindă (1 Cor. 13, 12), nici doar prin credință, ci față către față.

Să nu-i plângem deci la întâmplare pe cei morți, ci pe cei morți în păcate.

Aceștia sunt vrednici de plâns, aceștia sunt vrednici de bocete și lacrimi. Căci spune-mi, te rog, ce nădejde de mântuire poate avea cineva care se duce acolo însoțit de păcate, acolo unde curățarea de păcate nu mai e cu putință? Cât timp se mai află aici, nădejdea schimbării în bine încă mai există, dar când, plecând de aici, se va duce în iad, unde nu se mai poate nimic câștiga prin pocăință după cum se și spune: „Și în iad cine Te va lăuda pe Tine?” (Ps 6, 5) cum să nu fie atunci vrednic de plâns?

Nu sunt împotriva ca să-i plângem pe cei care astfel s-au dus de la noi; să-i plângem însă nu slujindu-ne, nu smulgându-ne părul, nu despuindu-ne brațele, nu strâmbându-ne fața, nu îmbrăcându-ne în negru, ci în liniște vărsând lacrimi amare în sufletul nostru. Pentru că-i putem plânge cu amar și fără un astfel de fast, și fără a ne maimuțări. Pentru că într-adevăr, cele ce se petrec la înmormântări cu unii nu se deosebesc cu nimic de maimuțări și jocuri copilărești.

Crede-ți-mă că acele bocete, acele bătăi în piept prin piață, nu sunt deloc plăcute, ci se petrec mai mult pentru ochii lumii, din mândrie și din slavă deșartă. Se știe că multe femei fac din acestea o meserie. Plângi cu amar și suspină în casă când nu te vede nimeni. Așa e frumos, așa e plăcut, aceasta te și folosește. Cel ce în acest fel îl plânge pe mort, se va strădui cu atât mai mult să nu cadă niciodată în păcatele celui mort, căci înfricoșător va fi la urmă acel păcat. Plânge-i pe cei necredincioși, plânge-i și pe cei care prin nimic nu se deosebesc de ei, adică pe cei care au murit fără a fi luminați cu Sfântului Botez, fără a fi pecetluiți cu harul Sfântului Duh.

Aceștia sunt cei cu adevărat vrednic de plâns, vrednic de suspine, pentru că se găsesc în afară de împărăție, laolaltă cu cei condamnați. „Adevărat, adevărat, zic ție: de nu se va naște cineva din apă și din duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (In. 3, 5).

Plânge-i pe cei ce mor în bogății și care nicicând nu s-au gândit să se folosească de ele pentru a-și aduce mângâiere sufletelor lor, care s-au folosit de puterea și de bogăția lor mai degrabă pentru a putea spăla și a astupa păcatele lor. Pe unii ca aceștia îi plângem cu toții, sau fiecare, sau în public, însă cu demnitate, cu înțelepciune și nu altfel; pentru a-i avea ca exemplu [negativ] pentru noi înșine.

Pe unii ca ei îi plângem nu o zi, nici două, ci toată viața noastră. Un astfel de plâns nu e cauzat de vreo patimă irațională, ci izvorăște din dragostea părintească; cealaltă plângere izvorăște dintr-o patimă irațională și de aceea grabnic se și stinge, pe când dacă izvorăște din frica de Dumnezeu rămâne pururea.

Pe unii ca aceștia îi vom plânge și îi vom ajuta după puterile noastre; vom găsi vreun ajutor fie cât de mic se le dăm. Deci îi ajutăm și îi vom ajuta. Cum și în ce fel? Rugându-ne pentru ei, punându-i și pe alții să se roage, dându-le săracilor milostenie pentru sufletele lor. Faptul în sine are oarecare mângâiere sufletească, pentru că ascultă ce spune Dumnezeu: „Și voi mai adăuga la zilele tale cincisprezece ani și din mâna regelui Asiriei te voi izbăvi pe tine și cetatea aceasta o voi apăra pentru Mine și pentru David, robul Meu!” (4 Rg. 20, 6).

Dar dacă numai amintirea unui drept a avut atâta putere, atunci, dacă se mai fac și milostenii pentru cel răposat, cum să nu aibă nici o putere? Nu degeaba s-a rânduit de către apostoli să se facă pomenire la sfințele și înfricoșătoarele Taine pentru cei mutați de la noi; au știut ei că mult folos vor avea și mult ajutor vor căpăta [cei morți]. Pentru că, iubiților, când întregul popor stă cu mâinile ridicate către Dumnezeu, când tot clerul se roagă, când înfricoșătoarea Taină stă de față, atunci cum să nu se îmblânzească Dumnezeu când ne rugăm pentru ei?

Însă acest lucru se face pentru cei care au murit în credință, pe când catehumenii nu se vor învrednici de o astfel de mângâiere, ci vor fi lipsiți de orice ajutor de acest fel, în afară de unul singur. Despre care ajutor e vorba? Este îngăduit a se face milostenie săracilor pentru ei și prin aceasta li se va aduce oarecare mângâiere fiindcă Dumnezeu voiește a ne folosi și prin alții.

De ce oare a poruncit să ne rugăm pentru pacea și bunăstarea a toată lumea?

De ce pentru toți oamenii?

Deși printre aceia pe care-i pomenim sunt și hoți, sunt și profanatori de morminte, sunt și tâlhari, sunt și alții care gem sub povara a mii de rele; și cu toate acestea ne rugăm pentru toți, căci poate va fi și pentru ei vreo întoarcere, vreo ușurare a suferințelor lor. După cum ne rugăm pentru nu spunea: îi voi lăsa stăpânitori peste alții, sau le voi cumpăra moșii. Dar ce, însă? „Se poate ca feciorii mei să fi păcătuit și să fi cugetat cu păcat împotriva lui Dumnezeu” (Iov 1, 5). Ce folos au toate celelalte dacă nimic din ele nu mai rămâne? «Pe Împăratul tuturor, zice el, îl voi face îndurător către ei și nimic nu le va mai lipsi după aceasta». „Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi” (Ps. 22, 1).

Aceasta este avere mare, acesta este neprețuitul tezaur! Dacă avem frică de Dumnezeu, nimic nu ne mai trebuie, dar dacă nu, atunci chiar de am avea și împărăție, vom fi mai săraci decât toți oamenii. Nimic nu este asemenea cu cel care se teme de Domnul. „Frica Domnului toate le covârșește” (Sir. 25, 14).

Aceasta să o câștigăm, iar pentru a o câștiga să facem orice. Chiar de ni s-ar cere să ne dăm și sufletul, chiar de trupul ni s-ar cere pentru a fi supus la chinuri, nimic să nu lăsăm, ci totul să facem pentru a dobândi frica de Dumnezeu. Căci numai așa vom fi mai bogați decât toți și ne vom învrednici de bunurile viitoare, prin Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a V-a

din “Omilia la Epistola catre Filipeni”

„Nu știu ce voi alege. Sunt strâns din două părți: doresc să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos, și aceasta e cu mult mai bine; dar este mai de folos pentru voi să zăbovesc în trup. Și având această încredințare, știu că voi rămânea și împreună voi petrece cu voi cu toți, spre sporirea voastră și spre bucuria credinței, pentru ca lauda voastră să prisosească în Hristos Iisus prin mine, atunci când voi veni iarăși între voi.” (Flp 22, 26).

Nimic nu poate fi mai fericit și totodată mai curajos ca sufletul lui Pavel. Toți ne înfricoșăm de moarte: unii din cauza mulțimii păcatelor și aici mă număr și eu - alții din cauza micimii sufletului și a ticăloșiei lor - dintre care eu nu voi face niciodată parte, căci aceștia sunt oameni trupești care sunt lași din cauza fricii. Deci moartea, de care ne îngrozim cu toții, el o dorea și se grăbea a se duce mai curând la Hristos, zicând că a se despărți de trup este cu mult mai bine.

Dar ce spui ? Urmând a te duce de aici către cer și a fi împreună cu Hristos, nu știi ce vei alege? Departe era această neștiință de sufletul lui Pavel ! Pentru că cine, dacă i-ar spune cineva aceasta și l-ar asigura, nu ar răspunde imediat: da, fiindcă după cum a ne despărți de trup și a fi cu Hristos nu stă în puterea noastră, la fel nici a rămâne aici pe pământ nu stă în puterea noastră, însă ambele lucruri stăteau în puterea lui Pavel și a fericitului său suflet, căci el avea nădejde !

Cum? Voiești să fii cu Hristos și încă te mai îndoiești și nu știi ce vei alege? Ba nu numai atât, ci chiar pare că preferi să rămâi aici, să rămâi în trup ! Cum așa? Nu ai trăit o viață întreagă plină de necazuri? Nu ai fost adesea în privegheri, în primejdii pe mare, flămând și fără de haine, în griji peste măsură? Nu te îmbolnăveai și tu când alții erau bolnavi? Nu te aprindeai și tu față de cei care făceau tulburare? „Ci în toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătăi, în temniță, în tulburări, în osteneți, în privegheri, în posturi, în curăție, în cunoștință, în îndelungă răbdare, în bunătate, în Duhul Sfânt, în dragoste nefățarnică...” (2 Co 6, 4 - 6).

„De la iudei, de cinci ori am luat patruzeci de lovituri de bici fără una. De trei ori am fost bătut cu vergi; o dată am fost bătut cu pietre; de trei ori s-a sfărâmat corabia cu mine; o noapte și o zi am petrecut în largul mării, în călătorii adeseori, în primejdii de râuri, în primejdii de la tâlhari... în primejdii în cetăți, în primejdii în pustie” (2 Co 11, 24 - 26). Oare nu tu, când întregul neam al galatenilor începuse din nou să se intereseze de Lege și s-o împlinescă, ai strigat: „Cei ce voiți să vă îndreptați prin Lege... ați căzut din har” (Ga 5, 4)?

Atunci, suferind atât, mai dorești o viață așa de schimbătoare? Iar dacă nimic din toate acestea nu ți s-au întâmplat, ci toate cele săvârșite, le-ai săvârșit fără nici o frică, ei bine, nu trebuia oare, ca neavând nici o siguranță pentru viitor, să te grăbești să ajungi la un liman liniștit? Spune-mi, care neguțator având corabia plină de bogății ar prefera să navigheze mai departe când înaintea lui se află limanul acela liniștit unde s-ar putea odihni? Care luptător ar prefera să mai lupte o dată ce timpul pentru încununare a sosit? Care general, după ce războiul a sfârșit victorios și cu multe trofee, ar primi să se mai ostenească și să pună din nou armata în linie de bătaie, în loc să se odihnească? Cum? Tu, care ai trăit o viață atât de amărâtă, mai voiești încă să mai rămâi aici?

Nu spuneai tu oare: „Ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic” (1 Co 9, 27). Dacă nu din alt motiv, atunci măcar pentru aceasta ar fi trebuit să dorești a scăpa de această viață. Dacă cele de aici ar fi fost pline de mii de bunătați, totuși, pentru Hristos cel dorit ar fi trebuit să dorești scăparea de această viață.

Vai! Ce suflet fericit! Nimic nu e asemenea cu sufletul lui Pavel și nici nu va fi! Te temi de viitor, suferi mii de dureri, și totuși nu voiești să fii cu Hristos? «Nu, spune el, și aceasta tot pentru Hristos, pentru a-i uni și mai mult cu Hristos pe toți aceia pe care i-am făcut robi ai Lui, pentru ca plantele pe care le-am sădit să aducă roade. Nu m-ai auzit spunând că eu nu caut folosul meu și pe cel al aproapelui? Nu ai auzit că m-am dat pe mine însumi anatemei numai pentru ca să-i pot apropia pe mulți de Hristos? Eu, deci, care am ales toate acestea, oare nu cu mult mai mult voi prefera aceasta păgubindu-mă de bună voie pe mine însumi prin întârzierea mea de a mă întâlni cu Hristos, numai pentru a putea exista vreo mântuire pentru ei?»

Cine va spune puterile Tale, Doamne, că nu l-ai lăsat pe Pavel să greșească și că ai arătat omenirii un astfel de bărbat? Te-au lăudat pe Tine toți îngerii într-un glas când ai făcut stelele și când ai făcut soarele, însă nu Te-au lăudat atât de mult ca atunci când ai arătat omenirii pe Pavel!

De aceea mai strălucit a devenit pământul decât cerul, mai luminat decât lumina soarelui, mai vii scânteierile și mai încântătoare razele ce izvorăsc din el! El ne-a adus nouă rod, nu doar grâu îngrășat, nici rodii din cele cultivate, ci rodul evlaviei, pe care l-a adus la maturitate și pe care îl

ridica de jos de câte ori cădea! Soarele de pe cer nu va putea niciodată să ajute mugurii cei putrezi ai pomilor, dar Pavel îi întorcea pe cei care aveau mii de putregaiuri - adică mii de păcate.

Acela noaptea se ascunde, dar acesta încontinuu îl războiește pe diavol, căci nimic nu l-a oprit, nimic nu l-a stăpânit. Acela, purtându-se pe bolta cerului, slobozește din înalt peste pământ razele sale, iar acesta, răsărind de jos, nu a umplut de lumină doar cerul și pământul ci, de îndată ce și-a deschis gura, i-a umplut de plăcere negrăită chiar și pe îngeri! Fiindcă dacă pentru un păcătos ce se pocăiește se face mare bucurie în ceruri, atunci cel care de la cea dintâi cuvântare a vânat pe mulți întru Domnul, cum să nu umple de bucurie puterile cele de sus? Dar ce spun eu? E de ajuns ca Pavel să vorbească fie și cât de puțin și puterile cele cerești să se veselească și să salte de bucurie.

Pentru că dacă munții săltau ca berbecii când iudeii au ieșit din Egipt, atunci, când oamenii se mută de la pământ la cer, crezi că puțină bucurie este? «De aceea, deci, a rămâne în trup, mai de folos este pentru voi».

Dar noi ce justificare vom avea? De multe ori îi e dat cuiva să locuiască într-o cetate mică și săracă și, cu toate acestea, nu vrea să plece în altă parte, ci rămâne acolo. Pavel urma să se ducă la Hristos, la Hristos, zic, pe Care atât de mult Îl dorea, încât preferase pentru El chiar și gheena - și totuși nu voia, ci voia să rămână aici, luptându-se pentru oameni! Așadar, ce scuză vom avea? Oare totdeauna trebuie să ne amintim de Pavel așa, la întâmplare, fără să tragem nici un învățământ și nici un folos? Privește ce spune el: a arătat că a se despărți de trup și a se duce la Hristos este cu mult mai bine, îndemnându-i totodată să nu se întristeze pentru aceasta; a arătat apoi că, chiar de-ar rămâne, rămâne pentru ei iar nu din cauza vicleniei dușmanilor lor.

Deci pentru ca ei să creadă, le dezvăluie și motivul pentru care rămâne. «Dacă aceasta e absolut trebuitor a o face, voi rămâne negreșit»; și nu o spune așa, simplu, ci adaugă: «voi petrece împreună cu voi, adică voi fi văzut de voi». De ce? „Spre sporirea voastră și spre bucuria credinței” (Flp 1, 25). Aici îi îndeamnă să fie cu luare aminte la faptele lor. «Dacă pentru voi rămân, zice el, luați aminte ca nu cumva să-mi faceți de rușine rămânerea. Urmând să-L văd pe Hristos, eu, pentru sporirea voastră, am preferat să rămân. Fiindcă prezența mea contribuie atât la credința, cât și la bucuria voastră, de aceea am preferat să rămân.»

Dar cum așa? Nu rămânea numai pentru filipeni? Nu rămânea doar pentru ei, și vorbește astfel pentru a-i mulțumi, pentru dragostea pe care ei i-o purtau.

Cum adică să sporească ei în credință? «Ca mai mult să vă apăr pe voi, ca pe niște pui care au nevoie de mamă, până ce aripile voastre se vor întări.» Aceasta e dovada marii iubiri pe care le-o purta. La fel facem și noi când dorim să încurajăm pe cineva, pentru că spunem: «Pentru tine am rămas, ca să te fac om bun și folositor». „Pentru ca lauda voastră să prisosească în Hristos Iisus prin mine, atunci când voi veni iarăși între voi” (Flp , 26).

Ai văzut că „a fi cu voi” aceasta înseamnă? Privește umilința lui, fiindcă după ce a zis „spre sporirea voastră” a arătat că aceasta este și „spre folosul lui”, ceea ce de altfel face și atunci când scrie către romani: „Și aceasta ca să mă mângâi împreună cu voi” (Rm 1, 12), după ce mai sus spusese: „ca să vă împărtășesc vreun dar duhovnicesc” (Rm 1, 11).

Ce înseamnă însă „ca lauda voastră să prisosească” (Flp 1, 26)?

Înseamnă a trăi în dreptate, căci aceasta este lauda întru Hristos: a te rezema pe credință. „Căci care este nădejdea noastră, sau bucuria, sau cununa laudei noastre, dacă nu chiar voi?” (1 Tes 2, 19); iar altundeva: „Că noi suntem lauda voastră, precum și voi lauda noastră” (2 Co 1, 14), adică «pentru a mă lăuda și mai mult cu voi». Cum? „Ca lauda voastră să prisosească” (Flp 1, 26), spune, adică «să am prilejul de a mă lăuda și mai mult, progresând voi în poruncile evanghelice».

„Când voi veni iarăși între voi” (Flp 1, 26). Dar cum? Fusese oare la ei? Și aceasta ne interesează: fusese la ei? „Să vă purtați numai în chip vrednic de Evanghelia lui Hristos” (Flp 1, 27). Ai văzut că de aceea a zis toate cele de mai sus, pentru a-i îndemna și mai mult a se îndeletnici cu virtutea? Dar ce înseamnă „numai”? Acest „numai” înseamnă purtarea după porunci, și nu altfel. «Când se va întâmpla așa, nu veți pătimi nici o întristare». „Pentru că, Fie venind eu și văzându-vă, fie nefiind de față, să aud despre voi.” (Flp 1, 27). Nu spunea așa ca și cum deja plecase și sosise la ei, ci «dacă aceasta se va întâmpla, fie chiar nefiind de față, mă voi putea bucura». „Să aud despre voi că stați într-un duh, nevoindu-vă împreună într-un suflet” (Flp 1, 27).

Aceasta mai ales este ceea ce îi unește pe cei ce cred și întărește dragostea dintre ei, „ca să fie una”(In 17, 11), fiindcă „Orice împărăție care se dezbină în sine se pustiește” (Mt 12, 25).

De aceea și Pavel, tot timpul îndeamnă la bună înțelegere.

De aceea spune și Hristos: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (In 13, 35); „Să aud despre voi că stați într-un duh, nevoindu-vă împreună într-un suflet” (Flp 1, 27), adică «nu cumva fiind în așteptarea mea să vă leneviți și apoi, nevăzându-mă la voi, să vă moleșiți cu totul. Eu pot să mă bucur chiar numai și din auzite.»

Ce vrea să spună prin „într-un duh”?

Adică în același har al bunei înțelegeri, acela al bunei voințe. Căci unul este duhul, când suntem cu toții în același duh. Dar a fi în același duh este la fel cu a fi într-un suflet. Iată cum expresia „într-un suflet” se ia aici în sensul de bună înțelegere; iată apoi că mai multe suflete sunt înfățișate prin cuvântul „un”. Așa era și în vechime: „Iar inima și sufletul mulțimii celor ce au crezut era una” (FA 4, 32).

„Nevoindu-vă (traducerea corectă ar fi, deci: „Luptându-vă împreună pentru credința Evangheliei” - n. trad.) împreună într-un suflet, pentru credința Evangheliei” (Flp 1, 27). Dar oare pentru credința Evangheliei să se lupte împreună? Este aceasta cu putință? Nu cumva oare se războiau ei unii pe alții? Nu, ci pare că le spune: «Uniți-vă împreună în lupta pentru credința Evangheliei».

„Fără să vă înfricoșați întru nimic de cei potrivnici, ceea ce pentru ei este un semn de pierzare, iar pentru voi de mântuire, și aceasta este de la Dumnezeu” (Flp 1, 28). Bine a spus el: „Fără să vă înfricoșați”, pentru că intențiile dușmanilor așa sunt, de a înfricoșa, «în nici un caz, orice s-ar

întâmpla, chiar primejdii, chiar intrigi, să nu vă înfricoșați, căci aceasta se poartă oamenii drepti. Dușmanii nu pot face nimic altceva, decât să sperie.»

Dar fiindcă era firesc ca ei să se înfricoșeze auzind de multele suferințe ale lui Pavel, de aceea pare a le spune: «Pentru a nu vă neliniști, nu vă spun, ci voi să nu vă înfricoșați, să nu vă temeți, ba mai mult, să-i disprețuiți. Iar dacă ei vor vedea că, deși urzesc mii de vicleșuguri, nu reușesc nici măcar să vă înfricoșeze, vor avea de aici dovada pierzaniei lor. Așadar, dacă astfel veți rămâne, se va adeveri de aici pierzania lor și mântuirea voastră. Când persecutorii nu-i pot vătăma cu nimic pe cei persecutați, când cei care cugetă rele asupra altora cu nimic nu-i pot vătăma, când cei ce stăpânesc nu pot face nici un rău celor stăpâniți, nu li se arată limpede din toate acestea că sunt pierduți, că nimic nu pot și că toate ale lor sunt mincinoase și fără putere?»

„Și aceasta este de la Dumnezeu, căci vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci să și pătimiți pentru El” (Flp 1, 28 - 29). Iarăși îi învață să-și smerească gândurile, lăsând totul pe seama lui Dumnezeu, iar faptul de a suferi pentru Hristos el îl numește „har”.

«Așadar nu vă sfițiți, nu vă rușinați, căci a suferi pentru Hristos este un har cu mult mai minunat decât harul de a învia morții și de a face minuni, înviind morții, eu sunt datornicul, iar suferind pentru Hristos Îl am datornic pe El. Astfel încât nu doar că nu trebuie să vă rușinați, ci chiar să vă bucurați, ca unii ce ați primit har.» El mai numește „har” și virtuțile celelalte, cele diferite de a suferi pentru Hristos, căci acestea (a suferi pentru Hristos) depind în totalitatea lor de Dumnezeu, pe când celelalte depind și de noi.

Dar de vreme ce și aici partea cea mai mare de lucrare revine lui Dumnezeu, de aceea spune că a Lui este întreaga lucrare, prilej cu care nu desființează liberul arbitru, ci ne face doar mai smeriți și mai recunoscători.

„Ducând aceeași luptă, pe care ați văzut-o la mine și o auziți acum despre mine” (Flp 1, 30), cu alte cuvinte «aveți și exemplu». Aici iarăși îi înalță, arătând că pretutindeni și în toate ocaziile ei s-au luptat la fel ca și el și că au avut aceleași ispite ca el. Nu a zis «ați auzit-o», ci „ați văzut-o”, fiindcă el se luptase și în cetatea Filipi. Deci aceasta este o mare virtute, fapt pentru care, le spunea și galatenilor: „Ați pățimit atâtea în zadar? dacă a fost în zadar, cu adevărat” (Ga 3, 4); iar evreilor le spunea, de asemenea: „Aduceți-vă, dar, aminte mai întâi de zilele în care, după ce ați fost luminați, ați răbdat luptă grea de suferințe, parte făcându-vă priveliște cu ocările și cu necazurile îndurate” (Evr 10, 32 - 33); iar tesalonicenilor, scriindu-le, le spunea: „Căci ei înșiși istorisesc despre noi cum am fost trimis la voi (1 Tes 1, 9); și iarăși „Căci știți voi înșivă, fraților, că venirea noastră la voi n-a fost zadarnică” (1 Tes 2, 1); și, în sfârșit, același lucru le mărturisește tuturor: despre lupte și strâmtorări.

Dar astăzi nu se mai întâlnesc printre noi astfel de strâmtorări, ci doar, cel mult, a suferi pagubă în averile noastre, însă și în această privință Pavel mărturisește lucruri mari despre ei, pentru că le spune unora: „Iar răpirea averilor voastre ați primit-o cu bucurie” (Evr 10, 34); iar altora: „Căci Macedonia și Ahaia au binevoit să facă o strângere de ajutoare pentru săracii dintre sfinții de la Ierusalim” (Ro 15, 26), și la fel: „și râvna voastră a însuflețit pe cei mai mulți” (2 Co 9, 2).

Partea morală

**Multe căi a pregătit Dumnezeu pentru noi ca să nu păcătuim;
cum că noi toți avem nevoie de milostivirea lui Dumnezeu și că nimic nu-L mânie pe
Dumnezeu mai mult ca faptul de a fi cineva nemilostiv (n. tr.)**

Ai văzut laudele ce se aduc bărbaților din acea vreme? Noi nu putem răbda nici palme peste obraz, nici vreo rănire, nici vreo jignire și nici vreo pagubă în avere. Aceia, fiind cu toții râvnitori și martiri ai adevărului se luptau până la unul, iar nouă ni s-a răcit dragostea pentru Hristos.

Iarși mă văd silit să acuz lucrurile lumii de astăzi. Ce să fac? Nu voiam, dar mă văd silit. Dacă prin tăcerea noastră ar fi dispărut asemenea fapte, atunci ar fi trebuit să tac. Dar dacă, tăcând noi, nu numai că nu dispar, ci se înrăutățesc și mai mult, atunci trebuie să vorbim. Cel care-i învinovățește pe cei ce păcătuiesc, chiar dacă nu are alt folos, cel puțin nu-i lasă de a înainta mai mult în păcate. Nici un suflet nu poate fi atât de nerușinat și de necuvios încât, auzind mereu înfruntări pentru oarecare fapte rele, să nu se rușineze și să nu plece ochii în jos, din cauza mulțimii relelor.

Desigur, chiar și cei lipsiți cu desăvârșire de rușine au un dram de sfială, pentru că Dumnezeu a sădit în firea noastră rușinarea de faptele rele. Deci, pentru că nu era de-ajuns ca numai frica să ne cumițească, a mai pregătit și alte căi spre a nu păcătui, ca de pildă: a înfrunta pe cei ce păcătuiesc, temerea de legile existente, iubirea de slavă, gândul la prieteni.

Toate aceste căi sunt pregătite de Dumnezeu spre a nu păcătui. De multe ori ceea ce nu s-a făcut din frica de Dumnezeu s-a făcut din frica de oameni. Ceea ce se caută este ca mai întâi de toate să nu păcătuim, iar a reuși să facem aceasta din frica de Dumnezeu va veni după aceea. Fiindcă de ce sfătuiește Pavel pe cei care vor să-i biruiască pe vrăjmași să o facă din frica de Dumnezeu, și nu pentru răzbunare: „Făcând aceasta, vei grămădi cărbuni de foc pe capul lui” (Rm 12, 20).

Deocamdată aceasta se cere: să săvârșim virtutea. Deci, cum spuneam, nu numai că avem sădită în noi o oarecare sfială când facem fapta rea, ci mai mult, avem din fire multe bunuri, adică înclinații firești către fapta bună.

Așa de pildă toți oamenii sunt din fire înclinați spre milostenie, spre iubirea de oameni și nici un bun din natura noastră nu are importanța acestuia. De aceea pe drept cuvânt ar putea cineva să cerceteze de ce a fost sădit mai cu seamă acest bun în firea noastră, de ce suntem din fire înclinați să plângem, să ne înduplecăm la rugămintea altora, să fim gata către milostivire.

Nimeni nu e din fire lipsit de mânie, nimeni nu este din fire lipsit de o oarecare vanitate, nimeni nu e din fire stăpân pe mânie, pe când a fi milostiv și iubitor de oameni stă în firea omului, oricât de crud ar fi el, oricât de sălbatic.

Și ce e de mirare când ne este milă până și de fiarele sălbatice? Aceasta e dovada că mila e sădită în noi chiar cu prisosință; chiar un pui de leu care este bolnav de l-am vedea și tot am simți milă; cu atât mai mult când e vorba de cei de o fire cu noi. Privește câți oameni bolnavi sunt împrejurul nostru; ei bine, aceasta e de ajuns pentru a ne mișca sufletele.

Nimic nu-L mulțumește pe Dumnezeu atât de mult precum mila, precum virtutea milosteniei.

De aceea preoții din legea veche, ca și regii și proorocii erau unși cu untdelemn pentru că untdelemnul era simbolul iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Din aceasta ei învățau că și stăpânitorul poporului trebuia să aibă milă de supușii săi și că Duhul vine în om prin milă, fiindcă Dumnezeu se milostivește către oameni și este iubitor de oameni.

„Și miluiești pe toți, pe toate le poți” (Sol 11, 23). De aceea erau unși cu untdelemn pentru a arăta că preoția a fost dăruită din mila lui Dumnezeu; la fel și regii erau unși cu untdelemn din aceeași pricină. Chiar dacă cineva ar lăuda un stăpânitor, nu i-ar putea spune nimic mai potrivit decât „mila ta, milostivirea ta”, pentru că e propriu stăpânirii să fie milostivă.

E ușor de înțeles că și lumea a fost făcută de Dumnezeu din milostivire, și deci și noi trebuie să-l imităm pe stăpânul nostru. „Mila omului către aproapele său, iar mila Domnului peste tot trupul” (Sir 18, 12). Cum adică „peste tot trupul”? Adică fie păcătos, fie drept, cu toții avem nevoie de mila lui Dumnezeu, ne folosim de El cu toții, oricum ne-am numi noi: fie Pavel, Petru sau Ioan.

Ascultă-i chiar pe ei vorbind, pentru că de cuvintele noastre nici nu mai este nevoie. Ce spune, așadar, acest fericit? „Am fost miluit, căci în necredința mea, am lucrat din neștiință” (1 Tim 1, 13). Dar cum? nu au avut și după aceea nevoie de milă? Ascultă ce spune: „M-am ostenit mai mult decât ei toți, dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu care este cu mine” (1 Co 15, 10).

Iar despre Epafrodit spune: „Bolnav a fost aproape de moarte, dar Dumnezeu a avut milă de el și nu numai de el, ci și de mine, ca să nu am întristare peste întristare” (Flp 2, 27). Și de asemenea: „Peste măsură, peste puteri, am fost îngreuiată, încât nu mai nădăjduiam să mai scăpăm cu viață, ci noi, în noi înșine, ne-am socotit ca și osândiți la moarte, ca să nu ne punem încrederea în noi, ci în Dumnezeu care ne-a izbăvit pe noi dintr-o moarte ca aceasta, și ne izbăvește” (2 Co 1, 8 - 10). Și iarăși: „Iar eu am fost izbăvit din gura leului. Domnul mă va izbăvi de orice lucru rău” (2 Co 4, 17 - 18). Astfel vom găsi peste tot același lucru: lauda lui că a fost mântuit prin mila lui Dumnezeu.

Dar și Petru, tot pentru că a fost miluit de Dumnezeu a putut fi ceea ce a fost. Ascultă-L pe Hristos când îi spune: „Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu; iar Eu M-am rugat pentru tine să nu piară credința ta” (Lc 22, 31 - 32); iar Ioan tot prin mila lui Dumnezeu a fost așa cum îl știm și la fel toți apostolii. Căci ascultă ce spune Hristos: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi” (In 15, 16). Într-un cuvânt, toți avem nevoie de mila lui Dumnezeu, „că mila Domnului peste tot trupul”.

Iar dacă ei aveau nevoie de mila lui Dumnezeu, ce-am putea spune despre noi?

Spune-mi: de ce răsare soarele și peste cei răi, și peste cei buni?

Oare dac-ar ploua tot timpul anului, nu ar pieri toți?

Dar dacă ar fi secetă tot anul?

Dar dacă ar ploua cu foc?

Dar dacă ar fi trimise muște? Însă ce spun eu? Dacă ar fi făcut ca întunericul să stăpânească la fel ca altădată, oare n-ar fi pierit toți? Dacă s-ar cutremura pământul, oare n-ar pieri toți? „Ce este omul că-l pomenești pe el?” De aceea e potrivit acum a spune că ar fi de-ajuns doar să amenințe pământul și noi toți am muri. „Iată, neamurile sunt ca o picătură de apă pe marginea unei găleți, ca un fir de pulbere într-un cântar.” (Is 40, 15).

Pe cât de ușor ne este nouă să mișcăm limba cântarului, tot pe atât de ușor îi este și lui Dumnezeu să le piardă pe toate și să le creeze din nou. Așadar, dacă El, Care are atâta putere asupra noastră, ne vede păcătuiind în fiecare zi și totuși nu ne pedepsește, oare nu e limpede din aceasta că El este vistierul milei? Noi vedem însă că și animalele există tot prin mila lui: „Oameni și dobitoace vei izbăvi, Doamne” (Ps 35, 7). S-a uitat pe pământ și l-a umplut de ființe vii: pentru cine? Pentru tine! Dar pe tine de ce te-a creat? Din bunătatea Lui!

Nimic nu e mai de preț ca mila; ea este cauza luminii de aici și tot ea este și pricina luminii de acolo. „Atunci lumina Ta va răsări ca zorile”, spune Proorocul Isaia (Is 58, 8). Când însă? Când vei fi milostiv față de aproapele tău.

Și după cum untdelemnul ne dăruiește lumină, la fel și milostenia ne dăruiește lumina de acolo, cea mare și minunată. Despre acest untdelemn înțeleg aici milostenia vorbește mult Pavel. Ascultă-l, deci, zicând: „Numai să ne aducem aminte de săraci” (Ga 2, 10); iar altundeva: „Și de se va cuveni să merg și eu” (1 Co 16, 4); și în sfârșit, peste tot îl vei vedea în dreapta și în stânga îngrijindu-se de aceasta. Mai spune în altă parte: „Să învețe și ai noștri să poarte grijă de lucrurile bune...” (Tit 3, 14); și la fel: „Că acestea sunt cele bune și de folos oamenilor” (Tit 3, 8). Ascultă acum și pe altcineva când spune: „Milostenia izbăvește de la moarte” (Tob 12, 9), iar în altă parte: „De vei lua mila Ta de la noi, Doamne, Doamne, cine va suferi?” (Ps 129, 3) (versetul corect este: „De te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi”. Se observă că Sf. Ioan Gură de Aur citează din memorie - n. tr.). De asemenea: „Mare și cinstit lucru este omul milostiv” (Pr 20, 6).

Aceasta îi omului în fire: să fie milostiv; și mai cu aproapele. De ce crezi tu că a făcut Dumnezeu tot ce vedem? Oare nu din bunătatea Lui? Nu din iubirea Lui de oameni? Dacă vei întreba pentru ce a făcut aceasta, sau aceea, peste tot vei afla drept cauză bunătatea Lui în ziua judecății. Când flacăra aceluia foc ne va îngrozi, înaintea Lui acel datornic, care-i datora o mie de talanți, și El, milostivindu-se, l-a iertat; iar acesta nu l-a iertat pe fratele lui, care-i datora o sută de dinari, ci-l sugruma, cerându-i să plătească. Pentru această faptă și Domnul l-a dat pe el muncilor, până ce va plăti toată datoria.

Acestea auzindu-le, iubiților, să fim milostivi către cei ce ne sunt datori sau ne greșesc. Nimeni să nu fie răzbunător dacă voiește să nu se nedreptățească pe sine, căci nu îl supără într-atât pe acela, cât își face rău sieși. Pe acela poate că-l va ierta Dumnezeu sau îl va sili să-și plătească toată datoria, dar tu, care nu ierți nici măcar greșalele aproapelui, mai cauți Împărăția cerurilor?

Deci, pentru a nu pătimi, să iertăm tuturor, căci nouă ne iertăm. Când noi îi iertăm pe alții și Dumnezeu va ierta păcatele noastre și astfel ne vom învrednici de bunurile viitoare, prin darul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a VI-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

*„Deci, dacă este vreun îndemn în Hristos, dacă este vreo mângâiere a dragostei, dacă este vreo împărtășire a Duhului, dacă este vreo milostivire și îndurare, faceți-mi bucuria deplină ca să gândiți la fel, având aceeași iubire, aceleași simțiri, aceeași cugetare. Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din slavă deșartă, ci cu smerenie unul, pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși. ”
(Flp 2, 1 - 3)*

Nimic nu e mai de preț, nimic mai dătător de bucurie ca părintele duhovnicesc, a cărui dragoste și atenție către cel pe care-l iubește o întrece pe cea a oricărui părinte trupesc. Privește ce fel de rugămintă întrebuițează fericitul Pavel către Filipeni spre folosul lor. Ce spune el îndemnându-i la bună înțelegere pricină a tuturor bunătăților? Ia seama cu câtă stăruință îi roagă, cât de fierbinte și cu cât patos! „Dacă este vreun îndemn în Hristos” (Flp 2, 1), zice el; cu alte cuvinte, «dacă aveți vreun îndemn în Hristos», ca și cum ar spune cineva: «dacă ai vreo considerație pentru mine, dacă îți pasă de mine, dacă ai primit vreo binefacere din partea mea, fă aceasta!», în acest fel procedăm și noi atunci când stăruim pentru vreun lucru ce ni se pare mai de preț decât celelalte și astfel ne arătăm dorința.

Noi, cei pământești, invocăm drepturi trupești; e ca și cum un tată ar spune către fiul său: «Dacă ai vreun respect pentru tatăl tău, dacă-ți amintești că el este cel ce te-a crescut, dacă mai nutrești dragoste pentru mine, dacă ți-am purtat de grijă, dacă ți-am făcut vreodată vreun bine, atunci te rog: nu purta dușmănie fratelui tău!», adică «în locul tuturor, îți cer această favoare».

Pavel însă nu face așa, el nu invocă nici un motiv trupesc, ci numai pe cele duhovnicești. E ca și cum le-ar spune: «Dacă voiește cineva să-mi arate vreo mângâiere în ispitele mele și să mă încurajeze întru Hristos, dacă voiește cineva să-mi aline sufletul cu iubirea lui, dacă voiește să-și arate părțasia lui în Duh cu mine, dacă, în sfârșit, are cineva milă și îndurare, împliniți-mi bucuria, faceți-mi plăcerea aceasta.»

„Dacă este vreo milostivire și îndurare” (Flp 2, 1).

Pavel numește îndurare buna înțelegere dintre ucenici și arată că, dacă nu vor fi în armonie, vor fi amenințați de mari primejdii. «Dacă e cu puțință să am vreo bucurie din partea voastră, dacă pot avea de la dragostea voastră vreo mângâiere, dacă aș putea să am cu voi vreo împărtășire în Duh, dacă aș avea cu voi vreo împărtășire întru Domnul, dacă e cu puțință să fiu miluit și să vă îndurați de mine, atunci arătați-mi, rogu-vă, dragostea voastră; de toate acestea mă voi bucura dacă vă veți iubi unul pe altul.»

„Faceți-mi bucuria deplină” (Flp 2, 2). Privește ce spune el aici: ca să nu se creadă că sfatul lui li se adresează ca unora care nu și-au făcut datoria, nu spune doar «faceți-mi», ci «faceți-mi

deplină»; adică «ați început deja a sădi în mine faptele bune, mi-ați dat deja liniștea, însă eu doresc să mergeți până la capăt». Dar ce voiesti, spune-mi: să te scăpăm de primejdii? Să te ajutăm? «Nimic din toate acestea», zice el, ci „să gândiți la fel, având aceeași iubire” (Flp 2, 2) în care v-ați aflat de la început. „Având... aceleași simțiri, aceeași cugetare” (Flp 2, 2). Vai! De câte ori, din pricina mării iubiri pe care le-o poartă, nu spune el același lucru!

„Ca să gândiți la fel” (Flp 2, 2) și mai cu seamă „având...aceleași cugetare” (Flp 2, 2). Și mai multă putere are acest cuvânt decât cel dinainte „Ca să gândiți la fel”. „Având aceeași iubire” (Flp 2, 2), adică nu doar în credință, ci în toate celelalte, pentru că se poate avea aceeași cugetare, dar fără de dragoste. „Având aceeași iubire”, adică deopotrivă iubind și fiind iubiți, ca nu cumva tu să te bucuri de mai multă dragoste decât dăruiești, ca nu cumva să devii hrăpăreț chiar și în acest caz. Să nu suferi una ca asta! „Având...aceleași simțiri [aceiași suflet]” (Flp 2, 2), adică unind și înfrățind într-un suflet toate corpurile. Deci nu în esența, nu în substanța lor, căci aceasta nu e cu puțință, ci în buna voință, în cuget; cu alte cuvinte ca totul să fie făcut ca pornind dintr-un singur suflet.

Ce înseamnă „având aceleași simțiri”?

A arătat-o în cuvântul: „având aceeași cugetare”, adică să fie într-un cuget sau ca și cum ar izvorî dintr-un singur suflet.

„Nu faceți nimic din duh de ceartă” (Flp 2, 3). Credea așadar că e bine să le arate și mijlocul prin care puteau ajunge la acel rezultat. „Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din slavă deșartă” (Flp 2, 3), duh care, vă mărturisesc, este întotdeauna pricina tuturor relelor. De aici vin luptele și certurile, de aici invidia și scandalul, de aici răcirea dragostei, pentru că iubim slava oamenilor, pentru că ne robim onorurilor celor mulți. Nu e cu puțință să fii și rob al onorurilor și în același timp și rob al lui Dumnezeu.

Dar cum să fugim de slava deșartă când tu nu ne-ai arătat nici o cale? Aceasta-i întrebarea pe care tu i-o pui Apostolului.

Ei bine, ascultă cele ce urmează: „Cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși” (Flp 2, 3). Vai! Cum ne arată el aici o învățătură plină de înțelepciune pentru mântuirea noastră! «Dacă presupui, spune el, că cineva este mai presus decât tine și aceasta n-o spui doar în cuvinte, ci te și convingi pe tine însuși, adică dacă ai aflat toate cele despre el, desigur că-i acorzi toată cinstea cuvenită și acordându-i-o nu te vei tulbura când îl vei vedea cinstit și de altcineva. Să nu-l consideri însă mai mare decât tine așa, pur și simplu, ci să crezi că într-adevăr îți este mai presus, că te întrece în toate privințele (fapt care poate părea un exces de umilință); făcând astfel, slava pe care el o va primi nu ți se va mai părea nepotrivită și nici nu te va mai întrista.

Chiar de te-ar vorbi de rău, chiar de te-ar cleveti, chiar de ți-ar face orice atunci nu ai decât răbda cu bărbăție, pentru că îl vezi mai de cinste mai tine. Când sufletul tău se va convinge ca acela este mai mare decât tine atunci nicidecum nu se va mai mânia, nici nu va mai purta invidie, oricâte rele ar pătimi de la el.

Nimeni nu i-ar invidia pe cei ce cu adevărat sunt mai mari decât el. Iar când și cel ce se bucură de tine, vei înțelege cum acest lucru e un zid puternic de îngăduință și de concesi reciprocă. Când tu ai ceva vrednic de cinste și el consideră tot așa, niciodată nu va urma ceva trist.

Când o asemenea purtare doar din partea unuia ajunge să împrăștie toate clevetirile, atunci, când va fi din partea amândurora, cine va putea să strice această bună înțelegere, această reciprocă încredințare a dragostei? Nimeni, nici chiar diavolul, căci întreit și împătrit, ba chiar înmiit este zidul dimprejurul cetății.

Partea morală

Despre umilință sau smerenie și despre mărturiile care o privesc luate din viața lui David și a lui Daniil; cum că nu trebuie să fie cineva lingușitor (n. tr.)

Cauza tuturor bunătăților este smerenia. Iar pentru a afla că așa este, ascultă-l pe prooroc care spune: „Că de-ai fi voit jertfă, ți-aș fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi. Jertfa lui Dumnezeu – duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi” (Ps. 50, 17 - 18).

Nu e vorba aici doar de simpla smerenie, ci de smerenia prin excelență. După cum se întâmplă cu corpurile - un corp moale nu se înfinge în altul mai tare, ci mai degrabă se nimicește decât să pătrundă în celălalt la fel se întâmplă și cu sufletul umilit: va prefera mai degrabă să pătimească întotdeauna rele și chiar să moară, decât să se ridice asupra altuia și să se răzbune.

Până când oare ne vom îngâmfă cu acea îngâmfare vrednică de răs? Așa cum ne apucă râsul, când îi vedem pe copii întinzând mâna și amenințând, sau luând pietricele de pe jos și aruncându-le, la fel e vrednică de răs și prostia omenească, care e rezultatul unei cugetări copilărești, a unei judecăți imperfecte.

„Pentru ce se trufeste cel ce este pământ și cenușă?” (Sir. 10, 9). Cugeti lucruri mari, omule? De ce? Spune-mi, care-i câștigul? De unde-ți vine să cugeti lucruri mari împotriva fratelui tău? Oare nu ai și tu aceeași fire? Oare nu același suflet? Oare nu ați fost deopotrivă cinstiți de Dumnezeu? Dar poate ești înțelept. Atunci ești dator să-I mulțumești lui Dumnezeu, iar nu să te trufești.

Cea dintâi nerecunoștința este ușurătatea minții omului față de Dumnezeu, motiv pentru care se va lua de la el darul oferit prin harul. Cel care se trufeste se poartă ca și cum ar fi reușit prin propriile sale puteri, însă cel care gândește astfel e nerecunoscător față de Cel care a dat darul.

Ai vreun bun oferit de Dumnezeu? Mulțumește Celui ce ți-a oferit acel bun.

Ascultă ce spune Iosif, ascultă ce spune și Daniil.

Împăratul Egiptului a trimis să-l aducă din temniță pe Iosif pentru a-l întreba de visul pe care-l avusese, pentru că nici unul din învățații Egiptului - dintre cei ce se pricepeau la asemenea

lucruri - nu reușise să-l talmăcească. Ce a răspuns Iosif când s-a găsit în fața împăratului care urma să-l ridice în cinste peste toți și să-l arate mai înțelept decât toți astrologii și ghicitorii, magii și vrăjitorii, într-un cuvânt mai presus decât toți înțelepții de pe atunci, pe el, care era copil încă și în robie (de altfel atunci e slava mai mare, când vine fără de veste, fapt care și pe Iosif l-a făcut mai demn de admirație)?

A răspuns oare «Da, știu, împărate!»? Nu, deși nu a fost nimeni care să-l fi contrazis, ci cu multă modestie și din multa lui recunoștință a spus: „Oare tâlcurile nu sunt ele de la Dumnezeu?” (Fc 40, 8) (Răspunsul lui Iosif nu a fost dat împăratului, ci dregătorului. Răspunsul către împărat e următorul: „Nu eu, ci Dumnezeu va da răspuns pentru liniștirea lui Faraon” (Fc. 41, 16) - n. tr.).

Privește cum L-a slăvit el numaidecât pe Stăpânul a toate și de aceea a fost și este slăvit la rândul său; și nu puțin lucru este să-L descoperi pe Dumnezeu și să-L arăți drept săvârșitorul unor astfel de fapte.

Căci cele vorbite le-a arătat demne de credință și în același timp și dovadă a prieteniei lui cu Dumnezeu. Și nici că poate exista vreun lucru mai mare decât cel de a fi prieten cu Dumnezeu. „Căci dacă Avraam s-a îndreptat din fapte, are de ce să se laude, dar nu înaintea lui Dumnezeu” (Rm 4, 2). Dacă cel care se învrednicește de har se laudă că este iubit fiindcă i s-a acordat acel har și are laudă, însă nu înaintea Dumnezeu, ca și Iosif - ceea ce e o dovadă a mării noastre slăbiciuni - cu cât mai mult nu va fi de admirat cel care a primit și înțelepciune de la Dumnezeu? Iosif L-a slăvit pe Dumnezeu și a fost slăvit de El. „Eu preamăresc pe cei ce Mă preaslăvesc pe Mine” (1 Rg 2, 30).

Ascultă acum și despre strănepotul acestuia, Daniel, care a fost mai înțelept decât toți. „Iată, tu îți închipui că ești mai înțelept decât Daniel” (Iz 28, 3). Acest Daniel, deși a fost mai presus decât toți înțelepții, astrologii, ghicitorii, magii, vrăjitorii și mai presus decât toată înțelepciunea, totuși, venind înaintea împăratului și trebuind să dea răspuns la întrebare, nici el nu se îngâmfa, ci atribuie totul lui Dumnezeu, zicând: „Și mie, nu prin înțelepciunea care ar fi în mine mai mult decât la toți cei vii, mi s-a descoperit taina aceasta” (Dn 2, 30).

Iar împăratul a căzut înaintea lui și i s-a închinat, poruncind apoi să i se aducă daruri. Ai văzut smerenia? Ai văzut recunoștința? Ai văzut viața neîngâmfată?

Ascultă acum și pe apostolii Domnului cum au spus odată: „Bărbați israeliți, de ce vă mirați de acest lucru, sau de ce stați cu ochii ațintiți la noi, ca și cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble?” (FA 3, 12); iar altă dată: „Doar și noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi” (FA 14, 15).

Așadar, dacă ei respingeau în această manieră onorurile ce li se aduceau, ei, care prin smerenia lor întru Hristos au făcut fapte cu mult mai mari chiar decât Hristos - desigur, cu puterea primită de la El - căci „cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face” (In. 14, 12), atunci nu sunt cu adevărat vrednici de plâns și de o mie de ori nenorociți cei care nu pot speria nici măcar țăntarii, necum pe demoni? Cei care nu pot fi folositori nici măcar unui singur om, iar nu lumii întregi, și cu toate acestea cugetă lucruri atât de mari încât îl întrec până și pe diavol?

Nimic nu poate fi mai străin de sufletul creștinului ca ușurătatea minții. O numesc ușurătate și nu sinceritate sau curaj, pentru că altceva este prima și altceva acestea din urmă; la fel, altceva este smerenia și altceva servilismul, slugărnicia sau lingușeala.

Și, dacă vrei, am să vă dau exemple privitoare la toate acestea. S-ar părea că cele contrare sunt apropiate, cum grâul de neghină și trandafirul de spini. Copiii s-ar amăgi, desigur, destul de ușor, dar cei ce sunt bărbați desăvârșiți, cu experiență și creștere duhovnicească, știu să aleagă cele cu adevărat bune de cele rele. Să dăm deci exemple de astfel de rele, chiar din Sf. Scriptură.

Așadar ce sunt servilismul, slugărnicia și lingușeala?

Siva îl lingușea pe David, iar pe stăpânul său îl defăima; la fel făcea și Ahitofel către Abesalom. Însă David nu era așa, ci smerit. Lingușitorii sunt vicleni, ca de pildă când magii zic către împăratul Babilonului: „O, rege Darius, să trăiești în veac!” (Dn 6, 6); așadar, magii aceștia erau lingușitori. Ba și-n Faptele Apostolilor am găsi multe exemple cu privire la Pavel, când era în dispută cu iudeii, nu lingușind, ci cu smerenie.

De altfel, el știa când e necesar a se vorbi cu curaj, de aceea, de exemplu, spunea: „Bărbați frați, deși eu n-am făcut nimic împotriva poporului (nostru) sau a datinilor părintești, am fost predat de la Ierusalim, în mâinile romanilor” (FA 28, 17), dovedind prin aceste cuvinte smerenia lui.

Că aceste cuvinte sunt spuse din smerenie, ascultă cum îi mustră cu asprime mai departe, fapt care dovedește curajul lui: „Bine a vorbit Duhul Sfânt, prin Isaia proorocul, către părinții noștri, când a zis: «Mergi la poporul acesta și zi: Cu auzul veți auzi și nu veți înțelege și uitându-vă veți privi, dar nu veți vedea»” (FA 28, 25-26). Ai văzut bărbăția lui?

Acum ascultă și bărbăția lui Ioan Botezătorul, pe care a dovedit-o în fața lui Irod când i-a spus: „Nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău” (Mc. 6, 18). Acesta este curaj, aceasta este bărbăție, iar nu ceea ce a făcut Șimei față de David, pe care-l blestema zicând: „Pleacă, pleacă, ucigașule și nelegiuitule” (2 Rg. 16, 7), deși s-ar putea crede că și acesta a fost curajos. Nu-i așa, aceasta nu se poate numi curaj, ci insultă și limbă neînfrânată.

Izabela, când l-a numit pe prooroc „ucigașul stăpânului său” (4 Rg. 9, 31) nu a arătat bărbăție, ci obrăznicie, însă Ilie, când a înfruntat pe Ahab zicând: „Nu eu sunt cel ce aduce nenorocire peste Israel; ci tu și casa tatălui tău, pentru că ați părăsit poruncile Domnului și mergeți după baali” (3 Rg. 18, 18) a arătat bărbăție, cum bărbăție a arătat și când a vorbit către tot poporul: „Până când veți șchiopăta de amândouă picioarele?” (3 Rg. 18, 21). Aceasta este cu adevărat bărbăția, pe aceasta o arătau și proorocii.

Vrei să auzi și cuvinte smerite? Ascultă-l pe Pavel când spune: „Dar mie prea puțin îmi este că sunt judecat de voi sau de vreo omenească judecată de toată ziua; fiindcă nici eu nu mă judec pe mine însumi. Căci nu mă știu vinovat cu nimic, dar nu într-o această m-am îndreptat” (1 Cor. 4, 3 - 4). Aceasta este purtarea ce se cuvine a o avea creștinul.

Vrei să vezi acum lingușirea iudeilor? Ascultă-i ce spun: „Nu avem împărat, decât pe Cezarul” (In 19, 15). Vrei să vezi smerenia? Ascultă-l tot pe Pavel când spune: „Căci nu ne propovăduim

pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus, Domnul, iar noi înșine suntem slugile voastre pentru Iisus” (2 Cor. 4, 5).

Vrei să vezi slugărnicie și obrăznicie? Purtarea lui Abesalom este model de obrăznicie, iar cea a zifeilor (vezi 1 Rg. 23, 15) model de lingușire, pentru că au trădat pe David destăinuind lui Saul planurile lui. Vrei să vezi înțelepciune și nu lingușire? Ia aminte la purtarea lui David față de Saul, cum l-a biruit și totuși l-a cruțat (vezi 1 Rg cap. 24). Vrei apoi să vezi lingușirea celor care l-au ucis pe Memfiboșet (este vorba de Ișboșet - 2 Rg, cap. 2, 3, 4; probabil este vorba de un lapsus), și pe care i-a ucis David?

În sfârșit, pentru a spune pe scurt, obrăznicie este aceea când cineva se înfurie și insultă fără motiv, sau căutând răzbunare, sau trufindu-se, iar curaj și bărbăție sunt atunci când cei ce nădăjduiesc în Dumnezeu înfruntă primejdia de moarte, fără a lua în seamă prietenia sau disprețul altora. De asemenea, lingușire și servilism este atunci când cineva îi slugărnicește și-i lingușește pe unii cu scopul de a dobândi vreun bun pământesc; iar smerenie sau umilință este atunci când cineva face acestea doar cu scopul de a fi plăcuți lui Dumnezeu; cel smerit se coboară singur din demnitatea lui pentru a săvârși lucruri mari și minunate.

„Fiindcă nu cei ce aud legea sunt drepti la Dumnezeu, ci cei care împlinesc legea vor fi îndreptați” (Rm. 2, 13); ba acela care știe și nu împlinește faptele bune este chiar condamnat. Pentru a scăpa, deci, de acea condamnare, să facem fapte bune pentru ca astfel să ne bucurăm de bunurile făgăduite prin Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

Omilia a VII-a

din “Omilia la Epistola catre Filipeni”

„ Gândul acesta să fie în voi, care era și în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce. ” (Flp 2, 5 - 8).

Domnul nostru Iisus Hristos, îndemnând pe ucenicii Săi la lucrarea faptelor mari, Se dă pe Sine drept exemplu, și, de asemenea, pe Tatăl și pe prooroci, spunând: „că așa au prigonit pe proorocii cei dinainte de voi” (Mt 5, 12); sau: „Dacă M-au prigonit pe Mine și pe voi vă vor prigoni” (In 15, 20); sau când spune: „învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima” (Mt 11, 29); sau: „Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv” (Lc 6, 36).

La fel a procedat și fericitul Pavel, căci îndemnând pe ucenicii săi la smerenie, a adus pe Hristos în mijloc, dându-L drept exemplu. Iar acest lucru nu-l face numai aici, ci și acolo unde vorbește despre iubirea de sărăcie, spunând: „Căci cunoașteți harul Domnului nostru Iisus Hristos, că El, bogat fiind, pentru voi a sărăcit, ca voi cu sărăcia Lui să vă îmbogățiți” (2 Co 8, 9).

Nimic nu poate aprinde un suflet mare și înțelept spre săvârșirea faptelor bune, ca atunci când află că prin aceasta se aseamănă cu Dumnezeu. Ce se poate măsura cu aceasta? Nimic. Aceasta știind-o Pavel și îndemnându-i la smerenie, mai întâi i-a rugat iar mai apoi le-a aprins sfiala sau smerenia, spunând: „având aceeași iubire, aceeași simțire, aceeași cugetare” (Flp 2, 2).

Mai sus spusese: „ceea ce pentru ei este un semn de pierzare, iar pentru voi de mântuire” (Flp 1, 28), iar acum: „Gândul acesta să fie în voi, care era și în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu” (Flp 2, 5 - 6).

Fiți cu luare aminte, vă rog, și chiar cu cea mai mare. Precum sabia ascuțită pe amândouă muchiile, oriunde ar cădea, chiar și în rânduri multe și dese, le taie și le nimicește cu ușurință pentru că este ascuțită peste tot și nimic nu poate sta împotriva tăișului ei, tot așa și cuvintele Duhului.

Prin aceste cuvinte deci și ucenicii lui Arie din Alexandria, și cei ai lui Pavel de Samosata, și cei ai lui Marcel al Galatiei, și ai lui Sabelie Libianul, și ai lui Marcion Ponticul, și ai lui Valentin, și ai lui Manes, și ai lui Apolinarie din Laodiceea, și ai lui Fotinos și Sofronie, și, într-un cuvânt, toate ereziile au fost răsturnate. Deci, văzând voi o astfel de priveliște și atâtea rânduri de eretici răniți cu o singură tăietură de sabie, ridicați-vă pentru a privi, ca nu cumva terminându-se defilarea să fiți lipsiți de bucuria acestei priveliști.

Fiindcă dacă la hipodrom, unde sunt întrecerile de cai, nimic nu este atât de plăcut ca atunci când un cal, izbindu-se de alții, îi trânteste la pământ cu tot cu vizitii lor, iar el aleargă singur mai departe către punctul hotărât și, prin urmare, către sfârșitul luptei, în timp ce privitorii aplaudă și strigătele lor se ridică înspre cer; dacă, într-un cuvânt, întregul stadion (loc de luptă, dar și publicul considerat laolaltă) participă la această alergare a cailor, asemenea unei păsări ce sare de pe o creangă pe alta de bucurie, atunci cu atât mai mare va fi în cazul nostru bucuria, când toate ereziile și toate acele meșteșugiri drăcești vor fi răsturnate la pământ împreună cu vizitii (erezii) lor, cu ajutorul și cu harul lui Dumnezeu.

De voiți, vom înșira toate aceste erezii în ordine. Vreți s-o facem după gradul lor de împietate, sau în ordine cronologică? Să le înșirăm, zic, cronologic, pentru că după gradul lor de împietate e mai greu a le cunoaște.

Vine mai întâi Sabelie Libianul. Ce afirmă el? Că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt numai niște simple nume date uneia și aceleiași persoane.

Marcion Ponticul spune că Dumnezeu, Care le-a făcut pe toate, nu este nici bun și nici părinte al bunului Hristos, ci un altul oarecare; iar Hristos nu S-a întrupat pentru noi.

Marcel, Fotinos, și Sofronie pe Cuvântul Îl numesc „energie”, și spun că această energie este cea care a locuit într-un om din sămânța lui David, iar nu ființa enipostatică.

Arie din Alexandria Îl numește pe Hristos fiu al lui Dumnezeu, dar numai cu vorba, pentru că Îl consideră creatură și mai mic decât Tatăl.

Alți eretici nu cred că Hristos a avut suflet.

În sfârșit, ai văzut convoiul acesta defilând? Privește acum și cadavrele lor care zac la pământ și cum doar cu o lovitură de sabie toți deodată au fost doborâți.

Cum? „Gândul acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu” (Flp 2, 5 - 6) și iată că au căzut și Pavel de Samosata, și Marcel, și Sabelie!

„Dumnezeu fiind în chip”, zice, și atunci cum de spui tu, necuratule, că și-a luat începutul din Maria și că înainte de aceasta nu exista? Cum de spui că era energie? Pentru că dacă, fiind El Dumnezeu în chip, a luat chipul robului, atunci chipul robului înseamnă energia sau natura robului? Bineînțeles că natura. Deci și chipul lui Dumnezeu este natura lui Dumnezeu și, prin urmare, nu este energie.

Iată-l și pe Marcel al Galatiei căzut, deodată cu Sofronie și cu Fotinos, iată-l apoi și pe Sabelie.

„N-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu”, spune, dar cuvântul întocmai, adică egal, nu se poate întrebuința doar în cazul unei singure persoane, pentru că a fi întocmai, sau a fi egal, presupune cu necesitate și existența modelului cu care este realizată egalitatea. Vedem aici substanța, ipostasul celor două persoane și nu doar niște simple nume, lipsite de acțiuni. Ai auzit de existența din vecie a unicului Fiu al lui Dumnezeu? Ce vom spune deci lui Arie care spune că Fiul este de o altă natură?

Deci, spune-mi, ce înseamnă „chip de rob luând”? «S-a făcut om», zici tu. Așadar, și în chipul lui Dumnezeu fiind, era Dumnezeu desăvârșit pentru că aceeași expresie - chipul - e zisă pentru ambele cazuri, și dacă e adevărată într-un caz, atunci e adevărată și în cel de-al doilea.

Om prin natură - chipul robului, Dumnezeu prin natură - chipul lui Dumnezeu. Și nu numai atât, dar este mărturisită chiar și egalitatea Lui cu Tatăl, după cum spune și Ioan că întru nimic nu este mai mic decât Tatăl. „N-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu”, zice.

Care poate fi sensul acestor cuvinte? Păi cu toate acestea, cuvintele arată tocmai contrariul, spui tu, pentru că dacă era Dumnezeu, cum mai putea fi vorba de „știrbire”? A spus că în chipul lui Dumnezeu fiind, nu a știrbit demnitatea de a fi egal cu Dumnezeu. Însă cum se poate spune că aceste cuvinte nu sunt mai presus de minte? Cine ar spune vreodată că cineva, om fiind, n-a socotit o știrbire a fi om? Pentru că în ce fel ar putea fi cineva știrbire pentru ceea ce deja este? «Nu, spui tu, ci fiind un Dumnezeu mai mic, inferior, nu a socotit o știrbire a fi întocmai cu Dumnezeul cel mare, cel superior». Dar Dumnezeu mare și Dumnezeu mic este oare cu puțință?! Oare introduceți în dogmele bisericii creștine absurditățile eline? Dumnezei mari și mici numai la ei sunt de găsit, iar dacă sunt și la voi, atunci nu mai am ce spune!

În Sf. Scripturi nu vei găsi nicăieri așa ceva; peste tot vei găsi vorbindu-se de Dumnezeul cel mare, iar de cel mic, nicăieri. Pentru că dacă e mic, cum mai poate fi Dumnezeu?...

Dacă nici omul nu este nici mic, nici mare, ci o singură natură, iar nefiind această natură nu mai poate fi vorba nici de om, atunci cum ar putea exista Dumnezeu mare și Dumnezeu mic?

Sf. Scriptură Îl numește pretutindeni mare: „Mare este Domnul și laudat foarte” (Ps 47, 1). Iată acum și despre Fiul, Care pretutindeni este numit Domn: „Că mare ești Tu, Cel ce faci minuni. Tu ești singurul Dumnezeu” (Ps 85, 9); și iarăși: „Mare este Domnul nostru și mare este tăria Lui și priceperea Lui nu are hotar” (Ps 146, 5).

«Dar toate acestea sunt spuse cu privire la Tatăl, spui tu, însă Fiul este inferior Tatălui». Tu singur spui așa, pe când Scriptura spune dimpotrivă, căci așa cum vorbește despre Tatăl, la fel vorbește și despre Fiul. Ascultă-l pe Pavel spunând: „Și să așteptăm fericita nădejde și arătarea slavei marelui Dumnezeu” (Tit 2, 13). Însă nu cumva oare se referă și aici tot la Tatăl ? Nu, ci pentru a vă răsturna și mai mult eresurile, după ce vorbește despre arătarea slavei marelui Dumnezeu, adaugă: „și Mântuitorului nostru Iisus Hristos” (Tit 2, 13). Iată, deci, că și Fiul este mare. Atunci cum vorbești tu despre Dumnezeu mic și Dumnezeu mare?

Fiindcă și proorocul Îl numește: „Înger de mare sfat” (Is 9, 5). Iar acest Înger de mare sfat nu este mare? Dumnezeul cel puternic nu e oare mare, ci mic? Ce spun deci cei lipsiți de rușine? Că fiind Dumnezeu mic - eu spun aceste cuvinte ale lor de mai multe ori pentru ca astfel să fugiți și mai mult de ei - n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu. Atunci cum? Spune-mi - și să nu credeți că sunt cuvintele noastre dacă deci, după cum spun ei, era mic, inferior, cum ar fi putut să răpească [demnitatea] de a fi deopotrivă cu Dumnezeu?

Fiind prin natură mai mic, nu ar fi putut răpi, pentru a ajunge într-o demnitate mai mare; de exemplu: omul nu ar putea răpi, chiar de ar voi, ca să fie egal cu îngerul după natură; calul nu ar putea răpi, chiar de ar voi, ca să fie egal cu omul după natură.

Dar în afară de acestea eu întreb următorul lucru: ce voiește Pavel să zică prin acest exemplu? Desigur că voiește să-i îndemne pe filipeni la umilință. Atunci pentru ce ne propune acest model? Fiindcă nimeni, dorind să îndemne la smerenie, nu spune în felul acesta: «Fii umilit și cugetă lucruri mai mici decât cei deopotrivă cu tine, pentru că nici cutare, care e rob, nu s-a ridicat împotriva stăpânului său; așadar, imită-l pe acel rob». Dar aceasta nu e smerenie, ar putea spune cineva, ci ușurătate.

Aflați atunci ce este smerenia, voi, cei care sunteți stăpâniți de trufie demonică.

Ce este, deci, smerenia?

A cugeta cele smerite. Dar pe cele smerite le cugetă nu cel silit de împrejurări să fie smerit, ci acela care se smerește pe sine. Fiți atenți la ceea ce voi spune. De exemplu: când cineva ar putea să se gândească la lucruri mari și totuși se smerește, acesta e cu adevărat smerit; când însă e silit să se umilească, atunci nu se poate spune că e smerit. De exemplu, când împăratul se smerește înaintea guvernatorului, el este în acest caz smerit pentru că s-a coborât din înălțimea demnității lui. Iar dacă guvernatorul este cel care face acest lucru, nu se poate spune despre el că este smerit, pentru că nu s-a coborât din înălțimea demnității lui pentru a se smeri.

Nu este posibil să se smerească cineva dacă nu este mai mare, și, prin urmare, având o autoritate asupra altora. Dacă însă necesitatea cere să te smerești fără voie, atunci faptul acesta nu e rezultatul voinței, nu este izvorât din cuget, ci din silă și deci nu poate fi vorba de smerenie. Tocmai de aceea se numește smerenie, pentru că de bună voie te cobori mai prejos și îți smerești cugetul.

Spune-mi, te rog, îl vom lăuda oare pentru dreptatea lui pe cel care rămâne în limitele avutului său, dar care nu are nici o posibilitate de a-l răpi pe al altuia? Desigur că nu. Oare de ce? Pentru că fapta făcută din necesitate nu poate primi laudă cum poate primi fapta făcută din voia proprie. Într-adevăr, spune-mi: îl vom putea lăuda pentru că nu se implică în treburile publice pe cel care nu poate împărați sau conduce și rămâne retras în viața particulară? Desigur că nu. Tot așa și în cazul de față, pentru că lăuda-o, voi, care sunteți mai lipsiți de carte decât toți ceilalți nu se dă pentru o asemenea abținere, ci pentru săvârșirea faptelor bune. Vrednic de laudă este cineva numai în acest din urmă caz, pentru că în celălalt, despre care am vorbit mai sus, poate cel mult să nu fie blamat.

Privește acum și pe Hristos lăudând în acest fel când spune: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau” (Mt 25, 34 - 35). Vedeți că n-a spus: «veniți de moșteniți împărăția fiindcă nu ați răpit, sau nu ați înșelat pe altul - căci acestea sunt fapte mici - ci pentru că fiind flămând, M-ați hrănit.» Și cine, vreodată, ar fi lăudat pe prieteni sau chiar pe dușmani, cum ai lăudat tu pe Hristos pentru că nu a luat o stăpânire care nu-I aparținea?

Însă cum poate fi lucru de lăudat că El n-a răpit cinstea și stăpânirea ce nu I se cuvenea? „N-a socotit o răpire (știrbire) a fi el întocmai cu Dumnezeu” (Flp 2, 6). Și ce înseamnă asta? Luați aminte, vă rog, fiindcă lung ne este cuvântul. De altfel, cine oare ar îndemna pe altul la smerenie cu astfel de exemple? Exemplele trebuie să fie cu mult mai înalte decât problema asupra căreia insistăm și niciodată n-ar îndemna cineva pe altul prin exemple străine de problema pusă.

Așa, de exemplu, Hristos îi îndeamnă pe ucenicii Săi să facă bine dușmanilor, iar pentru aceasta aduce un exemplu mare, cel al Tatălui ceresc, Care răsare soarele și peste cei răi, și peste cei buni, și plouă și peste cei drepți, și peste cei nedrepți, îndemna pe ucenici la blândețe, iar ca exemplu S-a dat pildă pe Sine: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima” (Mt 11, 29); și iarăși: „Deci, dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori ca să spălați picioarele unii altora” (In 13, 14).

Ai văzut cum prin exemplele aduse El nu S-a depărtat de subiect? Și nici nu trebuie să ne îndepărtăm vreodată așa de mult, cum facem chiar în convorbirile noastre. Dar aici exemplul nu e câtuși de puțin apropiat de subiect. Cum? Dacă a luat chip de rob, atunci este și mai mic și prin urmare ascultător al celui mai mare. Dar aceasta nu este smerenie și apostolul trebuia să facă dimpotrivă, să prezinte ceva superior ascultând și supunându-se inferiorului; dar fiindcă, vorbind de Dumnezeu el n-a găsit mare și mic, atunci a pus înaintea noastră egalul.

Dacă Fiul ar fi fost inferior Tatălui, exemplul n-ar fi fost suficient pentru a fi îndemn la smerenie. De altfel, privește ce spune el înainte de acest exemplu: „cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși” (Flp 2, 3), ca și cum ar spune: «Fiindcă și după natură, și după

cinstea acordată de Dumnezeu, una sunteți, de aceea se cuvine să vă cinstiți unul pe altul». Dar dacă ar fi fost vorba de mare și de mic n-ar fi putut spune astfel (adică socotind, considerându-vă) ci ar fi trebuit să spună: «cinstiți pe cei mai mari decât voi», după cum și spune undeva: „Ascultați pe mai marii voștri și vă supuneți lor” (Evr 13, 17). Aici supunerea este din poruncă, iar acolo e izvorâtă din judecata noastră. „Cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși” (Flp 2, 3), ceea ce și Hristos a făcut.

Acum, după ce au fost răsturnate toate credințele ereticilor, trebuie ca la urmă, să vorbim și de cele ale noastre, fiindcă pe ale acelor le-am expus mai înainte pe scurt, arătând că îndemnul la umilință nu ar fi putut să aducă la mijloc ideea de mic, supus și ascultător al celui mare. Dacă ar fi îndemnat pe robi să asculte de stăpâni, desigur că ar fi putut face așa; dar când el îndeamnă pe cei liberi să se smerească celor liberi, de ce atunci a adus ca exemplu supunerea robului către stăpân? De ce supunerea celui mic față de cel mai mare?

Doar nu a spus: «cei mici supuneți-vă celor mari», ci, «fiind voi egali, supuneți-vă unul altuia», „unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși” (Flp 2, 3). Dar pentru ce n-a adus măcar exemplul femeii și să zică: precum femeia se supune și ascultă de bărbat, așa și voi să vă supuneți? Dacă n-a adus ca exemplu ceea ce este egal și liber, fiindcă această supunere este mică și neluată în seamă, cu atât mai mult exemplul robului nu-și avea aici locul.

Am spus puțin mai înainte că nimeni nu laudă pe cineva pentru depărtarea lui de rele și nici nu spune celui pe care voiește să-l laude că e vrednic de laudă pentru că nu numai că nu a curvit, dar s-a abținut chiar de la femeia sa. În sfârșit, niciodată, voind a lăuda, nu vorbim de depărtarea de rele, fiindcă ar fi ridicol.

Am zis apoi că chipul robului este adevărat și cu nimic mai prejos, prin urmare și chipul lui Dumnezeu este (în el) perfect și nu este inferior cu nimic. Dar pentru ce oare n-a spus «în chipul lui Dumnezeu făcându-se», ci „fiind”? Acesta este același lucru cu atunci când spune: „Eu sunt Cel ce sunt” (Iș 3, 14). Arată aici asemănarea exactă a chipului fiindcă este chip. Nu este posibil ca fiind cineva de o altă natură să aibă același chip. De exemplu, nimeni dintre oameni nu este chip al îngerului, precum nici animalul nu este chip al omului. Atunci, cum este Fiul?

În noi, care suntem compuși din două substanțe, chipul aparține corpului; însă în Cel necompus și simplu chipul aparține, evident, naturii.

Însă pentru că tu afirmi că, dacă aici Dumnezeu este numit fără articol atunci nu poate fi vorba de Tatăl, ei bine, eu îți voi arăta că acest lucru se întâlnește în mai multe locuri. Dar ce spun eu în mai multe locuri, când se întâlnește chiar în acest pasaj? „N-a socotit o știrbire (răpire) a fi El întocmai cu Dumnezeu” (Flp 2, 6). Vezi că, vorbind despre Tatăl, nu a spus τὸ Θεῷ ci simplu Θεῷ.

Aș dori să adaug aici și părerile mele, dar mă tem ca nu cumva, din cauza mulțimii cuvintelor, să nu se întunece cugetul vostru. Deci, să vă amintiți de cele spuse până acum pentru a vă ajuta în îndepărtarea părerilor aceloreretici. Până acum am tăiat spinii, iar acum, după ce spinii au fost scoși și pământul se va răcori puțin, vom arunca semințele cele bune, pentru ca astfel, îndepărtând din el toată răutatea, să poată primi cu multă bunăvoință semințele dumnezeiești.

Partea morală

Noi trebuie să mulțumim lui Dumnezeu și să viețuim în slava Lui ducând o viață demnă; contra iubirii de argint și contra trădătorului Iuda (n. tr.)

Să mulțumim lui Dumnezeu pentru cele spuse, să-L rugăm să ne dea puterea de a le păstra și de a fi atenți, pentru ca astfel noi împreună să ne bucurăm, iar ereticii să fie rușinați.

Să-L rugăm ca și pe viitor să deschidă gura noastră, pentru că tot cu aceeași râvnă să le expunem și pe cele ale noastre.

Să ne rugăm Lui ca să ne dăruiască o viață demnă de credința în El, ca astfel să viem în slava Lui și ca nu cumva numele Lui să fie defăimat din pricina noastră. „Vai celor din pricina cărora numele lui Dumnezeu este defăimat”. Dacă noi, pe copilul nostru - și ce poate fi mai dragă decât copilul? - îl îndepărtăm de la noi, îl urâm și nu ne atingem de el când suntem defăimați din cauza lui, cu cât mai mult Dumnezeu nu va urî și nu va respinge pe robii cei nerecunoscători, care Îl defăima și Îl insultă? Iar dacă Dumnezeu îl urăște și îl respinge, cine oare îl va mai iubi și se va mai apropia de unul ca acesta? Nimeni, sau poate doar diavolul sau demonii. Dar cel stăpânit de demoni ce nădejde de mântuire va mai avea?

Câtă vreme suntem în mâna lui Dumnezeu nimeni nu ne va putea răpi, căci mâna Lui este puternică; însă când suntem în afară de mâna Lui și lipsiți de ajutor, atunci suntem pierduți și gata de a fi răpiți de oricine va voi, suntem „ca un zid povârnit și ca un gard surpat” (Ps. 61, 3). Când zidul e povârnit atunci e ușor de trecut pentru fiecare.

Să nu credeți că ceea ce voi spune se referă numai la Ierusalim, ci și la fiecare om:

„Vreau să cânt pentru prietenul meu cântecul lui de dragoste pentru via lui. Prietenul meu avea o vie pe o coastă mănoasă. El a săpat-o, a curățit-o de pietre și a sădit-o cu viță de bun soi. Ridicată în mijlocul ei un turn, săpat-a și un teasc. Și avea nădejde că va face struguri, dar ea a făcut aguridă. Și acum voi, locuitori ai Ierusalimului și bărbați ai lui Iuda, fiți judecători între mine și via mea. Ce se putea face pentru via mea și nu am făcut eu? Pentru ce atunci când nădăjduiam să-mi rodească struguri, mi-a rodit aguridă?

Acum vă voi face să știți cum mă voi purta cu via mea: Strica-voi gardul ei și ea va fi pustiită, dărâma-voi zidul ei și va fi călcată în picioare. Și o voi pustii! Nu va mai fi tăiată, nici săpată și o vor năpădi spinii și bălăriile. De asemenea și norilor le voi da poruncă să nu-și mai verse ploaia peste ea. Dar via Domnului Savaot este casa lui Israhel, iar oamenii din Iuda sunt sădirea Sa dragă. El nădăjduia ca acesta să fie un popor fără păcate, dar iată-l plin de sânge. Nădăjduit-a să-I rodească dreptate, dar iată: răzvrătire.” (Is 5, 1 - 7).

Aceasta se poate spune pentru orice suflet. Dacă iubitorul de oameni Dumnezeu a făcut tot ce trebuia să facă, dar via sufletului nostru, în loc de struguri, rodește spini, atunci va strica gardul ei și va surpa zidul ei, iar noi vom rămâne pradă jefuitorilor.

Ascultă acum și pe un alt prooroc care se plângea, spunând: „Pentru ce ai dărâmat gardul ei și o culeg pe ea toți cei ce trec pe cale? A stricat-o pe ea mistrețul din pădure și porcul sălbatic a păscut-o pe ea” (Ps 79, 13 - 14). Desigur că acolo este vorba de mezi și de babilonieni, dar aici nu e vorba de ei, ci mistrețul și porcul sălbatic sunt diavolul cu toată puterea lui, pentru că și prezența lui este necurată și sălbatică.

Când Sf. Scriptură vrea să exprime lăcomia lui, zice: „ umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” (I Petru), iar când vrea să arate veninul lor cel ucigător îl numește șarpe și scorpie: „Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii, și peste toată puterea vrăjmașului” (Lc 10, 19); iar când vrea să arate puterea și veninul lui deodată, îl numește balaur, după cum spune: „Balaurul acesta pe care l-ai zidit ca să se joace în ea” (Ps 103, 27); în sfârșit, pretutindeni îl numește balaur, șarpe viclean și aspidă.

Toate aceste numiri dovedesc că această fiară este foarte vicleană și are mare putere, căci toate le uneltește, toate le mișcă, toate le întoarce pe dos, numai pentru a-și atinge scopul, «însă nu vă temeți, spune, nu vă împruținați, privegheați numai și atunci va fi fricos ca un struț». „Veți călca peste șerpi și peste scorpii” (Lc 10, 19), zice. Așadar, a fost făcut pentru ca picioarele noastre să calce peste el, dacă noi vom voi.

Și acum privește câtă ticăloșie, cât răs, că cel ce a fost lăsat pentru a-l călca în picioare, noi îl îngăduim deasupra capului nostru! Cum de se întâmplă astfel? Prin noi înșine: dacă voim el este mare și puternic, dar dacă voim el devine mic.

Dacă suntem cu luare-aminte la noi înșine și rămânem împreună cu Împăratul nostru, el se teme și devine mai neputincios decât un copil în lupta contra noastră. Când ne depărtăm de el găfâie din cauza mâniei pe care ne-o poartă, mugește, scrâșnește din dinți pentru că se vede lipsit de tovarășia noastră, fiindcă el nu se apropie dacă Dumnezeu nu-i va da voie.

Dacă n-a cutezat să intre în turma de porci fără voia lui Dumnezeu, cu atât mai mult nu va intra în sufletele oamenilor. Iar Dumnezeu îi dă voie sau pentru a ne certa, sau pentru a ne pedepsi, sau pentru a ne face mai încercați, ca de exemplu pe Iov. Nu vezi că nu se apropie de Iov, că nu cutează a veni lângă el, ci stă la o parte, înspăimântat și tremurând? Dar ce vorbesc eu de Iov? A năvălit asupra lui Iuda și încă n-a cutezat a-l lua sub stăpânirea sa până ce nu l-a scos Hristos din ceata sfântă a apostolilor.

Mai înainte îl cucerise pe dinafară, dar a intra înăuntru nu îndrăznea; când însă l-a văzut îndepărtat din ceata sfântă a apostolilor, s-a repezit asupra lui mai grozav decât un lup flămând și nici că l-a lăsat până nu l-a nimicit cu o moarte înđoită.

Acestea sunt scrise spre povața noastră, pentru că altfel care ar putea fi folosul de a ști că unul din cei doisprezece a trădat pe învățătorul lor?

Deci ce folosință și ce câștig am putea avea de aici?

Mare, iubitorilor! Când vom afla care a fost imboldul care l-a împins să ia acea hotărâre nenorocită, ne vom păzi ca nu cumva să pățimim la fel ca și el. Așadar, ce anume l-a împins la o

asemenea faptă? Patima iubirii de argint, aceasta l-a făcut să trădeze pe Domnul, atât de tare îl îmbătase această patimă. L-a vândut pe Stăpânul lumii pentru treizeci de arginți! Ce poate fi mai rău decât această manie? Acela cu Care nimic nu se poate compara, pe care nimic nu-L poate egala, înaintea Căruia neamurile toate laolaltă nu înseamnă nimic, pe Acela L-a vândut el pentru treizeci de arginți!

Cumplită este această tiranie a iubirii de argint și totodată este de ajuns pentru a pierde sufletul. Nu se smintește cineva atât de tare din cauza beției, cât se smintește din cauza iubirii de argint! Nu devine nimeni atât de netrebnic din cauza nebuniei, cât devine din cauza iubirii de argint. Pentru că, spune-mi, cum a fost cu puțință ca pe tine, cel neluat în seamă și necunoscut de nimeni, El te-a chemat și te-a făcut unul din cei doisprezece apostoli, te-a făcut părtaș învățaturii Lui, ți-a făgăduit mii de bunătăți, te-a învrednicit să faci minuni, te-ai împărtășit la masa Lui ca toți ceilalți, din cuvintele, din călătoriile și din apropierea zilnică de El și toate acestea nu au fost de ajuns pentru a te împiedica de la acea faptă plină de rușine? Din ce cauză L-ai vândut? Cu ce L-ai găsit vinovat, o, nenorocitul? Ce bine nu ți-a făcut? Cunoștea bine cugetul tău și n-a încetat nicicând de a-l îmboldi și de a-i insufla cele cu privire la El.

De multe ori a spus înaintea ta: „Adevărat grăiesc vouă, că unul dintre voi Mă va vinde” (Mt 26, 21). De multe ori a muștrătat fapta pe care urma s-o săvârșești, ba chiar știindu-te stăpânit de asemenea gânduri necurate, El te-a cruțat și nu te-a scos din ceata cea sfântă a apostolilor; încă te mai suferea, încă te mai socotea ca pe unul dintre cei doisprezece apostoli, atât de mult te cinstea, atât de mult te iubea! Iar la urmă, o, de trei ori nenorocitul, luând ștergarul și încingându-Se, a spălat cu mâinile Sale cele preacurate, picioarele tale cele murdare și nici prin aceasta n-a putut să te-mpiedice? Furai din banii săracilor, dar a răbdă-o și pe asta, din dorința de a nu se ajunge la un rău și mai mare, însă nimic nu te-a convins.

Fiară sălbatică să fi fost, piatră, oare n-ar fi trebuit să te schimbi în fața binefacerilor Lui, în fața minunilor și învățăturilor Lui? Însă El te chema chiar așa sălbăticit cum erai și prin faptele Sale minunate te îndemna mereu pe tine, cel mai nesimțitor decât pietrele! Însă tu cu nici un chip nu te-ai făcut mai bun decât pietrele! Vă mirați, poate, de atâta sminteală din partea trădătorului? Temeți-vă mai degrabă de nenorocirea lui! A devenit atât de nesimțitor din cauza iubirii de argint, din cauza dragostei după bani.

Taie, deci, din rădăcină, această patimă, iubitul, pentru că la astfel de boală dă ea naștere. Pe cei stăpâniți de ea îi face necucernici și îi aduce la atâta nesimțire încât să nu cunoască pe Dumnezeu, chiar dacă ar fi primit din partea Lui mii de binefaceri.

Tai-o, te rog, pentru că această patimă nu este dintre cele obișnuite, ci dă naștere la mii de nenorociri grozave. Am văzut patima aceluia; deci să ne temem ca nu cumva să cădem și noi în ea. Pentru acest motiv a fost scrisă istoria trădătorului, ca nu cumva să pățim și noi la fel. De aceea toți evangheliștii au povestit-o, pentru a ne cuminți.

Fugi, așadar, departe de ea! Iubirea de argint nu se numește doar faptul de a pofti multe, ci cu deosebire de a fi împătimit după bani. A pofti mai mult decât e necesar, aceasta este iubirea de argint cea mai grozavă. Nu cumva vânzătorul a fost ademenit cu talanți de aur? Nu, ci L-a vândut

pe Stăpânul a toate pe treizeci de arginți! Vă mai amintiți ce am spus mai înainte, că lăcomia nu se dezvăluie în a fura multe, ci, mai ales, în a fura cele puține?

Iată acum, ia aminte la ce mare rău a făcut acesta pentru puțin aur, ba nu pentru puțin aur, ci pentru puțin argint! Nu e cu puțință să vadă vreodată fața lui Hristos omul iubitor de argint, acesta e un lucru cu neputință! Iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor. Dacă cineva cade din slava aceea chiar și pentru un singur rău, atunci cu cel ce are în el rădăcina tuturor relelor ce se va întâmpla? Cel ce este rob al banului nu poate fi în același timp și rob adevărat al lui Dumnezeu.

Însuși Hristos a arătat că acest lucru este cu neputință: „nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona” (Mt 6, 24) și „nimeni nu poate să slujească la doi domni” (Mt 6, 24), fiindcă dau porunci care se împotrivesc una alteia. Hristos, de exemplu, spune: «fie-ți milă de cei ce sunt flămânzi», pe când mamona spune: «dezbracă-l pe cel sărac și ia-i ceea ce are»; Hristos spune: «lipsește-te de ceea ce ai», în timp ce mamona spune: «ia și ceea ce nu ai».

Ai văzut contrarietatea? Ai văzut războiul? Ai văzut cum nu poate cineva asculta de amândoi, ci pe unul trebuie să-l disprețuiască? Dar despre acest lucru mai că nu e nevoie de vorbă. Mă întrebați cum așa? Dar nu vedem oare acest lucru petrecându-se și în realitate, adică nu-L vedem pe Hristos disprețuit și pe mamona cinstit? Vedeți că deși cuvintele sunt grele, faptele sunt cu mult mai grele. Acum desigur că sufletul, dacă ar fi curat de patimă câtuși de puțin, ar putea să judece cu dreptate, pentru că se află de partea aceasta (în slujba lui Dumnezeu), însă trecând el de cealaltă parte (în slujba lui mamona) și fiind cuprins de pofta banilor ca de friguri, și găsindu-se el în toiul plăcerii, nu are judecată curată, nici limpede, iar tribunalul lăuntric nu-i deloc imparțial.

Hristos spune de pildă: „Așadar oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu” (Lc 14, 33), iar mamona zice: «ia de la cel flămând până și pâinea cea de toate zilele».

Hristos zice: «pe cei din sângele și din neamul tău să nu-i treci cu vederea» (Isaia 58, 7), iar mamona zice: «să nu miluiești pe cei din sângele și din neamul tău, ba disprețuiește chiar și pe mama și pe tatăl tău». Dar ce spun eu de mamă și de tată când el se leapădă până și de sufletul său? Și toate acestea sunt ascultate cu supunere! Vai! Cum cel care poruncește să fie cineva barbar, neîmblânzit și crud față de aproapele său este ascultat mai mult decât cel ce poruncește blândețea! De aceea suntem amenințați cu gheena, de aceea cu focul cel nestins, cu viermele cel neadormit...

Știu, iubitorilor, că mulți dintre voi, auzind aceste cuvinte, nu ne ascultă cu plăcere. Dar nici eu nu le spun cu plăcere, fiindcă de ce aş vorbi despre ele? Aș fi voit să vă povestesc pururea despre Împărăția cerurilor, despre repausul de acolo, despre acea apă a odihnei, despre locul cel înverzit. „La loc de pășune, acolo m-a sălășluit; la apa odihnei m-a hrănit” (Ps 22, 2). Aș fi dorit să vorbesc despre locul de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinarea. Aș fi voit să vă povestesc despre dulceața petrecerii cu Hristos - deși toate acestea sunt mai presus de judecata omenească - dar totuși aş fi voit să vă spun numai despre acestea, după puterile mele.

Dar ce mă voi face? Nu e cu putință a vorbi despre împărăția cerurilor celui bolnav de friguri sau celui ce stă rău cu sănătatea; cu unul ca acesta trebuie a vorbi despre sănătate. Nu trebuie să-i vorbești despre cinste celui acuzat de o faptă urâtă, ci trebuie să cauți a-l scăpa de osândă și de pedeapsă. Dacă aceasta nu este împlinită atunci cum va fi împlinită cealaltă?

De aceea vorbesc eu neconținut despre aceste lucruri, pentru ca fără întârziere să ajungem și la celelalte. De aceea și Hristos a vorbit despre gheena, pentru ca nimeni să nu cadă în ea, ci cu toții să câștigăm Împărăția cerurilor. Iar noi de aceea vă amintim neîncetat de gheena, pentru a vă îndrepta către Împărăția cerurilor, ca prin frică să se smerească cugetul vostru și să vă pregătim astfel pentru lucrarea celor demne de Împărăția cerurilor.

Să nu vă neliniștiți deci de greutatea cuvintelor, căci greutatea cuvintelor face mai sprintene sufletele și mai ușoare pentru a fugi de păcate. De altfel, și fierul e greu, vreau să zic aici că și ciocanul e greu, însă confecționează obiecte din aur și din argint foarte folositoare, iar pe cele strâmbe le îndreaptă; dacă însă nu ar fi greu nu ar putea îndrepta acele obiecte strâmbe. La fel și cuvântul nostru cel greu va putea îndrepta sufletul.

De aceea, iubiților, să nu fugim de greutatea cuvintelor și nici de rănirile pe care, poate, ni le pricinuiesc. Rana nu este făcută cu scopul de a găuri sau de a face bucăți sufletul, ci pentru a-l îndrepta. Știm noi bine cum să lovim și cum să deschidem rana cu harul lui Dumnezeu, pentru ca astfel să nu sfărâme vasul, ci să-l îndrepte, să-l netezească, pentru a fi de folos Stăpânului; în așa fel încât bine lustruit, să-l aducă la o sănătate strălucitoare, pentru ca atunci când fluviul de foc își va înălța flacăra peste păcătoși să nu aibă nevoie de vâlvătaia focului.

Dacă nu vom curăți aici prin foc sufletele noastre, desigur că vor fi curățite în mod silit acolo, fiindcă altfel nu e cu putință, „...îl va vădi ziua Domnului. Pentru că în foc se descoperă și focul însuși și văluri ce fel este lucrul fiecăruia” (1 Co 3, 13). E cu mult mai bine să fiți arși prin cuvinte un timp scurt, decât să ardeți pentru vecie în acea flacăra. Cum că așa va fi e neîndoielnic și noi de multe ori am adus dovezi clare. Desigur că trebuie să se convingă cineva din scripturi; dar fiindcă unii stăruie în îndărătnicia lor, noi le-am probat și prin multe raționamente și nimeni nu ne împiedică să le înfățișăm și acum.

Într-adevăr, orice ar fi ei, elini, iudei,eretici sau creștini, cu toții mărturisesc acest lucru: că „Dumnezeu este drept”. Dar în această lume sunt mulți păcătoși care pleacă dincolo nepedepsiți, la fel cum și mulți virtuoși pleacă după ce au pățimit aici multe rele. Deci, dacă Dumnezeu este drept, atunci unde-i va recompensa cu bune pe cei buni și cu rele pe cei răi, dacă gheena nu există și nu va fi nici înviere a morților? Acest cuvânt repetat fără încetare și acelora, și nouă, nu ne va lăsa să ne îndoim despre înviere.

Cel care crede însă în înviere, cu siguranță că se va sili să trăiască în această viață cu multă luare-aminte, pentru a putea să se bucure de bunătățile cele veșnice. Căroră fie a ne învrednici cu toții, prin harul și prin iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a VIII-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

„Gândul acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt.” (Flp 2, 5 - 11).

Până acum am vorbit despre cele ale ereticilor; acum e timpul să vorbim și despre ale noastre. Aceia spun că n-a socotit drept știrbire ceea ce a fost știrbit, adică n-a crezut a fi o știrbire faptul de a fi întocmai cu cel mare; noi am dovedit însă că aceasta este o mare absurditate și că o astfel de credință nu îndeamnă pe cineva nici la umilință și nici nu-L slăvește, în acest fel, pe Dumnezeu, ba încă nici chiar pe om.

Ce trebuie să credem aici? Fiți cu luare-ami la cele ce vă voi spune acum. Fiindcă mulți din oameni cred că a se smeri cineva înseamnă a se lipsi de demnitatea sa, a se micșora și a se înjosi; deci dorind să înlătore această teamă, Apostolul arată că fiind vorba de Dumnezeu nu trebuie să judecăm așa, ci că Dumnezeu, Unul Născut, Care este chipul lui Dumnezeu, Care cu nimic nu este inferior Tatălui, Care este egal cu El, Acesta n-a socotit o știrbire a fi întocmai cu Dumnezeu. Ce anume înseamnă acest lucru, vei afla îndată.

Dacă cineva răpește ceva, dacă ia fără să i se cuvină, atunci nu va îndrăzni să renunțe la acel lucru de teamă să nu-l piardă, de teamă să nu cadă din locul în care a ajuns, și dorind să dețină pentru totdeauna ceea ce a răpit. Dar cel ce posedă de la natură o demnitate oarecare nu se va teme să se coboare din acea demnitate, știind bine că nimeni nu-l va putea lăsa fără ea. De exemplu: Abesalom a răpit de la tatăl lui domnia, iar a renunța după aceea la ea, nu îndrăznea.

Vom aduce și un alt exemplu, iar dacă aceste exemple nu vor putea dezlega întreaga problemă, nu vă neliniștiți, fiindcă însăși natura exemplilor le face să nu poată dezlega totul, ci lasă cugetării, spre dezlegare, cea mai mare parte. Cineva s-a răsculat împotriva împăratului și i-a răpit împărăția; ei, bine, acesta nu mai îndrăznește să ascundă acest fapt [faptul de a fi împărat], pentru că dacă vreodată l-ar ascunde, atunci imediat ar pierde.

Sau să venim și la alt exemplu: dacă, de pildă, cineva a furat ceva, el va veghea mereu asupra a ceea ce a furat, fiindcă dacă n-ar mai veghea, ar pierde imediat. Și, în general, dacă cineva a dobândit ceva prin furt, atunci se va teme să se despartă de lucrul furat.

Dar nu așa sunt cei ce au ceva în mod natural și nu din furt; de exemplu, omul are însușirea naturală de a fi ființă rațională... Mărturisesc că nu găsesc aici un exemplu satisfăcător, căci noi

nu deținem nici o stăpânire de la natură, nici un bine de la natură, în timp ce, vorbind de Dumnezeu, El are toate acestea în natura Lui, sau, mai bine zis, chiar în Sine Însuși.

Deci, ce spunem noi? Că Fiul lui Dumnezeu nu s-a temut a Se pogori din demnitatea Lui, fiindcă nu a socotit ca o răpire dumnezeirea, nu S-a temut ca nu cumva să-I răpească cineva natura Lui, sau demnitatea Lui naturală. De aceea a și renunțat la ea pentru moment, fiind convins că o va relua iarăși; și încă a ascuns această demnitate, socotind că prin aceasta nu Se înjosește cu nimic. De aceea Apostolul n-a zis «nu a răpit», ci „n-a socotit o știrbire (răpire) a fi”. Nu știrbind (răpind) avea el stăpânirea, ci această stăpânire îi era naturală; nu dată de cineva, ci neîncetată și sigură. De aceea n-a ezitat să ia chip de rob. Tiranul se teme să lepede de pe el porfira în timp de război, însă împăratul o leapădă cu multă siguranță. Și oare de ce? Pentru că nu din furt are el acea stăpânire; el nu renunță la ea ca și cum ar renunța la ceva furat, ci fiindcă o are de la natură și niciodată nu o va putea pierde. A fi deci deopotrivă cu Dumnezeu nu era dobândit prin răpire, ci prin natură; de aceea „S-a deșertat pe Sine” (Flp 2, 7).

Unde sunt acum cei care spuneau că El a fost silit la aceasta, că S-a supus poruncii? „S-a deșertat pe Sine... S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte” (Flp 2, 7 - 8). Cum S-a deșertat? „...chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om” (Flp 2, 7). A spus aici că S-a deșertat pe Sine, cu scopul de a face legătura cu pasajul de mai sus: „cu smerenie unul pe altul socotească-l mai de cinste decât el însuși” (Flp 2, 3), fiindcă dacă s-ar fi supus vreunei porunci fără s-o facă de bună voie, acest fapt n-ar fi fost smerenie. Dacă n-ar fi știut că trebuie să facă acest lucru, această neștiință L-ar fi dovedit imperfect; iar dacă ar fi știut și totuși ar fi așteptat timpul potrivit pentru a împlini acest fapt, s-ar fi dovedit prin aceasta că a existat un timp în care El n-a știut; dacă însă știa și că trebuie să se întâmpile și știa și timpul când avea să fie, atunci din ce cauză oare a primit să Se supună? Oare ca să arate măreția Tatălui? Dar aceasta nu înseamnă a arăta măreția Tatălui, ci mai degrabă propria lui micime. Pentru că nu era oare suficient ca numele Tatălui să arate și demnitatea Tatălui? De altfel nici nu e potrivit să treci această demnitate de la Tată la Fiu; iar în afară de aceasta toate ale Tatălui sunt comune și Fiului.

Așadar, ce zic ereticii? «Iată, spun ei, că nu s-a făcut om - vorbesc de discipolii lui Marcion - ci doar asemenea cu oamenii». Cum este însă cu putință să se facă asemenea cu oamenii? Să fie oare umbră? Dar aceasta înseamnă idol și nicidecum asemenea omului. Asemenea omului e un alt om. Ce vei răspunde lui Ioan care zice: „Și Cuvântul S-a făcut trup” (In 1, 14)? Dar chiar și acest fericit, Pavel, spune undeva: „întru asemănarea trupului păcatului” (Rm 8, 3).

„...și la înfățișare aflându-se ca un om” (Flp 2, 7). «Iată, strigă ereticii, că la înfățișare s-a aflat ca un om, deci nu a fost om adevărat pentru că la înfățișare aflându-se ca un om nu înseamnă că a fost cu adevărat om!» Vedeți cu câtă exactitate arăt cele ale dușmanilor?

Biruința strălucită și chiar prisositoare atunci are loc, când pe cele ce lor li se par puternice noi nu le ascundem, ci le dăm pe față, arătând că sunt mai degrabă înșelăciune decât biruință. Deci ce spun ei? Repetăm, din nou, aceleași vorbe: «A avea înfățișare de om, a fi ca un om și a fi asemenea oamenilor nu vrea să spună că este om. Deci și a lua chip de rob nu înseamnă a fi rob cu adevărat. Așadar, aici este cearta.»

Dar de ce nu rezolvi mai întâi acest lucru? Fiindcă după cum tu crezi că primele sunt contra noastră, tot așa credem și noi că aceasta din urmă este contra voastră. Apostolul nu a zis «a fi ca un rob» și nici «asemenea robului», ci „chip de rob luând”. «Și ce-i cu asta? răspund ei, aici sunt cuvinte și idei care se contrazic. Nu-i nici o contradicție, să nu fie una ca asta! Deci, care e cuvântul lor cel grozav și vrednic de răs în această chestiune? «A luat, zic ei, chipul robului atunci când a spălat picioarele ucenicilor». Dar oare acest lucru înseamnă «chip de rob»? Aici nu avem chipul robului, ci treaba, slujba robului.

Altceva este slujba robului și altceva a lua chipul robului. De ce n-a zis atunci că „a făcut slujba robului”, căci ar fi fost mai clar? Nicăieri nu vei afla în Sf. Scriptură că se vorbește de chip în loc de slujbă, fiindcă e mare deosebire: una este din natură, iar cealaltă este din energie. Dar chiar și vorbind zilnic, în mod obișnuit, noi nu luăm niciodată chipul în locul energiei. De altfel, după ereziile lor, El nici măcar această slujbă n-a făcut și nici nu S-a încins. Dacă El a fost o iluzie, desigur că nu există adevăr în acest fapt, pentru că dacă nu avea mână, atunci cum a spălat? Dacă nu avea șolduri, atunci cum S-a încins? Cum de și-a îmbrăcat veșmintele? „S-a dezbrăcat de haine” (In 13, 4), zice. După ei, aici nici măcar acțiunea nu are loc, ci este pură înșelăciune, pentru că El n-a spălat picioarele ucenicilor. Deci, dacă natura Lui corporală nu s-a arătat în realitatea, desigur că El nu era în corp. Cine, atunci, a spălat picioarele ucenicilor?

Ce vom zice împotriva lui Pavel de Samosata? Ce spune el? Același lucru: «aceasta nu este deșertare: că El, fiind de natură omenească și om simplu, a spălat picioarele celor egali cu El»

Ce le-am răspuns arienilor le putem răspunde și acestora, pentru că nu se deosebesc cu nimic unii de alții, decât, poate, în lucruri secundare. De altfel și unii și alții zic despre Fiul lui Dumnezeu că a fost creat. Ce vom zice deci către aceștia? Dacă om fiind a spălat picioarele oamenilor atunci nu S-a deșertat și nu S-a smerit pe Sine; dacă om fiind nu a socotit știrbire a fi el întocmai cu Dumnezeu, acest lucru nu este deloc spre laudă.

A fi Dumnezeu și a se face om este o mare smerenie, negrăită și nespusă; însă dacă a fost om și a săvârșit lucruri omenești, atunci unde este smerenia?

Unde se spune în Scriptură că chipul lui Dumnezeu este totuna cu acțiunea lui Dumnezeu? Dacă ar fi fost doar om iar pentru faptele Sale am spune că era chipul lui Dumnezeu, atunci de ce nu zicem la fel și despre Petru, mai ales că a făcut fapte și mai mari decât Hristos? De ce să nu spunem și despre Pavel că era chipul lui Dumnezeu? De ce oare Pavel nu s-a dat și pe sine ca exemplu, el, care a slujit în mii de feluri și care nu a ezita să zică: „nu ne propovăduim pe noi înșine, ci pe Hristos Iisus, Domnul, iar noi înșine suntem slugile voastre pentru Iisus” (2 Co 4, 5)?

Toate cele spuse de ei sunt deci bârfe vrednice de răs. Cum S-a deșertat pe Sine, spune-mi, și care este acea deșertare? Care este smerenia? Poate pentru că a făcut minuni? Dar minuni au făcut și Pavel, și Petru, așa că acest lucru nu aparține în exclusivitate Fiului.

Mai departe, ce înseamnă „făcându-se asemenea oamenilor” (Flp 2, 7)? Multe a avut el comune cu noi, dar au fost multe și necomune, ca de pildă: El nu S-a născut din unirea bărbatului cu femeia, a fost fără de păcat și altele. Acestea, care nu aparțin oamenilor, Îi aparțineau Lui. El nu a

fost numai în aparentă, ci și în realitate Dumnezeu. S-a arătat în chip de om, însă în multe nu a fost la fel cu omul, deși ca realitate a trupului a fost la fel. Apostolul spune, pentru a arăta că nu a fost un simplu om: „făcându-Se asemenea oamenilor” (Flp 2, 7). Noi suntem din trup și suflet, Acela însă, e Dumnezeu, suflet și trup; de aceea zice: „făcându-Se asemenea oamenilor”.

Și ca nu cumva, auzind că S-a deșertat pe Sine, să-ți închipui vreo prefacere oarecare sau vreo schimbare, el adaugă aici că «rămânând ceea ce era, a luat ceea ce nu era, și făcându-Se trup, a rămas Dumnezeu, fiind Cuvânt». Așa că sub acest raport El a fost asemenea oamenilor și de aceea zice Apostolul „și la înfățișare aflându-Se ca un om” (Flp 2, 7). Nu că natura Lui s-ar fi schimbat, sau că s-ar fi produs vreo contopire, ci „la înfățișare aflându-Se ca un om”. Zicând că a luat chip de rob a avut curajul să spună și acest lucru, pentru ca astfel să astupe gurile tuturor. De altfel și când spune „întru asemănarea trupului păcatului” (Rm 8, 3) nu vrea să spună că nu avea trup, ci că acel trup nu păcătuse, deși era la fel cu al păcătosului.

În ce constă, deci, egalitatea? În natura trupului și nicidecum în păcat. Precum acolo se spune „întru asemănarea”, deși nu era egal întru totul, la fel și aici se spune „asemenea” deși nu e întru totul egal (de exemplu: că S-a născut fără sămânță bărbătească, sau că a fost fără de păcat, sau că n-a fost om simplu). De altfel bine a zis „ca un om” (Flp 2, 7), fiindcă nu a fost unul dintre cei mulți, ci ca unul dintre cei mulți.

Dumnezeu Cuvântul nu S-a prefăcut în om și nici natura Lui nu s-a schimbat, ci ni S-a descoperit ca om, nu pentru a ni se arăta ca o nălucă, ci pentru a ne da pildă de smerenie. Deci când spune „ca un om” acest lucru trebuie să înțelegem. La fel îl numește om și în altă parte, când spune: „Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus” (1 Tim 2, 5).

După ce am spus cele privitoare la acei eretici, e necesar acum să vorbim și despre cei ce spun că El n-a avut suflet. Dacă chipul lui Dumnezeu a fost Dumnezeu desăvârșit, la fel și chipul robului a fost rob desăvârșii.

Acum să revenim la arieni: „Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu” (Flp 2, 6). Aici, pentru că vorbește despre Dumnezeu, nu spune nicăieri «s-a făcut» sau «a luat», pe când în pasajul următor, pentru că vorbește despre firea Lui omenească, spune: „Ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor” (Flp 2, 7). Aceasta [firea omenească] „s-a făcut”, „a luat”, pe când aceea [firea dumnezeiască] exista. Deci să nu le confundăm, nici să le despărțim; un Dumnezeu, un Hristos, Fiu al lui Dumnezeu; când zic un, zic unire, nu confundarea acestor două naturi, ci unirea lor.

„S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce” (Flp 2, 8). «Iată deci că S-a făcut ascultător prin voința Sa și nu era egal cu Cel Căruia I S-a supus», zic necredincioșii. O, nerecunoscătorilor și ușuraticilor la minte, acest lucru nu-L micșorează, fiindcă și noi ascultăm uneori de prieteni, fără ca această ascultare să ne micșoreze. A ascultat după cum ascultă Fiul de Tată, dar nu a căzut în vreo slujbă de rob, și chiar în aceasta a păstrat minunea demnității Lui înaintea Tatălui cu multă cinste. A cinstit pe Tatăl nu pentru ca tu să-L necinstești pe El, ci pentru ca să-L slăvești și mai mult și ca să afli de aici că era Fiu adevărat, fiindcă El, mai mult decât toți, a cinstit pe Tatăl. Nimeni n-a cinstit atât de mult pe Dumnezeu. Pe cât de

mare înălțime avea, pe atât de mare umilință a suferit. Așa cum este mai mare decât toți și nimeni nu este egal cu El, tot așa și prin cinstea pe care I-a adus-o Tatălui i-a covârșit pe toți, nu silit și fără voia Sa, ci din buna Lui voință, sau nu știu ce să vă mai spun!...

Vai! mare și de nespus lucru este că S-a făcut rob, dar că a mai suferit și moarte, acest lucru este cu mult mai mare. Dar mai este la mijloc un alt fapt mai mare și mai minunat. Care să fie acesta? Că nu toată moartea este la fel! Astfel, moartea suferită de El a fost cea mai necinstită, cea mai plină de batjocură, cea mai blestemată. Căci „Blestemat este cel spânzurat pe lemn” (Ga 3, 13). De aceea s-au hotărât iudeii să-L răstignească pe lemn, pentru ca astfel să-L facă de batjocură. De aceea au fost răstigniți cu El și doi tâlhari, pentru ca astfel să se facă părtaș lor și să se plinească ceea ce s-a zis: „și cu cei făcători de rele a fost numărat” (Is 53, 12).

Dar cu atât mai mult strălucește adevărul și cu atât mai mult devine mai luminat! Când atâtea uneltiri se fac dușmani slavei Lui, atunci minunea și mai mult strălucește și se arată și mai mare. Ei nu considerau lucru urât a-L ucide, ci a-L ucide într-un asemenea mod pentru a-L arăta mai vrednic de dispreț decât toți, la aceasta se gândeau ; însă cu toate acestea nimic n-au făcut. Astfel, deși amândoi tâlharii erau niște pângăriți deși mai la urmă unul dintre ei s-a schimbat - ei chiar de pe cruce își băteau joc de El și nici conștiința propriilor lor păcate, nici faptul că erau și ei în aceeași situație și nici că pătimeau la fel ca și El nu le-a oprit răutatea; lucru, de altfel, recunoscut și de unul dintre ei când a grăit celuilalt pentru a-l face să tacă: „Nu te temi tu de Dumnezeu, că ești în aceeași osândă?” (Lc 23, 40), ceea ce dovedește marea lor răutate.

„Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume” (Flp 2, 9). Când fericitul Pavel vorbește despre trupul Lui, toate cele ce sunt spre smerenie le dezvăluie cu multă libertate. Până să spună că a luat chip de rob, vorbind despre dumnezeire, privește cât de înalt vorbește, zic înalt în ce privește puterea cuvintelor, iar nu în ce privește propria sa valoare și demnitate, fiindcă nici n-ar putea: „Care, Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu” (Flp 2, 6). Iar după ce a spus că S-a întrupat, vorbește apoi fără sfială și despre cele smerite, fiind încredințat că trupul Lui primește cele smerite și că prin aceasta nu va vătăma cu nimic dumnezeirea Lui. „Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și să mărturisească toată limba că domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl” (Flp 2, 9 - 11).

Am spus ereticilor: dacă acestea sunt spuse nu pentru Cel întrupat, ci pentru Dumnezeu Cuvântul, cum atunci L-a preainălțat pe El? Poate ca și cum I-ar fi dăruit ceva? Deci, în acest caz, era imperfect și pentru noi a devenit perfect!? Dacă nu ar fi răscumpărat omenirea nu S-ar fi bucurat de această cinste, „...și I-a dăruit Lui nume”, zice. Iată că, după părerea voastră, nici măcar nu avea nume! Dar cum atunci a luat prin har și în dar, ba încă și nume mai presus de orice nume, dacă El a primit a lua asupra Lui datoria omenirii?

Despre care nume e vorba, vom vedea. „Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece” (Flp 2, 10). Ereticii spun că numele Lui este slava Lui. Dar oare aceasta este slava Lui mai presus de orice slavă? Într-un cuvânt, slava Lui este aceea de a ne închina Lui? Însă voi mult vă

depărtați de măreția lui Dumnezeu dacă vă închipuiți că pe Dumnezeu Îl puteți cunoaște la fel cum Se cunoaște El pe Sine Însuși.

De aici se vede cât de departe sunteți de Dumnezeu! Aceasta e slavă, spune-mi? După părerea voastră mai înainte de a fi făcut omul, mai înainte de a fi făcut îngerii, mai înainte de a fi făcut arhanghelii, El nu era în slavă!? Dar dacă aceasta este slava Lui cea mai presus de orice slavă, dacă acesta este numele Lui mai presus de orice nume, atunci deși se afla în slavă, se afla într-o slavă mai mică decât aceasta, în concluzie, pentru aceasta a făcut El toate fapăturile, pentru a fi slăvit? Deci nu a creat lumea din bunătațe, ci pentru că avea nevoie de slava noastră? Vedeți acum ignoranța voastră? Vedeți lipsa de evlavie la care ajungeți? Dacă însă toate acestea sunt spuse cu privire la Cel întrupat, atunci a avut dreptate, căci Dumnezeu Cuvântul îngăduie să fie spuse acestea cu privire la trup, pentru că nu se ating de natura lui dumnezeiască, ci totul e cu privire la iconomia Lui față de om.

Dar ce înseamnă oare „al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt” (Flp 2, 10)?

Înseamnă întreaga lume, și îngeri, și oameni, și demoni; sau înseamnă și dreptii, și cei vii și cei păcătoși. „Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl” (Flp 2, 11), adică toți să zică așa, fiindcă aceasta este slava Tatălui. Ai văzut deci cum, oriunde este slăvit Tatăl, este slăvit și Fiul? Tot astfel și când este necinstit Fiul, este necinstit și Tatăl. Dacă aceasta se întâmplă chiar și printre oameni, unde deosebirea dintre tată și fiu este mare, cu atât mai mult se va întâmpla când va fi vorba de Dumnezeu, unde nu e nici o deosebire: asupra Lui se va răsfrânge și cinstea, și necinstea.

Slava Tatălui este ca lumea să Se supună Fiului. Așadar și când spunem că Fiul este perfect, fără de nici o lipsă și că nu este inferior Tatălui, aceasta este slava lui Dumnezeu, că a născut un astfel de Fiu. Aceasta este și cea mai de seamă dovadă a puterii, a bunătății și înțelepciunii Lui, că a născut un Fiu cu nimic inferior Lui, nici cu înțelepciunea, nici cu bunătatea.

Când spun că este la fel de înțelept ca și Tatăl și că nu-I este cu nimic inferior, e o dovadă a marii înțelepciuni a Tatălui; când spun că este la fel de puternic ca și Tatăl, e o dovadă a puterii Tatălui; când spun că este la fel de bun ca și Tatăl, aceasta e o dovadă a bunătății Lui celei mari, că a dat naștere la un astfel de Fiu, cu nimic mai prejos decât El și nici având vreo lipsă.

Când spun că întru nimic nu e inferior după natură, ci egal, și nici nu e de vreo altă natură, și în aceasta eu slăvesc pe Dumnezeu Tatăl și bunătatea Lui, și puterea, și înțelepciunea Lui, că ne-a arătat nouă un alt El Însuși, la fel întru totul, mai puțin faptul de a fi Tată. Astfel că orice lucruri mari și minunate aș spune despre Fiul, toate se vor raporta la Tatăl. Fiindcă dacă acest fapt mic și nebăgat în seamă pentru că a-L cinsti și a I Se închina întreaga lume e un fapt cu adevărat mic față de slava lui Dumnezeu dacă, zic, și acest fapt mic se săvârșește spre slava lui Dumnezeu, atunci cu cât mai mult celelalte multe?

Partea morală

**Să credem în slava lui Dumnezeu și să viețuim în slava lui.
Despre umilință, și că fără virtute suntem mai răi decât
animalele cele necuvântătoare (n. tr.)**

Să credem, deci, în slava Lui și să viețuim în slava Lui, fiindcă numai una din acestea două cu nimic nu ne folosește. Când Îl slăvim bine, însă nu viețuim bine, atunci mai mult Îl necinstim, pentru că - recunoscându-L pe El de stăpân și învățător, Îl disprețuim și nu ne temem de judecata cea dreaptă și înfricoșată.

Că elinii viețuiesc în mod necurat, nu este de mirare și nici atât de vrednic de hulă, însă a vedea creștini viețuind în necurătenie, deși s-au făcut părtași atâtor taine și s-au bucurat de atâta slavă, acesta este tot ce poate fi mai urâcios și de nesuferit!

Căci spune-mi: Hristos a ascultat și a fost supus cu supunerea cea mai de pe urmă și de aceea a primit cinstea cea de sus; S-a făcut rob și de aceea este stăpânul tuturor, al îngerilor și al tuturor celorlalte. Așa că să nu considerăm nici noi că ne-am coborât din demnitatea noastră dacă ne smerim pe noi înșine. Aceasta înseamnă a ne înălța și mai cu seamă acest lucru merită admirație, și pe drept cuvânt, într-adevăr, cel ce se înălță va fi umilit, iar cel ce se smerește pe sine va fi înălțat; și pentru a dovedi acest lucru a fost de-ajuns ca Hristos să pronunțe o singură dată această maximă.

Pentru a înțelege, să examinăm lucrul mai îndeaproape.

Ce înseamnă a se smeri? Nu oare a fi criticat, învinovățit și defăimat? Și ce înseamnă a se înălța? Desigur că a fi cinstit, a fi laudat, a fi slăvit. Să vedem acum de unde vine aceasta, înger fiind Satana s-a înălțat pe sine. Și ce s-a întâmplat? N-a fost oare umilit mai mult decât oricine? Nu are oare drept locuință pământul? Nu este oare defăimat de toți? Pavel, om fiind, s-a smerit pe sine. Și ce s-a întâmplat? Nu este oare admirat? Nu este laudat? Nu este prietenul lui Hristos? Nu a înfruntat el oare pe diavolul de mai multe ori, ca pe un rob al său? Oare nu a făcut el lucruri mai mari decât Hristos? Oare nu purta pe diavol încoace și-ncolo, după cum călăul îl poartă pe cel condamnat? Oare nu-și bătea joc de el?

Oare nu avea sub picioarele lui capul sfărâmat al diavolului? Oare nu dorea el același lucru și tuturor ucenicilor săi? Dar ce spun eu? S-a înălțat pe sine Abesalom, s-a smerit pe sine David; ei bine, care a devenit înalt? Cine a fost mai slăvit? Ce poate fi mai smerit decât cuvintele acestea pe care David le-a rostit pentru Șimei: „Lăsați-l să blesteme, căci Domnul i-a poruncit” (2 Rg 16, 11)? Să cercetăm, de voiți, și mai departe. Vameșul s-a smerit pe sine cu toate că faptul nu era smerenie, ci mai mult recunoștință, iar fariseul s-a înălțat pe sine.

Dar să examinăm lucrurile înseși. Fie, de exemplu, doi oameni, amândoi deopotrivă de bogați, bucurându-se de multă cinste, și amândoi cugetând lucruri mari în privința înțelepciunii, a stăpânirii și a altor calități lumești; dacă unul din ei va cere onoruri de la toți și, neprimind de la nimeni, se va înfuria sau va cere mai mult decât trebuie sau, în sfârșit, se va înălța pe sine; iar celălalt va disprețui acest lucru și de i se vor da onoruri el le va respinge; ei, bine, care din amândoi va fi mai vrednic de cinste? Cel care caută onorurile și nu le dobândește sau cel ce primindu-le le disprețuiește? Negreșit că acesta din urmă.

Nu e cu putință să te bucuri de slavă în alt fel, decât numai fugind de ea. Când o alungăm, ea ne urmărește, iar când alergăm după ea, fuge de noi. Dacă vrei să fii slăvit, nu dori slava, dacă vrei să fii înalt, nu te înălța. De altfel, așa-i stă în fire acestui lucru: pe cel ce nu umblă după slavă îl respectă toți, în timp ce pe cel care o caută, toți îl disprețuiesc. Așa sunt, pare-se, oamenii: plini de ambiție și iubind în mod natural contradicția; le place să facă tocmai contrariul a ceea ce ar trebui...

Să disprețuim, deci, slava, fiindcă numai așa vom putea deveni smeriți, adică înălțați. Nu te înălța pe tine însuși, pentru a fi înălțat de altul. Cel ce se înălță pe sine, nu va fi înălțat de altul; cel ce se smerește pe sine, nu va fi smerit de altul. Mare rău este mândria omenească!

Mai de preferat este a fi nebun, decât mândru, pentru că atunci e vorba doar de o smintire a facultăților mintale, pe când a fi mândru e cu mult mai rău, căci în acest caz nebunia este unită cu prostia. Cel nebun își face rău doar sie însuși, însă cel mândru îi vătăma și pe alții. Deci mândria se naște din această patimă. Nu este cu putință a fi cineva mândru și în același timp să nu fie și smintit. Ascultă pe înțeleptul care spune: „Dacă vezi un om care se crede înțelept în ochii lui, să nădăjduiești mai mult de la un nebun decât de la el” (Pr 26, 12).

Ai văzut că nu în zadar spuneam că mândria este un rău mai mare decât nebunia? „...să nădăjduiești mai mult de la un nebun decât de la el”. De aceea și Pavel zicea: „Nu vă socotiți voi înșivă înțelepți” (Rm 12, 17). În ceea ce privește trupurile, spune-mi, care zicem că sunt sănătoase? Cele peste măsură de umflate, care au înăuntru mult aer și mustesc de apă, sau cel care sunt potrivite și au suprafața lor smerită? Desigur că acestea din urmă. Deci și când e vorba de suflete, cel ce se umflă (îngâmfa) este stăpânit de o boală mai rea decât hidropica, pe când cel moderat este scutit de orice patimă.

Și câte bunătăți nu ne aduce nouă smerenia! Ce voiești?

Oare nu de aici se nasc sinceritatea, liniștea sufletească, iubirea de oameni, înfrânarea și luarea aminte la sine? Toate aceste bunătăți izvorăsc din smerenie, în timp ce din mândrie izvorăsc toate cele contrare. Și cu necesitate, un astfel de om va fi și batjocoritor, și bătauș, și furios, și lipsit de milă, și fără zâmbet pe buze, și va fi mai degrabă fiară sălbatică decât om. Ești puternic și cugeți lucruri mari? Atunci tocmai din acest motiv e de datoria ta să te smerești. Pentru ce cugeti lucruri mari când în realitate e vorba de un lucru cu totul de nimic? Pentru că și leul este mai curajos decât tine, și porcul sălbatic e mai puternic decât tine, iar tu față de aceștia nu ești decât un țânțar. Dar încă și tâlharii, și hoții, și servitorii tăi, și poate chiar și cei mai proști, pot fi mai puternici decât tine. Deci acest lucru e vrednic de laudă? Și nu te sfiești cugetând, din această cauză, lucruri mari? - Dar poate ești frumos și cu chip arătos? Aceasta este lauda și îngâmfarea coțofenei. Nu ești tu mai frumos decât păunul, nici decât floarea și nici decât păsările, în aripile păsării stă biruința ei; cu penele ei și cu frumusețea ei te covârșește mult. Dar și lebăda este foarte frumoasă și multe alte păsări cu care, de te vei compara, te vei vedea pe tine ca un nimic.

De multe ori și copii zburdalnici, și fecioare, și femei desfrânate, și bărbați ușuratici, de multe ori, zic, s-au lăudat cu frumusețea lor. Dar poate că ești bogat? De unde? Ce ai câștigat? Aur, argint, sau pietre prețioase? Dar cu aceasta se laudă și tâlharii, și criminalii, și cei ce lucrază în mine. Cu durerea celor condamnați te lauzi? Dar poate că te împodobești și te înfrumusețezi?

Împodobiți sunt de multe ori și caii, la perși sunt împodobite și cămilele, iar pe scenele teatrului toți actorii sunt împodobiți. Și nu te rușinezi când cugeti lucruri mari despre astfel de nimicuri la care sunt părtași și dobitoacele cele necuvântătoare, și sclavii, și criminalii, și cei fără de minte, și tâlharii, și hoții?

Dar poate construiești case frumoase? Și ce-i cu asta? Multe păsări locuiesc în case mai frumoase decât ale tale și au locuințe cu mult mai mărețe. Sau poate nu i-ai văzut pe cei înnebuniți după bani cum au construit case până și în locurile pustii și în câmpii, care au devenit locuințe corbilor și ciorilor?

Sau poate cugeti lucruri mari din cauza vocii tale? Niciodată, însă n-ai să poți cânta mai dulce decât privighetoarea sau lebăda. Sau poate că te mândrești pentru iscusința meșteșugului tău?

Ce poate fi însă mai înțelept în această privință decât albina? Care mecanic, care pictor, care geometru ar putea imita lucrul ei?

Poate că te mândrești din cauza hainei tale fine? Dar aici te biruiesc păianjenii.

Dar poate că te mândrești din cauza iuțimii picioarelor tale? Mai iuți sunt însă iepurii și caprele sălbatice, precum și multe alte fiare sălbatice care nu sunt cu nimic mai prejos decât cele dintâi.

Poate însă călătorești mult? Desigur că nu mai mult decât păsările; iar acestea n-au nevoie nici de merinde, nici de cai, nici de trăsură, ci pentru toate le sunt de-ajuns aripile lor. Acestea le sunt și corabia, acestea și caii, și trăsura, și vântul, și, în general, orice ar dori cineva.

Dar poate că ai vederea ascuțită și ageră? Desigur, însă, că nu o ai ca a căprioarei sau ca a vulturului.

Ai poate auzul fin? Cu toate acestea măgarul te întrece.

Ai mirosul fin? Dar câinele nu te lasă să-l întreci.

Poate că este strângător? Ești în urma furniciei.

Ești îmbrăcat în haine aurite? Nu însă ca furnicile indice.

Iar în ce privește sănătatea și constituția, ca și puterea corporală, animalele necuvântătoare ne sunt superioare și nu se tem nici de foamete. „Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitițe” (Mt 6, 26).

Deci iată că Dumnezeu a creat animalele cele necuvântătoare cu mult superioare nouă în multe. Ai văzut ce poate păți cineva dacă nu se gândește serios? Ai văzut ce rău este când nu examinează lucrurile? Și ai văzut la ce urmări ne duce observarea atentă a faptelor?

Cel care se crede mai presus decât toți oamenii s-a dovedit a fi mai prejos chiar decât animalele necuvântătoare. Însă noi, iubitorilor, să nu-i luăm în seamă pe acești oameni și să nu-i imităm; nici

să-i lăsăm să cadă și să ajungă la fel cu animalele necuvântătoare pentru că au cugetat cele mai presus de natura noastră, ci să-i ridicăm de acolo, nu pentru ei - pentru că ei sunt poate vrednici să pătimească aceste rele ci ca să se arate iubirea de oameni a lui Dumnezeu și slava pe care ne-a arătat-o.

Sunt împrejurări în care animalele nu pot avea nimic comun cu noi; care sunt acestea? Evlavie și viața trăită în virtute. Printre oamenii care au dobândit aceste virtuți nu vei găsi curvari, nici desfrânați, nici ucigași; însă noi ne-am depărtat de ele. Cum adică? Pe Dumnezeu Îl știm, purtarea Lui de grijă o cunoaștem și cugetăm la nemuirea sufletului. Aici necuvântătoarele rămân în urmă și nu te vor putea contrazice. Cugetăm? Nimic de acest fel la animale, însă în multe privințe, deși le suntem inferiori, le stăpânim totuși. Aici ni se descoperă un mare adevăr: că nu tu ești cauza acestor lucruri, ci Dumnezeu, cel care ți-a dăruit rațiunea. Punem curse și lațuri pentru a le prinde și le stăpâni.

Printre noi, oamenii, ar trebui să împăratească sobrietatea, blândețea, bunătatea și disprețuirea banilor, dar fiindcă tu, unul dintre cei ușuratici, nu ai nimic din toate acestea, pe drept cuvânt cugeți lucruri mai mari decât toți oamenii, cu toate că ești, într-o privință, mai jos decât necuvântătoarele. De altfel aici se ajunge prin impertinență și prostie, care fie că te ridică mai sus decât trebuie, fie că te umilesc la fel de mult, dar în nici un caz nu păstrează echilibrul.

Însă prin smerenie suntem egali cu îngerii, Împărăția cerurilor ne-a fost făgăduită și la fel petrecerea împreună cu Hristos; omul chiar biciuit de-ar fi poate să nu cadă; omul disprețuiește moartea, nu se teme de ea, nu se înfricoșează și nu pofteste mai mult decât are. Astfel că cei ce nu sunt așa, se dovedesc a fi mai răi decât necuvântătoarele.

Când ai de prisos în cele trupești, iar nu în cele duhovnicești, când virtuțile sufletului îți lipsesc, cum nu ești mai rău decât animalele necuvântătoare? Dă-mi exemplu acum de cineva care a întrecut prin răutate pe cele necuvântătoare, pe cineva care trăiește în desfătări și în furturi, și-ți voi răspunde: iată că mai voinic decât el este calul, mai puternic este porcul sălbatic, mai iute este iepurele, mai frumos păunul, mai încântătoare voce are lebăda, cu mult mai mare este elefantul, nespus mai ageră este vederea vulturului și mai bogate decât el sunt toate păsările.

Atunci de unde reiese că ești vrednic să stăpânești animalele necuvântătoare? Poate din cauză că ai rațiune? Dar nu-i așa, pentru că cel ce nu se folosește de ea e cu mult mai rău decât animalele; iar pentru că are totuși rațiune, dar se dovedește a fi mai jos decât animalele, ar fi fost cu mult mai bine dacă n-ar fi fost ființă rațională de la bun început. Fiindcă nu-i totuna să ia cineva stăpânirea și apoi s-o trădeze, cu a nu o lua deloc. Iar dacă împăratul se dovedește a fi mai rău decât un om din garda sa, bine i-ar fi fost să nu-și mai fi pus pe trupul său purpura împăratească.

La fel și în cazul de față. De aceea, știind noi că fără virtute suntem mai răi decât animalele cele necuvântătoare, să ne străduim s-o dobândim, pentru a deveni oameni și chiar îngeri, ca să ne bucurăm astfel de bunătățile făgăduite cărora fie a ne învrednici prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a IX-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

„Drept aceea, iubii mei, precum totdeauna m-ați ascultat, nu numai când eram de față, ci cu atât mai mult acum când sunt departe, cu frică și cu cutremur lucrați mântuirea voastră; căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți după a Lui bunăvoință. Toate să le faceți fără de cârtire și fără de îndoială, ca să fiți fără de prihană și curați, fii ai lui Dumnezeu neîntinați în mijlocul unui neam rău și stricat și întru care străluciți ca niște luminători în lume, ținând cu putere cuvântul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos.” (Flp 2, 12 - 16).

Sfaturile trebuie date întotdeauna împreună cu laudele pentru că atunci devin bine primite, deoarece îi îndemnăm pe cei sfătuiți în propriul lor interes, ceea ce a făcut aici și Pavel. Și ia aminte cu câtă înțelepciune! „Drept aceea, iubii mei” (Flp 2, 12), zice el. Nu le-a spus simplu că «ați ascultat», ci, mai întâi i-a lăudat, zicând: „precum totdeauna m-ați ascultat” (Flp 2, 12), adică «imitați, vă rog, nu pe alții, ci pe voi înșivă». „...nu numai când eram de față, ci cu atât mai mult acum când sunt departe” (Flp 2, 12). «Și de ce oare cu mult mai vărtos când sunt departe? Fiindcă pe atunci credeți poate că e bine să faceți totul pentru respectul și rușinea față de mine, dar acum nu mai e așa. Dacă se adeverește, deci, acum că voi continuați și chiar cu putere îndoită să faceți faptele cele bune, de aici se învederează că nici înainte nu vă supuneți pentru mine, ci pentru Dumnezeu. Nu faceți acestea pentru a asculta de mine, ci pentru a lucra, cu frică și cu cutremur, la mântuirea voastră. Nu e cu puțință ca fără frică să realizeze sau să facă cineva vreun lucru mareț și nobil». Și nu a spus doar „cu frică”, ci și „cu cutremur”, ceea ce sporește mărimea fricii. O astfel de frică avea Pavel, de aceea și zicea: mă tem „ca nu cumva altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic” (1 Co 9, 27).

Dacă în cele pământești reușita nu este posibilă fără de frică, atunci cu cât mai mult nu va fi aceasta în cele duhovnicești? Pentru că spune-mi: cine a învățat vreodată carte fără de frică? Cine a ajuns meșter desăvârșit fără de frică? Deci, dacă acolo unde nu pândește diavolul, ci numai lenea, e nevoie de frică pentru a o birui, atunci aici, unde e nevoie de atâta luptă, unde sunt atâtea piedici, cum să fie cu puțință a ne mântui lipsiți fiind de frică?

Cum și în ce fel este această frică? Dacă vom avea în minte că Dumnezeu este de față, că pe toate le aude, pe toate le vede, nu doar pe cele săvârșite sau vorbite, ci și pe toate cele din inimă și din adâncul cugetului nostru fiindcă „destoinic este Dumnezeu să judece simțirile și cugetările inimii” (Evr 4, 12) atunci nimic rău nu vom face, nimic rău nu vom vorbi și chiar nimic rău nu vom cugeta.

Spune-mi, te rog, dacă ai fi veșnic lângă rege, oare nu ai sta cu frică? Atunci cum de șezi lungit în fața lui Dumnezeu și râzi și nu te rușinezi și nici nu tremuri? Nu disprețui răbdarea Lui, pentru că El rabdă îndelung pentru a te aduce la pocăință.

Când mănânci, închipuieșteți-L pe Dumnezeu înaintea ta, pentru că într-adevăr chiar este de față!

Când voiești să te culci, când te înfurii, când te desfătezi, când răpești lucrul altuia, când în sfârșit faci orice dintre acestea, închipuiește-ți-L pe Dumnezeu de față și niciodată nu te vei face de râs, niciodată nu te vei aprinde de mânie.

Dacă neîncetat ai în cugetul tău acest lucru, neîncetat vei fi cu frică și cu groază de păcat, ca unul ce te află alături de împăratul a toate. Arhitectul, fie el cât de priceput, fie el chiar cel mai priceput dintre arhitecți, stă totuși cu frică pentru ca nu cumva să cadă de pe clădirea pe care o ridică. Și tu ai ajuns la credință, și tu ai făcut multe fapte bune, te-ai ridicat la înălțime. Păzește-te deci în siguranță, veghează și fii cu frică să nu cazi, căci multe sunt duhurile cele viclene care voiesc să te arunce jos!

„Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur” (Ps 2, 11).

Însă cum este cu puțință ca cineva să fie și vesel, și cuprins de frică?

Cum e cu puțință ca veselia să se afle laolaltă cu cutremurarea? Aceasta este singura bucurie: numai atunci ne bucurăm când facem binele ca și cum am face ceva cu cutremur. „Cu frică și cu cutremur lucrați mântuirea voastră” (Flp 2, 12) Vedeți că n-a zis doar lucrați, ci lucrați cu multă luare-aminte, cu multă sârguință. Și fiindcă a spus „cu frică și cu cutremur”, privește cum liniștește frica lor, căci iată ce spune: „Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi” (Flp 2, 13), ca și cum ar spune «nu te teme c-am zis „cu frică și cu cutremur”, căci n-am spus aceasta pentru a vă pune piedici, pentru a vă închipui că virtutea ar fi greu de îndeplinit, ci pentru a fi cu luare-aminte, iar nu distrați. Când se întâmplă așa Dumnezeu este Cel ce le lucrează pe toate, tu trebuie doar să fii curajos!» „Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi” (Flp 2, 13).

Așadar, dacă El lucrează, trebuie ca și voi să conlucrați cu El, înarmându-vă pentru asta cu voința cea bună care neîncetat caută binele, cu hotărâre și stăruință. „Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca “să voiți, și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință” (Flp 2, 13). «Dar dacă El lucrează în noi ca să voim sau, mai bine zis, dacă până și a vrea Îi aparține tot Lui, atunci pentru ce ne mai îndeamnă la aceasta? Dacă chiar și a vrea este lucrarea Lui, degeaba ne mai spui că „ați ascultat”, fiindcă nu ascultăm, ci suntem mișcați fără voie, degeaba ne mai spui să fim „cu frică și cu cutremur”, când totul aparține voinței lui Dumnezeu!» Acest lucru s-ar putea obiecta și în cazul de față, dar privește ce răspuns dă Apostolul: «Nu pentru asta am spus că El „este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți, și ca să săvârșiți” (Flp 2, 13), ci pentru a risipi frica voastră. Numai dacă vei vrea și tu va lucra și Dumnezeu. Nu te teme și nici nu te lenevi, pentru că El ne dăruiește și bunăvoință pentru a împlini lucrul, și în același timp și puterea.» În sfârșit, dacă noi vom vrea atunci și El va spori voința noastră, cum de exemplu, atunci când vreau să fac un bine oarecare, El e Cel ce mi-a insuflat acest gând și tot El e Cel ce lucrează pentru a-mi ajuta și voia.

Sau poate că spune aceste cuvinte din multa-i evlavie, așa cum face și atunci când numește faptele noastre cele bune „daruri”. Deci, așa cum nu ne lipsește de liberul arbitru nici când le numește daruri, la fel nu ne lipsește nici când zice că „Dumnezeu este Cel ce lucrează în noi”, ci arată că de la reușita unui lucru căpătăm înclinarea de a voi și mai mult acel lucru. Pentru că așa cum a face ceva provine din deprinderea de a face, la fel și a nu face provine din deprinderea de a nu face.

Ai făcut milostenie? Ți-ai întărit și mai mult dorința de a face milostenie. Nu ai făcut? Mai mult te vei întări în deprinderea de a nu da.

Ai fost serios într-o zi? Parcă și a doua zi ești îndemnat să faci la fel. Te-ai trândăvit? Ai sporit prin aceasta trândăvia. „Când vine cel nelegiuit, vine și defăimarea și o dată cu rușinea și batjocura” (Pr 18, 3).

Precum când ajunge în adâncul răutăților nu bagă de seamă și disprețuiește totul, tot așa și când ajunge în adâncul bunătăților el se silește și încearcă să înainteze și mai mult în bine. După cum acela, împietrindu-se, devine și mai trândav, la fel și acesta, înțelegând mulțimea bunătăților devine și mai serios, de teamă ca nu cumva să piardă totul.

„După a Lui bunăvoință” (Flp 2, 13), zice Pavel, adică pentru dragostea de Dumnezeu, pentru a-L mulțumi, pentru ca astfel să se împlinească, după voința Lui, ceea ce El dorește. Aici arată că El lucrează mult și, prin urmare, ne face să prindem curaj. El vrea ca noi să viețuim după voia Lui; iar dacă vrea, negreșit că și lucrează în acest scop și va lucra în orice mod; cu alte cuvinte vrea ca noi să viețuim corect. Ai văzut acum că nu vi se răpește liberul arbitru?

„Toate să le faceți fără de cârtire și fără de îndoială” (Flp 2, 14). Fiindcă diavolul nu vă poate împiedica să faceți binele, atunci alege alt mod pentru a-și descărca ura împotriva voastră. Dacă nu iubirea de slavă deșartă, dacă nu lipsa de minte, dacă nu poate nimic din acestea, atunci pune cel puțin în sufletul celor slabi cârtirea, iar dacă nici pe aceasta, atunci măcar cearta.

Și privește acum cum pe toate le risipește Pavel! A vorbit despre smerenie ceea ce a spus, combătând ușurătatea și lipsa de seriozitate; a vorbit despre slava deșartă căci la aceasta se referă când spune: „nu numai când eram de față” (Flp 2, 12), iar aici vorbește despre cârtire, analizând faptele în mod amănunțit. Însă pentru ce, oare, în Epistola către Corinteni, combătând această patimă, aduce ca exemplu pe israeliți, în timp ce aici nu spune nimic din toate acestea, ci doar îi atinge prin cuvinte? Pentru că acolo faptul era deja împlinit și de aceea a fost necesar să le deschidă rana și să-i mustre printr-o dojană mai mare, în timp ce aici le dă doar un sfat, pentru a nu se ajunge până acolo. Pe cei care nu greșiseră cu nimic ar fi fost de prisos să-i atingă mai tare; de aceea, îndemnându-i la smerenie, nu le înfățișează exemplul acela din Evanghelie în care cei mândri sunt pedepsiți, ci sfatul pe care li-l dă aici se bazează pe însăși iubirea lui Dumnezeu către om, fapt pentru care vorbește cu ei ca și cu niște ființe libere, ca și cu niște fii adevărați și nu ca și cu niște sclavi.

Cel recunoscător și nobil este îndemnat să facă faptele cele bune prin exemplele celor deja făcute de el; cel nerecunoscător e amenințat nu prin astfel de exemple [bune], ci cu exemple luate din faptele cele vrednice de pedeapsă; deci unul prin fapte de cinste, celălalt prin fapte vrednice de pedeapsă. De aceea, scriind evreilor, Apostolul îl dădea pildă pe Isav, spunând: „Care pentru o mâncare și-a vândut dreptul de întâi născut” (Evr 12, 16); și iarăși: „Și de se va îndoii cineva, nu va binevoi sufletul Meu întru ei” (Evr 10, 38). Și între corinteni erau mulți care curveau, de aceea le și spune: „Mă tem ca nu cumva, venind iarăși, să mă umilească Dumnezeu meu la voi ori să plâng pe mulți care au păcătuit înainte și nu s-au curățit de necurăția și de desfrânarea și de necumpătarea pe care le-au făcut” (2 Co 12, 21).

„Ca să fiți fără prihană și curați” (Flp 2, 15), adică fără greșeală și nevinovați, fiindcă nu puțin pătează cârtirea un astfel de suflet.

Ce înseamnă oare „fără de îndoială” (Flp 2, 14)? Înseamnă fără întrebări de felul: «Oare este bine aceasta? Oare nu este bine? Să nu vă îndoiiți, zice, să nu iscodiți faptele în zadar, chiar de-ar fi vorba de durere, de oboseală sau de orice de acest fel.»

Nu a spus «să nu fiți pedepsiți», pentru că pedeapsa stă în fapta cea rea, lucru arătat în Epistola către Corinteni, aici însă nimic de acest fel nu a zis, ci „ca să fiți fără prihană și curați, fii ai lui Dumnezeu neîntinați în mijlocul unui neam rău și stricat și întru care străluciți ca niște luminători în lume, ținând cu putere cuvântul vieții, spre lauda mea în ziua lui Hristos” (Flp 2, 15 - 16).

Partea morală

Toate cele ce ajută la mântuirea noastră să le facem fără cârtire (n, tr)

Ai văzut cum îi învață să nu cârtească? Astfel deci, a cârti este fapta celor nerecunoscători și fără simțire. Spune-mi, care fii care s-ar osteni în lucrările tatălui său ar cârti când s-ar osteni și cu ale sale proprii? Să înțelegi foarte bine că pentru tine însuși te obosește și pentru tine aduni. Cârtirea aparține celor ce se ostenesc și muncesc pentru alții, însă tu, care aduni pentru tine însuși, pentru ce cârtești? Nu-ți sporește averea? Pentru ce cârtește cel care lucrează de bună voie, iar nu silit? Mai bine i-ar fi să nu mai lucreze deloc, decât să lucreze cu cârtire, deoarece se pierde și ceea ce a făcut până atunci. Nu vezi cum și în casele noastre facem la fel și zicem: «Mai bine nu mai făceam acest lucru decât să ajung la cârtire»? Și de multe ori preferăm mai degrabă și ne lipsim de slujba vreunora decât să le răbdăm cârtirile.

Urât lucru este cârtirea, fiindcă ea e vecină cu blasfemia. Cârtirea este o mare nerecunoștința, de aceea cei ce suni stăpâniți de ea sunt vrednici de pedeapsă. Cel ce cârtește e nerecunoscător față de Dumnezeu, iar cel nerecunoscător față de Dumnezeu este hulitor de Dumnezeu. Mai înainte existau neîncetate ispite, primejdii care se țineau lanț, nu era nici un fel de liniște, nici o mulțumire și din toate părțile curgeau nenorocirile; acum însă e liniște și ușurință în toate. Și atunci pentru ce cârtești? Că ești sărac? Dar gândește-te la Iov. Că ești bolnav? De ce te miri, fiindcă și tu ai cunoscut bunurile și reușitele lui, iar acum ești bolnav, la fel ca și el. Gândește-te la el cum mult timp fiind acoperit cu bube stătea afară pe gunoi și ștergea cu un ciob puroiul din bubele sale. „Atunci nevasta lui a zis către el: «Te ții mereu în statornicia ta? Blestemă pe Dumnezeu și mori!»” (Iov 2, 9).

Sau poate a murit copilul tău. Ce dacă i-ai pierdut pe toți printr-o moarte cumplită, la fel ca Iov? Știți că e o mare mângâiere pentru cel bolnav, aflat pe patul morții, să stai lângă el, să-i închizi gura și ochii, să te atingi de barba lui și să-l mângâi și, în sfârșit, să ascuți cele din urmă cuvinte ale muribundului. Dar de nimic din toate acestea n-a avut parte dreptul Iov, căci toți ai săi au fost deodată îngropați sub dărâmurile caselor!

Dar ce spun eu? Ți s-a poruncit oare să-l sfășii pe fiul tău și să-l sacrifici și să-l vezi arzând pe altar așa cum i s-a poruncit aceluia fericit patriarh? Cine a clădit altarul? Cine a pus pe el lemne și cine l-a împiedicat să-l sacrifice? Dar poate că unii îl iau în râs? Ce dacă prietenii care au venit să

te mângâie se poartă așa? Noi acum avem multe păcate și pe drept cuvânt suntem luați în răs; dar acel om drept, acel iubitor de Dumnezeu, acel om fără de răutate, el, care fugea de orice faptă rea, auzea de la prietenii săi tot cuvinte de împotrivire. Spune-mi, ce dacă auzi pe femeia ta luându-te în răs și zicându-ți: «nu vezi cum rățăcesc ca o slujnică, umblând din loc în loc și din casă în casă, așteptând până va apune soarele, pentru a mă odihni de ostenele mele»? De ce vorbești astfel, femeie lipsită de minte? Nu cumva bărbatul tău este cauza acestor rele? Nu el, ci diavolul!

„Blesteamă pe Dumnezeu, zice ea, și mori!” (Iov 2, 9). Dar dacă el ar blestema pe Dumnezeu și ar muri, ai fi tu într-o stare mai bună?

Nu e boală mai cumplită decât cea a lui Iov, chiar dac-ar fi să înșirui mii de boli. Astfel era boala lui, că nu putea trăi nici în casă și nici în mansardă astfel încât toți se păzeau de cel bolnav. Dacă n-ar fi avut o boală de nevindecă, fiind într-o stare cu mult mai rea decât cei loviți de lepră, n-ar fi stat în afara cetății. Aceștia pot intra și în case și pot vorbi, dar Iov ședea mereu sub cerul liber, pe o movilă de gunoi, gol cu desăvârșire, pentru că nu se putea acoperi cu nici o haină. „Trupul meu e plin de păduchi și de solzi de murdărie; pielea crapă și se zbârcește” (Iov 7, 5). Oare toate acestea nu-i sporeau durerile pe care le suferea? Corpul lui scotea din el viermi și puroi și acest lucru nu se întâmpla doar uneori, ci încontinuu.

Vedeți cum vă simțiți parcă amorțiți doar auzind aceste lucruri? Dacă acestea sunt de nesuferit doar auzindu-le, cu cât mai mult nu vor fi așa dacă le vom vedea? Iar dacă sunt de nesuferit pentru vedere, cu cât mai mult nu vor fi dacă noi înșine am fi suferinzi de o astfel de boală? Și cu toate aceste dreptul Iov a răbdat nu timp de două sau trei zile, ci multă vreme, fără să păcătuiască totuși nici măcar cu buzele sale. Tu însă ce fel de boală de acest fel poți să-mi arăți? O așa boală n-ar fi cu mult mai grea decât mutilarea membrelor trupului? „Sufletul meu n-a voit să se atingă de ele; inima mea s-a dezgustat de pâinea mea” (Iov 6, 7). Și nu doar atât, dar chiar noaptea și somnul, care pentru alții sunt date spre odihnă, lui nu-i aduceau nici o liniște, ci dimpotrivă, erau mai groaznice decât orice tortură.

Căci ascultă-l pe el ce spune: „Atunci Tu mă spăimântezi cu vise și mă îngrozești cu năluciri” (Iov 7, 14); și iarăși: „Dacă mă culc, zic: când va veni ziua? Dacă mă scol, mă întreb: când va veni seara?” (Iov 7, 1). Și nu era numai asta, ci și părerea multora despre el îi aducea suferință, pentru că îl găseau vinovat de nenumărate rele. Ascultă cum îi vorbeau până și prietenii lui: «Încă nu ai pățimit după dreptate pentru greșelile tale!» De aceea și spunea el: „Iar acum am ajuns de batjocură pentru cei mai tineri decât mine și pe ai căror părinți îi prețuiam prea puțin ca să-i pun alături cu câinii turmelor mele” (Iov 30, 1).

Oare nu-i acest lucru mai cumplit decât a muri de mii de ori? Dar cu toate că era înconjurat de o asemenea furtună grozavă ce se ridica mereu împotriva lui, într-un astfel de întuneric, de nori, de tunete și fulgere, veșnic cuprins de amețală ca cel învărtit de un ciclon sau de un vârtej, el totuși a rămas neîncovoiat, stând în mijlocul acelei furtuni cumplite în cea mai desăvârșită liniște, fără să cârtească vreun pic. Iar toate acestea s-au petrecut înainte de har, înainte de a se vorbi ceva despre înviere, mai înainte de a se vorbi de gheenă și de pedeapsă.

Noi însă auzindu-i și pe profeți, și pe apostoli, și pe evangheliști, văzând totodată și mii de exemple și învățând toate cuvintele cele despre învierea morților, suntem totuși nemulțumiți, deși poate nimeni dintre noi nu are a arăta atâtea nenorociri ca acela. Dacă cineva și-a pierdut averea, nu a pierdut însă și ațâți feciori și fete câte a pierdut el; iar dacă totuși a pierdut, poate că a păcătuit, pe când acela a pierdut dintr-o dată totul fiind în mijlocul jertfelor și în timpul ce-l slujea lui Dumnezeu. Dacă totuși ți-ai pierdut la rândul tău averea și la fel ca el, tot ațâți feciori și fete lucru oarecum imposibil nu te-ai târât însă pe pământ și nici nu ai sfărâmat bulgării de țărână cu puroiul ieșit din bubele de pe trupul tău! Iar dacă totuși ai suferit și aceasta, nu ți-ai văzut însă prietenii batjocorindu-te, ceea ce este cu mult mai cumplit decât toate nenorocirile din lume!... Dacă noi ne supărăm pe cei care ne mângâie în nenorociri și ne îmbărbătează, ce nu suntem în stare să facem atunci cu cei ce ne batjocoresc?

Dar dacă ceea ce spune Psalmistul - „și am așteptat pe cel ce m-ar milui și nu era și pe cei ce m-ar mângâia și nu i-am aflat” (Ps 68, 24) - este cumplit și de nesuferit, atunci cu atât mai cumplit nu este faptul de a avea parte de batjocoritori în loc de mângâietori? „Sunteți toți niște jalnici mângâietori” (Iov 16, 2). Dacă neîncetat am avea în mintea noastră aceste lucruri, dacă ne-am gândi la ele, ne-ar întrista nimic din cele de aici, gândindu-ne la acel atlet, la acel suflet mai tare decât diamantul, la acea judecată vârtoasă și tare ca oțelul. Ca și cum ar fi avut un trup de oțel sau de piatră, așa le răbda pe toate cu curaj și cu răbdare.

Acestea înțelegându-le noi, iubiților, toate să le facem fără cârtiri și fără de îndoială. Faci un bine apoi cârtești. De ce? Ce silă te face să cârtești? «Dar spui tu, cei dimprejurul meu mă silesc să cârtesc», fiindcă la aceasta a făcut aluzie când a spus: «în mijlocul neamului celui îndărătnic și răzvrătit»; dar tocmai acest lucru e de admirat: să nu îngădui nimic de acest fel care te-ar putea întărâta. Și stelele strălucesc pe timpul nopții și se văd pe întuneric, iar aceasta nu le vatăma cu nimic frumusețea lor, ci se arată încă și mai strălucitoare, pe când dacă ar fi lumină, nu s-ar vedea atât de frumoase. La fel și tu: trăind împreună cu cei vicleni și rămânând totuși cinstit și corect, vei străluci și mai mult.

Demn de admirat aceasta este: să devii fără prihană. De aceea Apostolul îi întâmpină spunându-le să fie fără prihană, pentru ca să nu aducă ei asemenea împotriviri.

Dar ce înseamnă „ținând cu putere cuvântul vieții” (Flp 2, 16)? Înseamnă a vieții ca unii care vor fi mântuiți. Privește cât de repede le arată și recompensa: luminătorii au în ei cuvântul luminii, voi însă aveți cuvântul vieții. Ce înseamnă „cuvântul vieții”? Înseamnă având în voi sămânța vieții având adică în voi începutul vieții. Așadar, toți ceilalți sunt morți? Da, așa a vrut să spună, pentru că altfel și ceilalți ar avea în ei cuvântul vieții.

„Spre lauda mea” (Flp 2, 16), adică «și eu sunt părtaș bunurilor voastre. Virtutea voastră este atât de importantă, încât nu doar pe voi vă salvează, ci mă face și pe mine mai strălucit». Dar ce laudă, fericite Pavele? Poate aceea că ești biciuit, că ești alungat, că ești batjocorit pentru noi? De aceea spune: „În ziua lui Hristos, că nu în zadar am alergat, nici în zadar m-am ostenit” (Flp 2, 16), ci «pururea mă voi bucura că nu în zadar am alergat». „Și chiar dacă mi-aș vărsa sângele” (Flp 2, 17). El n-a spus «chiar de-aș muri» - așa cum îi spunea lui Timotei, scriindu-i: „că eu de-acum mă jertfesc și vremea despărțirii mele s-a apropiat” (2 Tim 4, 6) mângâindu-l pentru

despărțirea sa, și totodată învățându-l să primească mulțumit moartea pentru Hristos. «Ca o jertfa mă aduc și eu», zice el.

O, fericit suflet! El întoarcerea lor o numește jertfa. Așadar, mult mai mult înseamnă a-ți aduce sufletul drept jertfa, decât a jertfi boi. «Dacă însă, pe lângă această aducere mă voi adăuga și pe mine însumi ca jertfă, moartea mea mă va bucura» „Și chiar dacă mi-aș vărsa sângele pentru jertfa și slujirea credinței voastre, mă bucur și vă fericesc pe voi pe toți. Asemenea și voi bucurați-vă și fericiți-vă” (Flp 2, 17 - 18). Dar de ce te bucuri împreună cu noi? Ai văzut cum arată că și ei trebuie să se bucure? «Mă bucur că pot fi ca o ofrandă pentru voi și împreună cu voi mă bucur, căci mă aduc pe mine ca jertfă și de aceea și voi vă bucurați și împreună cu mine vă bucurați că m-am adus jertfă. Bucurați-vă deci împreună cu mine, cel ce mă bucur pentru aceasta. Ai văzut deci că moartea dreptilor e vrednică nu de moarte, ci de bucurie?

Dacă ei se bucură, atunci trebuie să ne bucurăm și noi împreună cu ei, pentru că într-adevăr este absurd să plângem în timp ce ei se bucură. Dar poate vei spune: așa-i obiceiul. Acesta e doar un pretext și nu motiv nejustificat.

Privește ce poruncește el: „Bucurați-vă și fericiți-mă” (Flp 2, 18). Așa este obiceiul? Ce obicei? Dacă ar fi ca tu să rămâi aici, poate cu drept cuvânt ar vorbi așa. Dar când cu puțină vreme îl vei ajunge din urmă pe cel ce a plecat ce obicei mai împlinești? Un astfel de obicei îl împlinește acela care crede că totdeauna va fi despărțit de cel plecat dintre noi. Dar când și tu vei călători pe aceeași cale, ce obicei împlinești? Pe cei ce sunt în călătorii oare de ce nu-i plângem? După întâia, sau cel mult după a două zi, oare nu încetăm de-a mai fi triști din pricina despărțirii de ei? Dacă împlinești obiceiul, atunci să-l plângi doar atâta timp cât cere natura. «Nimic nu sufăr, zice el, ci mai mult mă bucur că mă voi duce la Hristos, iar voi nu vă bucurați?» „Bucurați-vă”, așadar!

Să ne bucurăm, deci, și noi, iubiților, când vedem vreun drept plecând dintre noi și cu atât mai mult să ne bucurăm când îl vedem plecând pe cel deznădăjduit. Unul pleacă pentru a primi plată pentru ostenele sale, iar celălalt pentru că o dată cu plecarea lui a tăiat din păcatele pe care urma să le mai facă.

Dar poate s-ar fi schimbat în viața pe care ar mai fi trăit-o, spui tu. Dacă ar fi fost să se schimbe desigur că nu l-ar fi luat Dumnezeu dintre cei vii, El care în toate poartă de grijă pentru mântuirea noastră. Deci, dacă el urma să-L mulțumească pe Dumnezeu în viitor, de ce oare nu l-a lăsat? Deci, dacă El îi lasă în viață pe cei ce nu se schimbă, atunci cu cât mai mult nu-i va lăsa pe cei ce se schimbă?

Așadar să piară dintre noi bocetele și să contenească orice suspin. Pentru toate să-I mulțumim lui Dumnezeu și să le facem pe toate fără cârtire.

Să fim veseli, să-I mulțumim, ca astfel să ne bucurăm și de veșnicele Lui bunătăți, prin Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia I Se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a X-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

„Ci nădăjduiesc întru Domnul Iisus, că voi trimite pe Timotei la voi, fără de zăbavă, ca și eu să fiu cu inima bună, aflând vești despre voi. Căci nu am pe nimeni altul, la un gând cu mine și care să vă poarte grija cu adevărat, Fiindcă toți caută ale lor, nu ale lui Iisus Hristos. ” (Flp 2, 19 - 21).

Spusese mai înainte: „cele petrecute cu mine s-au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei, în așa fel că lanțurile mele, pentru Hristos Iisus, au ajuns cunoscute în tot pretoriul” (Flp 1, 12 - 13); adăugase apoi: „Și chiar dacă mi-aș vărsa sângele pentru jertfa și slujirea credinței voastre” (Flp 2, 17); toate acestea îi întărise și mai mult în credință.

Poate că ei vor fi presupus că rostise acele cuvinte doar spre a-i încuraja. Dar el ce spune? «Trimit pe Timotei la voi», zice, de vreme ce ei doreau să aibă vești despre el. Dar pentru ce n-a spus oare: «ca să aflați voi vești despre mine», ci «ca să mă veselesc aflând eu cele despre voi»? Mai întâi pentru că Epafrodit - înaintea lui Timotei urma să le vestească cele despre el, cum reiese și din cuvintele: „Am socotit de grabnică nevoie să vă trimit pe Epafrodit” (Flp 2, 25); pe de altă parte, pentru că el dorea mult să afle vești despre ei.

Acest Epafrodit stătuse din cauza bolii mai mult timp pe lângă apostol, de aceea dorința lui de a afla vești despre ei era justificată. Privește cum supune el totul lui Hristos, chiar și trimiterea lui Timotei, pentru că zice: „nădăjduiesc în Domnul Iisus Hristos” (Flp 2, 19), adică am încredere că Dumnezeu îmi va înlesni acest lucru pentru ca „și eu să fiu cu inima bună, aflând vești despre voi” (Flp 2, 19).

«Precum v-am încurajat, spune el, prin cele ce v-am zis prin faptul că Evanghelia s-a răspândit, că dușmanii ei au fost rușinați, că tocmai prin loviturile cu care încercau să vă lovească au fost rușinați, la fel și acum, doresc să aflu cele despre voi, „ca și eu să fiu cu inima bună, aflând vești despre voi”». Aici arată că ei trebuiau să se bucure de legăturile lui, că acestea trebuiau să le fie pildă, pentru că ele îi aduceau mare bucurie.

Când spune „ca și eu să fiu cu inima bună”, el înțelege: «cum sunteți și voi». Vai! Ce dor îi era de Macedonia! La fel le mărturisește și Tesalonicenilor când spune: „Iar noi, fraților, fiind despărțiți de voi o bucată de vreme” (1 Tes. 2, 17); și aici spune: „nădăjduiesc... că voi trimite pe Timotei la voi... ca și eu să fiu cu inima bună aflând vești despre voi” (Flp 2, 19), ceea ce e o dovadă vie a grijii pe care le-o purta. Când el nu putea merge, își trimitea ucenicii, neputând răbda să nu aibă nici o veste despre ei, fie și pentru scurt timp.

Nu întotdeauna și nu toate le afla el prin Duhul și aceasta pe drept cuvânt; pentru că dacă ucenicii ar fi crezut așa, atunci ar fi devenit lipsiți de sfială; acum însă, închipuindu-și poate că el se află în totală necunoștință în ceea ce-i privește, îndreptarea lor devenea mai ușoară și, în același timp, mai laudabilă.

Însă prin aceasta el îi face și mai vigilenți fiindcă prin expresia „ca și eu să fiu cu inima bună” (Flp 2, 19) tocmai acest lucru încearcă să-l facă. Așadar, prin aceasta i-a făcut mai serios, ca astfel, ajungând Timotei acolo, să nu afle lucruri contrare așteptărilor lui. Se vede că și aici uzează de aceeași metodă întrebuintată și față de Corinteni atunci când și-a amânat plecarea la ei cu scopul de a-i lăsa să se îndrepte. De aceea le și scria: „Și eu chem pe Dumnezeu mărturie asupra sufletului meu, că din cruțare pentru voi n-am venit încă la Corint” (2 Cor. 1, 23).

Dragostea nu se arată doar prin faptul că le face cunoscut întâmplările lui, ci și prin faptul că vrea să afle vești despre ei, și aceasta este grija de căpetenie a unui suflet care se îngrijește și se gândește mereu la cel iubit. Prin faptul că li-l trimite pe Timotei, el îi și cinstește mult. Dar ce spui Pavele? Trimiți pe Timotei? De ce? Iar el răspunde: Da, „pentru că nu am pe nimeni altul la un gând cu mine” (Flp 2, 20), adică pe cineva care să se îngrijească la fel ca mine, „care să vă poarte grija cu adevărat” (Flp 2, 20).

Așadar, din câți se aflau pe lângă el, nu avea pe nimeni? Într-adevăr, pe nimeni de un suflet cu el, adică «deopotrivă cu mine, îngrijindu-se și interesându-se de voi. Și nici că ar dori cineva, spune el, să străbată atâta drum numai pentru acest motiv». Ar fi putut ca să trimită și pe alții, dar nici unul nu era așa cum dorea el, în afară de Timotei. «Cel care vă iubește pe voi ca și mine este Timotei», zice el. De unde și urmează că a fi de un gând cu el înseamnă a iubi pe ucenici la fel ca și el. „...care să vă poarte grija cu adevărat” (Flp 2, 20), adică părintește.

„Fiindcă toți caută ale lor, nu ale lui Iisus Hristos” (Flp 2, 21), adică fiecare își caută odihna și siguranța sa, ceea ce el îi scria lui Timotei. Dar oare din ce pricină se plânge de toate acestea? Pentru a ne învăța și noi, care ascultăm, și să nu cădem cumva în astfel de greșeli; pentru a ne învăța să nu căutăm doar odihna și moliciunea, pentru că cel care voiește odihna nu caută cele ale lui Hristos, ci pe ale sale proprii. Deci trebuie să fim pregătiți pentru orice suferință, pentru orice nenorocire.

„Dar încercarea lui o cunoașteți, căci împreună cu mine a slujit Evanghelia, întocmai ca un copil lângă tatăl său” (Flp 2, 22). «Și nu doar eu spun aceasta, ci [înseși faptele lui o dovedesc, fiindcă] „încercarea lui o cunoașteți, căci împreună cu mine a slujit Evanghelia”». Pe bună dreptate îl dă aici pildă pe Timotei, pentru ca astfel Timotei să se bucure de mare cinste din partea lor. La fel face și față de Corinteni când le spune: „vedeți să fie fără de teamă la voi, căci lucrează ca și mine lucrul Domnului. Nimeni deci să nu-l disprețuiască;” (1 Cor. 16, 10 - 11); nu numai că se îngrijește de el, ci și de ei, cei ce-l primesc, pentru ca astfel plata lor să fie mai mare.

„Pe el deci nădăjduiesc să-l trimit, îndată ce voi vedea ce va fi cu mine” (Flp 2, 23), adică «atunci când voi vedea rezultatul la care am ajuns și ce sfârșit vor avea întâmplările prin care trec acum». „Sunt, însă, încredințat în Domnul că eu însumi voi veni în curând” (Flp 2, 24). «Așadar, nu-l trimit la voi ca și cum eu n-aș mai vrea să vin, ci pentru ca să fiu cu inimă bună aflând vești despre voi și astfel să nu fiu în necunoștință în tot acest timp». „Sunt încredințat în Domnul”, spune el. Să luăm aminte la cum lasă el totul în seama lui Dumnezeu și nimic nu grăiește după propria-i cugetare. „Sunt încredințat în Domnul”, adică dacă Domnul voiește.

„Am socotit de grabnică nevoie să vă trimit pe Epafrodit, fratele și împreună cu mine lucrător și luptător, cum și trimisul vostru și slujitorul nevoilor mele” (Flp 2, 25). Privește cum și pe acesta

îl trimite la ei tot cu aceleași laude, ca și pe Timotei. Pe Timotei îl alesese datorită a două lucruri: mai întâi pentru că îi iubea într-atât încât le purta „grija cu adevărat” (Flp 2, 20), iar în al doilea rând pentru că slujise împreună cu Pavel Evanghelia.

Iar pe Epafrodit îl laudă pentru aceleași lucruri și din aceleași motive. Și cum îl laudă? Numindu-l frate și împreună lucrător cu el, fără a se mărgini doar la acestea, ci, numindu-l și ostașul cel împreună lucrător cu el, dovedește că Epafrodit luase parte la toate primejdiile Apostolului și că mărturisise aceleași lucruri ca și Apostolul.

Expresia „împreună cu mine luptător” (Flp 2, 25) este mai importantă decât „împreună cu mine lucrător” (Flp 2, 25) deoarece în acest din urmă caz ar fi putut conlucra cu el în lucruri de puțină însemnătate în timp ce în luptă și în primejdiile deloc. Dar aici îl numește și „împreună luptător cu el” tocmai pentru a dovedi adevărul.

„... să vă trimit pe Epafrodit... trimisul vostru și slujitorul nevoilor mele” (Flp 2, 25), adică din ale voastre vă dăruim, pentru că pe cel ce este dintre voi vi-l trimit, pe învățătorul vostru. Mai departe adaugă și multe lucruri despre dragostea lui zicând: „Fiindcă avea mare dor de voi toți și era mâhnit fiindcă ați auzit că a fost bolnav” (Flp 1, 26); apoi arată și gravitatea bolii: „într-adevăr, bolnav a fost aproape de moarte, dar Dumnezeu a avut milă de el și nu numai de el, ci și de mine, ca să nu am întristare peste întristare” (Flp 2, 27).

Pornind de aici Apostolul arată că și Epafrodit știa că e iubit de ei, lucru deloc neînsemnat pentru cel iubit. «Ați auzit despre el că a fost bolnav, spune el, ați auzit că era mâhnit pentru faptul că, însănătoșindu-se, n-a putut să vă vadă; acum însă v-a scăpat de întristarea pe care o aveți din pricina bolii lui.» Apoi arată și altceva: se justifică oarecum de ce atâta timp n-a trimis pe nimeni: pe de o parte, pe Timotei pentru că nu avea pe altul de un suflet cu el iar pe de altă parte pe Epafrodit pentru că fusese bolnav.

Și arătând că boala fusese îndelungată și mult timp îl slăbise, spune: „bolnav a fost aproape de moarte” (Flp 2, 27). Ai văzut cum Pavel se îngrijește să taie din rădăcină orice bănuială care ar fi putut rămâne în cugetul ucenicilor săi cu privire la vreo lenevire sau la vreo nepăsare de-a lui? Ai văzut cum încearcă să le alunge bănuiala că, dacă nu venise la ei, aceasta nu se întâmplase pentru că nu i-ar fi iubit, sau nu i-ar fi luat în seamă?

Nimic nu-l poate întări într-atât pe un ucenic decât convingerea că învățătorul său se îngrijește de el, că este neliniștit din cauza lui, ceea ce arată o mare dragoste. „Fiindcă ați auzit că a fost bolnav, într-adevăr, bolnav a fost aproape de moarte” (Flp 2, 26 - 27). «Și pentru a nu crede c-o spun doar ca un pretext, ascultați: „Dar Dumnezeu a avut milă de el” (Flp 2, 27).

Ce spui despre aceasta, ereticule (ereticii cărora li se adresează Sf. Ioan Gură de Aur sunt maniheii - n. trad)? Aici numește milă a lui Dumnezeu rămânerea în viață a celui ce era pe punctul de a pleca dintre cei vii. Și cu toate acestea, dacă lumea e rea, după cum spui tu, nu ar mai putea fi vorba de milă faptul de a rămâne cineva în viață, în acest loc rău.

Dacă e ușor a le răspunde ereticilor, ce vom răspunde însă creștinului, fiindcă și acesta s-ar fi putut îndoi și și-ar fi putut spune: dacă este cu mult mai bine a se elibera cineva și a fi împreună

cu Hristos, de ce atunci faptul de rămâne printre cei vii e numit mila lui Dumnezeu? Eu însă am să întreb: de ce Apostolul însuși spune: „Dar este mai de folos pentru voi să zăbovesc în trup” (Flp 1, 24)? Așa cum atunci era necesar ca Pavel să rămână, tot așa și acum era nevoie să rămână Epafrodit, pentru ca la timpul convenit să se ducă la Dumnezeu cu mai mult curaj și mai mare bogăție de suflete câștigate.

Pentru că dacă moartea lui n-a avut loc acum, cu siguranță că a avut loc după aceea, dar a câștiga sufletele n-ar fi fost cu puțință decât aici. Pavel vorbește de cele mai multe ori oamenilor obișnuiți, de aceea nu filozofează peste tot locul; cuvântul lui era îndreptat către oameni muritori, care încă se temeau de moarte. Apoi arată cât de mult se interesa el de Epafrodit pe care îl cinstea într-atât, încât mântuirea acestuia o considera ca fiindu-i necesară lui însuși, iar vindecarea, ca manifestare a milei lui Dumnezeu către sine însuși.

De altfel și fără de aceasta viața de aici este bună, pentru că dacă n-ar fi, atunci pentru ce am considera condamabilă moartea prematură, sau sinuciderea, așa cum este spus: „De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit” (1 Cor. 11, 30)? Viața viitoare nu i-ar fi omului rău mai bună, ci chiar mai rea, în timp ce omului bun i-ar fi mai potrivită. „Ca să nu am întristare peste întristare” (Flp 2, 27), spune el, în caz că Epafrodit nu ar fi scăpat de această boală și ar fi murit. De aici se vede cât de mult îl cinstea.

„Deci l-am trimis mai degrabă” (Flp 1, 28). Ce înseamnă însă „mai degrabă”? Adică fără amânare, fără zăbavă, cu multă grabă, călcând peste orice piedică, i-am poruncit să vină la voi, ca să vă scape de mâhnirea ce o aveți în ceea ce-l privește. Noi nu ne bucurăm într-atât auzind că cei dragi sunt sănătoși, pe cât ne bucurăm văzându-i; și cu atât mai mult când lucrul se petrece pe neștiute, cum s-a întâmplat cu Epafrodit.

„Deci l-am trimis mai degrabă, ca, văzându-l, voi iarăși să vă bucurați, iar eu să fiu mai puțin mâhnit” (Flp 1, 28). Cum adică mai puțin mâhnit? Adică «dacă voi vă bucurați și eu mă bucur, și el la rândul său se bucură de aceasta, iar mâhnirea mea scade». Și nu a zis «fără de mâhnire», ci „mai puțin mâhnit”, arătând prin aceasta că sufletul său nu era niciodată lipsit de mâhnire. Cum ar fi putut fi lipsit de mâhnire tocmai el, care spunea: „Cine este slab și eu să nu fiu slab? Cine se smintește și eu să nu ard?” (2 Cor. 11, 29)?

„Primiți-l dar întru Domnul, cu toată bucuria” (Flp 1, 29). Expresia „întru Domnul” înseamnă a-l primi în duhul credinței, cu alte cuvinte cu multă îngrijire; sau poate că expresia „întru Domnul” înseamnă primiți-l după voia lui Dumnezeu, cu demnitate, ca pe unul dintre sfinți, cu toată bucuria, așa cum se cuvine sfinților, îi îndeamnă la toate acestea pentru folosul lor, iar nu pentru folosul celor trimiși, pentru că mai mare este câștigul celui care cinstește, decât a celui ce se bucură de o asemenea cinste.

„Și pe unii ca aceștia întru cinste să-i aveți” (Flp 2, 29), adică «primiți-l pe el cu demnitatea cuvenită sfinților». „Fiindcă pentru lucrul lui Hristos a mers până aproape de moarte, punându-și viața în primejdie, ca să împlinească lipsa voastră în slujirea mea” (Flp 2, 30). Epafrodit, fiind trimis de creștinii din Filipi pentru a-i sluji lui Pavel, a venit la el aducându-i și ajutoare bănești; că a adus cu el și bani se dovedește dintr-un citat de la sfârșitul epistolei, unde spune: „M-am îndestulat primind de la Epafrodit cele ce mi-ați trimis” (Flp 4, 18).

Era adevărat deci, că în timpul șederii sale în cetatea romanilor Pavel a fost amenințat de o primejdie atât de mare, încât chiar și cei ce se apropiau de el nu puteau s-o facă în siguranță, ci doar punându-și viața în primejdie, așa cum se petrece în marile primejdii și în cumplitele prigoane ale împăraților împotriva creștinilor. Când cineva pricinuia vreo supărare împăratului și era aruncat în temniță, atunci și celor apropiați ai săi le era interzisă orice apropiere de el, măsură de pe urma căreia suferea, bineînțeles, și Pavel.

Deci filipenii îl trimiseseră pe Epafrodit, bărbat curajos, capabil să înfrunte orice primejdie - pentru a-l sluji și, în sfârșit, pentru a face tot ce era de făcut. Două lucruri înfățișează aici Apostolul prin care îl face pe Epafrodit demn de respect: în primul rând faptul că s-a pus în primejdie pentru Apostol până aproape de moarte, iar în al doilea rând că a suferit toate acestea ca reprezentant al cetății Filipi; de aceea este drept să i se socotească răsplata la fel cu a celor trimiși în primejdii, ca și când ar fi fost trimis drept sol de către cetatea sa. Astfel că a-l primi cu bucurie și a-i mulțumi pentru cele făcute înseamnă a fi părtași cu cei curajoși, sau mai bine zis, cu cei ce au suferit pentru Domnul.

Și nu a zis «pentru mine», ci zicând „pentru lucrul lui Hristos” (Flp 2, 30) îl face și mai vrednic de încredere, ca și cum ar fi spus: «N-a făcut nimic pentru mine, ci pentru Dumnezeu, și pentru El s-a apropiat de moarte. Dacă nu a murit e pentru că Dumnezeu a rânduit astfel. El însă s-a aruncat în pericole și s-a primejduit, chiar dac-ar fi trebuit să sufere oricât de mult, fără a se depărta câtuși de puțin de slujba lui către mine.» Dar dacă el, pentru a-i sluji lui Pavel s-a dat pe sine primejdiilor, cu cât mai mult n-ar fi făcut aceasta pentru propovăduire?

De altfel și pătimind pentru Apostol, tot pentru propovăduire era, fiindcă nu se acordă cunună doar celor ce se jertfesc, ci și celor ce se îndeletnicesc cu slujirea acestora; ba, dacă s-ar putea spune, sunt chiar mai prețuite acestea din urmă, pentru că cel care are curajul să înfrunte moartea pentru un fapt neînsemnat cu atât mai mult va face acest lucru pentru un lucru mare. De aceea și noi, când vedem sfinții în primejdii să ne încurajăm. Nu-i cu puțință să săvârșească vreodată ceva măreț cel care nu are curaj, iar cel ce îngrijește mai mult de viața de aici o va pierde sigur pe cea viitoare.

„Ca să împlinescă lipsa voastră în slujirea mea” (Flp 2, 30). Ce vrea să spună aici? Că «deși cetatea nu a fost de față, totuși, prin cel pe care mi l-a trimis, am fost slujit în toate nevoile mele. Deci lipsa voastră a împlinit-o el, așa încât cu dreptate este a se bucura de mare cinste, pentru că ceea ce trebuia să faceți voi toți, a făcut-o el pentru voi».

Aici arată că aceasta era cea dintâi slujbă pe care cei aflați în siguranță o făceau celor aflați în primejdii, deoarece prin „lipsă” se înțelege și slujirea pe care ei trebuiau să i-o aducă Apostolului. Ai văzut înțelepciunea apostolică? Nu din ușurătate face el aceasta, ci din multa grijă ce le-o poartă. Deci, ca nu cumva ei să se îngâmfe, ci să fie cumpătați, și ca nu cumva să-și facă vreo idee că ar fi făcut cine știe ce mare lucru, ci să se smerească și mai mult, el numește slujire chiar și lipsa lor, pentru ca nici noi să nu credem lucruri mari dacă oferim cele trebuitoare sfinților, și nici să ne închipuim că prin aceasta le mulțumim, sau le dăm ceva de la noi înșine.

Partea morală

**Trebuie să înlesnim cele necesare preoților,
așa cum era obiceiul și la evrei cu zeduielile și despre aceea
că nu trebuie a strânge avuții, și că și Apostolii
aveau trebuință de două haine**

De altfel e necesar ca din partea noastră să le oferim sfinților cele necesare, fără a crede că prin asta le dăruim ceva. Așa cum celor ce sunt plecați la război și luptă pentru cei ce stau în liniște pe la casele lor li se cuvine cele necesare - pentru că ei luptă pentru cei rămași acasă - la fel e și în cazul de față. Dacă Pavel nu ar fi predicat și nu i-ar fi învățat pe credincioși adevărurile creștine, de ce ar fi fost aruncat în temniță?

Așa că trebuie să-i slujim pe sfinți. Fiindcă nu-i absurd să dăm împăratului pământesc și armatei lui plecate la război toate cele necesare, haine și hrană și nu numai cât trebuie, ci chiar și de prisos, iar Împăratului ceresc și armatei Lui aflată în linie de bătaie în fața unor dușmani cu mult mai cumpliți — „căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui” (Ef 6, 12) - să nu le oferim nici măcar strictul necesar? Vai, câtă nerecunoștința și ce poftă nesfârșită de câștiguri nedrepte!

După cât se pare pe noi ne stăpânește mai mult frica de oameni decât frica de Dumnezeu, de gheena și de muncile viitoare. De aceea s-au și întors toate pe dos, de aceea treburile politice ocupă tot mai mult timp, devenind tot mai prezente pe zi ce trece, în timp ce despre cele duhovnicești nu se amintește nicăieri, aici măcar o vorbă. Cele cerute sau care ne sunt luate cu de-a sila, sau chiar cu torturi, ca de la niște sclavi, se adună cu ușurință, în timp ce în cazul nostru cu toate că e vorba de oameni liberi care-ar putea ajuta nesiliți de nimeni - milostenia lipsește.

Eu nu vorbesc împotriva tuturor, ci doar împotriva aceluia care se sustrag de la asemenea datorii. Cu alte cuvinte, Dumnezeu nu ar fi putut să facă în așa fel încât să dăm chiar fără voia noastră? Ar fi putut, dar n-a vrut, căci El mai mult vă poartă vouă de grijă, decât celor ajuorați și hrăniți de voi. De aceea nu vrea să dați în silă fiindcă pentru aceasta n-ați primi nici o răsplată. Și cu toate acestea mulți din cei de față sunt mai prejos decât iudeii. Ia aminte, așadar, la câte dări plăteau iudeii pentru preoții lor: zeciuieli, prinoase și iarăși zeciuieli, apoi zeciuială (a se vedea Fac 14, 20; 28, 22; Num 18, 21 - 32; Lev 27, 31 - 33; Deut 12, 7 - 18; 14, 22 - 27 - n. trad) chiar și a treia oară și sicli, fără ca cineva să spună că preoții lor consumă mult.

Cu cât mai mult vor primi cei săraci, cu atât și plata celor ce fac milostenie va fi mai mare. Nu spuneau: «preoții primesc prea mult, își îmbuibă pânțele etc», vorbe ce se aud astăzi din partea multora. Cei care-și înalță case mărețe și-și cumpără ogoare sunt considerați ca neavând mare lucru; dar dacă vreunul din preoți ar îmbrăca vreo haină mai frumoasă sau și-ar procura haina necesară, sau ar avea vreo slugă ca să nu fie silit a se arăta în ochii lumii fără rânduială atunci acest fapt e socotit a fi bogăție!... Într-adevăr, suntem bogați, dar în acuzațiile pe care ei ni le aduc, lucru pe care sunt siliți să-l recunoască. Noi, de-am avea oricât de puțin, suntem socotiți bogați, în timp ce aceia chiar de-ar trăi într-un belșug fără măsură, sunt socotiți săraci!

Și până când vom fi oare nehibzuiți? Nu-i de-ajuns oare că un fapt de mică însemnătate ne arată vinovați și vrednici de osândă? Mai trebuie oare să se adauge și astfel de acuzații pentru a ne păgubi? Dacă tu ai făcut milostenie și apoi îl vorbești de rău pe cel căruia i-ai dat pentru ceea ce

are, atunci ai pierdut plata pentru ce ți se cuvenea. Pe scurt, dacă ai dat, pentru ce condamni? Când i-ai dat, prin însuși faptul că i-ai dat, ai mărturisit singur, mai înainte decât toți, sărăcia lui; și atunci de ce condamni? Nu trebuia să dai dacă aveai de gând să condamni! Dar poate-l învinovățești pe altul care face milostenie? În acest caz faptul este și mai murdar, pentru că nedând nimic, condamni binefacerea făcută de altul.

Ce plată crezi tu că vor avea cei care, clevețiți fiind, ascultă asemenea cuvinte rele? Pentru că toate acestea ei pentru Dumnezeu le rabdă. Cum și de ce? Ei bine, ei ar fi putut, dac-ar fi dorit, să ducă o viață de neguțatori, deși poate că n-o moșteniseră de la strămoși, îi aud pe mulți vorbind cu nerușinare în acest fel, când le spun să dea unui asemenea sărac: «Dacă ar fi voit ar fi putut să fie bogat»; iar după aceea, în mod batjocoritor, ei amintesc despre tatăl său ori despre bunicul său, ori despre cineva din familia lui, «în timp ce acesta iată ce fel de haină scumpă poartă!».

Dar cum? Spune-mi: trebuia oare să umble gol pe stradă? Tu iscodești viața lui și faci mare caz din acestea. Vezi să nu-ți fie vorbele împotriva ta. Ascultă povața Mântuitorului care spune: „Nu judecați ca să nu fiți judecați” (Mt 7, 1). Ar fi fost cu puțință dac-ar fi vrut, spui tu, să ducă o viață de comerciant și de negustor și cu siguranță că n-ar fi fost lipsit, dar n-a vrut. De ce, întrebă tu, caută să câștige în acest fel [ca preot]? Dar ce câștigă el, spune-mi? Este îmbrăcat în haine de mătase? Are poate o mulțime de servitori când se duce în piață? Umblă poate călare? Își ridică oare case mari în care să locuiască?

Dacă ar face așa, eu însumi l-aș condamna și nu l-as cruța nicidecum, ci l-aș arăta chiar ca fiind nevrednic de preoție! Căci cum va putea el sfătui pe alții să nu se ocupe cu acestea, dacă pe sine însuși nu se poate sfătui? Dar dacă el ar avea din belșug hrana cea de trebuință, nedreptățește el prin aceasta pe cineva? Oare ar fi trebuit să colinde casele și să ceară de pomană? Dar oare tu, ca ucenic al lui, nu te-ai rușina? Dacă ar face așa tatăl tău după trup, ai considera ca fiind o rușine, nu? Iar dacă părintele tău duhovnicesc ar fi silit să facă acest lucru, oare nu l-ai acoperi, n-ai găsi de trebuință că e bine să-l îmbraci?

„Că mărirea omului este din cinstea tatălui său și ocară este fiilor mama necinstită” (Sir 3, 11). Cum adică? Oare trebuie ca el să se topească de foame? Dar nici aceasta nu este demn și Dumnezeu nu o voiește.

Dar când noi le răspundem astfel, pentru ce devin deodată înțelepți? Pentru că se apucă și spun: «Scris este: „Să nu aveți nici aur, nici arginți, nici bani în cingătorile voastre; nici traistă de drum, nici două haine, nici îmbrăcăminte, nici toiag; că vrednic este lucrătorul de hrana sa” (Mt 10, 9 - 10). Iar ei au câte trei sau patru haine și paturi moi!». Mi-a venit acum să oftez cu amar și, dacă nu mi-ar fi rușine, chiar aș plânge! De ce? Pentru că în timp ce pentru greșelile altora sau mai bine zis, pentru paiul din ochiul altuia suntem atât de buni observatori, noi înșine purtăm în ochii noștri bârnele și nici măcar nu ne dăm seama!

Spune-mi, te rog, pentru ce oare nu spui și despre tine aceste lucruri? «Fiindcă pentru cei ce învață sunt spuse aceste cuvinte!» răspunzi tu. Dar când Pavel zice: „Ci având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați” (1 Tim 6, 8), oare vorbește doar pentru cei ce învață? Nicidecum, ci pentru toți oamenii. Iar de acest lucru ne încredințăm din cele de mai sus, fiindcă spune: „Și, în adevăr, evlavia este mare câștig, dar atunci când ea se îndestulează cu ce are.

Pentru că noi n-am adus nimic în lume, tot așa cum nici nu puteam să scoatem ceva din ea afară” (1 Tim 6, 6 - 7); după care adaugă imediat: „Ci, având hrană și îmbrăcăminte cu acestea vom fi îndestulați. Cei ce vor să se îmbogățească, dimpotrivă, cad în ispită și în cursă și în multe poftes nebunești și vătămătoare” (1 Tim 6, 8 - 9).

Ai văzut acum că el a spus acele cuvinte către toți oamenii și nu doar către învățători? Ce înseamnă atunci ceea ce e spus în altă parte: „Și grija de trup să nu o faceți spre poftes” (Rm 13, 14)? Oare nu se adresează tuturor oamenilor? Dar ce înseamnă: „Bucatele sunt pentru pânțele și pânțele pentru bucate și Dumnezeu va nimici și pe unul și pe celelalte” (1 Cor 6, 13)? Ce înseamnă apoi ceea ce spune vorbind despre văduve: „Iar cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă” (1 Tim 5, 6)? Nu cumva oare și văduva este învățator? Nu tot el a spus: „Femeia să nu vorbească în biserică”?

Deci dacă el interzice până și văduvelor purtarea nedemnă adică acolo unde vârsta este înaintată spre bătrânețe, iar bătrânețea are nevoie de multă îngrijire, fiindcă așa e natura, firea femeii, fiind mai slabă, are nevoie de mai multă liniște dacă, zic, chiar acolo unde vârsta și natura nu îngăduie petrecerea în desfătări, el numește pe o astfel de văduvă că „deși vie, e moartă” și privește că nu a zis numai că petrece în desfătări, ci „cea care trăiește în desfătări, deși vie, e moartă” (1 Tim 5, 6), ceea ce înseamnă că a și scos-o dintre cei vii, ca pe un cadavru intrat în putrefacție atunci ce scuză poate avea omul care face asemenea lucruri, când și femeia văduvă și bătrână este pedepsită?

Dar pe acestea nimeni nu le judecă și nimeni nu ia aminte la ele în cugetul său. Eu am fost silit să le spun nu cu intenția de a lua apărarea preoților, ci mai mult pentru a vă cruța pe voi. Preoții chiar dacă îndreptățit aud asemenea critici la adresa lor, adică dacă strâng într-adevăr bogății, nu pot fi cu nimic vătămăți de voi; însă fie că i-ați judecat sau nu, vorbele voastre cu nimic nu-i vor vătăma, dar ei oricum vor da răspuns înaintea Dreptului Judecător.

Nu tot așa se petrec însă lucrurile cu voi pentru că chiar de-ar fi adevărate sau neadevărate cele pe care le spuneți despre ei, vă vătămăți pe voi înșivă. Și oare de ce? Pentru că, dacă de exemplu, ar fi adevărat ce spuneți, atunci vă faceți rău prin faptul că îi criticați pe învățătorii voștri și răsturnați rânduiala stabilită în Biserică, fiindcă dacă nu trebuie să-l judeci pe fratele tău, cu atât mai mult nu trebuie să-i judeci pe învățătorii tăi. Dacă cele pe care le spui sunt neadevărate, atunci pedeapsa ta va fi nespunsă, pentru că acolo vom da seamă de orice cuvânt rostit în zadar.

Așadar ceea ce vă spun acum e mai mult în interesul vostru. După cum a zis, însă, nimeni nu cercetează aceste lucruri, nimeni nu le cerne, ca să spunem așa, în cugetul său, nimeni nu le spune cu privire la propria sa persoană, ci numai despre alții...

Vreți să mai adaug și altele? Ei bine, ascultați: „Așadar oricine dintre voi, care nu se leapădă de tot ce are, nu poate să fie ucenicul Meu” (Lc 14, 33); sau încă: „un bogat cu greu va intra în Împărăția cerurilor” (Mt 19, 23); sau: „Vai vouă, bogaților, că vă luați pe pământ mângâierea voastră” (Lc 6, 24). Nimeni nu cercetează aceste lucruri, nimeni nu le judecă, nimeni nu le spune cu privire la sine, ci cu toții suntem judecători grozavi ai altora; dar aceasta înseamnă tocmai faptul de a se face cineva părtaș la relele altora.

Ca să vă scap, însă de osânda care vă așteaptă, pentru că învinovați pe preoți de fapte de felul acesta, ascultați: a fi cineva de părere că astfel de preoți calcă legea lui Dumnezeu, înseamnă o mare aplecare spre păcat! Haideți să cercetăm și acest lucru.

Hristos a spus: „Să nu aveți nici aur, nici arginți, nici bani în cingătorile voastre, nici traistă pe drum, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag” (Mt 10, 9 - 10). Cum așa? Spune-mi, oare Petru se purta împotriva poruncii Mântuitorului? Cum de avea el și cingătoare, și haină, și încălțăminte? Căci ascultă ce vorbește îngerul către ci: „încinge-te și încalță-te cu sandalele” (FA 12, 8). Deși nu era atâta nevoie de încălțăminte pentru că în acea vreme se putea merge și desculț, iar nevoia cea mai mare, se știe, e pe timp de iarnă el totuși avea!

De ce oare Pavel, scriindu-i lui Timotei îi spune: „Silește-te să vii mai înainte de începutul iernii” (2 Tim. 4, 21), iar apoi îi poruncește: „Când vei veni, adu-mi felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp” (2 Tim 4, 13)? Iată că aici vorbește despre felon, deși n-ar putea spune cineva că nu mai avea încă unul pe care-l purta deja pe el. Dacă n-ar fi purtat nimic pe trupul său ar fi fost de prisos să scrie să i se aducă acest felon, iar dacă nu era cu puțință să fi umblat dezbrăcat, e neîndoielnic că mai avea unul.

Dar ce vom putea spune citind următoarele: „Iar Pavel a rămas doi ani întregi în casa luată de el cu chirie” (FA 28, 30)? Așadar a fost el neascultător lui Hristos, el, vasul alegerii, el, care spune: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine” (Gal 2, 20)? El, zic, pentru care Însuși Hristos a mărturisit zicând: „... fiindcă acesta îmi este vas ales” (FA 9, 15)?

Ar fi trebuit să îndepărtați de la voi astfel de îndoieli și să ajungeți la rezultatul final al chestiunii; iată însă că [prin cuvintele pe care vi le-am spus] ați primit pedeapsă pentru lenea voastră în cercetarea Sf. Scripturi, fiindcă toate de aici se trag.

De aceea și suntem atât de aprigi judecători ai greșelilor altora, în timp ce nimic nu spunem despre greșelile noastre, de aceea, zic, pentru că nu cunoaștem Sf. Scripturi, pentru că nu învățăm legile dumnezeiești. Trebuia să nu vă fi dat o astfel de pedeapsă vorbindu-vă astfel, dar ce să fac? Multe hatâruri fac părinții fiilor lor și poate chiar mai multe decât trebuie, din cauza prea marii iubiri pe care o au față de ei și chiar de-ar vedea pe copilul lor întristat sau nemulțumit, ei sunt și mai întristați decât el și nu va lipsi întristarea lor până când nu vor îndepărta pricina care le-a provocat acea întristare.

Dar măcar aceasta să se întâmple și cu voi: fiți triști că nu vi s-a făcut pe plac, pentru ca, venind vremea să vi se facă pe plac, s-o puteți primi cu mulțumire. Deci ce avem de spus? Apostolii nu s-au împotrivit poruncilor Mântuitorului, să nu fie! ci dimpotrivă, ei au ascultat întru totul de ele. Acele porunci despre care am menționat mai înainte au fost temporare și nu pentru totdeauna.

Iar acest lucru nu-l spun din închipuirea mea, ci cu Sf. Scriptură în mâini. Cum așa? Iată ce zice Luca despre ce a spus Hristos apostolilor săi: „Când v-am trimis pe voi fără pungă, fără traistă și fără încălțăminte, ați avut lipsă de ceva? Iar ei au zis: De nimic. Și El le-a zis: „Acum însă cel ce are pungă să o ia, tot așa și traista” (Lc 22, 35 - 36).

Spune-mi, deci, oare de ce trebuia să aibă o singură haină? Iar când ar fi trebuit ca haina să fie spălată, Apostolul ar fi trebuit să rămână gol? Sau dacă vreo împrejurare urgentă l-ar fi obligat, ar fi trebuit să iasă gol pe stradă? Acum gândește-te, ce ar fi putut să facă Pavel, care a cutreierat lumea, dacă neavând haine, ar fi fost împiedicat și condamnat să stea în casă!

Dar dacă ar s-ar fi lăsat vreun ger strașnic, sau l-ar fi plouat, s-au ar fi degerat, cum ar fi fost atunci cu puțință să se usuce sau să se vindece? Trebuia oare să stea iarăși gol în casă? Dacă vreun ger puternic i-ar fi îmbolnăvit trupul, atunci ar fi trebuit să se lase pradă înghețului și să fie nimic, încât să nu mai poată vorbi? Cum că nu aveau trupuri de diamant, adică la fel de tari ca și diamantul, ascultă mărturia lui Pavel către Timotei: „De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, pentru stomacul tău și pentru desele tale slăbiciuni” (1 Tim 5, 23). Iar în această Epistolă către Filipeni iată ce spune despre celălalt împreună lucrător cu el, dovedind că erau expuși tuturor suferințelor: „Am socotit de grabnică nevoie să vă trimit pe Epafrodit, fratele și împreună cu mine lucrător și luptător, cum și trimisul vostru și slujitorul nevoilor mele... Bolnav a fost aproape de moarte, dar Dumnezeu a avut milă de el și nu numai de el, ci și de mine” (Flp 2, 25 - 27).

Cum așa? Trebuia oare să se nimicească? Nu, desigur. Dar atunci pentru ce a dat Hristos această poruncă? Voind să arate puterea Sa, că va putea adică să facă acest lucru și în viitor. Și totuși n-a făcut-o! De ce oare? Căci cu mult mai mult valorau apostolii decât israeliții (ale căror haine și încălțăminte nu s-au rupt, deși au străbătut pustii timp de patruzeci de ani sub razele fierbinți ale soarelui, atât de fierbinți că ar fi putut topi chiar și pietrele!).

Așadar, pentru ce atunci a dat această poruncă? Pentru tine! Fiindcă nu te-ai fi vindecat de boala ta, ci ai fi fost întotdeauna suferind, de aceea ți-a pus înainte medicamentul. Iar acest lucru reiese limpede din argumentul următor: n-ar fi putut oare Dumnezeu să-l hrănească pe Pavel? El, care chiar și ție, disprețuitorului, îți dă hrană, nu i-ar fi dat oare cu atât mai mult lui Pavel? El, care dădea mană evreilor în pustie, desfrânați fiind și idolatri, oare nu cu atât mai mult i-ar fi putut da cu atât mai mult lui Petru, care a făcut totul pentru El?

El, Care îngăduie să existe și bărbați necucernici, n-ar fi putut cu atât mai mult să dăruiască cele necesare lui Ioan, cel ce și-a părăsit până și tatăl pentru El?

Ar fi putut, dar n-a vrut, ci îi hrănește prin tine, pentru ca tu să te sfințești. Și privește mărimea iubirii Lui de oameni: Și-a ales ucenici cu lipsuri, pentru ca tu să fii ușurat, căci dacă i-ar fi făcut fără de nici o lipsă ar fi fost cu mult mai miraculos, cu mult mai slăviți, dar și mântuirea ta ar fi fost pierdută!

Deci n-a vrut ca ei să fie miraculoși iar tu, [care ești plin de lipsuri], să nu te poți mântui, ci a preferat ea și ei să aibă lipsuri, pentru ca tu să te poți mântui.

Învățătorul care primește ajutoare nu este la fel de respectat ca cel ce nu primește. Cel care nu primește este mult mai respectat, însă în acest caz ucenicul nu se folosește, ci e mai degrabă păgubit. Ai văzut înțelepciunea lui Dumnezeu și iubirea lui de oameni? Așa cum n-a căutat la slava Sa și nici n-a avut în vedere pe cele ale Sale, ci, în slavă fiind, a ales pentru tine necinstea,

la fel e și cu învățătorii, care deși puteau să fie slăviți, au preferat totuși pentru tine să fie disprețuiți, pentru ca tu să te folosești, ca tu să te îmbogățești.

Pentru a te îmbogăți tu în cele duhovnicești, de aceea e lipsit el de cele trupești. Așadar, Dumnezeu ar fi putut să-i facă fără nici o lipsă, dar a arătat că pentru tine i-a lăsat să fie săraci! Acestea știindu-le, iubiților, să nu ne grăbim, așadar, să-i osândim, ci mai cu seamă să ne grăbim spre ei cu binefaceri.

Să nu cercetăm relele altora, ci să ne gândim la ale noastre. Să ne gândim mai degrabă la succesele altora și să judecăm greșelile noastre, fiindcă așa Îl vom mulțumi pe Dumnezeu. Cel ce ia aminte la greșelile altuia și totodată la succesele proprii, pe care-și închipuie a le avea, îndoit se vătăma.

Căci, privind la unele, el se încurajează și privind la celelalte, cade în trândăvie. Când va înțelege că cineva a păcătuit, cu ușurință va păcătui și el, iar când va pricepe că el însuși a făcut oarecare fapte bune, își va pierde cu ușurință mintea; dar mult va câștiga cel care dă uitării succesele sale proprii, vede doar păcatele pe care le are, iar pe cete străine nu le iscodește, ci se uilă numai la succesele aproapelui. Cum așa? Când el va vedea că cineva a făcut fapte bune se va ridica și el la aceeași măsură a râvnei, iar când va ști că el însuși a păcătuit, se va umili și va deveni cumpătat și măsurat.

Deci, dacă vom face așa și ne vom îngriji în acest fel, vom putea să ne bucurăm de bunătățile făgăduite prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia XI

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

*„Mai departe, frații mei, bucurați-vă întru Domnul.
Ca să vă scriu aceleași lucruri, mie nu-mi este anevoie,
iar vouă vă este de folos. Păziți-vă de câini! Păziți-vă
de lucrătorii cei răi! Păziți-vă de tăierea împrejur.
Pentru că noi suntem tăierea împrejur, noi cei ce
slujim în Duhul lui Dumnezeu și ne lăudăm întru
Hristos Iisus și nu ne bizuim pe trup. ” (Flp 3, 1 - 3).*

Grijile și supărările, când ocupă sufletul mai mult decât trebuie, îl lipsesc de puterea care-i este proprie, de aceea și Pavel îi trezește pe acești filipeni, cuprinși de supărare, și-i încurajează. Supărarea lor venea din faptul că nu știau nimic despre Pavel. Supărarea lor venea și din faptul că-l credeau pe Pavel deja mort, că nu cunoșteau progresele propovăduirii și nu mai știau nimic despre Epafrodit. Informându-i despre toate acestea, adaugă: „Mai departe, frații mei, bucurați-vă” (Flp 3, 1). «De acum nu mai aveți motiv de supărare, spune el, îl aveți pe Epafrodit pe care-l doreați, îl aveți pe Timotei, voi veni și eu, Evanghelia se răspândește. Ce vă mai lipsește, deci? Bucurați-vă!»

Pe galateni îi numește „fii”, iar pe aceștia „frați”. Când vrea să le îndrepte greșelile, sau să-și arate dragostea lui părintească, îi numește „fii”, iar când vorbește cu ei cu multă cinste, îi numește „frați”. „Mai departe, frații mei, bucurați-vă întru Domnul” (Flp 3, 1). Bine spune „întru Domnul”, cu alte cuvinte nu după lume, fiindcă lumea nu poate da bucurie în astfel de lucruri. «Aceste supărări, spune el, care sunt pentru Hristos poartă în ele bucuria». „Ca să vă scriu aceleași lucruri, mie nu-mi este anevoie, iar vouă vă este de folos. Păziți-vă de câini!” (Flp 3, 12).

Ai văzul cum nu-i sfătuiește de la bun început, ci după ce mai întâi îi laudă și îi admiră? Abia apoi îi sfătuiește, pentru ca din nou să-i laude la sfârșit. Dacă n-ar fi făcut așa cuvântul lui ar fi fost prea greu de primit, de unde se vede cum mereu avea grijă să aibă roade bune în cuvânt.

Dar pe cine numește el aici „câini”? Se vede că și aici erau din aceia despre care face aluzii în toate epistolele sale, iudei spurcați și vrednici de disprețuit, speculanți și iubitori de stăpânire, oameni ce voiau să sucească mințile multor creștini, propovăduind creștinismul deopotrivă cu iudaismul și răstălmăcind Evanghelia Mântuitorului. Și fiindcă astfel de oameni erau greu de recunoscut, de aceea și spune „Păziți-vă de câini” (Flp 3, 2), și nicidecum de fiii iudeilor. Câteodată prin această denumire - „câini” îi desemna pe păgâni, adică pe neamurile necredincioase, în timp ce alteori, cum este cazul și aici, îi desemna pe iudei. De ce oare? Pentru că, așa cum păgânii erau străini de Dumnezeu și de Hristos, așa deveniseră și aceștia (iudeii), motiv pentru care le și dă pe față nerușinarea și marea lor îndrăzneală, precum și marea lor deosebire de adevărații fii. Cum că păgânii erau numiți câini, ascult-o pe cananeancă spunând: „Da, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor” (Mt 15, 26). Și pentru ca să nu rămână nici aici, căci sunt și câini care mănâncă de la masa stăpânilor lor, privește cum îi înstrăinează cu desăvârșire prin cuvântul care urmează: „Păziți-vă de lucrătorii cei răi” (Flp 3, 2). Admirabil cuvânt! „Păziți-vă de lucrătorii cei răi”, care lucrează spre rău sau fac lucruri cu mult mai rele decât dacă n-ar lucra deloc, fiindcă pe cele bune le răstălmăcesc.

„Păziți-vă de tăierea împrejur” (Flp 3, 2). Tăierea împrejur era considerată de iudei un act sfânt, de vreme ce chiar legea o recunoștea astfel și chiar cinstirea sâmbetei era inferioară tăierii împrejur. Pentru a se face o tăiere împrejur, se călca chiar peste importanța sâmbetei și nu se amâna niciodată pentru respectarea sâmbetei tăierea împrejur. Și cu toate că tăierea împrejur era mai respectată decât sâmbăta, totuși în unele timpuri nu se respecta cu sfîntenie; așa că, atunci când nu se respecta tăierea împrejur, sâmbăta nu se respecta cu atât mai mult. De aceea și Pavel o cinstește, fiindcă nu spune „tăierea împrejur”, ci „Păziți-vă de tăiere!” (Flp 3, 2) (traducerea românească pare a nu fi în acord cu explicațiile Sf. Ioan Gură de Aur, pentru că în loc de tăiere apare tăiere împrejur. În original (Flp 3, 2) avem cuvântul tăiere, mutilare; cuvântul tăiere împrejur va fi folosit la Flp 3, 3. De aceea, în acest context, mai corect ar fi: „Păziți-vă de tăiere!” - n. edit.).

Și nu spune că tăierea împrejur ar fi un lucru rău, sau că ar fi de prisos, pentru a nu-i supăra pe bărbații iudei, ci rânduiește cu multă înțelepciune lucrul, căci scoțând din expresia obișnuită tocmai faptul care o definește [„împrejur”], face cuvântul mai plăcut, ba chiar mai important decât însuși faptul tăierii împrejur. „Păziți-vă de tăiere!”, zice el aici, dar în Epistola către Galateni nu spune la fel, ci pentru că acolo boala era grea și primejdioasă, el se atinge de rană fără sfială și cu multă autoritate; în cazul de față, însă, fiindcă filipenii nu făcuseră nimic din ceea

ce făcuseră galatenii, privește cum el le arată mulțumirea sa până și în modul de a le vorbi. „Păziți-vă de tăiere (împrejur) pentru că noi suntem tăierea împrejur” (Flp 3, 2 - 3).

Cum așa? „...noi, cei ce slujim în Duhul lui Dumnezeu... și nu ne bizuim pe trup” (Flp 3, 3). Nu zice «să încercăm amândouă aceste tăieri împrejur și să vedem care e mai bună», și nici măcar n-o numește pe cea dintâi cu numele ei „tăiere împrejur”, însă ce spune? «Numai acea tăiere împrejur” este tăiere adevărată. Și pentru ce? Pentru că nu fac altceva decât să-și taie carnea de pe trup. Ceea ce fac ei nu este legiuit, nu este nimic altceva decât o scrijelitură, sau o simplă tăietură în carne.» Aici fie că acesta este sensul cuvântului, fie că face aluzie la cei ce încercau să taie, să dezbine Biserica. Prin „tăiere” noi înțelegem un act simplu, făcut la întâmplare și fără să însemne ceva.

Dacă e vorba însă de a căuta adevărata tăiere împrejur, aceasta se găsește numai la noi, creștinii: „Noi, cei ce slujim în Duhul lui Dumnezeu” (Flp 3, 3), adică noi, care-L cinstim pe Dumnezeu duhovnicește. Spunc-mi, te rog, ce este mai bun, sufletul sau trupul? Negreșit că sufletul. Așadar și tăierea împrejur a sufletului este mai bună, ba nu mai bună, ci chiar singura tăiere împrejur. Chiar și în timp ce stăpâna Legea, tăierea împrejur a inimii era mai aleasă: „Deci să tăiați împrejur inima voastră și de acum înainte să nu mai fiți tari la cerbice” (Dt 10, 16). Tot astfel și în Epistola către Romani el distruge tăierea împrejur zicând: „Pentru că nu cel ce se arată pe dinafară e iudeu, nici cea arătată pe dinafară în trup, este tăiere împrejur; ci este iudeu cel întru ascuns, iar tăierea împrejur este aceea a inimii, în Duh, nu în literă” (Rm 2, 28 - 29). Iar în cele din urmă o lipsește chiar și de denumirea ei obișnuită, căci nu mai este tăiere împrejur, spune el, ci tăiere. Pentru că și cele preînchipuite sunt cinstite atât timp cât Adevărul nu a sosit; dar când Adevărul s-a arătat, preînchipuirea nu-și mai are locul.

De exemplu, dacă am avea în fața noastră un tablou ce urmează a fi pictat, iar cineva i-ar fi schițat doar conturul, până ce nu i se vor adăuga și culorile cerute de noi, nu vom putea spune: «Iată împăratul!» Dar după ce și culorile i-au fost adăugate, iar conturul [preînchipuirea] a fost acoperit - sau, mai bine zis, ascuns sub arătarea adevărului, și nu se mai vede - atunci putem spune pe drept cuvânt: «Iată împăratul!». El nu a spus că «tăierea împrejur este în noi», ci „noi suntem tăierea împrejur” (Flp 3, 3) și pe bună dreptate, fiindcă tăierea împrejur cea duhovnicească e plină de virtute și-l arată pe adevăratul om. Și nici n-a spus că «la ei este tăiere», ci „Păziți-vă de tăiere!” (Flp 3, 2), lăsând să se înțeleagă faptul că ei sunt stăpâniți de răutate și pierzare.

«Dar tăierea împrejur, spune el, nu se face în trup, ci în duh, în inimă». „Și nu ne bizuim pe trup, deși eu aș putea să mă bizui și pe trup” (Flp 3, 3 - 4). Ce înțelege el când spune „să mă bizui și pe trup”? Prin această expresie înțelege lauda, curajul și priceperea în vorbire. Bine a făcut că a adăugat această expresie, fiindcă dacă vreun neam ar fi acuzat tăierea împrejur și nu atât tăierea împrejur cât pe cei ce o practicau poate că, din punctul de vedere al iudeilor, acest atac ar fi părut lipsit de noblețe, adică fără cunoștința celor ce trebuie respectate, ca unul ce n-a luat parte la ele; dar acum, când cel ce acuză este tocmai unul care s-a împărtășit din acele obiceiuri religioase, în acest caz el nu poate fi învinuit că nu le-a cunoscut, ci că a fost convins de insuficiența lor, s-a deșteptat și a ajuns chiar la cunoștința adevărului.

Ia aminte acum la smerenia lui pe care o arată în Epistola către Galateni, când, nevoit fiind să spună despre sine însuși lucruri mari, zice: „Căci ați auzit despre purtarea mea de altădată întru iudaism” (Ga 1, 13), și iarăși: „Dacă vreun altul socotește că se poate bizui pe trup, eu cu atât mai mult” (Flp 3, 4), adăugând apoi imediat: „evreu din evrei” (Flp 3, 5). „Dacă vreun altul socotește” (Flp 3, 4), spune el, arătând prin aceasta că purtarea lor îl obliga să vorbească. «Dacă voi vă bizuiți pe voi înșivă, eu cu atât mai mult», zice el, prilej cu care el folosește o ușoară muștrare, căci nu numește pe nimeni, dându-le astfel ocazia de a se întoarce din rătăcire. „Dacă vreun altul socotește că se poate bizui...” (Flp 3, 4). Bine spune „dacă... socotește”, pentru că arată astfel că, sau e posibil ca ei să nu aibă o astfel de nădejde, sau că acea nădejde, în realitate, nici n-ar fi existat.

„La opt zile, am fost tăiat împrejur” (Flp 3, 4). Mai întâi le înfățișează faptul pe care ei îl considerau a fi demn de laudă - tăierea împrejur - apoi adaugă: „sunt din neamul lui Israel” (Flp 3, 5), arătând prin acestea amândouă că nu este prozelit și nici dintre prozeliți. Prin cuvântul „La opt zile am fost tăiat împrejur” (Flp 3, 4) dovedește că nu era prozelit, iar prin celălalt cuvânt - „sunt din neamul lui Israel” (Flp 3, 5) arată că nici dintre prozeliți nu era. Zicând apoi „sunt din neamul lui Israel” (Flp 3, 5), ca să nu crezi cumva că erau din cele zece seminții care se dezbinaseră și formau regatul Samariei, adaugă: „din seminția lui Veniamin” (Flp 3, 5), adică din seminția cea mai aleasă. „Evreu dintre evrei” (Flp 3, 5), adică nu prozelit, ci dintru început chiar dintre evreii cei mai aleși. Se putea să fie cineva din Israel și să nu fie „evreu dintre evrei” din cauză că mulți, fiind amestecați cu păgânii, nu mai știau limba ebraică. Prin aceste cuvinte fie voiește să arate ceea ce am spus mai sus, fie voiește să dovedească marea lui noblețe.

„După lege fariseu” (Flp 3, 5) zice el, prilej cu care începe să sublinieze cele privitoare la propria sa voință, fiindcă cele de până acum nu depindeau de voința lui. A fi tăiat împrejur nu depindea de el, la fel cum nici faptul de a fi din neamul lui Israel și din seminția lui Veniamin. Așa că și prin aceasta se dovedește a fi mai presus decât alții, cu toate că poate mulți erau de același rang cu el. De unde reiese faptul că era mai presus decât alții? Pe de o parte, mai cu seamă din faptul de a nu fi prozelit, iar pe de altă parte, din faptul că făcea parte din cea mai aleasă dintre seminții și din cea mai aleasă sectă iudaică, pe care o avea ca moștenire de la strămoși, ceea ce cu siguranță nu se putea spune despre prea mulți.

Apoi începe să înfățișeze lucrurile care depindeau de voința sa, unde mai ales era superior celorlalți. „După lege fariseu; în ce privește râvna, prigonitor al Bisericii” (Flp 3, 5 - 6). Dar nu ajungea doar atât de vreme ce era cu puțință ca cineva să fie fariseu, dar fără multă râvnă și de aceea adaugă, pentru a-și dovedi superioritatea: „în ce privește dreptatea cea din Lege” (Flp 3, 6). Și fiindcă s-ar fi putut ca și alții să se arunce în primejdii, umblând poate după întâietate - așa cum făceau arhieriei - lucru care n-ar fi dovedit nicidecum că sunt râvnitori ai Legii, de aceea adaugă: „În ce privește dreptatea cea din Lege, fără de prihană” (Flp 3,6).

Și dacă el, prin noblețe, prin voință și prin modul de viață, era mai presus decât alții, de ce a părăsit atunci toate aceste calități vrednice de respect, dacă nu pentru faptul că pe cele ale lui Hristos le-a găsit cu mult mai însemnate și mai mari?

Motiv pentru care și adaugă imediat: „Dar cele ce-mi erau mie câștig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă” (Flp 3, 7).

Partea morală

Excesul pretutindeni vatăma, până și pe cea mai bună intenție pe care cineva o are și lipsește de împărăție pe cel care-l practică; excesul este rezultatul unei voințe greșite (n. tr.)

În timp ce Pavel avea o astfel de viață serioasă încă din copilărie și o astfel de noblețe, în timp ce el depunea atâta osteneală și grijă; în timp ce el înfrunta atâtea primejdii, atâtea intrigi îndreptate împotriva sa iar pe cele ce mai înainte fuseseră pentru el câștig, acum le socotea pe toate drept pagubă, numai cu scopul de a dobândi pe Hristos, noi nici măcar averile nu le disprețuim, ca să putem dobândi pe Hristos, ci preferăm să pierdem chiar și viața viitoare, numai să nu ne despărțim de deșertăciunile acestei vieți, deși toate acestea nu ne sunt decât spre pagubă.

Spune-mi, te rog, dacă cercetăm amănunțit lucrurile care formează așa-zisa avere, ce altceva aflăm decât că toate sunt spre paguba noastră, osteneală zadarnică și fără de folos? Într-adevăr, ce folos putem avea de la mulțimea hainelor pe care le purtăm, haine poate chiar de mare valoare? Ce câștig putem trage din faptul că suntem îmbrăcați cu ele? Nimic altceva, decât că ne păgubim. Cum? Chiar și săracul care are pe trupul său o haină ruptă și neînsemnată, să nu crezi că pe timpul căldurilor suferă mai mult decât tine arșita soarelui; o suferă chiar cu mai multă ușurință decât tine, fiindcă acele haine rupte pe care le are pe trup, îi lasă trupul în mai mare libertate, pe când hainele cele noi, chiar de-ar fi fine ca pânza păianjenului, nu vor lăsa totuși trupului acea libertate. Tu, din cauza mândriei celei prostești, ai două haine, de multe ori chiar trei, ai apoi palton, cingătoare și pantaloni, pe când acela este îmbrăcat cu o singură haină pe care o poartă cu mai mare ușurință.

Apoi îi vedem pe cei bogați cum, din această cauză, pășesc pe drum alene, plini de nădușeală, pe când pe cei săraci nu-i vedem suferind de acestea. Așadar, când acea haină ruptă și de nici un folos te slujește la fel ca și acelea pe care ai plătit atâta aur, atunci nu e oare pagubă ceea ce e mult și de prisos? Nu ți-a fost de nici un folos în afara faptului că ai cheltuit pe ele o mulțime de bani, așa încât tu, cel bogat, același serviciu ca al săracului l-ai plătit cu o sută de galbeni sau chiar mai mult, pe când el a dat numai puțin argint. Ai văzut paguba? Mândria ta nu-ți dă voie, însă, s-o vezi.

Vrei să vorbim și de aurul ce se cheltuiește cu caii sau cu femeile? Să examinăm și acestea, fiindcă pe lângă multe altele, bogăția îl și prostește pe om. Ei cu aceeași valoare prețuiesc și femeile, și pe cai, și pentru amândouă se împodobesc la fel. În plus femeile vor să se arate frumoase chiar și în lucrurile pe care le poartă, chiar și în voalurile care le acoperă fața. Spune-mi, te rog, ce câștig dobândești împodobindu-ți calul sau asinul cu aur?

Dar femeia ta care poartă împrejurul gâtului și mâinilor atâta mulțime de aur și de pietre prețioase, ce câștig are? «Dar obiectele din aur, spui tu, nu se strică». Bine, dar mulți spun că aurul și pietrele prețioase își pierd mult din valoare când stăpâna se duce cu ele la baie sau în altă parte. Dar fie și așa, chiar de nu s-ar vătăma întru nimic, care ar fi totuși câștigul? Spune-mi, când acele pietre prețioase cad jos și se pierd, oare nu-i aceasta o pagubă? Când ele atrag asupra stăpânei invidia, din partea unora, și curse, din partea altora, oare nu-i aceasta o pagubă? Când

acele podoabe nu folosesc cu nimic pe cea care le are, ci, dimpotrivă, ațâță privirile celor invidioși și le atrage atenția tâlharilor, atunci, nu spre pagubă îi sunt aceste lucruri?

Când bărbatul ar putea întreprinde ceva ce i-ar aduce folos cu banii pe care i-a cheltuit pe acele bijuterii, dar cu toate acestea, nu poate, din pricina luxului ce-o stăpânește pe femeia sa, ci de multe ori este silit să renunțe chiar la cele necesare numai și numai pentru ca ea să se împodobească cu aur, oare acest fapt nu-i este spre pagubă? Banul (verbul de la care provine înseamnă a întrebuința bine un lucru, a te folosi bine de el) de aceea are acest nume, pentru ca noi să-l întrebuințăm bine, să lucrăm cu el ceva bun și folositor. Dar când pofta de bijuterii a femeii nu-l lasă, oare atunci nu este aceasta o pagubă generală? Cel care nu îndrăznește să folosească proprii săi bani, ca și cum ar fi bani străini, oare nu are el pagubă de pretutindeni? Dar când construiește case mari și strălucite, cu coloane de marmură, cu porticuri frumoase, cu locuri de plimbare (grădini) pe care le înfrumusează în tot chipul cu statui și cu statuete asezate?

Mulți obișnuiesc să-i considere fericiți pe astfel de oameni, însă noi nu cercetăm acum acest lucru. Apoi, la ce folosește plafonul aurit? Oare nu aduce același folos ca unul simplu și cu simetrie? «Dar, vei spune tu, plafonul aurit este foarte plăcut și atractiv». Dar aceasta doar scurt timp, iar după aceea, gata, și-a pierdut din puterea sa de atracție! Dacă chiar soarele nu ne mai uimește cu frumusețea sa pentru că ne-am obișnuit cu ea, lucrurile de artă cu atât mai mult nu ne vor mai uimi, și vom ajunge să le dăm și lor tot atâta atenție, câtă atenție acordăm unor lucruri făcute din lut. Spune-mi, pentru ce într-o casă, fie ea și cea mai bună, să se găsească o mulțime de coloane, statuete frumoase și aur împrăștiat pe pereți fără de nici un rost. Aceasta nu e nimic altceva, decât dovada prostiei și a unei mândrii nejustificate. Așadar, în tot locul trebuie să ne folosim de cele necesare și nicidecum de cele ce ne folosesc.

Ai văzut așadar că acest fapt nu-i decât pagubă? Ai văzut că de prisos este și fără nici o justificare? Dacă nu îndeplinește vreo necesitate și nici vreo mulțumire deosebită, deoarece, o dată cu trecerea timpului, devine foarte neplăcut, atunci nu e nimic altceva, decât pagubă. Dar slava deșartă care te stăpânește nu te lasă să vezi toate aceste lucruri. Ei bine, Pavel le-a părăsit pe toate, deși le considera câștig! Iar noi nici măcar paguba nu o părăsim pentru Hristos! Oare până când vom fi alipiți de pământ? Oare până când nu ne vom ridica privirea spre cer? Nu-i vedeți pe cei îmbătrâniți cum nu mai simt nimic față de cele trecute? Nu-i vedeți pe cei ce se sfârșesc, fie ei bătrâni sau tineri? Nu-i vedeți pe cei ce au rămas în viață după ce au fost părăsiți de ei? Pentru ce ne lipim de lucrurile nestatornice, pentru ce ne legăm de cele nesigure? Oare până când nu vom pricepe micimea celor ce rămân după noi? Ce nu ar da bătrânii să scape de bătrânețe, dacă ar fi cu puțință? Și câtă rătăcire nu e faptul de a voi cineva să se întoarcă în tinerețea de mai înainte, motiv pentru care ar da cu cea mai mare dragoste totul? Numai să reîntinerească și să nu mai îmbătrânească niciodată? Iar tinerețea cea duhovnicească, aceea care e unită cu o bogăție nespusă nu vor s-o atingă nici măcar pe departe, ci doar să stăpânească peste toate acele lucruri care aici nu folosesc la nimic!

Aceste pretinse bunuri nu pot nici să te scape de moarte, nici să te izbăvească de boală și nici nu pot împiedica bătrânețea sau orice altceva din cele necesare și cerute de legea naturii. Și cu toate acestea te mai lași încă stăpânit de ele! Spune-mi, care ți-e câștigul? Beții, lăcomie în mâncăruri, dezmierdări absurde și de tot felul, toate acestea ne chinuiesc mai rău decât cei mai tirani stăpâni, doar atât câștigăm din bogăție și altceva nimic, fiindcă nici nu vrem să câștigăm altceva, pentru

că dacă am vrea, am putea moșteni, cu această bogăție, chiar și cerul! «Așadar, spui tu, bogăția este un lucru bun». Dar nu bogăția în sine poate face acest lucru, ci intenția celui ce o are, iar că așa este, gândește-te că e posibil ca chiar și săracul să moștenească cerul, fiindcă, așa cum am spus de multe ori, Dumnezeu nu se uită și nici nu cântărește cele date ca milostenie, ci se uită la intenția celui ce a dat. E cu puțință să fie cineva și sărac și cu toate acestea să câștige totul cu puținul pe care l-a dat, pentru că Dumnezeu cere de la noi doar ceea ce putem să facem.

Nici bogăția nu ne duce în ceruri și nici sărăcia nu ne duce în iad, ci doar intenția bună sau rea. Așadar, pe această intenție s-o îndreptăm, pe aceasta s-o orânduim așa cum se cuvine și totul ne va fi ușor. Așa cum tâmplarul fie că are unelte de fier, fie din aur în același fel lucrează lemnul, ba cu cele de fier ar lucra și mai bine, la fel și în cazul de față, unde virtutea este mai ușor de dobândit prin sărăcie. Iar că așa este, ascultă-L pe Hristos spunând despre bogăție: „mai lesne este să treacă cămila prin urechile acului, decât să intre un bogat în Împărăția lui Dumnezeu” (Mt 19, 24), în timp ce nimic de acest fel n-a spus despre sărăcie, ci dimpotrivă: „Du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor... după aceea vino și urmează-Mi” (Mt 19, 21). Așa că cerul se câștigă dând averea săracilor și urmându-I Lui!

Așadar, să nu fugim de sărăcie, căci ea ne aduce Împărăția cerurilor și de asemenea, să nu privim bogăția ca pe un lucru bun, de vreme ce-i pierde pe cei care nu sunt cu luare-aminte, ci să avem întotdeauna ochiul ațintit către Dumnezeu, să ne folosim cum se cuvine de cele pe care El ni le-a dăruit, să întrebuițăm cu chibzuință, zic, și de puterea trupului, și de averea noastră, și, în sfârșit, de toate celelalte.

De altfel e chiar absurd ca noi să întrebuițăm pentru alții aceste lucruri și nu pentru Creatorul nostru.

Ți-a creat ochiul? Fă-l pe acesta folositor lui Dumnezeu și nu diavolului. Cum să faci acest lucru? Privind faptele Lui, lăudându-L și slăvindu-L, și, totodată, păzindu-l de vederea femeilor.

Ți-a dat mâinile? Folosește-le pentru a-L mulțumi pe El și nu pe diavol, adică nu în furturi și înșelăciuni, ci în binefaceri și milostenii; ține-le întinse în rugăciuni neîncetate și ridică-i pe cei căzuți.

Ți-a dat urechile? Nu le folosi pentru ascultarea versurilor celor întortocheate, nici în ascultarea vorbelor necuviincioase, ci: „tot cuvântul tău să fie despre legea Celui Preînalt” (Sir 9, 15), și iarăși: „Stai în tovărășia celor bătrâni și cu cel înțelept te unește. Tot graiul dumnezeiesc poștește a-l auzi și pildele înțelegerii să nu treacă de la tine” (Sir 6, 35 - 36).

Ți-a făcut gură? Ei bine, aceasta să nu vorbească nimic din cele ce nu se cuvin, ci să cânte psalmodii, imnuri și cântări duhovnicești, sau cum e spus undeva: „Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuință, ca să dea har celor ce ascultă” (Ef 4, 29), adică să fie spre zidire și nu spre sminteală, să fie spre laudă, iar nu spre hulirea aproapelui, să nu fie spre urzirea de viclenii, ci cu totul dimpotrivă.

Ți-a făcut picioare, nu pentru a alerga spre rele, ci spre lucruri bune.

Ți-a făcut stomac, nu ca să-l faci să pleznească de atâtea mâncăruri, ci pentru a putea trăi și cugeta.

Ți-a dat dorința trupească, nu pentru a te tăvăli în curvii și preacurvii, ci spre a naște copii, pentru continuarea neamului omenesc.

Ți-a dăruit minte, nu pentru a-L blestema, nici pentru a fi bârfitor, ci serios.

A lăsat și bani, pentru a-i întrebuința bine, a lăsat și putere, pentru a o întrebuința spre bine. Ne-a dăruit meșteșugurile și artele frumoase pentru ca astfel viața să ne fie mai plăcută, prin traiul laolaltă, iar nu ca să ne depărtăm de cele duhovnicești și unii de alții, nu pentru a da atenție meșteșugurilor celor urâte, ci celor trebuitoare, pentru ca astfel să ne ajutăm unii pe alții și nu să ne doborâm unii pe alții.

Casa ne-a lăsat-o pentru a ne apăra de ploaie și de schimbările vremii, iar nu pentru altceva, nu pentru a o împodobi tu cu aur și săracul să moară de foame. Ne-a dat și haine pentru ca să ne acoperim trupurile, iar nu pentru a ieși în evidență, nu pentru ca acele haine să fie împodobite cu aur mult, iar Hristos să Se prăpădească gol și flămând. A dat omului un acoperământ, nu pentru a-l avea numai pentru el, ci pentru a-l oferi și altora.

A dat pământul, nu pentru ca tu să te folosești mai mult decât alții și să ai de unde cheltui bunurile lui Dumnezeu cu desfrânatele și cu acrițele, cu cele ce cântă din chitară sau cu cei ce cântă din flaut, ci cu cei flămânzi și aflați în nevoie.

Marea a lăsat-o nu pentru a-i răscoli tu adâncurile după perle și alte asemenea lucruri, ci pentru a pluti pe ea și pentru a nu te obosi în vreo călătorie lungă.

«Atunci pietrele prețioase pentru ce există?» întrebi tu. Dar eu te întreb: de ce sunt făcute așa cum sunt? De ce unele sunt foarte scumpe, iar altele mai puțin folositoare? Unele sunt potrivite pentru ziduri, altele însă nu sunt bune la nimic; unele sunt mai tari și mai puternice, iar altele nu. «Dar, spui tu, acestea sunt făcute pentru înfrumusețare». Însă acest lucru e doar aprecierea ta! Fiindcă ce au ele în plus? Poate că sunt albe? Dar nu pot fi mai albe decât marmura cea albă, ba nici măcar la fel. Poate că sunt tari? Dar nici acest lucru nu-l poate spune cineva. Să fie oare foarte folositoare? Nu s-ar putea spune nici aceasta. Așadar, de ce au fost atunci admirate într-atât de oameni? Fiindcă această admirație n-a venit de nicăieri, decât din prețuirea pe care oamenii înșiși le-au dat-o. Pentru că dacă nu sunt nici mai bune decât multe altele pentru că altele sunt chiar mai importante și mai albe, nici mai folositoare, nici mai tari, atunci de unde s-a născut o astfel de admirație? Oare nu doar din prețuirea, din părerea pe care oamenii și-au format-o despre ele?

De ce, așadar, a dat Dumnezeu o asemenea valoare pietrelor? Pentru că nu Dumnezeu a dat-o, ci tu ai crezut că sunt cine știe ce lucru mare. Dar atunci pentru ce le admiră oare și Sf. Scriptură? Pentru că și ea vorbește în acord cu părerea pe care ți-ai format-o despre ele, la fel cum și dascălul face de multe ori, când, vorbind cu copilul, admiră și el ceea ce admiră și copilul, cu scopul vădit de a-l scoate din acele gânduri și de a-l pune pe drumul cel drept.

De ce cauți la frumusețea hainelor? Dumnezeu a rânduit să te îmbraci cu haine și să te încalți cu încălțări, dar celelalte ce rost pot avea? „Dorite sunt [judecățile Domnului] mai mult decât aurul și decât piatra cea de mare preț” (Ps 8, 11).

Acestea sunt, iubiților, cele cu adevărat folositoare, în timp ce celelalte sunt nefolositoare, pentru că dacă ar fi de vreun folos, nu s-ar fi dat poruncă a le disprețui. Sf. Scriptură vorbește despre ele în acord cu părerea noastră, dar această arată și mai mult iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Pentru ce oare a lăsat porfira și altele de acest fel? Pentru a arăta harul Său! Nemăsurata bogăție a harului său de multe alte creații este mărturisită. De exemplu, ne-a dăruit grâul, iar tu faci din el nu numai pâine, ci și plăcinte, și prăjituri de tot felul, foarte plăcute la gust. De altfel toate acestea au fost născocite de poftă și de slava cea deșartă.

Ai vrut să-ți înfățișez toate aceste lucruri. Dar dacă vreun străin sau vreun cultivator de pământ fără experiență te-ar vedea admirându-le într-atât și te-ar întreba din ce cauză ai atâta admirație, oare ai avea ce să-i răspunzi? Poate ai răspunde că sunt plăcute vederii? Nu cred. Să încetăm așadar cu astfel de aprecieri și să ne ținem strânși numai de adevăruri, pentru că toate celelalte nu-s decât lucruri trecătoare care se pierd ca valurile unui râu.

De aceea vă rog să stăm tari pe piatra credinței, pentru a ne învrednici astfel de bunurile făgăduite prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia Se cuvine slava, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XII-a

din “Omilii la Epistola catre Filipeni”

„Dar cele ce îmi erau mie câștig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ba mai mult: eu pe toate le socotesc că sunt pagubă, față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc, și să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din Lege, ci pe aceea care este prin credința în Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinței” (Flp 3, 7 - 9).

Luptelor pe care ereticii le duc împotriva dreptei credințe noi trebuie să le opunem o cugetare întinerită, pentru ca astfel mintea noastră să fie exactă și atentă. De aceea începem această convorbire tocmai din acest loc, adică de la sfârșitul celei precedente.

Si care era acel sfârșit? După ce a enumerat tot ce constituia obiect al vanității iudeilor de la cele dobândite prin moștenire și până la cele câștigate prin voința proprie, adaugă: „Dar cele ce îmi erau mie câștig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă... față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc” (Flp 3, 7 - 8).

În acest punct ereticii sar în sus de neaz. De altfel și acest lucru izvorăște tot din înțelepciunea Duhului: să li se insuflă speranță de biruință pentru a primi astfel lupta. Dacă Apostolul ar fi vorbit pe față, ereticii ar fi făcut ceea ce au mai făcut și cu alte ocazii: ar fi șters cuvintele, ar fi lăsat la o parte Scriptura, neputând să privească prea mult la ea. Dar ceea ce se întâmplă cu peștii momeala care-i va prinde nu le stă în cale, ci este ascunsă, pentru a-i face astfel să alerge în toate părțile la fel se întâmplă și în cazul de față.

Legea este numită „gunoi”, este numită „pagubă”; pe lângă aceasta Apostolul mai spune și că nu este cu puțință a câștiga cineva pe Hristos, dacă mai întâi nu a renunțat la Lege. Toate acestea i-au ademenii pe eretici să primească aceste cuvinte, ca și cum ar fi în favoarea lor; însă după ce le-au primit, ele i-au înconjurat din toate părțile, așa cum năvodul împresoară peștele.

Așadar, ce spun ereticii? «Iată că Legea e pagubă, iată că Legea e gunoi! Cum spuneți atunci că e opera lui Dumnezeu?» Însă toate acestea sunt spuse în favoarea Legii, așa cum reiese de acolo. Să ne încordăm deci atenția la cele spuse. Apostolul n-a spus «Legea este pagubă», ci «socotesc Legea și toate ale Legii drept pagubă».

Când a vorbit de câștig n-a spus «socotesc drept câștig»(„... cele ce înm erau mie câștig ” - Flp 3, 7), fiindcă aici nu putea fi vorba de socotință, căci Legea era, în mod natural, un câștig; în timp ce paguba de care vorbește el aici nu e considerată astfel decât în urma aprecierii noastre. Atunci cum? Nu este Legea pagubă? Da, „pentru Hristos” (Flp 3, 7) este pagubă.

Dar atunci cum de fusese oare „câștig” (Flp 3, 7)? Nu mai este socotită câștig; dar atunci cum de fusese așa? Să înțelegi aici cât de sălbătică era firea omenească, cât de greu se putea restaura chipul omului! Dacă n-ar fi fost Legea, harul nu ne-ar fi fost dăruit. De ce? Pentru că nu era cu puțință ca omul să se ridice din adâncul în care se afla la o înălțime atât de mare, de aceea Legea a fost pentru el o scară, sau, mai bine zis, o punte de trecere.

Cel ce urcă pe o scară nu e legat de ea, ci îi poartă chiar o oarecare recunoștință. Tocmai această scară îl ajută să ajungă acolo unde nu va mai avea nevoie de ea. Și cu toate acestea, scara aceea l-a slujit, adică l-a ajutat să se ridice, pentru ca apoi să nu mai aibă nevoie de ea; e normal să mărturisească această mulțumire, fiindcă altfel nu ar mai fi putut urca. La fel este și cu Legea: ne-a ridicat la înălțime, ceea ce dovedește că a fost spre câștig; dar după aceasta noi o socotim pagubă. Pentru ce acest lucru? Nu pentru că, în sine, ea ar fi pagubă, ci pentru că harul la care ne-am ridicat este cu mult mai mare decât ea.

Așa cum se întâmplă cu un sărac pe timp de foamete, se întâmplă și aici: cât timp săracul ar avea argint, ar scăpa de foame; însă când ar găsi aur și n-ar putea să le aibă pe amândouă deodată, ar considera argintul pe care-l avea drept pagubă pentru el, și, renunțând la el, ar alege aurul; tot așa se întâmplă și în cazul Legii: nu în sine este ea pagubă, ci părăsirea lui Hristos pentru ea.

Așadar, când Legea ne depărtează de Hristos este pagubă, iar când ne apropie de Hristos este folos. De aceea si spune „pagubă pentru Hristos” (Flp 3, 7); când însă ne apropia de Hristos nu era pagubă, ci câștig.

Dar oare pentru ce Legea nu-l lasă pe om să se apropie de Hristos?

Fiindcă pentru aceasta a fost dată; împlinirea Legii este Hristos, așa cum și sfârșitul Legii este Hristos. Ne dă voie să ne apropiem doar dacă noi voim. „Căci sfârșitul Legii este Hristos” (Rm. 10, 4), spune Pavel. Așadar acesta, care crede în Lege, lasă sau, mai bine zis, îndeplinește Legea? O lasă dacă vom fi cu atenție, iar de nu, nu o lasă.

„Ba mai mult: eu pe toate le socotesc că sunt pagubă” (Flp 3, 8). «Dar ce vorbesc eu despre Lege? se întreabă el. Oare lumea nu este un lucru bun? Oare viața prezentă nu este un lucru bun? Da, dar dacă toate acestea mă îndeplinează de Hristos, atunci le voi considera pagubă! Pentru ce oare? Pentru „înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu” (Flp 3, 8), fiindcă dacă soarele luminează în înaltul cerului, desigur că pagubă este a sta cu lumânarea aprinsă». Prin urmare pagubă devine după ce sunt comparate, după ce e cunoscută înălțimea uneia față de cealaltă.

Ai văzut, deci, că el face aici o comparație? „... față de înălțimea”, zice, nu pentru că cele două ar fi străine, fiindcă «mai înalt» se poate spune numai despre două lucruri asemănătoare. Astfel încât el arată dobândirea cunoștinței tocmai de la lucrul cu care se face comparația [de la Lege], „... pentru care m-am lipsit de toate și le privesc drept gunoai, ca pe Hristos să dobândesc” (Flp 3, 8). Dacă spune despre Lege că o socotește gunoi, atunci pe drept cuvânt o spune, pentru că Legea se ocupă de lucruri lumești, „... cele ce îmi erau mie câștig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă” (Flp 3, 7), spune el și imediat adaugă: „Ba mai mult: eu pe toate le socotesc pagubă” (Flp 3, 8), adică pe toate cele trecute și prezente.

Dacă vrei ca în acestea toate să fie cuprinsă și Legea, fie, pentru că nici așa nu-i defăimată. Gunoiul se formează din grâu ba el este partea cea mai puternică a grâului și înțeleg aici paiul grâului. Deci, așa cum mai înainte gunoiul era folositor, fiindcă noi secerăm grâul deodată cu paiul, iar dacă n-ar fi existat paiul, sau gunoiul, grâul nu s-ar fi făcut, tot așa se întâmplă și cu Legea.

Vezi cum același lucru el nu-l numește peste tot pagubă, ci numai pentru Hristos? „Ba mai mult: eu pe toate le socotesc că sunt pagubă” - față de ce? „față de înălțimea cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate” (Flp 3, 8). Ai văzut cum pretutindeni se sprijină pe Hristos și nicăieri nu dă voie ca Legea să fie prigonită sau lovită, ci peste tot o protejează?

„Și să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din Lege” (Flp 3, 9). Dacă și el, care avea dreptatea cea din Lege, a alergat către această nouă dreptate, fiindcă cea dintâi nu-i era de folos, atunci cei care nu au acea dreptate oare n-au cu mult mai mult datoria de a alerga către Hristos? Bine a zis «nu mai vreau „dreptatea mea”, aceea pe care o împlineam prin faptele mele și prin sudoarea mea; vreau, spune el, pe aceea pe care am câștigat-o nu prin ostenele mele, ci prin har. Deci, dacă cel ce are fapte bune este mântuit prin har, cu atât mai mult voi [care nu aveți faptele Legii]!»

Și fiindcă era firesc ca ei să creadă că dreptatea care vine din faptele noastre e cu mult mai mare, el arată aici că, dimpotrivă, dreptatea cea după Lege este asemeni gunoaielor în comparație cu dreptatea cea din har.

«Dacă aş fi progresat, spune el, prin dreptatea cea după Lege, niciodată n-aş fi părăsit-o şi nici n-aş fi alergat către cealaltă». Şi care este aceasta din urmă? Aceea care vine prin credinţa în Dumnezeu, care e dăruită de Dumnezeu, fiind, prin urmare, darul Fiului Său. Iar darul lui Dumnezeu covârşeşte peste măsură sărăcia faptelor rezultate din sângele nostru.

Dar oare ce înseamnă: „pe temeiul credinţei, ca să-L cunosc pe El” (Flp 3, 9 - 10)? Înseamnă că prin credinţă vine cunoştinţa şi că, prin urmare, nu e cu putinţă a-L cunoaşte pe El fără credinţă. Cum aşa? Prin credinţă noi trebuie să cunoaştem puterea învierii Lui din morţi, fiindcă altfel, prin ce raţionament am putea-o înţelege? Prin nici unul, ci numai prin credinţă. Dar dacă Învierea lui Hristos este cunoscută prin credinţă, atunci cum vom înţelege prin raţionamente naşterea lui Dumnezeu Cuvântul, când Învierea este un fapt mai mic decât această naştere?

Pentru că exemple despre înviere sunt multe, dar din cea de-a doua nici unul. Înainte de Hristos mulţi morţi au înviat, cu toate că după aceea au murit din nou, dar nimeni nu s-a născut vreodată din fecioară fără de bărbat. Dacă ceea ce e cu mult mai mic decât naşterea cea după trup trebuie să fie apropiată de minte numai prin credinţă, atunci ceea ce e mai mare şi chiar incomparabil mai mare, cum s-ar putea înţelege prin raţionamente? Tocmai acest lucru îl arată dreptatea cea prin credinţă şi tocmai acest lucru trebuie crezut că a fost cu putinţă. Dar cum a fost cu putinţă, nu poate fi înţeles.

Din credinţă vine apoi şi împărtăşirea de patimile lui Hristos. Cum aşa? Dacă n-am fi crezut, n-am fi pătitit. Dacă n-am fi crezut că pătimind împreună cu El, vom şi împăraţi împreună cu El, n-am fi suferit ceea ce am suferit. Aşadar, şi naşterea Lui, şi învierea, numai prin credinţă pot fi înţelese.

Ai văzut că nu trebuie să ai doar credinţă simplă, ci însoţită de fapte? Acela crede că a înviat Hristos, care se dă pe sine primejdiilor, care se împărtăşeşte de patimile Lui, fiindcă acela care e părtaş Celui înviat, este părtaş şi Celui Viu. De aceea spunea: „Şi să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din Lege, ci pe aceea care este prin credinţa în Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinţei, ca să-L cunosc pe El şi puterea învierii Lui şi să fiu primit părtaş la patimile Lui, făcându-mă asemenea cu El în moartea Lui, ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morţi.” (Flp 3, 9 - 11).

„Conformându-mă morţii Lui”, adică făcându-mă părtaş; aşa cum a pătitit El pentru oameni, la fel şi eu, pentru aceea a zis „conformându-mă”. Şi iarăşi mai spune undeva: „împlinesc în trupul meu lipsurile necazurilor lui Hristos” (Col. 1, 24), iar aici prin persecuţiile şi prin patimile lui este înţeleasă tocmai moartea.

El nu a căutat ale sale, ci pe cele ale multora, aşa că şi persecuţiile, şi necazurile, şi supărările, nu numai că nu trebuie să ne alarmeze, ci chiar să ne bucure, pentru că prin ele noi ne conformăm morţii Lui, ca şi cum ar fi zis că «devenim o copie fidelă a chipului Său», fapt pe care-l şi spune într-un loc: „Purtând totdeauna în trup omorârea lui Iisus” (2 Cor. 4, 10).

Dar acest lucru izvorăşte dintr-o mare credinţă! Noi nu credem doar că a înviat, ci că şi după înviere are o mare putere. De aceea şi noi călătorim pe aceeaşi cale ca şi El, adică, prin aceasta, devenim fraţi ai Lui; e ca şi cum ar fi spus că, astfel, devenim Hristoşi ca şi El! Vai! Cât de mare

este însemnătatea patimilor! Noi credem că prin patimi ne facem asemenea Lui, sau după cum s-a spus undeva, credem că: „ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui,..., căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași și ai învierii Lui” (Rm. 6, 4 - 6); același lucru îl înțelegem și aici prin „conformându-ne morții Lui”. Acolo pe drept cuvânt a zis „prin asemănarea morții Lui”, căci nu am murit cu trupul, ci cu păcatul. Și una și cealaltă se numesc moarte, dar El a murit cu trupul, iar noi cu păcatul; acolo a murit omul cel din trupul nostru pe care El l-a luat și l-a ridicat, iar aici a murit omul păcatului. De aceea și spune „prin asemănarea morții Lui”.

Pavel însă n-a murit doar păcatului, ci datorită persecuțiilor a murit chiar cu trupul, suferind astfel aceeași moarte ca și Hristos. „Ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morți” (Flp 3, 11). Dar ce spui? Pentru că noi toți vom ajunge acolo. „Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba” (1 Cor 15, 51) și nu numai că ne vom bucura de Înviere, dar și de nesticăciune; unii însă spre necinste, alții spre veșnica pedeapsă.

Dar dacă toți ne vom învrednici de Înviere și nu doar de Înviere, ci și de nesticăciune, de ce vorbește atunci Apostolul ca și cum cu sine s-ar putea întâmpla și altfel și spune „...ca doar să pot ajunge” (Flp 3, 11)? «De aceea pățimesc toate acestea, spune el, „ca, doar, să pot ajunge la Învierea cea din morți” (Flp 3, 11)». Dar după ce vei muri, nu vei învia? Ba da; dar atunci despre ce să fie vorba aici? Eu cred că se face aluzie la ceva mare, și încă atât de mare că nici nu îndrăznește să se pronunțe cu siguranță, ci „doar să pot ajunge”, spune el. «Am crezut în El, spune, și în Învierea Lui; chiar pățimesc pentru El și totuși nu pot îndrăzni că voi ajunge la înviere.»

Despre ce înviere vorbește el aici? De cea care duce la Hristos. «Am spus că am crezut în el și în puterea învierii Lui, că sunt părtaș patimilor Lui și, în sfârșit, că mă conformez morții lui; și cu toate acestea încă nu îndrăznesc»; așa cum spune și altundeva: „...celui căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă” (1 Co 10, 12); și iarăși: „ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic” (1 Co 9, 27).

„Nu (zic) că am și dobândit îndreptarea, ori că sunt desăvârșit; dar o urmăresc ca doar o voi prinde, întrucât și eu am fost prins de Hristos Iisus” (Flp 3, 12). Ce înseamnă „am și dobândit”? E vorba despre răsplată. Deci, dacă cel ce pătimea atâtea, cel ce era persecutat, cel ce în fiecare zi murea pentru Hristos nu îndrăznește să creadă că a dobândit îndreptarea, noi ce să mai spunem? Ce înseamnă „ca doar o voi prinde”? Ceea ce spusese mai înainte: „Ca, doar, să pot ajunge la învierea cea din morți” (Flp 3, 11), adică «aș fi fericit dacă ar ajunge la învierea lui Hristos, dacă aș putea să pățimesc atât cât a pățimit și El, dacă aș putea să-L urmez și dacă aș putea să mă fac părtaș Lui».

De exemplu, mult a pățimit Hristos: a fost scuipat, a fost lovit, a fost torturat iar la urmă a pățimit ceea ce a pățimit [moartea]. Așadar aceasta este calea care duce la El. Prin toate acestea trebuie să ne silim să ajungem la învierea Lui, răbdând toate încercările. Căci spune el: «de m-aș învrednici cumva și eu învierii Lui cea mult dorită și neîndoielnică; de aș putea suporta toate luptele și să pot dobândi învierea Lui, să înviez adică întru slavă, fiindcă până acum n-am fost vrednic; „dar o urmăresc ca doar o voi prinde” (Flp 3, 12), adică viața mea este o grea luptă și încă departe de sfârșit sunt, încă departe de răsplată, încă mai alerg și încă mai fug...».

Și nu a spus „alerg”, ci „o urmăresc”; cel ce o urmărește știe cu câtă greutate o urmărește; pe nimeni nu vede și pe toți cei întâlniți în calea lui îi dă iute la o parte; și cugetul său, și privirea, și puterea, și sufletul, și trupul, în sfârșit, toate le are ațintite spre răsplată și spre nimic altceva. Așadar dacă chiar Pavel care a pățimit atât vorbește astfel - „ca doar o voi prinde” atunci noi, cei căzuți, ce-am mai putea spune? Însă, pentru a arăta că toate acestea sunt de datoria lui, adaugă: „întrucât și eu am fost prins de Hristos Iisus” (Flp 3 12).

«Eu eram dintre cei pierduți, spune el, mă înecam, eram pe punctul de a sfârși. Dumnezeu însă, care ne urmărește în timp ce fugim, m-a prins.» Așadar prin aceste cuvinte el înfățișează tot ce s-a întâmplat; fiindcă prin cuvântul „și eu am fost prins” (Flp 3, 12) arată și graba îndepărtării lui de Hristos, dar și dorința lui de a fi prins; în același timp arată și rătăcirea în care căzuse, precum și marele dispreț pe care-l avea față de Hristos de vreme ce fugea de El.

Partea morală

Când păcătuim, fugim de Dumnezeu; că trebuie să ne tânguim, să plângem și să ne reîntoarcem la starea de mai înainte (n. tr.)

Așadar noi suntem mult răspunzători înaintea lui Dumnezeu și totuși nimeni nu se tânguește, nimeni nu plânge, nimeni nu oftează pentru a căuta să se reîntoarcă în starea de mai înainte.

Așa cum fugeam de Dumnezeu mai înainte de venirea lui Hristos, tot așa facem și acum. E cu neputință însă să fugim de Dumnezeu în timp sau în spațiu, pentru că El este pretutindeni și veșnic; ascultați ce mărturisește și proorocul: „...de la fața Ta unde voi fugi?” (Ps 138, 7). Cum e cu putință să fugi de Dumnezeu? Cum e cu putință să fii departe de Dumnezeu și să te îndepărtezi de El? „Că iată, cei ce se depărtează de Tine vor pieri” (Ps 72, 26); și la fel: „Ci nelegiuirile voastre au pus despărțire între voi și Dumnezeul vostru” (Ps 59, 2). Așadar cum poate cineva să se îndepărteze de El? Desigur, nu altfel, decât numai cu sufletul și cu voința, căci o depărtare spațială de El nu e cu putință, pentru că El e prezent pretutindeni. Cel păcătos fuge de la fața Lui, lucru mărturisit și de Sf. Scriptură: „Cel nelegiuit fuge fără ca nimeni să-l urmărească, iar dreptul stă ca un pui de leu, fără grijă” (Ps 28, 1).

Mult mai fugim noi de Dumnezeu, cu toate că El neîncetat ne urmărește!

Apostolul Îl alunga pentru a se afla aproape de El, iar noi Îl alungăm pentru a fi tot mai departe de El. Oare nu-i acest lucru vrednic de plâns? Unde fugi, nemernicule și nenorocitul? Unde fugi de la viața și de la mântuirea ta? Dacă fugi de Dumnezeu, unde-ți vei mai găsi scăparea? Dacă fugi de lumină, cum vei mai vedea? Dacă fugi de viață, cum vei mai putea trăi? Ei bine, să fugim de dușmanul mântuirii noastre și nu de Dumnezeu. Când păcătuim, noi fugim de Dumnezeu, dezertăm de la fața Lui și ne ducem în țară străină ca și fiul risipitor care, vânzându-și moștenirea părintească, s-a dus în țară străină, iar acolo și-a cheltuit toată averea, rămânând muritor de foame. Și noi avem o avere părintească!

Oare care să fie?... Ne-a izbăvit de păcate, ne-a dăruit putere spre lucrarea virtuții, ne-a dat înclinația pentru faptele bune și pentru răbdare, în sfârșit, prin botez ne-a dăruit Duhul Sfânt. Așadar, dacă pe toate acestea le vom cheltui, vom rămâne muritori de foame. Așa cum se întâmplă cu cei bolnavi care atâta vreme cât sunt chinuți de friguri și de suferințe, încât nu pot nici să se scoale din pat și nici să lucreze sau să facă ceva, iar dacă cineva îi scapă de boală și le redă sănătatea dorită, ei totuși nu lucrează și nu fac nimic pe la casele lor fapt ce se cheamă trândăvie tot așa se întâmplă și cu noi.

Și boala noastră a fost grea, și frigurile noastre au fost grozave, dar noi nu zăceam pe pat, ci pe răutatea însăși, aruncați ca pe o grămadă de gunoi, răniți, mirosind urât, nespălați, chinuți de boală și mai mult schelete, decât oameni, în acest timp mulți demoni ne-au înconjurat și râzând de noi și disprețuindu-ne, și chiar stăpânitorul lumii acesteia.

A venit Fiul lui Dumnezeu Unul Născut, luminându-ne cu strălucitoarele raze ale venirii Lui și întunericul s-a împrăștiat numaidecât! A venit la noi Împăratul, Cel care stă pe tronul părintesc, lăsând de bună voie acel tron; când spun „lăsând”, să nu-ți închipui vreo mutare din loc - fiindcă El umple și cerul, și pământul, și universul întreg, ci înțeleg prin aceasta iconomia Lui pentru mântuirea neamului omenesc.

A venit la dușmanul său care-L ura și-L disprețuia, care nu putea suferi nici măcar să-L vadă și care, în sfârșit, Îl defăima în fiecare zi; l-a văzut pe cel care ședea pe grămada de gunoi, cu rănilor pline de viermi, cuprins de friguri, pe cel suferind de tot felul de boli. Frigurile care-l torturau nu erau altceva decât pofta cea rea; umflăturile pe care le avea nu erau decât ignoranța; pe lângă acestea, foamea cumplită care-l stăpânea nu era altceva decât lăcomia iar rănilor pline de puroi care-i acopereau corpul nu erau altceva decât curvia; boala ochilor era idolatria; surzenia urechilor și guta nu erau altceva decât închinarea la pietre, la lemne și la toate celelalte; iar duhoarea aceea cumplită era răutatea, boală foarte grea și cu totul dezgustătoare. Ai văzut cum noi, mai răi chiar decât nebunii, numeam lemnele și pietrele „Dumnezeu”? Ne-a găsit într-o așa de mare răutate, și totuși nu S-a scârbit de noi, nu S-a îngreșat, nu ne-a respins, nu ne-a urât, fiindcă era Stăpânul nostru și nu putea să urască propria Sa creație.

Așadar ce face? Ca și un doctor iscusit prepară medicamente de mult preț, El gustă cel dintâi din ele, fiindcă El, mai înaintea noastră, a dat dovadă de bărbăție și abia apoi ne-a dat-o și nouă. Și mai întâi de toate ne-a dat drept antidot baia renașterii după care am lepădat imediat toată răutatea. Toate au fost alungate: și frigurile au încetat, și umflătura a dat înapoi, și rănilor cele cu puroi au fost arse, și toate cele născute din lăcomie și din mânie, precum și toate celelalte rele; toate au fost alungate prin Duhul!

Ochii s-au deschis, urechile s-au destupat, limba a grăit cu o voce încântătoare, sufletul s-a întărit, trupul a căpătat o așa frumusețe și strălucire că se aseamăna celei pe care o avea Fiul lui Dumnezeu născut din harul Duhului, o slavă asemănătoare cu cea a unui fiu de împărat de curând născut și îmbrăcat în porfiră în porfiră împărătească. Vai, și câtă noblețe nu ne-a dat!... Ne-am născut, am crescut și am primit de la El toate binefacerile; acum fugim iarăși de binefăcătorul nostru?

El le-a făcut pe toate, El ne-a dat puterea, fiindcă dacă nu ne-ar fi dat puterea ceruta noi n-am fi putut răbda puterea bolii; tot El ne-a dat și iertarea păcatelor; însă cu toate acestea noi am pierdut totul! Ne-a dat putere, iar noi am pierdut-o! Ne-a dăruit harul Său, iar noi l-am stins! Cum? L-am cheltuit în fapte nefolositoare, ne-am folosit de el acolo unde nu era nevoie și toate acestea ne-au dus la pierzanie.

Iar ceea ce e și mai cumplit e faptul că fiind în țară străină și mâncând roșcove, nu spunem nici măcar ca acel fiu rătăcit - „Sculându-mă, mă voi duce la Tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta!” (Lc. 15, 18) - cu toate că avem un Tată atât de bun, Care dorește mult întoarcerea noastră. Dacă ne vom întoarce, El nu ne va mai acuza pentru cele de mai înainte, numai să ne întoarcem, fiindcă aceasta este cea mai bună justificare. Nu numai că nu ne-ar acuza, dar dacă altcineva ar îndrăzni să ne acuze, El l-ar face să tacă, oricât de priceput ar fi acuzatorul.

Așadar să ne întoarcem, iubiților! Oare până când vom sta departe de El? Să simțim necinstea, să simțim înjosirea în care ne aflăm! Răutatea îl transformă pe om în animal, răutatea înfometează sufletul. Să ne reculegem, așadar, și să ne înălțăm acolo unde trebuie, să ne reîntoarcem la starea de mai înainte pentru a ne învrednici astfel de bunurile viitoare, prin Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia Se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XIII-a

din “Omilii la Epistola catre Filipeni”

„Fraților, eu încă nu mă socotesc să fi ajuns, ci doar una fac: cele din urmă uitându-le și tinzând la cele dinainte, alerg la țintă către răsplata chemării de sus a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus. ” (Flp 3, 13 - 14)

Nimic nu lipsește virtuțile de valoarea ce li se cuvine, ca amintirea bunurilor pe care noi le-am săvârșit. Două rele se nasc de aici: pe de o parte devenim mai leneși, iar pe de alta, alunecăm în ușurătate. Motiv pentru care Pavel, cunoscând natura noastră cea înclinată spre lenevire, după ce a laudat atât pe Filipeni, ia seama acum la modul în care le înfrânează orice mândrie, prin cele spuse în pasajele de mai sus, dar mai cu seamă în cel de față. Ce spune el?

„Fraților, zice, eu încă nu mă socotesc să fi ajuns” (Flp 3, 13). Dar dacă Pavel nu ajunsese și nici nu avea îndrăzneală spre înviere și spre bunurile viitoare, apoi cu mult mai puțin ar putea ajunge cei care în viața lor n-au săvârșit nici cea mai mică parte din cele săvârșite de el. „Nu mă socotesc să fi ajuns”, adică «nu socotesc că am ajuns la a săvârși toată virtutea», la fel cum cineva ar spune despre un călător care n-a ajuns încă la sfârșitul călătoriei sale. Pare că afirmă: «încă nu am făcut totul».

Dar în alt loc spune că „Lupta cea bună m-am luptat” (2 Tim 4, 7), pe când aici „nu mă socotesc să fi ajuns”, adică tocmai contrariul. De aceea cel care va citi cu atenție ambele pasaje, va înțelege bine care e cauza acelor cuvinte, ca și a acestora. În primul rând, că nu e bine să se învârtă cineva în jurul unei singure idei; iar în al doilea, cuvintele acestea le-a spus cu mult

înainte, pe când cele către Timotei cu puțin înainte de moartea lui martirică. «Doar un singur lucru am, zice, acela că tind la cele dinaintea mea.» Acesta este sensul cuvintelor: „Ci doar una fac: cele din urmă uitându-le și tinzând la cele dinainte, alerg la țintă către răsplata chemării de sus a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus” (Flp 3, 14).

Ceea ce-l determina să tindă către cele dinainte era dorința de a le uita pe cele din urmă. Cel ce crede că deja a ajuns la desăvârșire și nimic nu-i mai lipsește pentru fapta bună, încetează de a mai alerga, gândind că a ajuns la țintă. Dar cel care crede că încă se află departe de capăt, nu va înceta niciodată din alergarea sa. Să nu uităm a medita neîncetat la aceasta, chiar de am fi făcut mii de bunătăți. Pentru că dacă Pavel, după mii de suferințe și după atâtea primejdii, judecă astfel, atunci noi cu atât mai mult!

«Nu numai că n-am căzut, zice, din cauza neputinței de a alerga atâta și nu doar că n-am deznădăjduit, ci încă mai și alerg și mă lupt cu curaj, și singurul scop pe care-l am este ca să progrezez.» La fel trebuie să facem și noi: să uităm faptele cele bune pe care le-am făcut și să le lăsăm în urma noastră. Pentru că și călătorul nu se gândește la distanța pe care a parcurs-o, ci la cea care i-a mai rămas. La fel și noi, să nu gândim la faptele bune pe care le-am săvârșit, ci la cele care încă ne lipsesc. Căci la ce ne va folosi ceea ce am făcut dacă nu se va completa și lipsa? Și nu a spus că «nu mă gândesc», ci că «nu-mi mai amintesc de ele».

Astfel devenim noi iuți în alergare: însuflețiți fiind de întreaga dorință pentru ceea ce ne lipsește și dându-le uitării pe cele din trecut. «Tinzând, zice, spre cele dinaintea noastră, mai înainte de a ajunge să ne gândim la a le dobândi», deoarece acela care tinde se și gândește la dobândire; picioarele lui aleargă înaintea corpului iar el se înclină pe sine tot înainte, înainte-și întinde și mâinile pentru ca astfel să parcurgă o mai mare distanță din drum. Acest lucru vine din marea lui bunăvoință, din marele lui dor de a ajunge la capăt. Așa trebuie să alerge călătorul, cu o astfel de intenție și o astfel de bunăvoință, pentru a nu cădea.

Câtă distanță este între cel care aleargă și cel care zace pe jos, căzut în brânci, atâta este și între Pavel și noi. El murea în fiecare zi și avea biruințe în fiecare zi. Nu era timp, nu era minut în care să nu progreseze și să nu meargă înainte pe drumul pe care-l făcea. El nu vroia să capete premiul, ci vroia să-l răpească, să-l ia cu sila, căci acesta este adevăratul sens al lui a lua. Cel ce oferă premiul stă sus; sus, prin urmare, este și premiul. Privește ce distanță mare trebuie să alerge! Privește ce mare este înălțimea! Într-acolo trebuie, prin urmare, să întindă aripile duhului, nefiind altfel cu puțință să parcurgă drumul până la acea înălțime.

Acolo trebuie să călătorească, de vreme ce e cu puțință, și cu corpul. „Căci petrecerea noastră, zice, este în ceruri”, acolo este premiul. Vezi pe cei care aleargă cum trăiesc după lege? Vezi cum nimic din ceea ce ar putea să-i sustragă sau să le slăbească forțele nu se apropie de ei? Zi după zi ei se exercită luptându-se în arenă sub privegherea dascălului, și după lege.

Imită deci și tu pe aceștia și arată chiar mai multă bunăvoință decât ei, căci nici premiul nu este la fel. Mulți sunt cei ce te împiedică în această călătorie, însă tu trăiești după lege. Multe sunt împrejurările care slăbesc puterea, însă tu iuțește-ți picioarele, căci este posibil. Nu e vorba aici de natură, ci de voință. Să le învățăm sprintene la mers, ca nu cumva să poată fi împiedicate de ceva.

Exersează-ți picioarele ca să meargă fără șovăire, căci multe alunecături sunt în cale, și, căzând cumva, pierzi totul. Dar tu, chiar dacă ai căzut, ridică-te, pentru că și atunci e posibil a birui. Nu te ocupa nicicând cu lucruri nestatornice și nesigure și nu vei cădea. Aleargă și te ocupă cu lucrurile sigure. Sus să-ți ții capul, sus ochii! Acest lucru este poruncit de către învățătorii celor ce aleargă în stadion și aceasta susține puterea. Iar de vei căuta spre pământ, te vei moleși, căzând apoi jos, la pământ. Tu privește drept în sus, unde se află și premiul, pentru că această vedere a premiului îți va incita și mai mult voința! Nădejdea câștigării premiului nu te va lăsa să simți vreo oboseală și distanța aceea mare ți se va părea scurtă.

Și ce este premiul? Desigur, nu vreo ramură de finic, dar ce? Împărăția cerurilor, neîncetata odihnă, slava cu Hristos, moștenirea bunurilor, frățietatea și alte mii de bunuri, cu neputință de înșirat. Nu e cu putință a descrie frumusețea aceluia premiu. Știe doar cel care-l are deja, iar cel care-l va dobândi va ști și el la vremea lui. Nu este aur, nici vreun colier cu pietre prețioase, și totuși cu mult mai mult decât acestea! Aurul în comparație cu acel premiu este noroi rău mirositor, iar pietrele prețioase, în comparație cu frumusețea aceluia premiu, sunt ca tina drumurilor.

Dacă deci cu o astfel de atenție călătorești către cer, vei putea să pășești acolo cu multă demnitate și cinste, iar îngerii se vor sfii de tine, care deja porți premiul, și te vei apropia de toți cu cel mai mare curaj.

„Întru Hristos Iisus”, zice. Privește câtă recunoștință! În Hristos, afirmă el, sau mai bine zis, „prin Hristos Iisus fac aceasta”. E cu neputință a parcurge o așa de mare distanță fără ajutorul Lui, pentru că e nevoie de o legătură strânsă cu El și de mult ajutor. El a vrut ca tu să lupți aici jos, iar încununat să fii acolo sus; ca lupta și cununa să nu fie laolaltă aici, pe pământ.

Nu vedeți chiar și aici că pe luptătorii distinși cu premii sau pe călăreții de la hipodrom împăratul îi încununază nu jos în stadion, ci sus? La fel și în cazul nostru: premiul îl vei primi în ceruri.

„Așadar, câți suntem desăvârșiți pe aceasta s-o gândim; și dacă gândiți ceva în alt fel Dumnezeu v-o va descoperi și pe aceasta.” (Flp 3, 15) Care? Faptul că cele din urmă trebuie uitate, adică datoria celui desăvârșit este de a nu se crede pe sine niciodată desăvârșit.

Dar atunci cum afirmi tu, Pavele, „câți suntem desăvârșiți”? Spune-mi: sunt oare cugetele noastre ca ale tale? Dacă nu ai primit și nici nu le-ai desăvârșit, atunci cum de îndemni pe cei desăvârșiți să gândească astfel, tu, care gândești că nu ești încă desăvârșit? «Aceasta este adevărata desăvârșire», zice el. „Și dacă gândiți ceva în alt fel Dumnezeu v-o va descoperi și pe aceasta” (Flp 3, 15), adică dacă cineva își închipuie că a făcut totul.

Privește cu câtă înțelepciune le spune aceasta. «Dumnezeu vă va învăța pe voi», zice, adică Dumnezeu vă va convinge pe voi și nu doar vă va învăța - căci Pavel v-a învățat pe voi - ci vă va și îndemna. Nu a întrebuițat vorba «vă va îndemna», ci «vă va descoperi», pentru a se părea că lucrul se petrece în neștiința lor. Nu cu privire la dogme sunt spuse acestea, ci cu privire la desăvârșirea vieții și pentru a nu crede că au ajuns la ea. De altfel e neîndoielnic că cel care crede că are totul nu are nimic. „Dar de acolo de unde am ajuns, să urmăm același dreptar, să gândim la fel.” (Flp 3, 16)

Dar ce înseamnă „de acolo de unde am ajuns”? Înseamnă ceea ce am realizat până acum, ceea ce stă în puterea noastră, cele cu privire la dragoste, comuniune și pace. Aceasta deja ne aparține. Ai văzut că el numește „dreptar” poruncile date deja? Dar acel dreptar (sau canon, sau regulă de urmat) nu primește nici adăugiri și nici scăderi, de vreme tot după canon se dă și pedeapsa (Pasajul Sf. Hrisostom este citat din Socrat. În citatul acesta cuvântul „canon” este luat în sens de lege, în sens metaforic. Sensul acestui pasaj pare a fi o amenințare contra celor ce calcă legea, care nu primește nici adăugiri și nici scăderi, deoarece tot prin lege se dau și pedepsele). „De acolo de unde am ajuns, să urmăm același dreptar”, adică aceeași credință și aceeași regulă.

„Fiți laolaltă următorii mei, fraților, și uitați-vă la aceia care se poartă așa cum aveți voi pildă de la noi.” (Flp 3, 17). Spusese mai înainte : „Păziți-vă de câini”, prilej cu care i-a îndepărtat pe toți de legăturile cu aceia, iar aici îi arată pe cei care trebuie imitați. «Dacă cineva voiește să ne imite pe noi, spune el, dacă cineva dorește să urmeze aceeași cale, să ia seama la noi; deși nu sunt acolo, de față, totuși voi cunoașteți felul călătoriei mele, adică purtarea și viața mea». Nu numai prin cuvânt a învățat el, ci și prin fapte. La fel cum la dans sau în tabără e absolut necesar ca toți ceilalți să-l imite pe conducătorul jocului, respectiv, pe comandant, pentru ca toți să fie astfel în ordine, la fel și în cazul de față. De altminteri e posibil ca ordinea să fie stricată din cauza mișcărilor neregulate ale dansatorilor, sau ale ostașilor, și atunci totul devine dezordine.

Partea morală

Având noi model pe Apostoli și pe cei ce au strălucit în fapte bune, totul ne va fi mai ușor

Așadar, apostolii au fost modele adevărate, căci ei ne-au transmis neschimbată icoana originală [a credinței], creștinismul în toată puritatea lui. Înțelegeți ce viață curată au avut ei dacă această icoană [chip] originală ne stă și astăzi înainte prin exemplul și prin legile ei vii. Ceea ce scripturile spuneau, ei arătau tuturor prin fapte.

Aceasta este învățătura cea demnă de toată lauda și numai o astfel de învățare ar putea atrage discipoli. Dacă însă el (cel care învață pe alții) se mărginește numai la a vorbi și la a filosofa, iar prin fapte face tocmai contrariul, atunci nu e încă învățător adevărat. A filosofa numai prin cuvinte este un lucru ușor și pentru discipol, dar învățătorul trebuie să îndemne și prin fapte, prin conduita sa, pentru că mai ales acest lucru îl face pe învățător respectabil, iar pe discipol îl pregătește de supunere. Cum? Când va vedea că învățătorul său poruncește doar prin cuvânt va zice că cere imposibilul; iar că este așa se va vedea chiar din faptele celui ce-i poruncește, că nici el însuși nu face ceea ce zice.

Când va vedea însă că vorbele sunt puse în practică prin fapte, nu va mai avea ce să spună. Dar noi, chiar dacă viața învățătorului ar fi cam neîngrijită, să luăm seama la noi înșine și să ascultăm pe prorocul care spune: „Și vor fi fiii tăi învățați de Dumnezeu” (Is. 14, 15) și „Nu se vor mai învăța unul pe altul și frate pe frate, zicând: «Cunoașteți pe Domnul», că toți de la sine Mă vor cunoaște, de la mic până la mare” (Ier. 31, 34).

Nu ai învățător virtuos? Dar ai pe adevăratul Învățător, pe singurul care trebuie să fie numit învățător, învață de la Acela, căci a zis: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima” (Mt. 11, 29).

Nu da deci atenție învățătorului tău, ci privește către Hristos, adevăratul învățător, și fii ascultător poruncilor Lui. De acolo ia model de purtare, căci ai în El un model excelent și după Acesta orânduiește-ți viața. Se află în scripturi mii de modele de viață virtuoasă. Ia pe care vei voi, și după Învățător intră în vorbă și cu ucenicii Lui.

De exemplu: unul a strălucit prin sărăcie, un altul prin bogăție, precum Ilie prin sărăcie, iar Avraam prin bogăție; ia deci ca exemplu una din aceste vieți, care ți se va părea mai ușoară și mai la îndemână.

Unul a strălucit prin căsătorie, un altul prin feciorie Avraam a strălucit prin căsătorie, Ilie prin feciorie; ia ca exemplu pe care vrei și mergi pe calea unuia sau a altuia, căci ambele căi duc la ceruri.

Unul a strălucit prin post, altul prin lipsa postului. Ioan de exemplu, a strălucit prin post, iar Iov prin lipsa lui. În afară de aceasta Iov mai avea și femeie, fii și fiice, case de care se îngrijea.

Însă este cu puțință a se lucra virtutea chiar fiind cineva în scaunul împărătesc, deși palatul împărătesc e împovărat cu mai multe afaceri decât orice casă particulară. David a strălucit pe tron, dar porfira împărătească și diadema întru nimic nu l-au moleșit.

Lui Moise i s-a încredințat însă grija întregii comunități, ceea ce e cu mult mai greu. Aici puterea era cu mult mai mare, de unde rezultă că și greutatea era mai mare.

Ai văzut cum unii au progresat în fapte bune fiind bogați, iar alții fiind săraci?

Ai văzut pe unii progresând fiind căsătoriți, iar pe alții păstrându-și fecioria?

Acum privește și contrariul, adică privește pe aceia care s-au pierdut fiind în căsătorie sau în feciorie, în bogăție sau în sărăcie, în căsătorie mulți oameni s-au pierdut, precum Samson și alții, și nu atât din cauza căsătoriei, cât din cauza voinței lor.

În feciorie ia seama la acele cincisecizeci fecioare nebune, în bogăție la acel bogat care trecea cu vederea pe Lazăr, iar în sărăcie ia seama cum și astăzi se pierd mii de oameni. Iar în tronurile împărătești și printre mai marii lumii vă pot arăta mult pierduți.

Vrei să vezi apoi pe cei mântuiți din rândul ostașilor? Iată-l pe sutașul Corneliu (FA cap. 10). Vrei să vezi pe cei mântuiți care se aflau sub stăpânirea altora? Privește la eunucul împărătesei etiopienilor.

În concluzie, dacă noi întrebuițăm averea în scopuri bune, oricare-ar fi ele, averea noastră nu ne va pierde, iar de nu, nici un folos nu vom avea, pentru că și bogăția, și împărăția, și sărăcia, și căsătoria și fecioria ne pot duce la pierzanie prin voința noastră.

Pe cel care priveghează și este sobru nimic nu-l poate vătăma.

Spune-mi, te rog, cu ce a vătămat robia? Cu nimic, închipuie-ți, de exemplu, pe Iosif devenit rob și totuși păstrând virtutea; pe Daniel și pe cei trei tineri deveniți robi și cu toate acestea strălucind cu mult mai mult decât alții.

Pretutindeni virtutea strălucește și e neînvinsă și nimic nu o poate împiedica.

Dar ce zic eu de sărăcie și de sclavie?

Nici foamea, nici rănilor cele învechite și nici chiar boala cea mai grea nu o poate împiedica.

Astfel a fost Lazăr, astfel a fost Iov și astfel a fost și Timotei cel adeseori bătut de boală.

Ai văzut că nimic nu poate împiedica pe cineva de la virtute?

Nici bogăția, nici sărăcia, nici puterea, nici dorul de a stăpâni, nici boala, nici înjosirea, nici disprețul, căci pe toate acestea virtutea le lasă jos, pe pământ, și se urcă la ceruri. Doar sufletul să fie curajos și nimic nu-l poate împiedica pe omul care lucrează virtutea.

Când lucrătorul e sănătos și puternic, nimic din cele exterioare nu-l poate împiedica.

Când meșterul are experiență și stăruință și își cunoaște perfect meseria, chiar bolnav fiind, el posedă această meserie și chiar de ar fi sărac, de ar avea sau nu uneltele în mâinile sale, chiar de ar lucra sau nu, cu nimic nu poate fi mai prejos, deoarece cunoașterea meșteșugului său este cu el.

La fel să întâmplă și cu omul virtuos și iubitor de Dumnezeu: chiar de l-ai îmbogăți el îți va arăta meșteșugul (virtutea), și chiar de l-ai aduce la sărăcia cea mai neagră, de ar fi bolnav sau sănătos, de ar fi în slavă sau în necinste, el același va fi, adică stăruitor în virtute.

Oare apostolii nu lucrau în multe feluri? Oare nu „prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă” (2 Co 6, 8)? Aceasta înseamnă a fi luptător, adică a fi îndemânat în toate. Aceasta este și natura virtuții.

Dacă vei zice: «eu nu pot să fiu mai mare peste alții ci sunt făcut spre a locui singur», ai batjocorit virtutea, deoarece ea poate să fie a tuturor, poate străluci oriunde. Este de ajuns ca ea să fie deja în suflet.

Poate e foamete? Sau belșug? Ea în ambele împrejurări își arată puterea ei, după cum zice și Pavel: „Știu și să fiu smerit, știu și să am de prisos” (Flp 4, 12). Era nevoie ca el să lucreze? Ei bine, el nu s-a rușinat, ci doi ani a lucrat. Trebuia ca să sufere de foame? Ei bine, el n-a ezitat s-o facă și nici nu s-a topit din această cauză. Trebuia să moară? Ei bine, el nu se umilea [ca să afle scăpare], ci prin toate își manifesta prudența și curajul lui cel mare.

Să-l imităm deci pe el și nu ne va părea rău. Într-adevăr, ce ar putea oare să întristeze un astfel de om? Nimic. Cât timp nu va fi nimeni în stare să-mi răpească acest bun dumnezeiesc, eu voi fi cel mai fericit dintre toți oamenii, nu doar acolo, ci și aici.

Să zicem că omul virtuos ar avea femeie și copii, și bani, și slavă multă; ei bine, între toate acestea, el tot virtuos va rămâne. Chiar dacă vei lua de la dânsul toate cele enumerate mai sus, el tot același va fi. El nu se pleacă nici sub povara scârbelor, nici nu se îngâmfă când se află înotând în prosperitate, ci, asemenea pietrei care fie că e lovită de valurile mării, fie că nu, tot nepăsătoare stă, fără a suferi că a fost tocită de valuri sau că a pățit altceva, și sufletul tare stă drept și pe timp de furtună, și pe timp frumos.

La fel cum copiii aflați pe corabie se înspăimântă de valuri, iar căpitanul corăbiei, stând drept, râde și se amuză de spaima aceea a lor, tot așa și sufletul înțelept: în timp ce unii sunt înspăimântați iar alții râd și se amuză de schimbările lucrurilor din lume, el stă drept și nemișcat, sprijinindu-se pe evlavie ca pe cârma unei corăbii.

Căci, spune-mi: ce poate oare tulbura un suflet cucernic?

Moartea? Dar acesta e începutul unei vieți cu mult mai bune.

Poate sărăcia? Dar aceasta îl ajută în fapta cea bună.

Poate boala? Dar nici că o consideră ca existând, și nu numai boala, ci chiar de ar zace la pat, sau de ar fi scârbit, el pe toate, preîntâmpinându-le, le înlătură.

Poate că necinstea? Dar în el e răstignită lumea întreagă.

Poate pierderea copiilor? Dar el nu se înspăimântă, mai ales când este inițiat în dogma învierii celei de obște.

Așadar, ce ar putea să clatine un astfel de suflet? Nimic din toate acestea.

Poate că bogăția îl îngâmfă? Nicidecum, căci el știe că averile sunt nimic înaintea sa.

Poate îl îngâmfă slava? Dar a învățat și știe că „Toată slava omului este ca floarea câmpului”(Is 40, 6).

Poate că desfătarea? Dar el a auzit deja pe Pavel, care zice: „cea care trăiește-n desfătări, deși trăiește, e moartă” (1 Tim 5, 6).

Așadar, când un astfel de suflet nici nu se îngâmfă, nici nu se împuținează, ce ar putea egala o astfel de sănătate? Însă nu la fel se întâmplă cu celelalte suflete care se vânzolesc și se schimbă mai repede decât marea și decât șopârla aceea care-și schimbă deseori culoarea pielii. De aceea este ridicolă purtarea lor, căci acum îl vezi râzând, acum plângând, acum îl vezi luând seama la sine și imediat distrat peste măsură și plin de nepăsare. De ceea și zice Pavel: „Nu vă potriviți

acestui veac” (Rm 12, 2), pentru că noi petrecem în ceruri, unde nu este schimbare. Ni s-au făgăduit premii nestricăcioase și nu stricăcioase și schimbătoare.

De aceea tot o astfel de petrecere să arătăm și noi, căci încă de aici câștigăm bunurile făgăduite. Pentru ce ne aruncăm noi înșine în primejdii și în furtuni, în tulburări și în neliniște? Pentru a fi liniștiți. Dar liniștea nu o dobândim nici de la bogăție, nici de la sărăcie, nici de la slavă, nici de la necinste, nici de la boală, nici de la sănătate, ci numai de la sufletul nostru. Când el este puternic, bine învățat și pregătit în știința virtuții, toate i se vor părea ușoare, încă de aici va vedea odihna de acolo și limanul cel fericit; și ajungând acolo se va învrednici de mii de bunătăți.

De care fie să ne învrednicim și noi, cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt I se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururi și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XIV-a

din “Omilia la Epistola catre Filipeni”

„Căci mulți, despre care v-am vorbit adeseori, iar acum vă spun și plângând, se poartă ca dușmani ai crucii lui Hristos. Sfârșitul acestora este pieirea. Pântecul este dumnezeul lor; iar m ar ir eu lor este întru rușinea lor, ca unii care au în gând cele pământești. Cât pentru noi, cetatea noastră este în ceruri, de unde si așteptăm Mântuitor pe Domnul Iisus Hristos, Care va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Sale, lucrând cu puterea ce are de a-și supune Sieși toate. ” (Flp 3, 18 - 21).

Nimic nu este atât de nepotrivit și de străin creștinului ca faptul de a căuta mereu numai liniște și odihnă. Nimic nu este atât de străin de făgăduința dată nouă și de recrutarea noastră (ca soldați ai lui Hristos), ca a ne lipi de viața prezentă. Stăpânul tău a fost răstignit și tu te mai dezmierzi? Stăpânul tău a fost pironit pe cruce și tu umbli încă după liniște; și odihnă? Dar cum pot acestea să fie demne de un soldat viteaz? De aceea și Pavel zice: „Căci mulți, despre care v-am vorbit adeseori, iar acum vă spun și plângând, se poartă ca dușmani ai crucii lui Hristos” (Flp 3, 18).

Fiindcă erau unii care se prefăceau a fi creștini, dar în realitate căutau doar odihna trupului și trăiau în dezmierdări, fapt ce e contrar crucii, de aceea Apostolul spunea cuvintele de mai sus. «Crucea Domnului este obiectul de căpetenie al unui suflet care se chinuiește, care suferă fără a căuta mereu numai liniștea și comoditatea, pe când aceia se poartă cu totul dimpotrivă». Prin urmare, chiar dacă ar susține ei că sunt ai lui Hristos, în realitate sunt dușmani ai crucii lui Hristos, pentru că dacă ar fi iubit într-adevăr crucea, s-ar fi silit și să ducă viața Celui Răstignit.

Nu a fost străpuns pentru tine Stăpânul tău?(Nu a fost crucificat pentru tine stăpânul tău? - n. tr.).

Imită-L dacă nu poți întocmai, atunci într-alt fel. Răstignește-te pe tine însuși, dacă nu te răstignește altcineva. Răstignește-te pe tine însuși, dar nu cumva să te sinucizi, să nu fie, pentru că lucru păgân este; ci cum spunea Pavel: „prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume!” (Ga 6, 14). Dacă iubești pe Stăpânul tău, primește moartea Lui. Nu știi cât de mare este puterea crucii, câte fapte minunate a săvârșit și mai săvârșește încă și câtă siguranță aduce vieții? Prin cruce se săvârșesc toate: botezul prin cruce se săvârșește, spre a primi pecetea harului; hirotonia prin cruce se săvârșește.

Chiar în stradă de am fi, chiar în casă, sau oriunde altundeva, crucea este un mare bun, o armă mântuitoare, pavază neînvingătoare și războinic împotriva diavolului. Și pentru că-l urăști pe acesta porți crucea, nu doar pecetluindu-te de formă, ci suferind chiar cele ale crucii lui Hristos. Chiar Hristos obișnuia să numească pătimirile crucii, zicând: „să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze. Mic” (Mt 16, 24), adică să fie pregătit pentru moarte.

Însă ei, fiind fricoși, iubitori de viață și iubitori ai trupului, sunt dușmani ai crucii. Oricine este prieten al dezmiertărilor și al nesiguranței de aici este totodată și dușman al crucii lui Hristos, în care Pavel se laudă, cu care se identifică, încercând a se uni cu totul. Spune, de exemplu: „lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume!” (Ga 6, 14).

„...iar acum vă spun și plângând”. De ce? Pentru că răul se întinsese, pentru că aceia erau vrednici de lacrimi. Cu adevărat că erau vrednici de plâns, pentru că în timp ce își sporesc îmbrăcămintea cea dinafară, adică trupurile, despre viața viitoare ei nici măcar nu aduc vorba, fiind cu totul lipsiți de responsabilitate. Iată că trăiești în plăceri, iată că astăzi te îmbeți, și mâine, și zece ani, sau douăzeci, sau treizeci, sau cincizeci, sau o sută -ceea ce este cu neputință; dar dacă voiești, să ne oprim aici. Care e sfârșitul? Care e câștigul? Nici unul. Și oare o astfel de viață nu e vrednică de plâns? Dumnezeu ne-a pus în acest loc de luptă pentru ca noi, luptând, să ne încununăm; noi însă părăsim locul nefăcând și nelucrând nimic bun. Prin urmare, Pavel le deplânge tocmai pe cele pe care dușmanii crucii le țin de laudă și de care se bucură. Iată ce înseamnă a suferi pentru toți, iată ce înseamnă a te îngriji de toți oamenii!

„Pântecele este dumnezeul lor” (Flp 3, 19), zice el. Și tocmai de aceea spune altundeva „Să bem și să mâncăm” (1 Co 15, 32). Ai văzut câtă răutate are în sine plăcerea? Dumnezeu unora este banul, iar al altora pântecele. Oare nu sunt și aceștia idolatri, ba încă și mai răi decât idolatrii?

„...iar mărirea lor este întru rușinea lor” (Flp 3, 19). Unii zic că Apostolul face aici aluzie la tăierea împrejur, dar nu cred, ci sensul este acela că faptele pe care trebuiau să le ascundă ei le țin de laudă și se mândresc cu ele.

Urât lucru este să faci ceva fapte murdare dar, dacă se rușinează de cele făcute, răul este doar pe jumătate, în timp ce dacă cineva se laudă cu cele făcute, aceasta este culmea nesimțirii! Să fie oare cuvintele acestea spuse doar pentru ei, iar noi să fi scăpat de osândă și să nu fie nimeni vinovat de acest păcat? Nimeni nu are pântecele ca pe Dumnezeu? Nimeni nu se mândrește cu rușinea sa? Ce mult aș vrea ca printre noi nimeni să nu fie ca unul dintre ei și nici să se afle vinovat de cele spuse! Tare mi-e teamă însă că Apostolul să nu fi spus aceste cuvinte mai mult pentru noi decât pentru cei de atunci. Pentru că dacă cineva își petrece viața în chefuri și în beții,

cu săracii prea puțin cheltuind, iar partea cea mai însemnată o cheltuiește cu pânțele, oare nu i s-ar adresa și lui aceste cuvinte?

Nici un cuvânt nu poate fi mai șfichiuitor și mai rușinos decât vorbele acestea ale Apostolului: „Pânțele este dumnezeul lor, iar mărirea lor întru rușinea lor” (Flp 3, 19). Și cine sunt aceștia? Aceia, spune el, „care au în gând cele pământești” (Flp 3, 19). Clădim case, însă unde? Pe pământ. Cumpărăm moșii, unde însă? Tot pe pământ. Dobândim vreo stăpânire, vreo funcție de conducere, însă unde? Pe pământ. Ne bucurăm de slavă tot pe pământ. Ne îmbogățim tot aici. Ei bine, aceștia sunt cei al căror Dumnezeu este pânțele. Aceia care nimic duhovnicesc nu cugetă, ci își agonisesc totul pentru această viață, doar la acestea gândindu-se, pe drept cuvânt că au pânțele ca Dumnezeu și de aceea spun: „Să mâncăm și să bem, căci mâine vom muri”.

Pentru trup te îngrijești și te amărăști atunci când e bolnav, cu toate că trupul e trecător, neputând să te vatârne prea mult, iar sufletul îl tragi înspre pământ și nu amintești despre el nici un cuvânt? Mai râzi și te mai dezmierzi? Ce iertare crezi că vei găsi când ești atât de nesimțitor? E necesar ca și trupul să ți-l faci duhovnicesc fiindcă, dacă vrei, este cu puțință. Pânțele l-ai primit de la Dumnezeu pentru a te hrăni și nu pentru a te târî la pământ; pentru a-l stăpâni, iar nu pentru te lăsa stăpânit de el; pentru a le sluji hrănind celelalte organe ale trupului și nicidecum pentru ca tu să-i slujești lui, sau să treci peste hotarele naturii sale.

Nu poate marea pricinui atâtea răutăți când își iese din hotarele ei câte poate pricinui sufletului nostru și chiar trupului un pânțe neînfrânat. Marea se revarsă peste tot pământul, iar pânțele peste tot corpul. Pune însă hotar pânțelui precum Dumnezeu a pus nisipul hotar mării! Și chiar de s-ar înfuria, chiar de s-ar tulbura, tu înfrânează-l cu puterea pe care o ai în tine. Privește câtă cinste ți-a dat Dumnezeu doar pentru a deveni asemenea Lui. Dar tu nu vrei, ci te uiți cum pânțele se revarsă și distruge întreaga ta natură, fără a îndrăzni să-l stăpânești și să-l cumițești.

„Pânțele este dumnezeul lor” (Flp 3, 19), spune el. Vezi cum slujește Pavel lui Dumnezeu, vezi și cum gurmanzii slujesc pânțelui? Nu crezi că pe unii ca aceștia îi așteaptă mii de nenorociri? Oare nu se tem ei de neascultare ca și cum pânțele ar fi cel care poruncește? Oare nu îl servesc chiar și cu cele imposibile? Oare nu se află ei chiar mai prejos decât sclavii?

„Cât pentru noi, cetatea noastră este în ceruri” (Flp 3, 20). Așadar, să nu căutăm aici distracția și comoditatea, ci să căutăm de a fi strălucitori acolo unde vom petrece. „De unde și așteptăm Mântuitor, pe Domnul Iisus Hristos, Care va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Sale” (Flp 3, 20 - 21). Puțin câte puțin ne-a înălțat unde trebuia. «Din ceruri, zice el, este Mântuitorul nostru», astfel încât sfințenia vieții noastre este de la persoana Mântuitorului și de la locul venirii Lui și locul petrecerii noastre.

„Care va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre”, spune. Multe pătimește acum trupul nostru; e pus în lanțuri, biciuit și suferă mii de necazuri; dar și trupul lui Hristos a suferit asemenea dureri. La aceasta se și referă când zice: „... va schimba la înfățișare trupul smerenie ca să fie asemenea trupului slavei Sale” (Flp 3, 21). În concluzie, este același lucru cu a te îmbrăca întru nesticăciune. „Va schimba trupul” înseamnă că și chipul va fi altul și că l-a numit așa în

mod metaforic. A spus „trupul smereniei noastre” pentru că în prezent este smerit, supus durerii și stricăciunii, pentru că pare a fi demn de dispreț, cu nimic mai presus de alte corpuri.

„Ca să fie, zice, asemenea trupului slavei Sale” (Flp 3, 21). Vai! Trupul nostru va deveni întocmai, adică la fel cu trupul Celui ce sade de-a dreapta Tatălui, al Celui închinat de îngeri, al Celui înaintea Căruia stau puterile cele netrupești! Va fi la fel cu trupul Aceluia Care șade mai presus de toate stăpâniile și puterile!

Așadar, dacă lumea întreagă s-ar întrista și i-ar plânge pe cei ce cad din această nădejde, oare nu pe bună dreptate i-ar plânge? Pentru că deși au această făgăduință ca trupurile noastre să devină asemenea cu al lui Hristos - ei se duc împreună cu diavoli? «Nu-mi pasă de gheenă, orice ai spune! Dacă am căzut din această slavă, consider gheena ca fiind nimic în raport cu această cădere!» Ce spui, Pavele? Va deveni egal cu trupul Aceluia? Da, răspunde. Și apoi, pentru ca nu cumva să cazi în îndoială și să nu crezi, aduce și un argument puternic: „lucrând cu puterea ce are de a-Și supune Sieși toate” (Flp 3, 21). «Are putere, zice, de a-Și supune toate, prin urmare și stricăciunea și moartea». Deci, dacă are această putere, e neîndoielnic că poate face aceasta, ca trupul nostru să devină la fel cu al Lui.

Spune-mi, ce putere este mai mare? A supune demoni, îngeri, arhangheli, heruvimi și serafimi, sau a face trupul nestricăcios și nemuritor? Negreșit că aceasta din urmă e cu mult mai mare decât cea dintâi. El a arătat încă și mai mari fapte ale puterii Sale, pentru ca tu să crezi și acestora. «Așa că chiar dacă-i veți vedea pe unii ca aceia bucurându-se, chiar de-i veți vedea în slavă, voi stați neclintiți, fiindcă nu sunteți cu nimic vătămați de ei și de nimic nu trebuie să vă temeți. Sunt de ajuns asemenea speranțe pentru a deștepta chiar și pe cel mai trândav și somnoros».

„Deci, frații mei iubiți și mult doriți, bucuria și cununa mea, așa să stați întru Domnul, iubiții mei” (Flp 4, 1). „Așa”, adică drepti și nebiruiți. Privește cum după sfaturi le aduce și laude. „Bucuria și cununa mea”, spune el. Nu numai bucuria, ci și slava, și nu doar simpla slavă, ci și cununa, cu a cărei măreție nimic nu este asemenea, când ei sunt cununa lui Pavel. „Așa să stați întru Domnul, iubiții mei” (Flp 4, 1), adică întru nădejdea lui Dumnezeu.

„Rog pe Evodia și rog pe Sintihi să aibă aceleași gânduri în Domnul, încă te rog și pe tine, credinciosule Sizig, ajută-le lor” (Flp 4, 2 - 3). Unii cred că aici el o numește și o roagă pe femeia sa, dar nu este așa, ci numește o femeie oarecare și pe bărbatul uneia dintre ele. „...ajută-le lor, ca pe unele care au luptat pentru Evanghelie, împreună cu mine și cu Clement și cu ceilalți împreună-lucrători cu mine, ale căror nume sunt scrise în cartea vieții” (Flp 4, 3). Ai văzut despre câte virtuți pe care le aveau ei amintește el aici? Ceea ce Hristos a spus apostolilor Săi: „Dar nu vă bucurați de aceasta, că duhurile vi se pleacă, ci vă bucurați că numele voastre sunt scrise în ceruri” (Lc 10, 20), același lucru îl mărturisește și Apostolul despre aceste femei „ale căror nume sunt scrise în cartea vieții”.

Mie mi se pare că aceste femei erau căpetenii în Biserica filipenilor, iar Apostolul le pune sub protecția unui bărbat minunat pe care îl numește însoțitor (tovarăș, soț, însoțitor, împreună-lucrător; de aici și sensul pe care Sf. Ioan îl ia în considerare - n. edit., cf. și cu Noul Testament, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, p. 344,

nota 3), și sub protecția căruia, ca împreună-lucrător, ca împreună-ostas, ca tovarăș și frate, Apostolul obișnuia poate să-i pună pe alții; la fel face și în Epistola către Romani, când spune: „Și vă încredințez pe Febe, sora noastră, care este diaconiță a Bisericii din Chenhrea” (Rm 16, 1). „Însoțitorule”, spune el. Aici ori că e vorba de vreun frate al lor, ori de bărbatul vreuneia dintre ele, e ca și cum ar zice: «abia acum ești frate iubit, abia acum soț adevărat și iubit, pentru că ai devenit mădular».

„Care au luptat pentru Evanghelie, împreună cu mine” (Flp 4, 3). Protejarea lor se datora deci nu prieteniei, ci succeselor lor: „...au luptat... împreună cu mine”. Dar ce spui tu, Pavele? S-au nevoit femeii împreună cu tine? «Da, zice el, nu cu puțin au contribuit și ele, pentru că deși mulți au fost împreună-lucrători cu mine, nici ele n-au fost mai prejos». Nu pentru nimic, se întemeiau pe atunci bisericile; iar pentru ca cei încercați, fie bărbați, fie femei, să se poată bucura de atâtea cinste din partea celorlalți, trebuia să fi făcut multe bunătăți. Și multe bunătăți izvorau de aici: mai întâi că toți ceilalți erau îmboldiți spre aceeași râvnă; în al doilea rând că prin cinstea care li se acorda câștigau mult; în al treilea rând că toate acestea le sporea și lor voința cea bună și înflăcărarea. De aceea peste tot Pavel se îngrijește de aceasta, numărându-se totodată împreună cu ei. La fel procedează și în Epistola către Corinteni când spune: „că este pârga Ahaiei” (1 Co 16 - 15).

Unii cred că „însoțitorule” este un nume propriu (Sizic, așa cum s-a tradus și în ediția românească; vezi și nota 2 - n. edit), dar ce contează? Fie așa, fie altfel, nu trebuie a scărmana cuvintele, ci trebuie să știm că Apostolul poruncește ca aceste femei să se bucure de multă protecție.

Partea morală

Despre iubirea de oameni a lui Dumnezeu; despre căderea din împărăția cerurilor, cât este de insuportabilă și că dacă nu o vom câștiga, aceasta se va întâmpla doar din vina noastră; că trebuie a ne întrista sau aici, sau acolo. (n. tr.)

«Toate ne sunt în ceruri, spune el, și Mântuitorul, și petrecerea, și orice ar spune cineva, „...de unde și așteptăm Mântuitor” (Flp 3, 20). Dar și aceasta tot din iubirea Lui de oameni este. El va veni iarăși la noi, și ne va trage și pe noi acolo, va pleca luându-ne cu El. Însă și acest fapt este o dovadă de mare cinste. Dacă El a venit pe când noi eram dușmani, atunci cu atât mai mult va veni când suntem prieteni ai Săi. Și nu va permite aceasta nici îngerilor, nici slujitorilor Lui, ci va veni El Însuși și ne va chema la moștenirea împărăției Sale. Iar atunci, cei care L-au cinstit vor fi cinstiți de El și vor fi ridicați în nori. «Iar noi, spune el, vom fi răpiți în nori și astfel pururea cu Domnul vom fi.»

Așadar, cine se va afla slugă credincioasă și înțeleaptă? Cine se va învrednici de atâtea binefaceri? Cât de nenorociți vor fi cei căzuți din acea slavă? Iar dacă atunci neîncetat vom plânge, la ce ne va mai folosi? Și dac-ai vorbi de mii de gheene și totuși, nimic asemenea cu acea durere pe care sufletul o va avea atunci nu vei putea spune; întregul univers zguduindu-se, trâmbițele răsunând, cele dintâi cete îngerești trecând pe dinaintea tuturor, apoi celelalte, cetele din al doilea rang, din al treilea, în sfârșit, miile de cete trecând pe dinaintea celor de pe pământ;

trecând Heruvimii și multe, ba chiar nenumărate sunt aceste cete apoi Serafimii; iar El, venind întru slava cea negrăită; în sfârșit, trecând toate acele cete spre a aduce pe cei vrednici înaintea Celui ce stă pe tronul slavei. Vor trece apoi și cei de pe lângă Pavel, toți care au fost cinstiți și iubiți de el, toți aceștia, zic, încununati, lăudați, cinstiți de Împăratul cerurilor și de toată oastea cea cerească. Iar atunci unii vor fi cinstiți, iar alții necinstiți, și ce poate fi mai înfricoșător? Poate gheena? Este de nesuportat gheena și poate chiar foarte mult, dar mai de nesuportat este căderea din împărăția cerurilor.

Ați înțeles marea importanță a acestui fapt? Dacă un împărat oarecare, sau fiu de împărat, care a plecat la război, ar fi avut multe biruințe în lupte și admirat de toți ar intra în fruntea întregii armate împreună cu trofeele, cu acele regimente nenumărate de ostași purtători de paveze aurite, cu întreaga lui gardă imperială și întreaga cetate ar fi încununată și în haine de sărbătoare și toți stăpânitorii lumii ar fi cu dânsul; dacă în urma lui ar veni prizonierii legați, prizonieri de toate vârstele și din toate națiunile biruite, apoi ar urma guvernatorii provinciilor, conducătorii și, în sfârșit, toți stăpânitorii; dacă fiind în toată slava și în toată acea strălucire i-ar primi pe toți câți ar întâlni pe cale și i-ar săruta, le-ar întinde mâna, ar discuta cu toți și i-ar îmbărbăta ca pe niște prieteni și ar porunci ca unii dintre cei aflați pe drumul pe care trece să fie luați și duși în împărăția lui, iar alți să fie părăsiți, oare atunci aceștia din urmă, deși nu vor fi pedepsiți, nu vor fi însă vrednici de foarte multă compătimire?

Dacă deci printre noi, oamenii, este un lucru atât de amar a cădea cineva din slavă, atunci cu cât mai mult la Dumnezeu, când puterile cele de sus se vor înfățișa înaintea Împăratului, când demonii vor fi legați și făcuți de rușine, când chiar diavolul va fi adus legat cu toată puterea potrivnică și, în sfârșit, când El va veni pe nori înconjurat de puterile cerurilor?

Credeți-mă, că sufletul mi-e atât de îndurerat de această povestire, că nici nu mai pot termina cuvântul!

Să pricepem deci de câtă slavă vom fi lipsiți și, de e cu puțință, să nu ne lipsim de ea. Ceea ce e cumplit este că, deși ne stă în putere să nu pătimim toate acestea, le pătimim totuși din propria noastră voință. Când pe unii îi va primi pentru a-i duce la Părintele Său cel ceresc, iar pe alții îi va părăsi și îngerii îi vor trage cu de-a sila în jos, când ei vor plânge, căutând cu privirea la focul gheenei, fiind dați pildă întregii lumi, credeți că puțină durere vor suferi?

De aceea să ne grăbim, iubiților, cât mai avem timp și să avem mare grijă pentru mântuirea noastră. Câte nu vom avea și noi de spus, asemenea bogatului din Evanghelie! Dacă ne-ar ierta cineva acum, oare am lepăda noi ceva din averile noastre? Nimeni, însă, nu leapădă... Iar ceea ce spunem e clar nu numai din cele de mai sus, ci și din multe altele. Câți nu au ajuns în așa spaimă încât ziceau: «Dacă ne-am reîntoarce la cele dintâi, nu am mai cădea în păcate»? Multe din acestea vom spune atunci, dar vom auzi ceea ce a auzit bogatul din Evanghelie, că prăpastie mare este și că am primit cele bune aici.

Să suspinăm deci cu amar, rogu-vă, și mai ales nu numai să suspinăm, ci și să facem fapte bune. Să plângem acum și să căutăm mântuirea pentru că nu cumva să plângem atunci în zadar și să suspinăm din cauza răutății. Acesta de acum este plânsul virtuții iar acela este plânsul unei pocăințe zadarnice. Să ne întristăm acum, ca nu cumva să ne întristăm atunci. Nu este egală

întristarea de aici cu cea de acolo. Aici te întristezi pentru un timp scurt, și chiar, de multe ori, nici nu simți întristarea, știind că ea este spre binele tău, în timp ce acolo întristarea este foarte dureroasă, lipsită de orice speranță, fără vreun mijloc de scăpare și pentru totdeauna.

Fie ca toți să ne învrednicim de odihnă! Să ne rugăm, însă, și să căutăm a fi vrednici de acea odihnă. Să ne luptăm, vă rog, pentru că dacă vom căuta aceasta, și ne vom ruga, vom câștiga.

Dacă ne rugăm îndelung, Dumnezeu ne va da biruința. Dar dacă nici nu ne rugăm și nici nu lucrăm ceva în acest scop, atunci cum să reușim? Dormind? Nicidecum. Cei care aleargă și urmează morții Mântuitorului, aceia, după cuvintele lui Pavel, sunt cei care se vor bucura de bunuri și nicidecum cei ce dorm. „Ca, doar, să pot ajunge la Învierea cea din morți” (Flp 3, 11), zice el, și dacă el zice așa, atunci noi ce vom zice?

Dormind, nu putem săvârși nici măcar lucruri lumești, necum lucruri duhovnicești. Dormind, nu putem căpăta nimic nici măcar de la prieteni, necum de la Dumnezeu. Dormind, nici părinții nu ne cinstesc, cum atunci Dumnezeu? “Să ne obosim puțin pentru a ne odihni apoi pentru totdeauna. Trebuie ca aici să ne întristăm, căci de nu ne vom întrista aici, ne vom întrista acolo. De aceea, să preferăm întristarea de aici, iar acolo să ne odihnim și să ne bucurăm de bunătațile cele negrăite, prin Hristos Iisus, Căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XV-a

din “Omilia la Epistola catre Filipeni”

„Bucurați-vă pururea întru Domnul. Și iarăși zic: Bucurați-vă. Îngăduința voastră să se facă știută tuturor oamenilor. Domnul este aproape. Nu vă împovărați cu nici o grijă. Ci întru toate, prin închinăciune și prin rugă cu mulțumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu. Și pacea lui Dumnezeu, care covârșește orice minte, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos (Flp 4, 4 - 7).

„Fericiți cei ce plâng” și „Vai, celor ce râd”, zice Hristos. Dar Pavel ce zice? „Bucurați-vă pururea întru Domnul”. «Vai celor ce râd, zice Hristos, cu râsul lumii acesteia, provocat de lucrurile și de faptele prezente». Dar și pe cei ce plâng i-a fericit nu pentru pierderile sau pagubele ce le au în afacerile lor, ci înțelege pe cei care sunt umiliți, pe cei care-și plâng relele lor și, în sfârșit, pe cei care iau seama la păcatele lor, nu la cele străine.

Deci bucuria aceasta despre care vorbește Pavel nu este împotriva plângerii despre care pomenește Mântuitorul, ci tocmai dintr-o asemenea plângere se naște. Cel care-și plânge păcatele sale și le mărturisește se bucură. De altfel este posibil a-și plânge cineva păcatele sale și a se bucura întru Hristos. Deci, fiindcă se mârșeau de cele ce pătimeau, «că ni s-a dăruit nouă

nu numai a crede întru El, ci și a pătimi pentru El», de aceea și spune: „Bucurați-vă pururea întru Domnul” (Flp 4, 4). Nimic altceva nu înseamnă aceasta, decât că trebuie să ducă o astfel de viață curată, încât să se bucure în inima lor. Sau poate avea acest înțeles: «Când cele către Dumnezeu nu vă sunt împiedicate, bucurați-vă». În loc să se spună împreună cu, prin conlucrarea, cu ajutorul lui Dumnezeu, s-a spus întru Dumnezeu, întru Domnul.

„Și iarăși zic: Bucurați-vă.” (Flp 4, 4). Acesta este lucrul celui ce încurajează; e ca și cum ar fi spus: «Cel ce se află întru Dumnezeu totdeauna se bucură. Chiar de ar fi amărât, chiar de ar suferi ceva, unul ca acesta pururea se bucură.»

Ascultă-l și pe Luca spunând: „Iar ei au plecat din fața sinedriului, bucurându-se că s-au învrednicit, pentru numele Lui, să sufere ocară” (FA 5, 41). Dacă bătaia cu lanțurile care pare tuturor cea mai de nesuportat a dat naștere la bucurie, atunci ce altceva ar putea să ne mai aducă nouă întristare? „Și iarăși zic: Bucurați-vă.” (Flp 4, 4). Bine a făcut că a repetat cuvântul. Fiindcă firea lucrurilor aduce întristarea, iar prin această repetare a dat de înțeles că totdeauna trebuie a ne bucura.

„Îngăduința voastră să se facă știută tuturor oamenilor” (Flp 4, 5). Mai sus spusese că: „Pântecelul este dumnezeul lor, iar mărirea lor este întru rușinea lor” (Flp 3, 19), și că aceia cugetă cele pământești; iar acum le poruncește a nu avea nimic comun cu aceia pentru că se cuvenea a nu lăuda pe cei răi însă în același timp să se poarte cu blândețe, nu numai cu frații, dar și cu dușmanii și cu cei potnvnici.

„Domnul este aproape. Nu vă împovărați cu nici o grijă.” (Flp 4, 5 - 6). «Pentru ce vă tulburați? zice el. Poate pentru că-i vedeți trăind în desfătări? Sau poate pentru că vă stau împotriva? Ei bine, judecata lor stă deja de față și nu foarte târziu vor da seamă de faptele lor. Voi sunteți în supărări iar ei în desfătări? Dar toate acestea vor sfârși. Poate că vă amenință și țes intrigi împotriva voastră? De nimic să nu vă îngrijorați, căci judecata lor stă deja de față și atunci lor li se va sta împotriva. Nu vă împovărați cu nici o grijă. Dacă vă veți purta cu blândețe față de cei ce vă aduc vouă suferințe, fie, de pildă, sărăcia, fie chiar moartea, fie orice alte grozăvii de acest fel, să știți că purtarea lor cea nedreaptă față de voi nu va merge până în sfârșit căci, iată, judecata lor stă deja de față.»

„Ci întru toate, prin închinăciune și prin rugă cu mulțumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu.” (Flp 4, 6). Când Apostolul zice: „Domnul este aproape” (Flp 4, 5) îi consolează la fel ca atunci când Mântuitorul a zis: „Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.” (Mt 28, 20).

Acum însă, iată și o altă consolare, care e medicamentul cel mai bun împotriva oricărei întristări și a tuturor împrejurărilor de nesuportat din viața omului. Care este acest medicament? A se ruga cineva și în tot timpul și în orice împrejurare a-I mulțumi lui Dumnezeu. Astfel, El nu voiește ca rugăciunile noastre să fie numai de cerere, ci și de mulțumire pentru toate câte avem și primim. Căci cum va cere cineva cele viitoare dacă nu știe a da mulțumire pentru cele deja căpătate?

„Ci întru toate, prin închinăciune și prin rugă cu mulțumire” (Flp 4, 6), spune el. De aceea noi trebuie să mulțumim pentru toate, chiar și pentru cele ce par a fi batjocoritoare, fiindcă aceasta înseamnă cu adevărat a mulțumi.

A mulțumi pentru lucrurile plăcute pe care le-ai primit este un lucru firesc; însă a-I mulțumi și pentru scârbele și durerile pe care le întâmpini în calea vieții, aceasta este fapta unui suflet recunoscător și foarte devotat lui Dumnezeu. Astfel de rugăciuni primește Dumnezeu, în timp ce pe celelalte nu le cunoaște. Deci astfel de rugăciuni trebuie să-I aducem și noi, pentru a fi cunoscute și primite de El. Căci El de toate are grijă pentru sufletul nostru, chiar dacă noi nu știm. Și chiar aceasta este dovada cea mai mare că sunt spre folosul nostru: că noi nu știm.

„Și pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus” (Flp 4, 7) (în traducerea românească este „care covârșește orice minte”. Cum însă argumentația Sf Ioan se desfășoară pornind de la sensul de tot, toată, iar cuvântul din greacă înseamnă atât orice, cât și tot, toată, am ales, pentru păstrarea sensului corect, pe acesta din urmă - n. edit).

Ce înseamnă aceasta? «Pacea lui Dumnezeu, spune el, pe care a dat-o oamenilor, covârșește toată mintea». Cine s-ar fi așteptat, cine ar fi nădăjduit la atâtea bunătăți? Pacea Lui covârșește toată mintea omenească și nu doar puterea de judecată. A da pe Fiul Său pentru dușmani, pentru cei ce-L urau pe El, pentru cei care-L disprețuiau, a-L da pentru toți aceștia pe Unicul Său Fiu pentru a face pace cu oamenii, cu adevărat că este mai presus de mintea omenească.

Deci această pace, adică împăcarea, adică dragostea lui Dumnezeu „să păzească inimile voastre și cugetele voastre” (Flp 4, 7).

Aceasta este datoria celui ce învață: nu numai a sfătui, ci a se și ruga și a ajuta prin rugăciune, astfel încât nici de ispite să nu fie întru totul biruiți și nici de înșelăciune să nu fie abătuți din calea cea dreaptă. E ca și cum ar spune: «Cel ce v-a mântuit pe voi așa este, că nici mintea nu-L poate pricepe. Acesta, deci, să vă păzească și să vă apere, ca să nu pătimiți nimic.» Sau acest lucru vrea să-l spună, sau că pacea aceea despre care zice Hristos: „Pace vă las vouă, pacea Mea dau vouă” (In 14, 27) «să vă păzească pe voi».

Cu adevărat că pacea aceasta covârșește toată mintea omenească. Cum așa? Când El ne învață să fim în pace cu dușmanii, cu cei care ne nedreptățesc, cu cei care ne războiesc și sunt plini de ură față de noi, atunci nu este aceasta mai presus de mintea omenească?

Dar să urmărim ideea de mai înainte. Dacă pacea covârșește toată mintea, apoi cu atât mai mult însuși Dumnezeu, Care dă pacea, este Cel care covârșește toată mintea; și nu doar mintea noastră, ci și a îngerilor și a puterilor cele de sus. Dar ce înseamnă „întru Hristos Iisus” (Flp 4, 7)? Că întru El să ne păzească, întru El să rămânem și să nu cădem din credință.

„Mai departe, frații mei, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte” (Flp 4, 8). Dar oare ce înseamnă cuvântul „mai departe”? E zis în loc de «totul ni s-a spus». Cuvântul acesta este, așa zicând, expresia omului care se grăbește și care nu are nimic comun cu prezentul, ci privește numai spre viitor. „Mai departe, fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte

sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul” (Flp 4, 8).

Dar ce înseamnă „câte sunt vrednice de iubit”?

Înseamnă cele pe care credincioșii le iubesc dar, în același timp, le iubește și Dumnezeu. Iar când zice „câte sunt adevărate” nu înseamnă altceva decât virtutea, care singură este adevărată, pe când minciuna este răutatea. Tot minciună este și plăcerea, și slava care se încuibează câteodată în inima omului virtuos; și, într-un cuvânt, minciună este totul din această lume. „Câte sunt curate”, spune el, în opoziție cu cei „care au în gând cele pământești” (Flp 3, 19); „câte sunt cu nume bun” spune, în opoziție cu cei pentru care „pântecele este dumnezeul lor” (Flp 3, 19); „câte sunt de cinste, câte sunt drepte”, acestea să le aveți în cugetul vostru, zice; „orice virtute și orice laudă” și prin aceste cuvinte voiește ca ei să fie prevăzători față de oameni; „la acestea să vă fie gândul”, spune el.

Ai văzut cum voiește să dezhădăcineze orice cugetare vicleană din inima noastră? Faptele cele rele și viclene se nasc din cugetări viclene. „Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine” (Flp 4, 9). Aceasta este adevărata învățătură, ca în toate sfaturile să se dea pe sine ca model și exemplu, precum și spune undeva: „după cum mă aveți pe mine ca model”; altfel spus «ceea ce ați auzit, ceea ce ați văzut că fac eu, ceea ce ați putut învăța de la mine, fie din cuvinte, fie din fapte, fie din împreuna-viețuire cu mine».

Ai văzut cum poruncește el acestea în amănunt? Fiindcă nu era cu putință de a spune în amănunt toate faptele intrate sau ieșite din cugetarea omului, toate cuvintele spuse, felul lor și convorbirile dintre ei - pentru că de toate acestea trebuie să aibă grijă creștinul și să fie cu luare aminte el a spus pe scurt: „cele ce ați auzit și ați văzut la mine”, adică «prin cuvintele sau faptele mele, care vă pot servi ca pildă», într-adevăr, nimic nu este atât de vrăjmaș naturii noastre ca și răutatea. „Acestea să le faceți” (Flp 4, 9), adică nu doar prin cuvinte, nu doar să vorbiți, ci să le și puneți în lucrare. „Și Dumnezeuul păcii va fi cu voi” (Flp 4, 9), adică «veți fi în liniște și în mare siguranță; nimic dureros nu vă va atinge, nimic din cele neplăcute.

Dacă suntem în pace cu El - și suntem în pace prin virtute - cu atât mai mult va fi și El în pace cu noi. Pentru că Cel care ne-a iubit într-atât încât chiar și fără voia noastră s-a apropiat de noi, cu cât mai mult nu ne va arăta și mai mare prietenie când vom alerga noi către El?»

Partea morală

Răutatea este dușmanul nostru, iar virtutea este prietenul cel mai bun; că nimeni nu ne poate vătăma cât timp nu ne-a răpit bogăția cea de sus. (n. tr)

Cum că răutatea este dușmanul omului, iar virtutea prietenul cel mai bun, reiese din multe lucruri. Ce voiiți? Să vorbim despre curvie? Iată că această răutate face de râs, sărăcește, aruncă disprețul asupra celui ce o are și se descarcă asupra lui ca asupra unui dușman; ba de multe ori

chiar îl aruncă pe nenorocit în boli și primejdii. Sunt mulți dintre aceștia, care se bat pentru curvie, se rănesc și mor. Dacă deci curvia pricinuieste atâtea rele, atunci preacurvia și mai mult. Dar se poartă oare și milostenia cu noi tot așa? Nicidecum, ci ca o mamă duioasă ce își împodobeste copilul, așa și ea îl pune în bună rânduială pe cel ce o practică, în slava pe care o merită, îl face să se ocupe cu cele necesare, nu ne părăsește și nici nu ne depărtează de cele de trebuință, ba încă și sufletul îl face mai înțelept și mai prevăzător, în concluzie, nimic nu este mai neînțelept lucru decât curvia.

Vrei poate să vorbim despre lăcomie? Și aceasta este pentru noi ca un dușman. Cum? Ei bine, și aceasta ne face să fim urâți de către toți, toți sunt gata să ne blesteme, și cei nedreptățiți ca și cei ce nu sunt nedreptățiți, unii ca cei ce au pățimit, alții ca cei ce se tem de noi; toți ne privesc ca pe niște dușmani, ca pe fiarele sălbatice, ca pe demoni; mii de acuzații de pretutindeni, ură, invidie și câte altele de acest fel, care nu sunt decât rezultatul dușmăniei.

Pe când dreptatea e cu totul dimpotrivă: pe toți îi face amabili cu noi, pe toți ni-i face prieteni, pe toți îi apropie, pe toți îi face cu dragoste fața de noi, din partea tuturor primim numai mulțumiri și binecuvântări. Toate ale noastre sunt în mare siguranță, nu este nici o primejdie, nici o bănuială, dormim (murim) în toată seninătatea sufletului, fără vreo teamă, fără vreo grijă, fără vreo neliniște.

Ai văzut că aceasta este cu mult mai bună? Și ce crezi? Că a invidia, sau a se bucura de răul altuia este ceva bun? De vom examina toate acestea vom vedea că virtutea, ca o mamă duioasă, ne păzește în siguranță, pe când răutatea este un lucru nesigur și primejdios. Ascultă ce spune prorocul: „Domnul este întărirea celor ce se tem de El, așezământul Lui îl va arăta lor” (Ps 24, 15). Cel ce nu are în sine nimic rău, nu se teme de nimic, pe când cel ce viețuiește în răutăți, în nimeni nu se încrede, tremură chiar și de frica celor din casa lui, și privește totul cu ochi bănuitori. Dar ce spun eu că tremură înaintea casnicilor lui, când el poartă chiar în el însuși tribunalul acela nepărtinitor al conștiinței? Nu numai criticile din afară îl neliniștesc mereu, ci și acelea din el îl tulbură și nu-l lasă deloc să se liniștească.

Dar cum? Trebuie ca cineva să trăiască dând atenție laudelor? Însă Apostolul nu a zis «uită-te la laude», ci fă fapte demne de laudă, însă nu cu scopul de a fi lăudat. „Câte sunt adevărate” (Flp 4, 8), spune el, iar laudele căutate sunt minciună; „câte sunt cu nume bun”, adică faptele cele trupești, pe când prin expresia „câte sunt curate”, sunt înțelese cele ale sufletului. «Nu dați motiv, spune el, nici nu aduceți ispită altora». Fiindcă a zis „câte sunt cu nume bun”, ca să nu credeți că spune aceasta cu privire la ceva omenesc, adaugă: „orice virtute și orice laudă”, acestea să gândiți, acestea să faceți. Vrea ca noi să fim neîncetat în practicarea acestor virtuți, la acestea să ne fie gândul și de ele să ne îngrijim.

Dacă noi vom căuta să fim pașnici între noi și în noi înșine, și Dumnezeu va fi cu noi; dar dacă ne vom ridica cu război unii împotriva altora, nici Dumnezeu nu va mai fi cu noi. Nimic nu este atât de vrăjmaș sufletului nostru ca răutatea, în timp ce virtutea și pacea țin sufletul în siguranță.

Astfel deci noi trebuie să ne stăpânim pornirile și atunci vom atrage la noi pe Dumnezeu. Dumnezeu nostru nu este Dumnezeul războiului și al luptelor. De aceea alungă de la tine războiul și lupta, atât către aproapele tău, cât și către tine însuși. Fii în pace cu toți. Înțelege în ce

fel ai fost tu și Dumnezeu te-a mântuit. „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Mt 5, 9). Aceștia Îl imită întotdeauna pe Fiul lui Dumnezeu; imită-L, deci, și tu. Fii în pace. Cu cât mai mult te va război fratele tău, cu atât mai mare va fi și răsplata pe care o vei primi de vei rămâne în pace. Ascultă-l pe proorocul care zice: „Cu cei ce urau pacea, făcător de pace eram” (Ps 119, 7). Aceasta este cu adevărat virtute, aceasta este mai presus de judecata omenească, aceasta ne apropie de Dumnezeu.

Nimic nu iubește mai mult Dumnezeu ca faptul de a fi cineva fără răutate în inima sa. Aceasta îți iartă toate păcatele, aceasta îți dezleagă toate greșalele. Dacă însă ne războim și ne lovim unii pe alții, suntem departe de Dumnezeu. Din luptele noastre se nasc dușmăniile și din dușmăniile ajungem să fim răzbunători. Scoate, deci, răul din rădăcină și atunci nu va mai fi nici rodul. Astfel ne vom deprinde să disprețuim pe cele trecătoare, în cele duhovnicești nu este luptă, ci tot ce vezi că se petrece, fie lupte, fie invidii, fie orice altceva din acestea, toate provin din cele trecătoare.

Orice luptă își are începutul fie în lăcomie, fie în invidie, fie în slavă deșartă. Dacă noi vom fi în pace ne vom învăța a disprețui cele de pe pământ.

Ți-a răpit cineva averile? Cu nimic nu ești lovit de nu ți s-a putut răpi averea cea de sus.

Te-a împiedicat cineva în slava ta? Dar nu în cea de la Dumnezeu te-a împiedicat, ci în aceea de nimic care se află aici. Această nu e slavă, ci numai numele de slavă îl are, în timp ce realitatea este adevărată necinste.

Ți-a răpit cineva cinstea? Dar nu cinstea ta a răpit, ci pe a lui. După cum cel care nedreptățește pe altul în realitate nu nedreptățește, ci singur se nedreptățește, tot așa și cel care surpă pe aproapele, se surpă mai întâi pe el singur. „Cel ce sapă o groapă poate să cadă în ea”(Eccl 10, 8).

Deci să nu căutăm a surpa pe alții, ca nu cumva să ne facem rău nouă înșine. Când împiedicăm și lovim în cinstea altora, să înțelegem bine că ne-am lovit pe noi înșine și că mai mult pe noi înșine ne vătămăm. Deci să nu ne facem rău nouă înșine. După cum când îl nedreptățim pe aproapele, pe noi înșine ne nedreptățim, la fel și când facem binele, ne folosim noi înșine. Când dușmanul tău te-a vătămat, dacă ești treaz, și nu doar că nu te răzbuni pe cei deopotrivă cu tine, dar le mai faci și bine, vei înțelege că tocmai prin aceasta el ți-a făcut bine. «Dar rana este adâncă» spui tu. Dar înțelege, că binele nu i-l faci dușmanului tău, căci pe dânsul îl pedepsești, ci ție însuși îți faci bine, pentru că iute vei dobândi înclinarea de a face binele.

Dar cum? Trebuie oare ca binele să fie făcut cu scop? Desigur că nu, însă când inima nu va putea suporta nedreptatea venită de la aproapele tu sfătuiește-o și grabnic o vei convinge ca să lase dușmănia, iar apoi vei face bine dușmanului tău ca unui prieten și de bunătațile viitoare te vei învrednici. Căroră fie a ne învrednici cu toții, prin harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt I se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XVI-a

din "Omilia la Epistola catre Filipeni"

„M-am bucurat mult în Domnul, că a înflorit iarăși purtarea voastră de grijă pentru mine, precum o și aveți, dar v-a lipsit prilejul. N-o spun ca și cum aș duce lipsă, fiindcă eu m-am deprins să fiu îndestulat cu ceea ce am. Știu să fiu și smerit, știu să am și de prisos; în orice și în toate m-am învățat să fiu și sătul, și flămând, și în belșug, și în lipsă. Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește, însă bine ați făcut că ați împărtășit cu mine necazul.” (Flp. 4, 10 - 14).

De multe ori am spus că milostenia n-a fost lăsată pentru cei ce primesc, ci pentru cei ce dăruiesc, nu pentru cei ce iau, ci pentru cei care dau, fiindcă aceștia, în principal, câștigă mai mult. Acest lucru este arătat aici și de Pavel. Cum? Filipenii aceștia îi trimiseseră mai demult prin Epafrodit niște ajutoare bănești. Acum urmând a-l trimite pe Epafrodit cu epistola, privește cum îi laudă, arătând că ceea ce au făcut ei trimițând ajutoare, e lăsat nu atât pentru trebuința celor ce primesc, cât, mai ales, pentru folosul celor ce dau.

Aceasta o face Apostolul pentru ca nu cumva ei să se mândrească și să cadă în ușurățate, ca unii care au făcut binele, ci și mai osârduitori să devină în facerea binelui, pentru că ei sunt cei ce se folosesc mai mult; iar pe de altă parte și cei care primesc să nu alerge fără rușine după milă, ca nu cumva să se facă vinovați. „Mai fericit este a da decât a lua” (FA 20, 35), spune el.

Dar ce vrea să spună prin cuvintele: „M-am bucurat mult în Domnul” (Flp. 4, 10)? Adică «nu m-am bucurat cu bucurie lumească întru Domnul, nu pentru că poate aș fi avut vreo odihnă, ci m-am bucurat pentru că voi ați progresat, căci odihna mea aceasta este». De aceea și spune „m-am bucurat mult”, fiindcă bucuria aceea nu era trupească și nici nu se bucura pentru liniștea sau odihna sa, ci pentru progresul lor.

Și privește cu câtă liniște îi mustră pentru cele din trecut, și cum apoi, iute acoperă aceasta, învățându-ne că trebuie a face binele neconținut, „...că ...iarăși” (Flp. 4, 10), zice, ceea ce mai arată și un alt timp, îndepărtat; „a înflorit iarăși purtarea voastră”, după cum și copacii înfloresc; aceasta arată că mai înflorise cândva, dar între timp se vestejise, adică aproape se uscăse.

Cu alte cuvinte, arată aici că ei pătimiseră tocmai din cauza leneviei lor. Și se mai arată și că ei, și mai înainte avuseseră obiceiul de a se întrece în a-l ajuta pe Apostol. De aceea și adaugă: „purtarea voastră de grijă pentru mine, precum o și aveți” (Flp 4, 10). Și pentru ca să nu crezi că și pe viitor ei vor deveni leneși și se vor vesteji, ci doar atunci fuseseră leneși, privește cum adaugă: „purtarea voastră de grijă pentru mine”, ca și cum ar fi spus: «vorbesc de acel timp trecut când erați vestejiți și apoi ați înverzit, iar de alte timpuri nu vorbesc».

Aici ar putea cineva să întrebe: cum, pe de o parte el spune „Mai fericit este a da, decât a lua”, iar pe de alta „Voi înșivă știți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele și ale celor ce erau

cu mine” (FA 20, 34)? Și către corinteni iarăși: „Dar eu nu m-am folosit de nimic din acestea și nu am scris acestea, ca să se facă și cu mine așa. Căci mai bine este pentru mine să mor, decât să-mi zădărnicească cineva lauda” (Co 9, 15).

Cum se face deci că primind darurile de la filipeni se uită cu nepăsare cum lauda lui se zădărnicește? Și cum se zădărnicește? Luând, primind ajutoare. Deci, dacă lauda lui era de a nu primi de la nimeni nimic, cum de primește de această dată? Ce înseamnă aceasta?

Pe drept cuvânt, el nu primea de la corinteni, pentru că printre aceștia erau mulți apostoli mincinoși, pe care Pavel îi combătea cu toată puterea, spunându-le: „Dar ceea ce fac, voi face și în viitor, ca să tai pricina celor ce poftesc pricină, pentru a se afla ca și noi în ceea ce se laudă” (2 Cor 11, 12). Și nu a zis «întru ceea ce sunt», ci „în ceea ce se laudă”, de unde se înțelege că acei apostoli mincinoși luau, primeau asemenea ajutoare, însă pe ascuns. De aceea a zis: „în ceea ce se laudă”. De aceea și spunea corintenilor: „că lauda aceasta nu-mi va fi îngrădită” (2 Cor 11, 10). Și privește că nu zice simplu „nu va fi îngrădită”, ci adaugă „în ținuturile Ahaei” (2 Cor 11, 10).

De aceea zic eu că și spunea corintenilor: „Alte Biserici am prădat, luând plată ca să vă slujesc pe voi” (11, 8), ceea ce arată că primea ajutoare din alte părți. Dar dacă Pavel primea, și pe drept cuvânt, căci îndeletnicirea lui era astfel încât să primească asemenea ajutoare, cum însă de îndrăzneau să primească și acei apostoli mincinoși care nu lucraseră nimic? Însă poate că ei ar fi răspuns: «ne rugăm lui Dumnezeu»; dar aceasta nu înseamnă lucrare, pentru că o dată cu rugăciunea este posibil a și lucra. Poate că ar fi răspuns: «postim», dar nici aceasta nu înseamnă lucrare. Lucrare adevărată este aceea a lui Pavel, deoarece pretutindeni îl vedem pe acest fericit predicând și lucrând fără odihnă.

„Dar v-a lipsit prilejul” (Flp 4, 10), spune el, ceea ce înseamnă că «nu din cauza nepăsării, sau a lenevirii voastre, ci siliți de împrejurări; poate că n-ați avut, poate că nici voi nu ați fost în belșug». Aceasta înseamnă „v-a lipsit prilejul”, expresie luată din limbajul comun, pentru că astfel se exprimă cei mai mulți când se află la strâmtoare și cele necesare nu le prisosesc.

„N-o spun ca și cum aș duce lipsă” (Flp 4, 11), este ca și cum ar spune: «v-am spus mai sus „a înflorit iarăși purtarea voastră” și v-am dojenit nu cu scopul de a căuta cele ale mele, nu pentru aceasta v-am cerut, nu pentru că am fost în strâmtoare». Și de unde reiese așa ceva? Oare nu spui aceasta din laudă, fericite Pavele? Corintenilor le scria: „Căci nu vă scriem vouă altele decât cele ce citiți și înțelegeți” (2 Cor 1, 13), de unde se vede clar că nici față de filipeni n-ar fi vorbit așa încât să fie prins cu neadevărul.

N-a vorbit așa pentru a se lăuda, fiindcă vorbea unor oameni care cunoșteau împrejurările, și deci, rușinea de fi fost prins cu neadevărul ar fi fost încă și mai mare; „...fiindcă eu m-am deprins să fiu îndestulat cu ceea ce am” (Flp 4, 11), de unde se vede că vorbele lui sunt pentru învățătură, pentru exercițiu și meditație. De altfel, nici nu-i lucru ușor de a fi cineva stăpân pe o astfel de virtute, ba chiar foarte greu și însoțit de multe osteneți. „Știu să fiu și smerit, știu să am și de prisos; în orice și în toate m-am învățat” (Flp 4, 12), adică știu și a trăi cu puțin, și a suferi foamea și lipsa; „să fiu și sătul și flămând, și în belșug și în lipsă”, zice el. «Dar a fi în belșug, spui tu, nu poate fi un exemplu pentru învățătură și virtute».

Ba chiar pentru o virtute înaltă, iubitele. Cum așa? După cum strâmtorarea pricinuieste multe rele și neajunsuri, la fel și belșugul. Mulți după ce au ajuns a avea de prisos, sau chiar din belșug, de multe ori au devenit mai leneși, nu au știut să se folosească de acea îmbelșugare, ba încă cei mai mulți dintre ei, văzându-se cu avere multă, nu au mai vrut să facă nimic, însă nu așa făcea Pavel, pentru că ceea ce primea de la unii cheltuia cu alții, împărțind cu ei ceea ce avea.

Aceasta înseamnă a ști cineva să întrebuițeze bine ceea ce are. Nici risipa și nici că se bucura mult când avea din belșug, ci el același era și în sărăcie, și în prisosință, nici simțindu-se strâmtorat în primul caz și nici îngâmându-se prostește și moleșindu-se în cel din urmă; „și sătul, și flămând, și în belșug și în lipsă” (Flp 4, 12). «Mulți nu știu a se satura, ca de exemplu iudeii în pustie, care după ce mâncau mana, dădeau cu piciorul. (A se vedea Ieșirea cap. 16. ș.u. - n. tr) Eu însă același sunt întotdeauna.»

Aici arată că nici acum nu se veselea atât de tare și că nici mai înainte nu se întristase sau, dacă se întristase, nu din cauza trebuințelor lui proprii se întristase, ci din cauza trebuințelor altora, el același era în orice împrejurare.

„... în orice și în toate m-am învățat”, adică «am experiența tuturor câștigată de-a lungul timpului, astfel că astăzi toate acestea le pot suporta». Și ca nu cumva să-i se considere aceasta drept laudă de sine, privește cum completează imediat ideea pe care o avea: „Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește”. «Nu este meritul meu, spune el, ci al Celui ce-mi dă această putere». Și pentru că cei care fac bine, când văd că cel ce primește nu este bucuros, ba chiar disprețuiește darul primit și cu timpul devin mai neglijenți în facerea binelui pentru a nu se întâmpla așa și nici să spună cineva că, deoarece Pavel disprețuiește darul atunci și el poate să fie mai nepăsător în facerea de bine, privește cum corectează imediat, pentru că prin cele spuse el le clătinase, așa zicând, cugetul lor, iar prin cele ce le adaugă face ca bucuria lor să reînvie: „însă bine ați făcut că ați împărțit cu mine necazul” (Flp 4, 14).

Ai văzut cum în șirul vorbelor se despărțise de dâșii și cum iarăși s-a unit? Aceasta este adevărata prietenie duhovnicească. «Să nu credeți, spune el, că dacă n-am căzut în vreo strâmtorare mare, n-am nevoie de ajutor; am trebuință de ajutorul vostru». Dar cum s-au făcut oare părtași la necazul său? Tocmai prin aceasta, prin ajutorul pe care i l-au dat, fapt pe care el îl zicea și atunci când era legat: „V-ați făcut părtași harului”, pentru că har este a pătimi pentru Hristos, după cum spune: „Căci vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci să și pătimiți pentru El” (Flp 1, 29).

Dar pentru că aceste vorbe luate separat ar fi putut să-i ducă în lenevire, de aceea corectează, aprobă și laudă iarăși, deși cu multă cumpătare. Nu a spus „dând”, ci „v-ați făcut părtași”, arătând astfel că, făcându-se părtași luptelor lui, ei au avut de câștigat. N-a zis «ușurându-mi necazurile mele», ci „ați împărțit cu mine necazul”, ceea ce e cu mult mai înalt.

Ai văzut umilința lui Pavel? Ai văzut noblețea lui? Când a arătat că, pentru el personal, de nimic nu a avut nevoie din partea lor, ia privește cum le folosește cuvinte umilite și fără sfială. Așadar nimic nu trece cu vederea: nici de a nu face ceea ce trebuie, nici de a nu spune ceea ce trebuia să le spună. «Să nu luați ca o rușine cuvintele prin care s-ar părea că vă acuz: „că a înflorit iarăși purtarea voastră de grijă pentru mine” (acest „iarăși” arată că această purtare de grijă mai fusese

cândva, dar lipsise un timp; la această lipsă pare a se referi și muștrarea - n. edit.) pentru că acum sunt în strâmtoare; eu nu spun acestea ca și cum m-aș ruga de voi; cum atunci? din dorința mea de a vă încuraja; iar la aceasta voi sunteți cauza». Ai văzut cum îi face să rodească, vreau să zic: ai văzut cum îi laudă? «Cum sunteți voi cauza? Pentru că voi, mai înainte de toți, ați alergat cu fapta și ne-ați dat curajul de a vă aminti de aceasta». Și privește la seriozitatea lui! După ce ei îi trimiseseră ajutor, el îi muștră pentru trecut, dar ei rabdă, pentru că el nu căuta interesele lui personale.

„Doar și voi știți, filipenilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat din Macedonia, nici o Biserică nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit, decât voi singuri.” (Flp 4, 15). Vai! Câtă laudă le aduce, și pe drept cuvânt! Pentru că dacă romanii și corintenii, auzind aceste cuvinte ale lui Pavel, căpătau îndemn pentru a-i imita pe filipeni, atunci filipenii, care nu avuseseră vreo altă Biserică drept exemplu, cu cât mai mult nu sunt vrednici de laudă?

Ei, care încă de „la începutul Evangheliei” avuseseră atâta grijă pentru sfânt, încât, deși nu aveau nici un exemplu, ei, cei dintâi și din propria lor inițiativă, începuseră strângerea de ajutoare. Nu se poate spune nici măcar că făcuseră această colectă în timp ce el se afla deja printre ei și nici că o făcuseră în urma trimiterii vreunor frați.

„... când am plecat din Macedonia, nici o Biserică nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit, decât voi singuri.” (Flp 4, 15). Dar ce înseamnă oare „dat”? Și ce înseamnă „nu s-a unit cu mine”? De ce n-a zis «nici o Biserică nu mi-a dat», ci „nu s-a unit cu mine, când era vorba de dat și de primit”? Într-adevăr, faptul acesta se numește împărtășire, după cum și spune: „Dacă noi am semănat la voi pe cele duhovnicești, mare lucru este oare dacă pe cele pământești ale voastre le vom secera?” (1 Cor 9, 11). Și iarăși: „prisosul vostru în ceasul de acum să împlinească lipsa acelorora” (2 Cor 8, 14). Cum s-au făcut părtași? Prin faptul că au dat cele trupești și au primit cele duhovnicești. După cum cei ce vând și cei care cumpără se fac părtași între ei, adică, făcând schimb între ei, au aceleași interese, la fel și în cazul de față.

Aceasta deci este împărtășirea despre care vorbește Apostolul. Și nimic nu este cu mai mult câștig decât acest mod de vânzare și de cumpărare. Pentru că asemenea învoială se face aici, pe pământ, dar se realizează în ceruri. Cei care cumpără sunt pe pământ, însă cad de acord cu cei ce vând să pună valoarea pământească a lucrului în ceruri.

Nu te descuraja, iubitele, fiindcă cele cerești nu sunt de vânzare și nici nu se câștigă cu bani. Nu banii în sine cumpără, ci intenția celui ce depune bani, cugetul lui, faptul de a se pune mai presus de cele pământești, iubirea lui de oameni, milostenia. Pentru că dacă argintul ar fi cel care cumpără, atunci acea văduvă din Evanghelie care și-a dat ultimii doi bănuți, cu siguranță că n-ar fi putut cumpăra mare lucru. Dar pentru că nu argintul, ci intenția ei a avut putere, ocazia a scos la lumină cugetul cel bun al inimii ei și ea a câștigat totul. Să nu spunem deci că Împărăția cerurilor se poate cumpăra cu bani; nu cu bani, ci cu buna intenție dovedită sau arătată prin bani.

«Așadar, este nevoie de bani?» întrebi tu. Nu de bani, iubitele, ci de cuget bun. Dacă-l ai pe acesta vei putea cumpăra cerul chiar cu numai doi bănuți iar dacă nu-l ai, atunci nici miile de talanți de aur nu vor putea face ceea ce pot cei doi bănuți. De ce? Pentru că atunci când tu ai bani mulți și dai puțini, ai făcut, desigur, milostenie, însă nu atât cât a făcut acea văduvă, căci ea s-a

lipsit pe sine și nu numai că s-a lipsit, ci a dat tot ce avea cu sine. N-a făgăduit Dumnezeu Împărăția cerurilor în schimbul unui pahar de apă rece, ci intenției celui ce s-a sacrificat. Pentru că a muri cineva nu este lucru mare. Ce dacă cineva s-a sacrificat? Moartea a eliberat un om, dar un singur om nu are același preț cu Împărăția cerurilor.

„Pentru că și în Tesalonic, o dată și a doua oară, mi-ați trimis ca să am cele trebuincioase” (Flp. 4, 16). Iarși îi laudă mult, pentru că deși se găsea în marele oraș al Macedoniei, i se trimiteau totuși cele de trebuință din orașelul Filipi. Privește acum înțelepciunea Apostolului: pentru ca să nu se excludă pe sine de la acea trebuință, după cum am spus și mai înainte și să-i facă astfel să devină leneși și nepăsători, după ce a arătat prin atâtea cuvinte că nu are nevoie, face un singur lucru: spune „mi-ați trimis cele spre trebuință”, și nu „spre trebuința mea”, ci simplu „spre trebuință” având mare grijă cu seriozitatea și gingășia problemei (traducerea românească din ediția de la Buzău a ultimei propoziții «cele spre trebuința mea ați trimis» nu este exactă, deoarece dativul pronumelui personal se referă la verbul ați trimis și nicidecum la substantivul trebuință. În concluzie, traducerea corectă este: „Ca și în Tesalonic, o dată și de două ori, cele spre trebuință mi-ați trimis” - n. tr.).

Și nu doar atât, căci ceea ce urmează este demn de admirat. După ce a zis cuvintele de mai sus, ca și cum s-ar fi simțit parcă umilit, adaugă iarși, pentru a-și completa ideea: „Nu că doar caut darul vostru, dar caut rodul care prisosește, în folosul vostru” (Flp. 4, 17). Ceea ce a spus mai sus „N-o spun ca și cum aș duce lipsă” (Flp 4, 11) este cu mult mai însemnat decât aceasta din urmă, pentru că altceva este să fie cineva lipsit și să nu ceară, și altceva să fie lipsit și totuși nici măcar să nu se creadă astfel.

„Nu că doar caut darul vostru, dar caut rodul care prisosește, în folosul vostru” și nu în folosul meu, zice el. Ai văzut că rodul acela este în folosul lor? «Nu pentru mine zic acestea, ci pentru voi și pentru mântuirea voastră, fiindcă eu nimic nu câștig primind de la voi ajutoare pentru că darul este al celor ce dăruiesc. Celor ce dăruiesc li se va da recompensa acolo, pe când cei care primesc cheltuiesc totul aici.»

Iarși le vorbește cu laude, cu simpatie și cu dorința ca ei să prospere. Și pentru că a zis „nu caut”, ca nu cumva să-i facă leneși și neinteresați, adaugă: „Am de toate și am și de prisos; m-am îndestulat primind de la Epafrodit cele ce mi-ați trimis” (Flp 4, 18), adică «ați plătit prin acest dar și pe cele trecute cu vederea», fapt care-i făcea și mai exacti în împlinirea datoriilor lor. Și pentru că oricât de înțelepți ar fi cei ce fac binele, așteaptă totuși oarecare mulțumire de la cei care au primit binefacerea, Apostolul spune: „m-am îndestulat primind...”, adică «nu numai că ați împlinit lipsurile din trecut, dar ați făcut și mai mult».

Apoi, ca nu cumva să pară că prin cele spuse i-ar acuza, privește cum pecetluiește, așa zicând, cele spuse: după ce a zis „nu că doar caut darul vostru” și că „a înflorit iarși”, și după ce a arătat, prin cuvântul „am primit”, că faptul acesta este o datorie, arată iarși că au făcut chiar mai mult decât le-o cerea datoria. „Am de toate și am și de prisos; m-am îndestulat primind” (Flp. 4, 18); priviți că nu spune numai atât, ca și cum ar fi vrut doar să hiperbolizeze lucrurile, pentru că imediat adaugă: „primind de la Epafrodit cele ce mi-ați trimis, miros cu bună mireasmă, jertfă primită, bineplăcută lui Dumnezeu” (Flp 4, 18).

Vai! Unde a ridicat el darul lor! «Nu eu, spune el, am luat, ci Dumnezeu prin mine. Astfel încât, dacă eu nu am trebuință de ajutoarele voastre, vouă ce vă mai pasă?» Nici Dumnezeu nu are nevoie și totuși primește darurile ce I se aduc și Sf. Scriptură nu ocolește să spună că: „Iar Domnul Dumnezeu a mirosit mireasmă bună” (Fc 8, 21), ceea ce înseamnă că se bucura de acea ofrandă. Voi știți foarte bine ce încântat este sufletul nostru când mirosim vreun miros frumos, ce mulțumiți și bucuroși rămânem.

Ei bine, iată că Sf. Scriptură nu se ferește să spună chiar despre Dumnezeu cuvinte omenești atât de înjositoare, pentru a arăta că darurile pe care noi I le aducem sunt primite. Nu fumul arderilor de tot, nici carnea arsă nu făceau ca jertfa să fie primită, ci cugetul cel bun al celui ce o aducea, pentru că dacă nu ar fi așa, atunci Dumnezeu ar fi primit și jertfa lui Cain. Am spus că Dumnezeu se bucură de ofrandele noastre și cum că se bucură noi n-am fi știut niciodată dacă Sf. Scriptură nu ne-ar fi arătat.

Dacă cel ce nu are nevoie de dar spune că se bucură de el, atunci negreșit că o spune pentru a nu deveni noi leneși și nepăsători. Și pentru ca nu cumva să neglijeze ei celelalte virtuți și să se încreadă numai în mirosul sacrificiului lor, privește cum Sf. Scriptură îi îndreptă iarăși: „Oare carne de taur voi mânca, sau sânge de țapi voi bea?” (Ps 49, 14). La fel face și Pavel când spune: „Nu că doar caut darul vostru” (Flp 4, 17).

„Iar Dumnezeul meu să împlinească toată lipsa voastră după bogăția Sa, cu slavă, întru Hristos Iisus” (Flp. 4, 19). Acum privește la cum se roagă el, mulțumind întocmai ca și săracii când primesc de la noi milostenie.

Deci dacă Pavel se roagă astfel pentru cei ce i-au dat, atunci noi cu atât mai mult să nu ne rușinăm să facem la fel când primim binefaceri. Să nu primim gândindu-ne că avem nevoie, nici să ne bucurăm pentru că ni s-a dat, adică, vreau să spun, să nu ne bucurăm pentru noi, ci să ne bucurăm pentru cei ce au dăruit. Astfel vom avea plată, dacă ne bucurăm pentru cei ce dăruiesc; astfel nici nu ne vom întrista, nici nu vom fi nemulțumiți când nu vor mai voi să ne dea, ba încă îi vom compătimi; astfel vom deveni și noi mai binevoitori cu oamenii, dacă vom învăța să credem că toate acestea le facem pentru ei și nu pentru noi.

„Iar Dumnezeul meu să împlinească toată trebuința voastră” (Flp 4, 19) sau toată mulțumirea sau toată bucuria voastră. Dacă însă e vorba de „toată mulțumirea”, atunci nu numai despre milostenia de pe pământ este vorba, ci și despre orice faptă bună; dar dacă e vorba de „toată trebuința”, ceea ce și cred mai cu seamă că spune, atunci se referă la ce am arătat mai sus. Într-adevăr, după ce spusese mai înainte „dar v-a lipsit prilejul” (Flp 4, 10), adaugă aici ceea ce de altfel le spunea și corintenilor: „Iar Cel ce dă sămânță semănătorului și pâine spre mâncare, vă va da și va înmulți sămânța voastră și va face să crească roadele dreptății voastre” (2 Cor 9, 10); adaugă, zic, mulțumirea sa și rugăciunea către Dumnezeu pentru ei, ca să fie în îndestulare și să aibă de unde semăna.

Și privește că nu se roagă simplu ca ei să fie în belșug, ci mai mult, „după bogăția Sa” (Flp 4, 19), zice el, adică după măsura și în raport cu bogăția Sa. Dacă ei ar fi fost la fel ca el, adică la fel de înțelepți, la fel de crucificați, nu s-ar fi comportat așa față de ei. Deoarece însă cei mai mulți dintre ei se ocupau cu diferite meserii, muncind cu mâinile, săraci și având femei, crescând

copii, cu case și greutăți și cu toate acestea dăduseră Apostolului din puținul pe care-l aveau, de aceea și Apostolul se roagă făcând pogorământ față de ei, mai ales că poate unii dintre ei le doreau și pe cele prezente. Așadar, nu e nimic absurd că se roagă pentru îndestularea și îmbelșugarea unora ca aceștia. Acum ia aminte și la cum s-a exprimat el, căci n-a spus că Dumnezeu să-i facă bogați și înotând în averi, ci „să împlinească toată lipsa voastră”, adică «să nu fiți în lipsă, să aveți cele de trebuință».

De altfel și Hristos, prin rugăciunea pe care ne-a lăsat-o, a arătat limitele cererilor noastre zilnice, învățându-ne să zicem: „Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi” (Mt 6, 11). „...după bogăția Sa”, adică după marele Său dar, fapt ușor și lesne de îndeplinit pentru El. „...după bogăția Sa, cu slavă, întru Hristos Iisus” (Flp 4, 19), adică astfel să vă prisosească vouă toate, încât să aveți întru slava Sa; sau poate că vrea să spună «să nu fiți lipsiți de nimic». „Și mare har era peste ei toți. Și nimeni nu era lipsit între ei” (FA 4, 33 - 34), zice Luca, ceea ce și Pavel poate vrea să zică aici, înțelegând «să faceți totul întru slava Sa», ca și cum ar zice «să folosiți averea voastră întru slava Sa».

„Iar lui Dumnezeu și Tatălui nostru, slavă în vecii vecilor! Amin” (Flp 4, 20). Această slavă însă nu numai Fiului I se cuvine, ci și Tatălui, fiindcă atunci când Fiul este slăvit, este slăvit și Tatăl. Pentru că mai înainte spusese că aceasta trebuie să se facă întru slava lui Hristos, pentru ca să nu creadă cineva că numai întru slava Lui să se facă, a adăugat: „Iar lui Dumnezeu și Tatălui nostru, slavă în vecii vecilor”, adică acea slavă a Fiului.

„Îmbrățișați în Hristos Iisus pe toți sfinții.” (Flp 4, 21). Nici acesta nu e lucru puțin, ci o dovadă de mare cinste, de a fi salutați, prin epistolă, cei de acolo.

„Vă îmbrățișează pe voi frații care sunt împreună cu mine” (Flp 4, 21). Și totuși, tu singur spuneai că nu ai pe nimeni de un cuget cu tine care să se îngrijească de ei cu adevărat (Flp 2, 20), deci cum spui tu aici „frații care sunt împreună cu mine”? Aici sau că numește frați pe cei care erau cu el, sau că atunci când zice că „nu am pe nimeni altul la un gând cu mine”(Flp 2, 20) nu vorbește despre cei din oraș, pentru că de ce și-ar fi luat aceia asupra lor lucrări apostolice? sau că poate nu ezită să-i numească chiar și pe aceștia frați.

„Vă îmbrățișează pe voi toți sfinții, mai ales cei din casa Cezarului. Harul Domnului Iisus Hrislos să fie cu duhul vostru!” (Flp 4, 22 - 23). Prin aceasta i-a deșteptat și le-a dat aripi, ca să zic așa, arătându-le că predica lui a rodit chiar și în palatul împărațesc. Deci, dacă cei din palatul împărațesc disprețuiseră totul pentru Împărăția cerurilor, atunci ei cu atât mai mult trebuiau să facă la fel. Și aceasta era o dovadă de dragoste din partea lui Pavel, ca să povestească despre ei celor din palatul împărațesc și să le spună lucruri mari pentru a le spori astfel dragostea și pentru a trimite prin Pavel filipenilor, pe care nici nu-i văzuseră, salutări și închinăciuni.

Dragostea aceasta mare se explică aici prin faptul că, aceia care credeau se aflau în mari necazuri, astfel încât suferința lor comună îi făcea, chiar departe fiind, să fie uniți unii cu alții, ca membre adevărate ale aceluiași trup. Bogatul era deopotrivă cu săracul, săracul deopotrivă cu bogatul, și nu era nici o înțâietate care să-i facă să se urască unii pe alții. După cum niște prizonieri aflați în diferite orașe, dacă ar fi ridicați și aduși într-un singur oraș, s-ar amesteca între

ei și s-ar alipi unii de alții din cauza nenorocirii lor comune, tot așa și atunci, când aceleași suferințe și nenorociri îi apropiaseră pe unii de alții, se stabilise între ei o dragoste mare.

Partea morală

Necazul este o legătură strânsă; despre dragoste și simpatie și că comoditatea de aici cauzează pedeapsa cea de acolo (n. tr.)

Nenorocirea și necazul sunt legături de nedezlegat, întărire a dragostei, dobândire a smereniei și a evlaviei. Ascultă-l pe David când zice: „Bine este mie că m-ai smerit, ca să învăț îndreptările Tale” (Ps 118, 71); sau pe alt prooroc care spune: „Bine este omului să poarte un jug din tinerețile lui” (Plg 3, 27); și încă: „Fericit este omul pe care îl vei certa, Doamne, și din legea Ta îl vei învăța pe el” (Ps 93, 12); sau pe altul care zice: „Căci Domnul ceartă pe cel pe care-l iubește” (Ps 3, 12); sau altul: „Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită” (Sir 2, 1).

Dar și Hristos spunea ucenicilor Săi: „În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți” (In 16, 33); și iarăși: „Voi veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura” (In 16, 20); de asemenea: „Și strâmtă este poarta și îngustă este calea” (Mt 7, 14).

Ai văzut cum pretutindeni laudă El necazul și suferința? Cum peste tot o arată ca fiind necesară nouă? Dacă în luptele exterioare nimeni nu ar putea dobândi cununa fără necaz, adică dacă nu va suferi oboselile și lipsurile de mâncare, dacă nu va lăsa deoparte legea dietei, și, în sfârșit, dacă nu se va îngădi pe sine cu privegherea și cu mii de alte măsuri de apărare, atunci cu atât mai mult în luptele duhovnicești.

Pe cine vrei să-ți dau ca exemplu? Pe împărat? Dar nici el nu duce o viață fără griji, ba chiar geme din cauza atâtor necazuri și griji. Nu te uita la diadema pe care o poartă pe cap, ci la uraganul de griji ce se află deasupra capului său și prin care tocmai i se împletește cununa. Nu te uita nici la porfira care-l acoperă, ci uită-te la sufletul său care este cu mult mai negru decât porfira. Nu înfășoară cununa capul în asemenea măsură, pe cât grija leagă și înfășoară sufletul. Nu te uita nici la mulțimea ostașilor care-l înconjoară, ci la mulțimea supărărilor și scârbelor care-l consumă. Nu vei afla nici o casă plină de griji ca palaturile împărătești. Omoruri neașteptate în fiecare zi, de se vede sângele și înainte de masă, și înainte de ospăț! Iar în timpul nopții, nici nu se poate spune sau închipui măcar de câte ori nu tresare sufletul împăratului și de câte ori nu-și imaginează lucruri poate inexistente.

Și acestea se petrec în timp de pace. Dar dacă vine războiul, ce oare ar putea fi mai de plâns decât viața lui? Dar cele ce se întâmplă din cauza celor din casa lui? Vorbesc de guvernării de pe lângă împărat. Să nu te miri dacă și locul pe care calcă împăratul prin palatele sale este murdar de sângele rudelor sale! Și dacă vreți, vom povesti câteva din acestea, dar poate că le veți fi știind și voi; eu mai cu seamă vă voi spune din cele vechi, căci acestea petrecute în timpurile noastre le păstrăm în minte.

Se spune că un împărat (în povestirea aceasta se face aluzie la cele petrecute în palatul Marelui Constantin, cu Fausta și Crisp, ca și la cele ce au urmat după acestea - n. tr.), bănuindu-și soția -

care era deja mamă a mai multor fii de împărat - de preacurvie, ar fi legat-o în pielea goală în munți și ar fi lăsat-o pradă fiarelor sălbatice. Vă închipuiți cam ce fel de viață a putut avea el? Nu ar fi ajuns să dea o astfel de pedeapsă femeii sale dacă n-ar fi fost topit de patimă. Tot acest împărat a masacrat pe fiul său, sau, mai bine zis, nu împăratul, ci fratele celui ucis. Dintre fii săi, unul s-a sinucis fiind prins de tiran, altul a avut ca tovarăș de domnie pe nepotul său, după ce singur își văzuse femeia omorâtă prin medicamente, luate cu scopul de a rămâne grea, deoarece era stearpă. Cum ea nu năștea, o femeie oarecare nenorocită și proastă - nenorocită și ticăloasă, zic, pentru că gândea că poate avea darul lui Dumnezeu prin propria ei înțelepciune - dând împărătesei medicamente, a omorât-o, iar apoi s-a sinucis și ea. Tot despre acest împărat se spune că și-a ucis fratele. Iarăși un altul după acesta a fost omorât prin băuturi otrăvite și paharul cel de pe urmă fiindu-i plin nu cu vin, ci cu moarte; iar fiul său i-a scos ochii de teama împrejurărilor viitoare, fără să fi fost nedreptățit cu ceva. Iar altul a avut un sfârșit atât de tragic, încât nu este bine nici a pomeni cauza morții lui. Dintre cei ce au urmat unul a ars de viu, ca un nenorocit și ca un ticălos, împreună cu caii și cu toate celelalte, lăsându-și femeia văduvă.

Iar despre supărările pe care acesta le-a avut în viața lui nici că se poate spune. Iar împăratul care domnește acum, oare de când și-a pus diadema pe cap nu se află neconținut în necazuri, primejdii, supărări, nemulțumiri, nenorociri și intrigi?

Însă Împărăția cerurilor nu este așa, ci, după luarea ei în stăpânire domnește pacea, viața, bucuria și veselia sufletească, însă, după cum am spus, aici, pe pământ, nu este cu putință a duce o viață lipsită de necazuri și supărări. Dar dacă în cele pământești până și cel crezut cel mai fericit, cel din palatul împărătesc, geme sub povara atâtor nenorociri, atunci ce crezi că se petrece de cealaltă parte, în casele fiecăruia? Câte alte rele, pe care nici nu trebuie a le mai spune! Și după aceea, câți n-au plăsmuit și mituri din asemenea peripeții! Aproape toate tragediile de pe scena teatrului sunt împânzite cu cele petrecute prin palatele împărătești. La fel și cu miturile și cu poveștile din popor, cele mai multe sunt plăsmuite tot cu cele petrecute pe la curțile împărătești. Multe dintre ele sunt chiar încântătoare, ca de exemplu, povestirea cu cina thyestică și altele de acest fel.

Toate acestea le cunoaștem din scrierile celor profani, dar dacă voiți, vom vorbi și de cele din Sf. Scripturi. Saul a fost cel dintâi împărat și știți cum s-a pierdut trecând prin mii și mii de rele. După el, David, Solomon, Abia, Ezechia și Iosia, iarăși s-au pierdut în urma diferitelor întâmplări. Nu e cu putință a trece prin această viață fără supărări, fără dureri și fără nemulțumiri. Noi suntem triști și nemulțumiți nu pentru astfel de lucruri, pentru care sunt triști împărații, ci pentru lucruri de pe urma cărora avem și un câștig mare.

„Căci întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău” (2 Cor 7, 10). Pentru acestea, deci, trebuie să ne întristăm, pentru acestea să simțim durere, pentru acestea să ne scârbim! Astfel se întrista Pavel pentru cei ce păcătuiau, astfel îi plângea: „Căci din multă supărare și cu multă inima strânsă de durere, v-am scris cu multe lacrimi” (2 Cor. 2, 4). Și fiindcă el nu avea de plâns pe casnicii săi, deoarece nu-i avea, făcea aceasta pentru cei străini, considerându-i pe aceștia mai mult decât pe ai săi, după cum zic cei ce plâng pe alții. Alții se scandalizau, iar el se aprindea; alții se îmbolnăveau, iar el, la rându-i, se îmbolnăvea.

O astfel de întristare este bună și mai presus de orice bucurie lumească. Pe un om întristat cu o asemenea întristare eu îl consider cel dintâi dintre toți oamenii, și chiar Însuși Dumnezeu îi ferește pe cei ce plâng astfel, pe cei ce pătimesc împreună cu cei în suferință. Nu îl admir pe el într-atât din cauza primejdiilor prin care trecea - ba pentru aceste primejdii pe care le înfrunta zilnic și pentru care murea în fiecare zi îl admir chiar mai puțin - față de cât îl admir pentru acest lucru.

Compătimirea izvorăște dintr-un suflet iubitor de Dumnezeu și iubitor de aproapele, din dragostea pe care Hristos o cere de la noi, din simpatia frățească și părintească; iar acestea sunt chiar mai înalte decât celelalte.

Astfel trebuie, deci, să fim față de aproapele, astfel trebuie să plângem și să ne întristăm. Astfel de lacrimi sunt pline de o fericire nespusă iar o asemenea plângere dă naștere la o negrăită bucurie. Chiar dacă nu vom folosi cu nimic pe cei întristați, ne vom folosi totuși pe noi înșine. Cel care se întristează atât de mult și în așa măsură pentru cei străini, cu atât mai mult se va întrista pentru ale sale proprii. Cel ce lăcrimează pentru greșelile altora, desigur că nici pe ale sale nu le va trece cu vederea fără să lăcrimeze, ba chiar unul ca acesta nici nu va greși atât de repede, însă ceea ce este mai dureros este faptul că, deși ni se cere a plânge astfel pe cei ce greșesc, noi nu arătăm vreo căință nici chiar pentru propriile noastre greșeli, ci păcătuim fără să simțim vreo remușcare și ne îngrijim mai mult de ale altora decât de ale noastre. De aceea ne bucurăm noi cu o bucurie prostească, cu bucuria lumii care iute se stinge și care dă naștere la mii de supărări.

Deci să ne întristăm cu acea întristare care este maica bucuriei și să nu ne bucurăm cu bucuria care naște întristarea. Să vărsăm lacrimi care aduc multă dulceață și să nu râdem cu râsul din care se va ivi scrâșnirea dinților. Să ne întristăm cu acea întristare din care răsar pacea și odihna veșnică și să nu căutăm dezmierdările, din care se nasc multe dureri și supărări. Să suferim puțin pe pământ, pentru a ne desfăta în ceruri. Să ne întristăm în această viață vremelnică, pentru a ne bucura de veșnica odihnă. Să nu risipim în zadar acest timp scurt, ca nu cumva să suspinăm în acea viață fără de sfârșit. Nu vedeți câți se întristează aici din cauza lucrurilor pământești?

Înțelege acum că și tu ești unul din aceștia și poartă deci întristarea și durerea în sufletul tău, hrănindu-te cu nădejdea celor viitoare. Nu ești tu mai bun decât Pavel, nici decât Petru, care niciodată nu s-au bucurat de liniște, ci au trăit în foame, în sete și în sărăcie. Dacă deci voiești să te bucuri de bucuriile de care se bucură ei, pentru ce umbli pe căi opuse? Dacă voiești să înaintezi spre acea cetate de care ei s-au învrednicit, atunci umblă pe drumul care duce într-acolo. Nu drumul odihnei și al lipsei de necazuri ne duce acolo, ci drumul scârbelor și al suferințelor. Primul este larg și încăpător, dar acesta este strâmt.

Așadar, iubiților, pe acest drum să călătorim, pentru a ne învrednici de viața veșnică, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.